

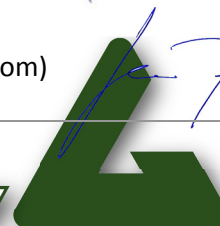
datum / 18. siječanj 2017

nadležno tijelo / Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

naziv dokumenta / **STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ STRATEGIJE
REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO
KRAJA 2020. GODINE**

Nadležno tijelo:	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Račkoga 6, Zagreb
Ovlaštenik:	DVOKUT ECRO d.o.o. Trnjanska 37, 10000 Zagreb
Naziv dokumenta:	STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE
Ugovor:	U030_16; Anex Ugovora U001_17
Verzija:	Dopunjenja revidirana Studija nakon Javne rasprave sukladno naknadno pristiglim komentarima Ministarstva zaštite okoliša i energetike i sukladno zadnjoj verziji SRRRH (dobivena 10.1.2017)
Datum:	18. siječanj 2017
Poslano:	MRRFEU, 18.01.2017
Voditeljica izrade:	Ivana Šarić, mag. biol. (A, B.8. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom, C., D., I., J. integracija i koordinacija) <i>Šarić</i>
Stručni suradnici:	Mario Pokrivač, mag. ing. traff., struč. spec. ing. sec. (A.4., B.12 s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Mario Pokrivač</i> Tajana Uzelac Obradović, mag. biol. (B.8., B.9. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Tajana Uzelac Obradović</i> mr.sc. Gordan Golja, mag. ing. cheming. (B.2., B.3. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Golja</i> mr.sc. Konrad Kiš, mag. ing. silv. (B.4., B.5. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Kiš</i> mr.sc. Ines Rožanić, MBA (B.11. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Ines Rožanić</i> Ines Geci, mag. geol. (B.6., B.7. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Ines Geci</i> Mirjana Marčenić, mag. ing. prosp. arch. (B.1., B.10. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Mirjana Marčenić</i> Vjeran Magjarević, mag. phys. geophys. (B.2., B.3. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>V. Magjarević</i> Ivan Juratek, mag. ing. prosp. arch., ovl.kr.arh. (B.10. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Ivan Juratek</i> Marta Brkić, mag. ing. prosp. arch. (B.1., B.2. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Marta Brkić</i>

	Marijana Bakula, mag. ing. cheming. (B.12., E. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>M. Bakula</i> Katarina Bulešić, mag. geogr. (B.11. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Bulešić</i> Imelda Pavelić, mag.ing.agr. (B.4. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Imelda Pavelić</i> Tomislav Hriberšek, mag. geol. (B.6, B7. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Tomislav Hriberšek</i> Igor Anić, mag. ing. geoling. (B.12. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Igor Anić</i> Daniela Klaić Jančijev, mag. biol. (B.9., E. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Klaić Jančijev</i> Jelena Fressl, mag. biol. (B.8. s pripadajućim utjecajima, mjerama i monitoringom) <i>Jelena Fressl</i>
Konzultacije i podaci:	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Račkoga 6, Zagreb Ekonomski institut, Zagreb Trg J. F. Kennedyja 7, Zagreb

Glavna ocjena (poglavlje G.)

Voditeljica izrade:	Ivana Šarić, mag. biol. <i>Šarić</i>
Stručni suradnici:	mr. sc. Konrad Kiš, mag. ing. silv. <i>Kiš</i> Marta Brkić, mag. ing. prosp. arch. <i>Brkić</i> Jelena Fressl, mag. biol. <i>Jelena Fressl</i> Tajana Uzelac Obradović, mag. biol. <i>Tajana Uzelac Obradović</i> Daniela Klaić Jančijev, mag. biol. <i>Klaić Jančijev</i> Mirjana Marčenić, mag. ing. prosp. arch. <i>Marčenić</i>
Direktorica:	Marta Brkić, mag. ing. prosp. arch. <i>Brkić</i> DVOKUT ECRO d.o.o. proizvodnja i istraživanje ZAGREB, Trnjanska 37

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE

10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 14

Tel: 01/ 3717 111 fax: 01/ 3717 149

KLASA: UP/I 351-02/13-08/136

URBROJ: 517-06-2-2-2-13-3

Zagreb, 16. studenoga 2013.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode na temelju odredbe članka 40. stavka 2. i u svezi s odredbom članka 269. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13) te članka 22. stavka 1. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 57/10), povodom zahtjeva tvrtke DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, zastupanog po osobi ovlaštenoj za zastupanje sukladno zakonu, radi izdavanja suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša, donosi

RJEŠENJE

- I. Tvrtki DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, daje se suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša:
1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije;
 2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš;
 3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća;
 4. Izrada programa zaštite okoliša;
 5. Izrada izvješća o stanju okoliša;
 6. Izrada izvješća o sigurnosti;
 7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš;
 8. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća;
 9. Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteće opasnosti;
 10. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša;
 11. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša »Prijatelj okoliša«
- II. Suglasnost iz točke I. ove izreke prestaje važiti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu propisa iz članka 40. stavka 12. Zakona o zaštiti okoliša.

- III. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.
- IV. Uz ovo rješenje prileži popis zaposlenika ovlaštenika: voditelja stručnih poslova u zaštiti okoliša i stručnjaka slijedom kojih su ispunjeni propisani uvjeti glede zaposlenih stručnjaka za izdavanje suglasnosti iz točke I. ove izreke.

O b r a z l o ž e n j e

DVOKUT - ECRO d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik) podnio je 14. studenoga 2013. godine ovom Ministarstvu zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša: Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije; Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš; Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća; Izrada programa zaštite okoliša; Izrada izvješća o stanju okoliša; Izrada izvješća o sigurnosti; Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš; Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća; Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteće opasnosti; Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša; Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša »Priatelj okoliša«.

Ovlaštenik je uz zahtjev za izdavanje suglasnosti priložio odgovarajuće dokaze prema zahtjevima propisanim odredbama članka 5. i 20. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (u daljnjem tekstu: Pravilnik), koji je donesen temeljem Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 110/07), a odgovarajuće se primjenjuje u predmetnom postupku slijedom odredbe članka 271. stavka 2. točke 21. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13) kojom je ostavljen na snazi u dijelu u kojem nije suprotan tom Zakonu.

Ovlaštenik je naveo činjenice i podnio dokaze na podlozi kojih se moglo utvrditi pravo stanje stvari a također i iz razloga jer su sve činjenice bitne za donošenje odluke o zahtjevu ovlaštenika poznate ovom tijelu (ovlaštenik je za iste poslove ovlašten prema ranije važećem Zakonu o zaštiti okoliša rješenjima ovoga Ministarstva: KLASA: UP/I 351-02/10-08/135, URBROJ: 531-14-1-1-06-10-2 od 15. studenoga 2010.; KLASA: UP/I 351-02/10-08/239, URBROJ: 531-14-1-1-06-10-2 od 2. prosinca 2010.; KLASA: UP/I 351-02/10-08/155, URBROJ: 531-14-1-1-06-10-2 od 22. studenoga 2010. i KLASA: UP/I 351-02/10-08/227, URBROJ: 531-14-1-1-06-11-2 od 8. prosinca 2010.).

U postupku je obavljen uvid u zahtjev i priloženu dokumentaciju te je utvrđeno da su ispunjeni svi propisani uvjeti i da je zahtjev osnovan.

Slijedom naprijed navedenog, zbog odgovarajuće primjene Pravilnika, ovu suglasnost potrebno je uskladiti s odredbama propisa iz članka 40. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša, nakon njegova donošenja. Stoga se suglasnost izdaje s rokom važnosti kako stoji u točki II. izreke ovoga rješenja. Točka III. izreke ovoga rješenja utemeljena je na odredbi članka 40. stavka 9. Zakona o zaštiti okoliša. Točka IV. izreke ovoga rješenja temelji se na naprijed izloženim utvrđenom činjeničnom stanju.

Temeljem svega naprijed navedenoga valjalo je riješiti kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu,

Avenija Dubrovnik 6 i 8, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Upravna pristojba za zahtjev i ovo Rješenje propisno je naplaćena državnim biljezima u ukupnom iznosu od 70,00 kuna prema Tar. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi, Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, brojevi 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08, 60/08, 20/10, 69/10, 49/11, 126/11, 112/12 i 19/13).

Privitak: Popis zaposlenika kao u točki IV. izreke rješenja.

Dostaviti:

1. DVOKUT - ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, **R s povratnicom!**
2. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
3. Očevidnik, ovdje
4. Spis predmeta, ovdje

P O P I S

zaposlenika ovlaštenika: DVOKUT - ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenju Ministarstva KLASA: UP/I 351-02/13-08/136; URBROJ: 517-06-2-2-13-3 od 16. studenoga 2013. i izmjeni rješenja URBROJ: 517-06-2-1-1-16-8 od 26. travnja 2016.

<i>STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA</i>	<i>VODITELJI STRUČNIH POSLOVA</i>	<i>ZAPOSLENI STRUČNJACI</i>
1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (u daljnjem tekstu: strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
3. Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temeljnog izvješća	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ. spec. oecoining.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Jelena Fressl, dipl. ing. biol.; Tomislav Hriberšek, dipl. ing. geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.

4. Izrada programa zaštite okoliša	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.- uređenje krajobraza; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.- zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.	Jelena Fessler, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
5. Izrada izvješća o stanju okoliša	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.- uređenje krajobraza; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč. spec. ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing. prom.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ. spec. oecoing.	Jelena Fessler, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza.; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
6. Izrada izvješća o sigurnosti	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoing.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.

7. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
8. Izrada sanacijskih elaborata, programa i sanacijskih izvješća	Mario Pokrivač, struč. spec. ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
9. Procjena šteta nastalih u okolišu uključujući i prijeteeće opasnosti	Mario Pokrivač, struč. spec. ing.sec.-zašt.okoliša, dipl. ing. prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ.spec.oecoining.	Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol. Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
10. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša	mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Ines Rožanić, MBA; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.; Igor Anić, dipl.ing.geoteh., univ. spec. oecoining.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl.ing.geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.

11. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša »Prijatelj okoliša«.	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; Mario Pokrivač, struč.spec.ing.sec.-zašt.okoliša, dipl.ing.prom.; mr.sc. Gordan Golja, dipl.ing.kem.teh.; Ines Rožanić, MBA; Ivana Šarić, dipl.ing.biol.; Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol.; Ines Geci, dipl.ing.geol.; Mirjana Marčenić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza; mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum.; Marijana Bakula, dipl.ing.kem.teh.; Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.; Katarina Bulešić, mag.geog.; Ivan Juratek, dipl.ing.agr-ur.krajobraza; Tomislav Hriberšek, dipl. ing. geol.; Vjeran Magjarević, dipl.ing.fiz.
---	--	---

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE

10000 Zagreb, Ulica Republike Austrije 14

Tel: 01/ 3717 111

fax: 01/ 3717 149

KLASA: UP/I 351-02/13-08/142

URBROJ: 517-06-2-1-1-13-3

Zagreb, 11. prosinca 2013.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode na temelju odredbe članka 40. stavka 5. i u svezi s odredbom članka 269. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 80/13) te članka 22. stavaka 1. i 5. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 57/10), povodom zahtjeva tvrtke DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, zastupane po osobi ovlaštenoj za zastupanje sukladno zakonu, radi izdavanja suglasnosti za obavljanje stručnih poslova iz područja zaštite prirode: Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu; Priprema i izrada dokumentacije za postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta, donosi

RJEŠENJE

- I. Tvrtki DVOKUT - ECRO d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, Trnjanska 37, izdaje se suglasnost za obavljanje poslova iz područja zaštite prirode koji se odnose na stručne poslove:
 1. Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu;
 2. Priprema i izrada dokumentacije za postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta;
 3. Izrada studija procjene rizika uvođenja i ponovnog uvođenja i uzgoja divljih vrsta.
- II. Suglasnost iz točke I. ove izreke prestaje važiti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu propisa iz članka 40. stavka 12. Zakona o zaštiti okoliša.
- III. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.
- IV. Uz ovo rješenje prileži popis zaposlenika ovlaštenika: voditelja stručnih poslova u zaštiti okoliša i stručnjaka slijedom kojih su ispunjeni propisani uvjeti glede zaposlenih stručnjaka za izdavanje suglasnosti iz točke I. ove izreke.

O b r a z l o ž e n j e

Tvrtka DVOKUT – ECRO d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik) podnijela je 21. studenoga 2013. ovom Ministarstvu zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova iz područja zaštite prirode: Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu; Priprema i izrada dokumentacije za postupak

utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta; Izrada studija procjene rizika uvođenja i ponovnog uvođenja i uzgoja divljih vrsta.

S obzirom na to da se zahtjev odnosi na izdavanje suglasnosti za stručne poslove iz područja zaštite prirode, Uprava za procjenu okoliša i održivi razvoj zatražila je mišljenje Uprave za zaštitu prirode o predmetnom zahtjevu 21. studenoga 2013. godine. U zaprimljenom mišljenju Uprave za zaštitu prirode (veza KLASA: 612-07/13-69/24 od 3. prosinca 2013.) navodi se sljedeće: *Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da predloženi zaposlenici tvrtke DVOKUT - ECRO d.o.o. iz Zagreba ispunjavaju uvjete propisane člankom 7. i 11. Pravilnika za obavljanje stručnih poslova grupe A – vrste A2, grupe B – vrste B5 i B6 te grupe F – vrste F5 u skladu s člankom 4. navedenog Pravilnika, kako slijedi: Marta Brkić, dipl. ing. agronomije – uređenje krajobraza – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Mirjana Meštrić, dipl. ing. agronomije – uređenje krajobraza – voditelj stručnih poslova i stručnjak, mr. sc. Konrad Kiš, dipl. ing. šumarstva – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Ivana Šarić, dipl. ing. biologije – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Zoran Poljanec, prof. biologije – voditelj stručnih poslova i stručnjak, Tajana Uzelac Obradović, dipl. ing. biologije – voditelj stručnih poslova i stručnjak. Sukladno članku 7. stavak 1 točka 2. i članku 11. Pravilnika pravna osoba koja može obavljati stručne poslove iz područja zaštite prirode za koje je zatražena suglasnost mora imati voditelja stručnih poslova odgovarajuće prirodne ili biotehničke znanosti odnosno struke s pet godina radnog iskustva na stručnim poslovima zaštite prirode, jednog stručnjaka iz područja prirodne ili biotehničke znanosti odnosno struke s najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima zaštite prirode te jednog stručnjaka iz područja prirodne, tehničke ili biotehničke znanosti odnosno struke s najmanje tri godine radnog iskustva na poslovima u struci.*

Slijedom naprijed navedenog, zbog odgovarajuće primjene Pravilnika, ovu suglasnost potrebno je uskladiti s odredbama propisa iz članka 40. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša, nakon njegova donošenja. Stoga se suglasnost izdaje s rokom važnosti kako stoji u točki II. izreke ovoga rješenja. Točka III. izreke ovoga rješenja utemeljena je na odredbi članka 40. stavka 9. Zakona o zaštiti okoliša. Točke I. i IV. izreke ovoga rješenja temelje se na naprijed izloženom utvrđenom činjeničnom stanju.

Temeljem svega naprijed navedenoga valjalo je riješiti kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6 i 8, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Upravna pristojba za zahtjev i ovo Rješenje propisno je naplaćena državnim biljezima u ukupnom iznosu od 70,00 kuna prema Tar. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi, Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, brojevi 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 25/08, 60/08, 20/10, 69/10, 49/11, 126/11, 112/12 i 19/13).

Privitak: Popis zaposlenika kao u točki IV. izreke rješenja.

Dostaviti:

1. DVOKUT – ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, **R s povratnicom!**
2. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Savska cesta 41, Zagreb
3. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
4. Očevidnik, ovdje
5. Spis predmeta, ovdje

P O P I S

**zaposlenika ovlaštenika: DVOKUT ECRO d.o.o., Trnjanska 37, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenju Ministarstva
KLASA: UP/I 351-02/13-08/142; URBROJ: 517-06-2-1-2-15-8 od 27. ožujka 2015.**

STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA		VODITELJI STRUČNIH POSLOVA	ZAPOSLENI STRUČNJAK
1. Izrada poglavlja i studija ocjene prihvatljivosti strategija, plana, programa ili zahvata za ekološku mrežu	X	Marta Brkić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza mr.sc. Konrad Kiš, dipl.ing.šum. Ivana Šarić, dipl.ing.biol. Tajana Uzelac Obradović, dipl.ing.biol. Mirjana Meštrić, dipl.ing.agr.-uređenje krajobraza Daniela Klaić Jančijev, dipl.ing.biol.	Jelena Fressl, dipl.ing.biol.
2. Priprema i izrada dokumentacije za postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa s prijedlogom kompenzacijskih uvjeta	X	Voditelji navedeni pod točkom 1.	Stručnjak naveden pod točkom 1.
3. Izrada studija procjene rizika uvođenja i ponovnog uvođenja i uzgoja divljih vrsta	X	Voditelji navedeni pod točkom 1.	Stručnjak naveden pod točkom 1.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I PRIRODE

10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01 / 3717 111 fax: 01 / 4866 100

KLASA: UP/I 612-07/15-71/184

URBROJ: 517-07-2-1-15-4

Zagreb, 25. studenog 2015.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode na temelju članka 48. stavak 6. vezano uz članak 26. stavak 2. i članak 46. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 80/2013), povodom zahtjeva nositelja izrade strategije Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije iz Zagreba, Račkoga 6, za provedbu prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, nakon provedenog postupka, donosi

RJEŠENJE

Za Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske, nositelja izrade strategije Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije iz Zagreba, Račkoga 6, ne može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je za istu obvezna provedba glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Obrazloženje

Nositelj izrade strategije, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije iz Zagreba, Račkoga 6, podnio je 26. listopada 2015. godine Ministarstvu zaštite okoliša i prirode (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) zahtjev za provedbu postupka prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Strategija). U zahtjevu su u bitnom navedeni osnovni podaci sukladno odredbama članka 48. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode (u daljnjem tekstu: Zakon) i članka 9. Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (Narodne novine, broj 146/2014).

Po zaprimljenom zahtjevu sukladno odredbama članka 48. stavka 3. Zakona, Ministarstvo je od Hrvatske agencije za okoliš i prirodu zatražilo mišljenje (KLASA: UP/I 612-07/15-71/184, URBROJ: 517-07-2-1-15-2 od 2. studenog 2015.) o mogućnosti značajnih negativnih utjecaja Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, 19. studenog 2015. godine dostavila je mišljenje (KLASA: 612-07/15-42/48, URBROJ: 366-07-3-15-2) u kojem navodi da se prethodnom ocjenom ne može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te da je potrebno provesti glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

U provedbi postupka ovo Ministarstvo je razmotrilo predmetni zahtjev, polazišta, ciljeve i obuhvat Strategije, podatke o ekološkoj mreži (područja ekološke mreže, ciljne vrste i stanišne tipove) i mišljenje Hrvatske agencije za okoliš i prirodu te je utvrdilo sljedeće.

Strategija predstavlja temeljni planski dokument politike regionalnog razvoja na središnjoj razini kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnosi i aktivnosti tijela državne uprave te drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije. Utvrđuju se razvojni ciljevi usmjereni prema društveno gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, smanjenju regionalnih

razvojnih nejednakosti te jačanju razvojnih potencijala onih dijelova zemlje koji zaostaju u razvoju odnosno potpomognutih područja te područja s razvojnim posebnostima kako bi postali što konkurentniji.

Obuhvat Strategije odnosi se na cjelokupno područje Republike Hrvatske odnosno područje statističkih (NUTS II) regija – Kontinentalna i Jadranska Hrvatska, kao i područje NUTS III razine odnosno 20 županija i Grad Zagreb te se stoga preklapa sa obuhvatom ekološke mreže proglašene Uredbom o ekološkoj mreži (Narodne novine, broj 124/2013, 105/2015) koja čini 36,67% površine kopna Republike Hrvatske i 16,39% površine obalnog mora Republike Hrvatske.

Kako je predmetna Strategija tek u izradi, a u dostavljenoj Analitičkoj podlozi nisu navedeni podaci na osnovu kojih bi se mogla napraviti cjelovita analiza pojedinačnih utjecaja na područja ekološke mreže, obzirom da se Strategijom utvrđuju razvojni ciljevi usmjereni prema društveno gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, primjenjujući načelo predostrožnosti te uzimajući u obzir činjenicu da se obuhvat Strategije odnosi na cjelokupno područje Republike Hrvatske te se time preklapa sa obuhvatom ekološke mreže, ovo Ministarstvo nalazi da nije moguće isključiti mogućnost značajnih negativni utjecaj Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je stoga riješeno kao u izreci.

Sukladno odredbama članka 26. stavka 2. Zakona, za strategije, planove i programe za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene, prethodna ocjena obavlja se prije pokretanja postupka strateške procjene utjecaja strategije, plana i programa na okoliš.

Člankom 46. Zakona, propisano je da za strategije, planove i programe za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene, Ocjenu prihvatljivosti provodi Ministarstvo u skladu s člankom 26. Zakona.

Ako Ministarstvo ne isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana i programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, sukladno odredbama članka 48. stavka 6. Zakona, donosi rješenje da je za strategiju, plan ili program obvezna glavna ocjena.

U skladu s odredbama članka 51. stavka 3. Zakona, ovo Rješenje objavljuje se na internetskoj stranici Ministarstva.

Podnositelj zahtjeva oslobođen je plaćanja upravne pristojbe temeljem članka 6. stavka 1. Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine, br. 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/2000, 116/2000, 163/2003, 17/2004, 110/2004, 141/2004, 150/2005, 153/2005, 129/2006, 117/2007, 25/2008, 60/2008, 20/2010, 69/2010, 126/2011, 112/2012, 19/2013, 80/2013, 40/2014, 69/2014, 87/2014 i 94/2014).

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo je Rješenje izvršno u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog Rješenja. Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Dostaviti:

1. **Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Račkoga 6, 10000 Zagreb**
(R s povratnicom),
2. **U spis predmeta, ovdje**

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE
10000 Zagreb, Račkoga 6

KLASA: 300-01/15-03/2
URBROJ: 538-06-1-1/004-16-3
Zagreb, 1. ožujka 2016.

Na temelju članka 4. stavka 2. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine, broj 64/08), u vezi s člankom 66. stavkom 3. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 80/13, 153/13 i 78/15), ministar regionalnoga razvoja i fondova Europske unije donosi

ODLUKU

o započinjanju i provođenju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine

I.

U roku osam dana od dana stupanja na snagu ove Odluke započinje provođenje postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (u nastavku teksta: Strategija).

Tijelo nadležno za provođenje postupka strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u nastavku teksta: Ministarstvo).

II.

Radnje koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš i redoslijed njihova provođenja utvrđeni su u Prilogu 1 ove Odluke.

III.

U okviru strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš u postupku prethodne ocjene prihvatljivosti Strategije za ekološku mrežu utvrđeno je da se ne može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je za istu obvezna provedba glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

U postupku strateške procjene sudjelovat će tijela navedena u Prilogu 2 ove Odluke.

IV.

Ministarstvo će o ovoj Odluci informirati javnost u skladu s odredbama Zakona o zaštiti okoliša i odredbama Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (Narodne novine, broj 64/08) kojima se uređuje informiranje javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Zakon o zaštiti okoliša u članku 66. stavku 3. propisuje da stratešku procjenu za strategiju, plan i program provodi nadležno tijelo za područje za koje se strategija, plan ili program donosi u suradnji s Ministarstvom za zaštitu okoliše i prirode. U skladu s člankom 4. stavkom 2. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš, ministar, odnosno čelnik središnjeg tijela koje je nadležno za izradu plana i programa koji se donosi na državnoj razini, donosi odluku o započinjanju postupka strateške procjene plana i programa.

U članku 3. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske u članku (Narodne novine, broj 147/14; u nastavku teksta: Zakon) Strategija je definirana kao temeljni planski dokument politike regionalnog razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnog razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije. Nositelj njene izrade je Ministarstvo nadležno za regionalni razvoj. U skladu s člankom 2. Zakona cilj politike regionalnog razvoja jest pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Članak 11. stavak 3. Zakona propisuje da su polazište za izradu planskih dokumenata politike regionalnog razvoja nacionalni razvojni dokumenti i prostorni planovi.

Radnje u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš navode se u skladu s odredbama Zakona o zaštiti okoliša i Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš.

U okviru strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš, prema Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode, KLASA: UP/I 612-07/15-71/184, URBROJ: 517-07-2-1-15-4 od 25. studenog 2015. u postupku prethodne ocjene prihvatljivosti Strategije za ekološku mrežu utvrđeno je da se ne može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja

na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je za istu obvezna provedba glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Slijedom navedenoga odlučeno je kao u izreci ove Odluke.

**MINISTAR REGIONALNOGA RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE**

Tomislav Tolušić, dipl. iur.

Prilozi:

- Prilog 1: Radnje i redoslijed radnji koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš
- Prilog 2: Popis tijela koja su prema posebnim propisima dužna sudjelovati u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš radi davanja mišljenja o sadržaju Strateške studije te mišljenja na Studiju

Dostaviti:

1. Tijelima iz Priloga 2
2. Pismohrana, ovdje

PRILOG 1

Radnje i redoslijed radnji koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja

Strategije na okoliš:

1. Prva radnja u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš je određivanje sadržaja Strateške studije. U tu svrhu Ministarstvo će zatražiti mišljenja o sadržaju Strateške studije i razini obuhvata podataka od tijela nadležnih za pojedine sastavnice okoliša i opterećenja na okoliš (npr. vode, priroda, zrak, more, tlo, krajobraz, kulturno-povijesna baština, buka, otpad itd.) te ostalih tijela koja će sudjelovati u provedbi Strategije.
2. Ministarstvo će na svojoj mrežnoj stranici objaviti Odluku o započinjanju i provođenju postupka strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš te informirati javnost o načinu sudjelovanja u postupku strateške procjene, a u skladu s člancima 5., 6. i 12. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (Narodne novine, broj 64/08; u nastavku teksta: Uredba o informiranju).
3. Nakon pribavljenih mišljenja tijela iz točke 1. te mišljenja javnosti dostavljenih u postupku informiranja, Ministarstvo utvrđuje konačan sadržaj Strateške studije i donosi Odluku o sadržaju Strateške studije koju objavljuje na svojoj mrežnoj stranici u skladu s člancima 9. i 10. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (u nastavku teksta: Uredba).
4. Nakon što pravna osoba ovlaštena za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša uključujući i pojedine poslove iz područja zaštite prirode (ovlaštenik) izradi Stratešku studiju, a nositelj izrade Strategije izradi Nacrt prijedloga Strategije, sve zajedno dostavlja se na uvid i raspravu Povjerenstvu kojeg imenuje Ministarstvo. Ove radnje obavljaju se prema članku 13. Uredbe.
5. Postupak imenovanja i rad Povjerenstva propisan je odredbama Pravilnika o povjerenstvu za stratešku procjenu (Narodne novine, broj 70/08; u nastavku teksta: Pravilnik). Nakon što u postupku prema člancima 9. i 10. Pravilnika ocijeni da je Strateška studija cjelovita i stručno utemeljena, Povjerenstvo donosi mišljenje o rezultatima Strateške studije u odnosu na Nacrt prijedloga Strategije.
6. Nakon razmatranja mišljenja Povjerenstva, Ministarstvo donosi odluku o upućivanju Strateške studije i Nacrta prijedloga Strategije na javnu raspravu u skladu s člankom 15. Uredbe.
7. Postupak sudjelovanja javnosti u javnoj raspravi o Strateškoj studiji i Nacrtu prijedloga Strategije provodi se prema odredbama članka 5., 6. i 12. Uredbe o informiranju.
8. Istodobno s upućivanjem na javnu raspravu, Ministarstvo Stratešku studiju i Nacrt prijedloga Strategije dostavlja na mišljenje tijelima nadležnim za pojedine sastavnice okoliša i opterećenja na okoliš.
9. Nakon provedene javne rasprave, a prije upućivanja Nacrta konačnog prijedloga Strategije u postupak donošenja, Ministarstvo je dužno prema odredbi članka 18. Uredbe pribaviti mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode o provedenoj strateškoj procjeni.
10. Nakon donošenja Strategije Ministarstvo izrađuje izvješće o provedenoj strateškoj procjeni u skladu s člankom 19. Uredbe.
11. Izvješće o provedenoj strateškoj procjeni Ministarstvo objavljuje na internetskoj stranici u skladu s člankom 19. Uredbe.

PRILOG 2

Popis tijela koja su prema posebnim propisima dužna sudjelovati u postupku strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš radi davanja mišljenja o sadržaju Strateške studije te mišljenja na Studiju:

1. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb
 - Uprava za zaštitu prirode
 - Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom
 - Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu zraka, tla i mora
2. Ministarstvo gospodarstva, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
3. Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
4. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Ulica Republike Austrije 20, 10000 Zagreb
5. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Prisavlje 14, 10000 Zagreb
6. Ministarstvo zdravlja, Ksaver 200a, 10000 Zagreb
7. Ministarstvo poljoprivrede, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
8. Ministarstvo turizma, Prisavlje 14, 10000 Zagreb
9. Ministarstvo kulture, Runjaninova ulica 2, 10000 Zagreb
10. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
11. Ministarstvo uprave, Maksimirska 63, 10 000 Zagreb
12. Ministarstvo socijalne politike i mladih, Trg Nevenke Topalušić 1, 10000 Zagreb
13. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
14. Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske, Vlačka 108, 10000 Zagreb
15. Hrvatski zavod za prostorni razvoj, Ulica Republike Austrije 20, 10000 Zagreb
16. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Nehajska 5, 10000 Zagreb
17. Državni ured za upravljanje državnom imovinom, Dežmanova 10, 10000 Zagreb
18. Hrvatske vode, Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb
19. Hrvatske šume, Ljudevita Farkaša Vukotinovića 2, 10000 Zagreb
20. HŽ Infrastruktura, Mihanovićeva 12, 10000 Zagreb
21. HEP Proizvodnja, Ulica grada Vukovara 37, 10000 Zagreb
22. HEP Operator distribucijskog sustava, Ulica grada Vukovara 37, 10000 Zagreb
23. Hrvatska zajednica županija, Savska cesta 41/XVI, 10000 Zagreb
24. Udruga gradova u Republici Hrvatskoj, Palmotićeva 25, 10000 Zagreb
25. Udruga općina u Republici Hrvatskoj, Ulica grada Vukovara 271, 10000 Zagreb.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE
10000 Zagreb, Račkoga 6

KLASA: 300-01/15-03/2
URBROJ: 538-06-1-1/004-16-42
Zagreb, 12. svibnja 2016.

Na temelju članka 68. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 80/13, 153/13 i 78/15) i članka 9. stavka 2. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine, broj 64/08) ministar regionalnog razvoja i fondova Europske unije, donosi

ODLUKU

**o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš
Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine**

Opća odredba

I.

Ovom Odlukom utvrđuje se sadržaj Strateške studije utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (u nastavku teksta: Strategija).

Obvezni sadržaj Strateške studije

II.

Strateška studija sadrži osobito:

- kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva Strategije i odnosa s drugim odgovarajućim planovima i programima;
- podatke o postojećem stanju okoliša i mogućí razvoj okoliša bez provedbe Strategije;
- okolišne značajke područja na koja provedba Strategije može značajno utjecati;
- postojeće okolišne probleme koji su važni za Strategiju, posebno uključujući one koji se odnose na područja posebnog ekološkog značaja, primjerice područja određena u skladu s posebnim propisima o zaštiti prirode;
- ciljeve zaštite okoliša uspostavljene po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Strategiju, te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade Strategije;

- vjerojatno značajne utjecaje (sekundarne, kumulativne, sinergijske, kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, stalne i privremene, pozitivne i negativne) na okoliš, uključujući biološku raznolikost, stanovništvo i zdravlje ljudi, zaštićena područja prema posebnom propisu, biljni i životinjski svijet, tlo, vodu, more, zrak, klimu, materijalnu imovinu, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz, uzimajući u obzir njihove međuođnose;
- mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja, ublažavanja i kompenzacije nepovoljnih utjecaja provedbe Strategije na okoliš;
- kratki prikaz razloga za odabir razmotrenih varijantnih rješenja, obrazloženje najprihvatljivijeg varijantnog rješenja Strategije na okoliš uključujući i naznaku razmatranih varijanti i opis provedene procjene, uključujući i poteškoće (primjerice tehničke nedostatke ili nedostatke znanja i iskustva) pri prikupljanju potrebnih podataka;
- opis predviđenih mjera praćenja;
- ostale podatke i zahtjeve kako se utvrdi prilikom određivanja sadržaja Strateške studije u posebnom postupku sukladno dostavljenim mišljenjima;
- ne-tehnički sažetak podataka uključujući i naznaku razmatranih varijanti.

Sadržaj Strateške studije utvrđen u postupku određivanja sadržaja

III.

Na temelju prijedloga pristiglih tijekom postupka utvrđivanja sadržaja, Strateška studija treba, u bitnom:

- sadržavati poglavlje Glavne ocjene prihvatljivosti Strategije za ekološku mrežu:
 - podatke o ekološkoj mreži na koje provedba Strategije može utjecati;
 - kartografski prikaz područja ekološke mreže u odgovarajućem mjerilu - da bi bio čitljiv;
 - opis mogućih značajnih utjecaja provedbe Strategije na ekološku mrežu (vjerojatnost, trajanje, učestalost, jačinu i kumulativnu prirodu s obzirom na druge planirane zahvate). Potrebno je sagledati moguće utjecaje na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, svih područja ekološke mreže koja mogu biti izložena utjecaju aktivnosti obuhvaćenih Strategijom, a ne samo na područja ekološke mreže koja se preklapaju s obuhvatom aktivnosti planiranih Strategijom;
 - prijedlog mjera ublažavanja negativnih utjecaja provedbe Strategije na ekološku mrežu i program praćenja ekološke mreže;
 - zaključak (konačna ocjena prihvatljivosti Strategije za ekološku mrežu uz primjenu predloženih mjera ublažavanja);
 - potrebno je sagledati utjecaj na ekološku mrežu svih elemenata Strategije i ukoliko je potrebno predvidjeti alternativna rješenja
- analizirati i ocijeniti moguće utjecaje provedbe Strategije na strogo zaštićene vrste i njihova staništa, rijetke i ugrožene stanišne tipove te zaštićena područja prema Zakonu

- o zaštiti prirode;
- uzeti u obzir pojedine prioritete i strateška usmjerenja prostornog razvoja: održivu potrošnju prostornih resursa, održivi razvoj planiranih djelatnosti u prostoru, afirmaciju obilježja i vrijednosti krajobraza, očuvanje identiteta hrvatskog prostora, održivost razvoja i korištenja zaštićenih područja te kulturnog naslijeđa;
 - uzeti u obzir da razvoj bude održiv na način da ne utječe na razinu postojećeg rizika u negativnom smislu (odnosno da je ne povećava) te pri tom koristiti prvu nacionalnu Procjenu rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku;
 - sadržavati određene podatke društvene statistike, kao što su demografska kretanja te struktura zaposlenih i nezaposlenih osoba;
 - analizirati na koji način razvoj Republike Hrvatske može utjecati na morski okoliš i ekosustave sa sociološkog i ekološkog gledišta u cilju održivog razvoja;
 - dati pregled postojećih pritisaka u pogledu regionalnog razvoja;
 - uključiti teme vezane za ublažavanje i prilagodnu klimatskim promjenama;
 - uzeti u obzir i druge relevantne rezultate provedenih strateških procjena;
 - obraditi i analizirati problematiku otpada;
 - pristup ocjeni stanja i utjecaja na kulturnu baštinu treba temeljiti na integralnom pristupu u sagledavanju kulturne i prirodne baštine, na maksimalnoj zaštiti kulturnoga krajolika te na očuvanju vrijednih pejzažnih karakteristika prostora pri čemu pažnju treba posvetiti specifičnosti područja - koja bitno utječu na osjetljivost prostora;
 - procijeniti buduća opterećenja voda koja proizlaze iz strateških odrednica regionalnoga razvoja, kao i utjecaj planiranog regionalnog razvoja na stanje voda i stanje rizika od poplava;
 - prilikom procjene utjecaja na šume i šumska zemljišta, uvažavati načelo održivog razvoja, potrajnog gospodarenja, očuvanja stabilnosti šumskog ekosustava, ekološke prihvatljivosti i socijalne odgovornosti s ciljem pomoći u integralnom pristupu kod racionalnog korištenja šuma i šumskog zemljišta;
 - obraditi sastavnicu „tlo“ po kriteriju evidentiranja mogućeg oštećenja tla (degradacije, onečišćenja, erozije, prenamjene...) i očuvanja najvrijednije površine poljoprivrednog zemljišta, osobito vrijednog obradivog (P1) i vrijednog obradivog (P2) poljoprivrednog zemljišta.

Objava Odluke o sadržaju Strateške studije

IV.

U skladu s odredbama članka 160. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša, članka 7. stavka 5. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš i članka 5. stavka 1. točke 2. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (Narodne novine, 64/08), ova Odluka se objavljuje na internetskoj stranici Ministarstva (www.razvoj.gov.hr) u svrhu informiranja javnosti.

Stupanje Odluke na snagu

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Odluka se donosi u okviru postupka strateške procjene utjecaja na okoliš koji je započeo *Odlukom o započinjanju i provođenju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine* (Klasa: 300-01/15-03/2, Urbroj: 538-06-1-1/004-16-3 od 1. ožujka 2016. godine).

Vezano uz programska polazišta ciljeve i obuhvat Strategije, u članku 3. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 147/14; u nastavku teksta: Zakon) Strategija je definirana kao temeljni planski dokument politike regionalnoga razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioriteti regionalnoga razvoja Republike Hrvatske te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti tijela državne uprave i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.

U skladu s člankom 2. stavkom 1. Zakona, cilj politike regionalnoga razvoja jest pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Članak 11. stavak 3. Zakona propisuje da su polazište za izradu planskih dokumenata politike regionalnog razvoja nacionalni razvojni dokumenti i prostorni planovi.

Strategijom se utvrđuju razvojni ciljevi usmjereni prema društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, smanjenju regionalnih razvojnih nejednakosti te jačanju razvojnog potencijala onih dijelova zemlje koji zaostaju u razvoju (tzv. potpomognuta područja) kako bi postali što konkurentniji.

U svrhu izrade Strategije definirat će se razvojni prioriteti Republike Hrvatske na regionalnoj razini u svrhu usmjeravanja investicija od ključnog značaja za regionalni razvoj. Prioriteti će se definirati za razdoblje sukladno višegodišnjem financijskom okviru Europske unije, odnosno za razdoblje do 2020. godine.

Obuhvat Strategije je cijelo područje Republike Hrvatske.

Popis tijela i/ili osoba određenih posebnim propisima, od kojih je zatraženo mišljenje o sadržaju i razini obuhvata Strateške studije:

1. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
 - Uprava za zaštitu prirode

- Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom
- Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu zraka, tla i mora
- 2. Ministarstvo gospodarstva
- 3. Ministarstvo poduzetništva i obrta
- 4. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja
- 5. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
- 6. Ministarstvo zdravlja
- 7. Ministarstvo poljoprivrede
- 8. Ministarstvo turizma
- 9. Ministarstvo kulture
- 10. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
- 11. Ministarstvo uprave
- 12. Ministarstvo socijalne politike i mladih
- 13. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
- 14. Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske
- 15. Hrvatski zavod za prostorni razvoj
- 16. Državna uprava za zaštitu i spašavanje
- 17. Državni ured za upravljanje državnom imovinom
- 18. Hrvatske vode
- 19. Hrvatske šume
- 20. HŽ Infrastruktura
- 21. HEP Proizvodnja
- 22. HEP Operator distribucijskog sustava
- 23. Hrvatska zajednica županija
- 24. Udruga gradova u Republici Hrvatskoj
- 25. Udruga općina u Republici Hrvatskoj.

Tijekom zakonom utvrđenog roka mišljenja i/ili prijedloge na sadržaj Strateške studije dostavili su:

- Sisačko-moslavačka županija, Upravni odjel za zaštitu okoliša i prirode (Klasa: 351-03/16-02/32, Urbroj: 2176/01-09-16-2, od 17. ožujka 2016.)
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje (Klasa: 011-02/16-02/03, Urbroj: 543-01-04-01-16-2, od 21. ožujka 2016.)
- Hrvatska elektroprivreda d.d. (broj/znak: 72/2042/16DL, od 21. ožujka 2016.)
- Hrvatske šume d.o.o. (Urbroj: DIR-07/MI-16-1815/02 od 22. ožujka 2016.)
- Hrvatski zavod za prostorni razvoj (Klasa: 350-01/16-02/3, Urbroj: 320-16-3, od 24. ožujka 2016.)
- Ministarstvo poduzetništva i obrta (Klasa: 300-01/16-01/01, Urbroj: 516-01-16-2, od 24. ožujka 2016.)
- Ministarstvo turizma (Klasa: 334-07/16-02/6, Urbroj: 529-04-16-2, od 24. ožujka 2016.)
- Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, slatkovodno ribarstvo, lovstvo i zaštitu okoliša (Klasa: 351-03/16-01/5, Urbroj: 2103/1-07-16-2, od 25. ožujka 2016.)

- Hrvatske vode (Klasa: 351-03/16-01/070, Urbroj: 374-1-2-16-2, od 25. ožujka 2016.)
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode (Klasa: 612-07/16-58/59, Urbroj: 517-07-2-1-16-2, od 25. ožujka 2016.)
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom (Klasa: 351-03/16-04/287, Urbroj: 517-06-2-1-2-16-4, od 29. ožujka 2016.)
- Ministarstvo uprave (Klasa: 011-01/16-01/41, Urbroj: 515-01/3-16-2, od 29. ožujka 2016.)
- Ministarstvo gospodarstva (Klasa: 351-01/16-01/09, Urbroj: 526-02-02-01/5-16-02, od 29. ožujka 2016.)
- Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture (Klasa 300-01/16-01/03, Urbroj: 530-08-1-3-1-16-2, od 29. ožujka 2016.)
- Ministarstvo kulture (Klasa: 612-08/16-11/0013, Urbroj: 532-04-01-01-01/8-16-2, od 29. ožujka 2016.)
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu zraka, tla i mora (Klasa: 351-01/16-02/170, Urbroj: 517-06-1-1-16-2, od 30. ožujka 2016.)
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (Klasa: 023-01/16-01/29, Urbroj: 524-02/2-16-2, od 30. ožujka 2016.)
- Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja (Klasa: 350-01/16-02/115, Urbroj: 531-01-16-3, od 30. ožujka 2016.)
- Ministarstvo poljoprivrede (Klasa: 351-03/16-01/77, Urbroj: 525-06/0290-16-2, od 31. ožujka 2016.)
- Hrvatska zajednica županija (Broj: 3-2016/Z_m-5, od 4. travnja 2016.)
- Ministarstvo socijalne politike i mladih (Klasa: 022-03/16-02/50, Urbroj: 519-01/4-16-2, od 8. travnja 2016.)
- Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o. (broj/znak: 32-1559/2016.SC, od 11. travnja 2016.)
- Karlovačka županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša (Klasa: 351-03/16-01/02, Urbroj: 2133/1-07-03/01-02, od 14. travnja 2016.)

U svrhu informiranja javnosti, Informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja Strateške studije za Strategiju (Klasa: 300-01/15-03/2; Urbroj: 538-06-1-1/004-16-6) objavljena je na internetskim stranicama Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (u nastavku teksta: Ministarstvo), u razdoblju od 11. ožujka 2016. do 11. travnja 2016. godine. Rasprava o sadržaju Strateške studije održana je 15. travnja 2016., u prostorijama Ministarstva, Račkoga 6, Zagreb.

U skladu s člankom 12. stavkom 2. Zakona nositelj izrade Strategije je Ministarstvo. Izrađivač Strategije je Ministarstvo uz tehničku pomoć Ekonomskog instituta Zagreb.

U skladu s odredbama Zakona o zaštiti okoliša i Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (Narodne novine, broj 57/10), Stratešku studiju mora izraditi pravna osoba koja ima suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša - poslova stručne izrade

studije o značajnom utjecaju plana i programa na okoliš (ovlaštenik). Izrađivač Strateške studije je tvrtka „Dvokut-ECRO“ d.o.o. iz Zagreba.

Slijedom navedenog odlučeno je kao u izreci ove Odluke.

**MINISTAR REGIONALNOGA RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE**

Tomislav Tolušić, dipl. iur.

Dostaviti:

1. Ovlašteniku, Dvokut – ECRO d.o.o., Zagreb
2. Pismohrana, ovdje

SADRŽAJ

UVOD	1
A. PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA RH ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE (SRRRH) I ODNOS S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA	3
A.1. SADRŽAJ SRRRH	3
A.2. GLAVNI CILJEVI SRRRH	3
A.3. VARIJANTNA RJEŠENJA	22
A.4. ODNOS SRRRH S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA	22
B. POSTOJEĆE STANJE OKOLIŠA I MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE SRRH	26
B.1. KRAJOBRAZ	26
B.2. KVALITETA ZRAKA	30
B.3. KLIMATSKE PROMJENE	33
B.4. TLO I POLJOPRIVREDA	40
B.5. ŠUMARSTVO I LOVSTVO	43
B.5.1. ŠUMARSTVO	43
B.5.2. LOVSTVO	50
B.6. VODE	51
B.6.1. PODZEMNE VODE	51
B.6.2. POVRŠINSKE VODE	56
B.6.3. UMJETNA I ZNATNO IZMIJENJENA VODNA TIJELA	62
B.6.4. POPLAVE	63
B.6.5. POSTOJEĆI PROBLEMI	66
B.7. MORE	68
B.8. BIORAZNOLIKOST	72
B.9. ZAŠTIĆENA PODRUČJA	76
B.10. KULTURNA BAŠTINA	79
B.11. STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE LJUDI	86
B.12. OTPAD	97
C. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA SRRRH MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI	101
D. POSTOJEĆI OKOLIŠNI PROBLEMI	102
E. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA USPOSTAVLJENI PO ZAKLJUČIVANJU MEĐUNARODNIH UGOVORA I SPORAZUMA KOJI SE ODOSE NA SRRRH	103
F. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI NA OKOLIŠ	111
F.1. KRAJOBRAZ	115
F.2. KVALITETA ZRAKA	116

F.3. KLIMATSKE PROMJENE	118
F.3.1. UTJECAJ NA UBLAŽAVANJE KLIMATSKIH PROMJENA	119
F.3.2. UTJECAJ NA PRILAGODBU KLIMATSKIM PROMJENAMA	121
F.4. TLO I POLJOPRIVREDA	123
F.5. ŠUMARSTVO I LOVSTVO	125
F.6. VODE.....	127
F.7. MORE.....	128
F.8. BIORAZNOLIKOST	129
F.9. ZAŠTIĆENA PODRUČJA.....	130
F.10. KULTURNA BAŠTINA	131
F.11. STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE LJUDI.....	132
F.12. OTPAD I AKCIDENTI	135
F.13. PROCJENA UTJECAJA IMPLEMENTACIJSKIH PROCESA STRATEGIJE NA RAZINU RIZIKA OD KATASTROFA.....	136
F.14. MOGUĆI PREKOGRANIČNI UTJECAJI	137
G. GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU	138
G.1. OBILJEŽJA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	138
G.2. OBILJEŽJA UTJECAJA PROVEDBE SRRRH NA EKOLOŠKU MREŽU	145
G.3. VARIJANTNA RJEŠENJA I NJIHOV MOGUĆI UTJECAJ NA EKOLOŠKU MREŽU.....	149
G.4. MJERE UBLAŽAVANJA ŠTETNIH POSLJEDICA PROVEDBE SRRRH.....	149
G.5. ZAKLJUČAK O UTJECAJU NA EKOLOŠKU MREŽU	151
H. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA I PROGRAM PRAĆENJA STANJA OKOLIŠA	153
H.1. PRIJEDLOZI MJERA ZA UBLAŽAVANJE UTJECAJA NA OKOLIŠ.....	153
H.2. PRIJEDLOG PROGRAMA PRAĆENJA STANJA OKOLIŠA	165
I. OBRAZLOŽENJE NAJPRIHVATLJIVIJEG VARIJANTNOG RJEŠENJA SRRRH NA OKOLIŠ I OPIS PROVEDENE PROCJENE	167
J. OSTALI PODACI I ZAHTJEVI	168
K. SAŽETAK	179
L. IZVORI PODATAKA	182
M. POPIS PROPISA	186

GRAFIČKI PRIKAZI

Grafički prikaz B-1: Prikaz tipologije krajobraza RH.....	27
Grafički prikaz B-2: Prostorni prikaz podjele Republike Hrvatske na 5 područja/zona sa	31
Grafički prikaz B-3: Udjeli emisija stakleničkih plinova po sektorima u ukupnoj emisiji stakleničkih plinova (CO ₂ -eq) u 2012. godini.....	39
Grafički prikaz B-4: Promjena u emisijama stakleničkih plinova (CO ₂ -eq) po sektorima od 1990. do 2012.	39
Grafički prikaz B-5: Povećanje šumskih površina i realizacija etata u razdoblju 1996. - 2005.	45
Grafički prikaz B-6: Jedinice područne (regionalne) samouprave NUTS II regija prema stupnju razvijenosti	46
Grafički prikaz B-7: Šumske površine Republike Hrvatske prema CORINE klasifikaciji (2006.).....	47
Grafički prikaz B-8: Osutost stabala u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2004. - 2014. (sve vrste).....	49
Grafički prikaz B-9: Pregledna karta tijela podzemnih voda na vodnom području rijeke Dunav.....	52
Grafički prikaz B-10: Pregledna karta tijela podzemne vode na Jadranskom vodnom području	53
Grafički prikaz B-11: Količinsko stanje tijela podzemne vode	54
Grafički prikaz B-12: Kemijsko stanje tijela podzemne vode	55
Grafički prikaz B-13: Zone sanitarne zaštite vode za piće.....	56
Grafički prikaz B-14: Ekološko stanje vodnih tijela rijeka i jezera (intenzivne boje – potpuna ocjena koja uključuje i biološke pokazatelje).....	58
Grafički prikaz B-15: Kemijsko stanje vodnih tijela rijeka	59
Grafički prikaz B-16: Kronološki pregled zabilježenih poplavnih događaja	63
Grafički prikaz B-17: Prethodni stupanj rizika od poplava procijenjen za područje svakog pojedinačnog naselja	64
Grafički prikaz B-18: Karta opasnosti od poplava male, srednje i velike vjerojatnosti pojavljivanja	65
Grafički prikaz B-19: Postojeće regulacijske i zaštitne vodne građevine na području RH	66
Grafički prikaz B-20: Kvantitativna ocjena ekološkog stanja prijelaznih, priobalnih i otvorenih voda – TRIX	69
Grafički prikaz B-21: Hranjive tvari u prijelaznim, priobalnim i morskim vodama- anorganski dušik.....	70
Grafički prikaz B-22: Hranjive tvari u prijelaznim, priobalnim i morskim vodama- ortofosfati	71
Grafički prikaz B-23: Prikaz smanjenja prirodnih staništa zbog povećanja površina građevinskih područja.....	73
Grafički prikaz B-24: Brojnost pojedinih izvornih pasmina u razdoblju 2008. - 2012. godine	75
Grafički prikaz B-25: Prikaz ugroženosti izvornih pasmina kojima je procijenjena ugroženost prema NKU u 2012. godini	76
Grafički prikaz B-26: Broj kulturnih dobara po županijama u RH	83
Grafički prikaz B-27: Ukupno (opće) kretanje broja stanovnika po županijama (NUTS III) od 1991. – 2011. godine	88

STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE
HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE

Grafički prikaz B-28: Ukupan broj stanovnika po županijama (NUTS III) 2011. godine	88
Grafički prikaz B-29: Indeks popisne promjene po županijama (NUTS III) 2011./2001.	89
Grafički prikaz B-30: Dobna struktura stanovništva po županijama (NUTS III) 2011. godine	90
Grafički prikaz B-31: Obuhvat stanovništva organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada u RH	98
Grafički prikaz B-32: Količine ukupno proizvedenog komunalnog otpada u RH.....	99
Grafički prikaz B-33: Udio komunalnog otpada upućenog na oporabu.....	99
Grafički prikaz G-1: Područja ekološke mreže na području Jadranske Hrvatske s prikazanim područjem JLS posebne državne skrbi i otocima	139
Grafički prikaz G-2: Područja ekološke mreže na području Kontinentalne Hrvatske s prikazanim područjem JLS posebne državne skrbi	139
Grafički prikaz G-3: Udio kopnenog teritorija u EM po županijama (Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., Zagreb, 2016)	140
Grafički prikaz G-4: Udio teritorijalnog mora u EM po županijama (Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., Zagreb, 2016)	141
Grafički prikaz G-5: Udio širih CLC klasa pokrovnosti zemljišta u EM (Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode)	142
Grafički prikaz G-6: Pregled razloga ugroženosti područja EM.....	143

TABLICE

Tablica A-1: Usklađenost pojedinih mjera SRRRH s odgovarajućim aktima planiranja na državnoj razini	24
Tablica A-2: Usklađenost pojedinih mjera SRRRH s dokumentima za povlačenje sredstava EU fondova	25
Tablica B-1: Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi	32
Tablica B-2: Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu vegetacije	32
Tablica B-3: Poredak sektora izvora emisija stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj	38
Tablica B-4: Površina korištenog poljoprivrednog zemljišta po kategorijama na području Jadranske regije	42
Tablica B-5: Površina korištenog poljoprivrednog zemljišta po kategorijama na području Kontinentalne regije	43
Tablica B-6: Šumske površine u Republici Hrvatskoj	44
Tablica B-7: Raspodjela vodnih tijela prema ekološkom stanju	58
Tablica B-8: Raspodjela vodnih tijela rijeka prema kemijskom stanju.....	60
Tablica B-9: Ekološko stanje vodnih tijela prijelazne i priobalne vode tijekom razdoblja 2013. do 2015.	61
Tablica B-10: Kemijsko stanje vodnih tijela prijelaznih i priobalnih voda.....	62
Tablica B-11: Pregled kandidata za umjetna i znatno promijenjena vodna tijela prema kategoriji površinskih voda.....	62

STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE
HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE

Tablica B-12: Evidentirana odobrenja za zahvaćanje voda prema namjeni	67
Tablica B-13: Međunarodno zaštićena područja u Republici Hrvatskoj	76
Tablica B-14: Dokumenti upravljanja zaštićenim područjima i ekološkom mrežom.	78
Tablica B-15: Prikaz stanja registra kulturnih dobara po kategorijama	81
Tablica B-16: Prikaz stanja registra kulturnih dobara po tipovima	82
Tablica B-17: Broj stanovnika u RH u razdoblju 1991. – 2011. godine	87
Tablica B-18: Koeficijent starosti po županijama (NUTS III) 2011. godine	91
Tablica G-1: Broj stanišnih tipova i vrsta po skupinama za koja su izdvojena područja EM	138

UVOD

Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine (SRRRH) temeljni je planski dokument politike regionalnoga razvoja kojim se utvrđuju ciljevi i prioritete regionalnog razvoja RH, te način njihova postizanja, područja s razvojnim posebnostima, kao i međusobni odnos i aktivnosti TDU i drugih sudionika regionalnog razvoja uključenih u provedbu Strategije.

Nositelj izrade SRRRH je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) koje je također i tijelo nadležno za provedbu postupka strateške procjene utjecaja SRRRH na okoliš (SPUO).

Izrađivač SRRRH je MRRFEU, u suradnji s Ekonomskim institutom, Zagreb koji je u izradu strategije uključen projektom „Tehnička pomoć Ministarstvu pri definiranju razvojnih prioriteta na razini statističkih (NUTS II) regija”.

Budući da je SRRRH strategija koja se donosi na državnoj razini, iz područja regionalnog razvoja te daje okvir za zahvate koji podliježu procjeni utjecaja na okoliš, iz Zakona o zaštiti okoliša proizlazi obveza provođenja postupka SPUO.

Prije provođenja postupka SPUO dobiveno je Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode da je za predmetnu Strategiju potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu. (Klasa: UP/I-612-07/16-71/184; Ur. broj: 517-07-2-1-15-4, od 25. studenog 2015.g.). Rješenjem je ocijenjeno da se ne može isključiti vjerojatnost značajnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže tijekom njegove provedbe te da je potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti SRRRH na ekološku mrežu.

Postupak SPUO započeo je 1. ožujka 2016.g. donošenjem *Odluke o započinjanju i provođenju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine* u kojoj je određen i redoslijed radnji koje će se provesti u sklopu tog postupka.

Prva radnja u ovom postupku bila je određivanje sadržaja strateške studije. Strateška studija o utjecaju na okoliš SRRRH izrađuje se kao stručna podloga za provedbu postupka SPUO. Strateškom studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom Strategije, te predlažu mjere zaštite okoliša i program praćenja ovisno o prepoznatim utjecajima.

Postupak određivanja sadržaja strateške studije započeo je davanjem Informacije o provedbi postupka određivanja sadržaja strateške studije SRRRH (Klasa: 300-01/15-03/2; Urbroj: 538-06-1-1/004-16-6, od dana 11. ožujka 2016.g.). Tijekom ovog postupka zatražena su mišljenja tijela o sadržaju strateške studije na osnovu kojih je određen sadržaj Studije, te je dana 12. travnja 2016.g. održana rasprava u svrhu usuglašavanja mišljenja i utvrđivanja konačnog sadržaja strateške studije. U svrhu informiranja javnosti, Informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja strateške studije bila je objavljena na internetskim stranicama MRRFEU 30 dana, počevši od 14. ožujka 2016.g. Odluka o sadržaju strateške studije donesena je u svibnju 2016.g. (Klasa: 300-01/15-03/2; Urbroj: 538-06-1-1/004-16-42, 12. svibnja 2016.g.).

Sadržaj strateške studije prati obvezan sadržaj propisan Prilogom I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš.

Izrađivač Strateške studije je tvrtka Dvokut ECRO d.o.o. iz Zagreba koja posjeduje Rješenje MZOIP-a o suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša i izradu strateških studija.

Strateška studija pripremljena za Javnu raspravu bazirala se na 3. Nacrtu SRRRH pripremljenog i dostavljenog dana 21. srpnja 2016.g.

Nakon Javne rasprave pripremljena je konačna verzija Strateške studije u skladu s pristiglim komentarima s Javne rasprave te 4. Nacrtom SRRRH koji je pripremljen i dostavljen dana 5. listopada 2016. Naknadno su, u prosincu 2016.godine pristigli komentari Ministarstva zaštite okoliša i energetike (MZOIE- prije MZOIP) koji su sagledani i iskomunicirani s MRRFEU. Temeljem tih komentara bile su potrebne određene izmjene u dijelu Strateške studije koji se odnosi na klimatske promjene, kao i u samoj strategiji. Stoga je ova, konačna verzija Strateške studije revidirana u skladu s naknadno pristiglim komentarima MZOIE i izmijenjenom SRRRH koja je pripremljena i dostavljena 10. siječnja 2017.g.

A. PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA RH ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE (SRRRH) I ODNOS S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

A.1. SADRŽAJ SRRRH

SRRRH namjerava pridonijeti utvrđivanju prioritetnih aktivnosti usmjerenih prema jačanju razvojnog potencijala svih hrvatskih regija, smanjenju regionalnih razlika te jačanju i izgradnji razvojnog potencijala slabije razvijenih dijelova zemlje. SRRRH daje okvir i smjernice za daljnji razvoj politike regionalnoga razvoja temeljem utvrđenih strateških ciljeva i prioriteta vodeći pri tome posebno računa o:

- doprinosu ukupnom razvoju stvaranjem uvjeta koji će omogućiti povećanje konkurentnosti svih regija/područja,
- smanjenju društvene i gospodarske razvojne nejednakosti među različitim područjima,
- uspostavi okvira za koordinirane (nacionalne, regionalne i lokalne) teritorijalne inicijative koje imaju za cilj unaprijediti gospodarski i društveni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini.

SRRRH sadrži sljedeće cjeline:

- Analizu stanja koja uključuje sažeti prikaz makroekonomskih i razvojnih stanja i trendova, analizu regionalnih razlika i razvojnih potencijala na NUTS II i NUTS III razini, analizu razvijenosti potpomognutih područja (određenih temeljem indeksa razvijenosti), analizu stanja na otocima kao Ustavom definiranog područja posebne zaštite te identifikaciju i analizu drugih područja s razvojnim posebnostima prikladnima za integrirani teritorijalni pristup,
- SWOT analizu regionalnih potencijala na razini Republike Hrvatske te na razini posebno prepoznatih područja izdvojenih temeljem analize stanja,
- Strateške ciljeve, prioritete i mjere regionalnoga razvoja u Republici Hrvatskoj,
- Provedbene mehanizme uključujući razine odgovornosti za upravljanje politikom regionalnog razvoja, postupak praćenja i vrednovanja te informiranje i promidžbu,
- Financijski okvir za provedbu Strategije.

A.2. GLAVNI CILJEVI SRRRH

Proces strateškog planiranja i izrade nacrtu SRRRH izrazito je participativnog karaktera. Na temelju prikupljenih podataka i izrađene analitičke podloge, niza održanih participativnih događanja na kojima su sudjelovali predstavnici različitih razina upravljanja, te kroz interne rasprave predstavnika timova EIZ i MRRFEU, te poštujući faze procesa strateškog planiranja, **identificirana su tri strateška cilja** koja se ovom Strategijom namjeravaju ostvariti. Uspostava ciljeva također se temelji i na njihovoj višedimenzionalnosti uzimajući u obzir načela održivog razvoja. Stoga obuhvaćaju područje razvoja društva, okoliša i gospodarstva te aspekt razvojnog upravljanja usmjeren na pružanje odgovarajućeg institucionalnog okruženja koje omogućuje razvoj spomenutih područja. Strateški ciljevi su:

SC 1. Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja

SC 2. Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti

SC 3. Sustavno upravljanje regionalnim razvojem

Strateški ciljevi 1 i 2 načelno sadrže dvije komponente usmjerene na jačanje vještina i sposobnosti, te stvaranje poticajnog okruženja za razvoj, dok je druga komponenta usmjerena na razvoj za to potrebne infrastrukture. Treći cilj je usmjeren na upravljanje i koordinaciju regionalnim razvojem.

Za svaki od spomenutih ciljeva definirani su prioriteti, koji su potom razrađeni u niz odgovarajućih mjera kako bi se isti ostvarili. Svaki strateški cilj sadrži u sebi po tri definirana prioriteta, dok broj mjera po pojedinom prioritetu varira.

Strateški cilj 1: Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja

Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života

U okviru Prioriteta 1.1. predložene mjere obuhvaćaju niz aktivnosti, projekata i programa vezanih za unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta, zatim podizanja razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života dok je dio aktivnosti usmjeren na pružanje podrške afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva.

Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture

Kroz aktivnosti, projekte i programe predložene prioritetom 1.2. nastoji se razviti lokalna i regionalna infrastruktura u skladu s potrebama društva, te održivo koristiti i vrednovati kulturna i prirodna baština. Poseban skup aktivnosti usmjeren je pružanju podrške u primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini usklađenih s nacionalnim politikama.

Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima

Posebno mjesto u novoj SRRRH i dalje imaju potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima, stoga su prioritetom 1.3. obuhvaćene i odgovarajuće mjere vezane za takva područja. Niz aktivnosti, projekata i programa usmjeren je na pružanje podrške razvoju potpomognutih područja, održivom otočnom razvoju te razvoju brdsko-planinskih područja. Osim navedenih područja predlaže se i značajan broj aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na ublažavanje negativnih učinaka nekontroliranog širenja razvoja urbanih područja na kvalitetu življenja te stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima, kao područja s razvojnim posebnostima.

Strateški cilj 2: Povećanje konkurentnosti regionalnoga gospodarstva i zaposlenosti

Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini

Prioritet 2.1. usmjeren je na realizaciju nekoliko mjera koje obuhvaćaju definiranje i primjenu jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona, niz aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini, te primjenu novih znanja, vještina i razvoj financijskih instrumenata za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine.

Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini

Prioritet 2.2. obuhvaća širok raspon mjera koje se odnose na jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija za razvoj lokalnog i regionalnog gospodarstva, pružanje kontinuirane podrške novim gospodarskim subjektima, kao i novim oblicima udruživanja

gospodarskih subjekata. Dio aktivnosti, projekata i programa posebno je usmjeren na pružanje podrške aktivnim poduzetnicima u potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima.

Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini

U okviru prioriteta 2.3. kroz niz predviđenih aktivnosti, projekata i programa pružat će se potpora povećanju kvalitete radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini, te će se poticati migracije prema područjima s nedostatkom radne snage kako bi se ujednačila ponuda i potražnja na tržištu rada. Aktivnosti obuhvaćene ovom mjerom izravno su povezane i s dijelom aktivnosti obuhvaćenih prioritetom 1.1. pa je posebnu pažnju potrebno posvetiti usklađivanju provedbe aktivnosti predviđenih ovim prioritetima.

Strateški cilj 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem

Prioritet: 3.1 Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)

U okviru prioriteta 3.1. niz je aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na uređenje procesa planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja provedbe razvojnih politika na svim razinama upravljanja. Prioritetom je također obuhvaćeno unapređenje upravljanja projektima na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem, s obzirom da neometana provedba projekata uvelike može doprinijeti stabilnom okruženju za razvoj. Pored navedenog, aktivnosti unutar ovog prioriteta će se usmjeriti i na usklađivanje funkcionalne i fiskalne decentralizacije s mogućnostima pružatelja javnih usluga te povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja.

Prioritet 3.2 Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)

U okviru prioriteta 3.2. aktivnosti će biti usmjerene na usklađivanje javnih politika i zakona na nacionalnoj i regionalnoj razini u svim sektorima, poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u razvojnom upravljanju, te unapređenje međusektorske suradnje u pripremi i provedbi regionalnih razvojnih projekata. Također kroz ovaj prioritet nastojat će se uspostaviti i funkcionalni sustav koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu (stožeri).

Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini

Prioritet 3.3. usmjeren je na jačanje financijskih i administrativnih kapaciteta pa se predviđa i niz aktivnosti usmjerenih na jačanje podrške regionalnoj i lokalnoj razini u provedbi propisa i financiranju projekata, funkcionalno i koordinirano upravljanje regionalnim razvojem, te unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja.

U nastavku je dan prikaz razrađenih mjera unutar navedenih prioriteta temeljem 3. Nacrta SRRRH (od dana 21.7.2016).

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA	
Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života	
1.1.1 Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu	→ Analiza sustava obrazovanja s razradom i mogućnostima nadogradnje postojećih nadležnosti s preporukama vezanim uz daljnju decentralizaciju → Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa utvrđivanja potreba pojedinih odgojno-obrazovnih ustanova i JLP(R)S za infrastrukturnim, materijalnim i ljudskim resursima → Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa mreža predškolskih i školskih ustanova i programa, strukovnih škola i programa, te programa obrazovanja odraslih i centara izvrsnosti/kompetencija po županijama i regijama (npr. stjecanje novih znanja – zelena ekonomija, stručno usavršavanje učitelja u realnom sektoru, interdisciplinarni studiji, razvoj IKT) → Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa uključivanja nezaposlenih osoba, osoba niže razine obrazovanosti i kvalifikacija, socijalno marginaliziranih i isključenih, osoba s invaliditetom, starijih građana te useljenika u obrazovanju odraslih → Podrška provedbi aktivnosti, projekata ili programa vezanih za uključivanje djece s teškoćama u razvoju u sustav obrazovanja (uključujući jačanje kapaciteta za rehabilitaciju) → Podrška provedbi aktivnosti praćenja učinaka mjera u odgoju, obrazovanju i sportu → Usklađivanje srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja s potrebama društva i gospodarstva (veza mjera 2.3.2) → Poboljšanje sustava potpora sportu i aktivnosti vezane uz poticanje poboljšanja vertikalne koordinacije aktivnosti (suradnja ključnih dionika na svim razinama) (veza 3.1.1) → Potpora aktivnostima koje pridonose dobrom upravljanju u sportu i/ili obrazovnim aktivnostima koje razvijaju kapacitete lokalnih dionika u sportu → Pružanje podrške izgradnji kapaciteta organizacija civilnoga društva za provedbu programa građanskog odgoja i obrazovanja i društveno korisnog učenja
1.1.2 Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	→ Podrška u aktivnom upravljanju ljudskim resursima u sustavu zdravstva → Praćenje, vrednovanje i u skladu s preporukama usklađivanje organizacije zdravstvene zaštite s potrebama stalno nastanjenog stanovništva te potrebama povremenih korisnika (npr. pojačane potrebe tijekom ljetne sezone u JH) → Usklađivanje sustava zdravstva s postojećim kapacitetima (iskorištenosti istih) i razvojem medicinske tehnologije → Unaprjeđenje kapaciteta za razvoj zdravstvenog i lječilišnog turizma (veza s ciljem 2) → Podrška u aktivnostima unapređenja sustava socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini → Podrška u provedbi programa prevencije daljnje socijalne isključenosti i ublažavanje negativnih učinaka kao posljedice socijalne isključenosti na lokalnoj razini → Podrška u razvoju aktivnosti, projekata i programa u zdravstvu i socijalnoj skrbi koji uključuju djecu s teškoćama u razvoju → Pružanje podrške razvoju palijativne skrbi → Podrška u aktivnostima povećanja djelotvornosti rada centara za socijalnu skrb te u nastavku procesa deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi → Razvoj i širenje usluga usmjerenih podizanju kvalitete života socijalno osjetljivih skupina u zajednici

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
1.1.3 Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	→ Analiza mogućnosti smanjivanja opterećenja proračuna nerazvijenih JLP(R)S socijalnim izdacima i djelovanje sukladno preporukama analize → Razvoj smjernica i podrška aktivnostima vezanim za kvalitetno korištenje i razvoj sadržaja vezanih uz kulturna dobra, pojedinačne spomenike kulture i zaštićene cjeline te očuvane povijesne urbane i ruralne kulturne krajolike s ciljem njihove daljnje zaštite i valorizacije u kontekstu razvoja humanističkih, prirodnih, tehničkih i drugih znanosti te razvoja gospodarskih aktivnosti (osobito razvoja turizma (veza s mjerom 1.2.3.) → Razvoj i provedba mjera zaštite kulturnog identiteta lokalne zajednice u smislu tradicijske arhitekture i graditeljskog nasljeđa, te interdisciplinarno osmišljavanje kulture i turizma → Potpora regijama u definiranju kulturnog identiteta (npr. uključivanje kulturne baštine, osobito krajolika u <i>breeding</i>) → Korištenje nematerijalne kulturne baštine kao podloge za nove turističke sadržaje i proizvode → Poticanje razvoja kreativnih i kulturnih industrija (općenito poticanje razvoja kreativnosti i implementacija kreativnih pristupa na svim razinama) → Podrška u promicanju programa i aktivnosti u kulturi → Koordiniranje pružanja potpore regionalnih i lokalnih dionika u skladu s potrebama i aktivnostima civilnog društva → Podrška razvoju civilnog društva usmjerenog ujednačavanju društveno-ekonomskog razvoja (npr. potpora razvoju socijalnih inovacija) te suradnje organizacija civilnoga društva i javne uprave u rješavanju problema lokalne zajednice → Podrška provedbi aktivnosti vezanih uz uspostavu programa osposobljavanja dužnosnika i službenika na državnoj i lokalnoj razini za učinkovitu suradnju s civilnim društvom u oblikovanju i provedbi javnih politika → Razvoj volonterstva na lokalnoj i regionalnoj razini kroz poticanje i razvoj volonterskih programa u organizacijama / ustanovama (npr. pružateljima socijalnih usluga, volontiranje učenika i studenata i sl.) → Podrška razvoju klubova mladih i programa za mlade na lokalnoj i regionalnoj razini → Suradnja u uspostavi sustava vrednovanja društvenog doprinosa civilnog sektora, posebno doprinosa lokalnom i regionalnom razvoju → Promicanje programa i aktivnosti za održivi razvoj lokalne zajednice te aktivnosti vezane za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama na lokalnoj i regionalnoj razini
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture	
1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	→ Podrška u osiguravanju i dostupnosti društvene infrastrukture za ugrožene skupine društva (uključujući i starije osobe) s ciljem socijalnog uključivanja → Podrška aktivnostima JLS-ova koje sudjeluju u razvoju mreža predškolskih, školskih ustanova, strukovnih škola, te ustanova za obrazovanje odraslih i centara izvrsnosti/kompetencija → Podrška unapređenju rada ustanova odgoja i obrazovanja osobito informatizacije i opremanja strukovnih škola (specijalizirane učionice, kabineti i sl.) → Osiguravanje smještajnih kapaciteta za učenike i studente, razvoj kampusa visokih učilišta te osiguravanje mogućnosti ostvarivanja produljenog boravka u osnovnim školama → Rekonstrukcija, obnova ili izgradnja i/ili opremanje javne sportske građevine te potpora u provedbi aktivnosti koje pridonose boljem

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	održavanju i upravljanju javnom sportskom građevinom → Rekonstrukcija, obnova ili izgradnja i/ili opremanje školske sportske dvorane i/ili igrališta na kojem se provodi program javnih potreba u sportu. → Potpora stambenom zbrinjavanju mladih obitelji (uz npr. sufinanciranju vrtića (oprema, zaposlenost), prijevoza učenika i sl.), osobito u izrazito ruralnim područjima → Podrška razvoju lokalnih sustava javne vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, zaštite od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda i navodnjavanja → Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture sukladno dokumentima prostornog uređenja, radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenima prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti, razvoja turističke destinacije uz poticanje zelene mobilnosti i razvoj javne turističke infrastrukture → Podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“ (SUMP) → Podrška ulaganjima u željezničku infrastrukturu u svrhu povećanja propusne moći pruge i povećanja teretnog i putničkog željezničkog prometa → Podrška u aktivnostima poboljšanja kvalitete lokalnih usluga u prometu → Podrška razvoju javne infrastrukture u funkciji turizma → Osiguravanje dostupnosti širokopojasnoj internetskoj mreži → Podrška u lokalnim aktivnostima stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina (osobito onih u državnom vlasništvu), npr. stavljanje u funkciju razvoja socijalnog poduzetništva → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima. → Unapređenje suradnje organizacija civilnog društva i lokalne zajednice u korištenju javnih prostora
1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja	→ Podrška u osiguravanju smještajnih kapaciteta za učenike i studente, razvoju kampusa visokih učilišta te osiguravanju dnevnog boravka u školama → Podrška u osiguravanju i dostupnosti društvene infrastrukture za ugrožene skupine društva (uključujući i starije osobe) u cilju socijalnog uključivanja → Podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture sukladno dokumentima prostornog uređenja, radi bolje povezanosti s čvorištima s većim volumenima prometa, ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti, razvoja turističke destinacije na regionalnoj razini uz poticanje zelene mobilnosti → Podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“ (engl. SUMP) → Podrška razvoju multimodalnog integriranog prometa i suradnja u aktivnostima poboljšanja kvalitete usluga u prometu → Podrška u aktivnostima ulaganja u željezničku infrastrukturu u svrhu povećanja propusne moći pruge i povećanja teretnog i putničkog željezničkog prometa → Podrška u aktivnostima ulaganja u riječnu prometnu infrastrukturu u svrhu povećanja prometa na unutarnjim plovnim putovima → Podrška u aktivnostima osiguravanja dostupnosti širokopojasnoj internetskoj mreži → Suradnja u aktivnostima stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina (osobito onih u državnom vlasništvu) u projektima od regionalnog

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	razvojnog značaja → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima. → Podrška razvoju regionalnog sustava javne vodoopskrbe i odvodnje → Podrška razvoju javne infrastrukture u funkciji turizma → Rekonstrukcija, obnova ili izgradnja i/ili opremanje školske sportske dvorane i/ili igrališta na kojem se provodi program javnih potreba u sportu → Podrška aktivnostima planiranja i upravljanja prostorom → Suradnja u aktivnostima uspostave, održavanja i razvoja infrastrukture prostornih podataka → Podrška aktivnostima integralnog upravljanja morem i obalnim područjem → Podrška u unapređenju suradnje OCD-a i lokalne zajednice u korištenju javnih prostora od regionalnog značaja
1.2.3 Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	→ Podrška u aktivnostima kvalitetnog korištenja i razvoja sadržaja vezanih uz kulturna dobra, pojedinačne spomenike kulture i zaštićene cjeline te očuvane povijesne urbane i ruralne kulturne krajolike s ciljem njihove daljnje zaštite i valorizacije u kontekstu razvoja humanističkih, prirodnih, tehničkih i drugih znanosti te gospodarskih aktivnosti (osobito razvoja turizma (veza 1.1.3, 2.1.3., 3.3.1.)) → Podrška razvoju učinkovitijeg modela obnove i stavljanja kulturne baštine u prihvatljivu funkciju → Podrška pripremi programa revitalizacije u području kulturne baštine → Podrška provedbi aktivnosti revitalizacije kulturnih dobara → Podrška aktivnostima razvoja sadržaja i programa vezanih uz zaštićena područja prirode → Podrška aktivnostima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti u funkciji lokalnog i regionalnog razvoja. → Podrška aktivnostima biološke i krajobrazne sanacije napuštenih eksploatacijskih polja mineralnih sirovina sa svrhom stvaranja preduvjeta za daljnji razvoj → Podrška aktivnostima povezivanja korištenja kulturne i prirodne baštine s potrebama turizma i obrazovanja, poduzetničke potporne infrastrukture, kulture i socijalnog poduzetništva na regionalnoj i lokalnoj razini. → Podrška izradi planova upravljanja kulturnom baštinom → Razvoj modela suradnje za povezivanje predstavnika lokalnih gospodarskih subjekata i uprava nacionalnih parkova i parkova prirode i održavanje redovnih susreta radi daljnjeg razvoja turističke destinacije i jačanja lokalnog gospodarstva. → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima
1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	→ Podrška u unaprjeđenju sustava upravljanja zaštićenim prirodnim područjimalokalnog značaja (veza 3.1.1, 3.2.1) → Podrška u razminiranju miniranih područja → Podrška u aktivnostima potpune primjene mjera energetske učinkovitosti i boljeg iskorištavanja obnovljivih i drugih održivih izvora energije → Podrška aktivnostima vezanim za gospodarenje vodama → Podrška uspostavi i funkcioniranju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, uključujući ponovnu uporabu u okviru mjera za sprječavanje nastanka otpada, odvojeno sakupljanje i sortiranje otpada, reciklažna dvorišta, pogone za recikliranje i oporabu otpada,

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	centri za gospodarenje otpadom, sanaciju postojećih odlagališta otpada te osiguravanje daljnje provedbe Plana gospodarenja otpadom na područjima svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave → Podrška regionalnom energetske razvoju (npr. energetska postrojenja u funkciji razvoja gospodarstva) → Definiranje odgovornosti regionalnih i lokalnih dionika u održavanju energetske infrastrukture (neovisno o objektu – software, postrojenje, zgrada i sl.) → Podrška uvođenju i razvoju novih financijskih instrumenata za obnavljanje i poticanje energetske učinkovitosti građevina → Podrška u unaprjeđenju cestovne i željezničke infrastrukture u smislu povećanja njezine energetske učinkovitosti (npr. unapređenje rasvjete, odvodnje, zaštita od buke, elektrifikacija željeznica, rampe, nadvožnjaci) → Promicanje i potpora boljoj organizaciji i korištenju zelenog javnog prijevoza s ciljem smanjenja ispuštanja CO₂. → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima.
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima	
1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	→ Poticanje ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na potpomognutim područjima svih zanimanja, a osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju tih područja (veza 2.3.2) → Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture u skladu s potrebama stanovništva i gospodarstva (veza 1.2.1) → Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete javnih usluga (uključujući zdravstvo i socijalnu skrb) (veza 1.1.2) → Podrška ujednačavanju kvalitete, razvijenosti i poboljšanje organizacije prometne infrastrukture radi bolje povezanosti s urbanim središtima i ublažavanja prometne izoliranosti (veza 1.2.1, 1.2.2) → Razrada modela privlačenja investicija u potpomognuta područja, uključujući razradu i provedbu aktivnosti marketinga i distribucije/logistike s ciljem privlačenja privatnog sektora u područjima skuplje izgradnje infrastrukture kako bi se ostvario prihvatljiv volumen tržišta i posljedično odgovarajuća dobit (veza 2.2.1., 2.2.3 i 2.2.4.) → Razvoj i provedba programa integriranih teritorijalnih intervencija u potpomognuta područja te priprema ciljnih poziva za financiranje iz ESIF i drugih potencijalnih izvora → Razrada posebnih kriterija odabira te oblikovanje potpora za projekte s potpomognutih područja, demografski ugroženih i rijetko naseljenih područja kod dodjele sredstava (ESIF i dr.) → Potpora transferu znanja i praktičnoj primjeni iskustava drugih država u cilju razvoja novih projektnih ideja i osiguranja odgovarajuće zalihe projekta za slabije razvijena/deprivirana područja → Stimulirati naseljavanje radno aktivnog stanovništva dodjelom građevinskog zemljišta i stambenih jedinica → Evaluacija i revizija indeksa razvijenosti (veza 3.1.1.) → Podrška u razminiranju miniranih područja → Primjena koncepcije kružne ekonomije na način pametnog korištenja prirodnog resursa (primjer slavonskog hrasta) → Operacije vezane za dodjelu i raspodjelu sredstava te oslobođenja plaćanja nameta s različitih osnova (odnosi se na različite oblike olakšica pri plaćanju poreza na dohodak i dobit i druge porezne olakšice, pomoći za različite vrste sufinanciranja, povoljniji tretman različitih naknada, poticaje za poduzetnike početnike te za samozapošljavanje, produljenje trajanja potpore npr. poduzetnicima,

NAZIV MJERE				OPIS MJERE
				inkubatorima i dr.) (veza 3.1.3)
1.3.2	Podrška	održivom	otočnom	→ Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima
	razvoju			→ Revizija otočne politike i izrada novog nacionalnog otočnog razvojnog strateškog dokumenta
				→ Podrška razvoju otočnih LAG-ova i njihovim aktivnostima umrežavanja, općenito jačanje kapaciteta OCD-a za ravnomjeran društveno-gospodarski razvoj na otocima
				→ Priprema ciljnih poziva za financiranje iz ESIF i drugih izvora
				→ Revidiranje kriterija razvrstavanja otoka u skupine u novom zakonodavnom okviru u svrhu strateškog planiranja njihovog razvoja prema pripadnosti određenoj skupini (veza 3.1.1)
				→ Uspostava sustava praćenja i vrednovanja otočne politike, izrada kompozitnog indeksa održivosti razvoja otoka; te uvođenje korektivnog faktora za izračun razvijenosti otočnih i obalno-otočnih gradova i općina (veza 3.1.1.)
				→ Uspostava, izgradnja i razvoj cestovne prometne infrastrukture prema (kopnu), na i među otocima radi bolje međusobne povezanosti otočnih naselja sa svrhom ublažavanja izoliranosti i povećanja sigurnosti (veza 1.2.1 i 1.2.2.)
				→ Poboljšanje pomorske i zračne međuotočne povezanosti uvođenjem odgovarajućih redovnih i izvanrednih linija te optimiranje zračnog prijevoza (izbor: avioni, hidroavioni, helikopteri) i izgradnja odgovarajuće infrastrukture (veza 1.2.2)
				→ Subvencije određenim kategorijama otočnog stanovništva u otočnom cestovnom, pomorskom i zračnom prijevozu (veza 1.2.2)
				→ Pristup širokopojasnom internetu na svim naseljenim otocima (veza: mjera 1.2.2.)
				→ Poticanje poljoprivrednih projekata i obrada neobrađenih zemljišta (veza 3.1.4)
				→ Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture – priprema podloga i tehničke dokumentacije te gradnja sustava vodoopskrbe (sekundarna vodoopskrbna i hidrantska mreža te paralelnih i/ili alternativnih sustava kao što su kaptacija, desalinacija, revitalizacija starih cisterni i uključivanje istih u sustav vodoopskrbe, te sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda) i gospodarenje otpadom Povlastice u potrošnji pitke vode do osiguravanja njezine stalne dostupnosti (veza 1.2.1. i 1.2.2.)
				→ Podrška razvoju i uvođenju novih tehnologija u energetske sustav kroz sufinanciranje OIE i jačanje kapaciteta otočana (npr. solarna energija, desalinizacija, kinetička energija vjetra, biomasa, potencijalna energija mora...)
				→ Primjena koncepta kružnog gospodarstva za korištenje otočnih resursa
				→ Unaprjeđenje otočnog odgojno-obrazovnog sustava (škole na daljinu, stipendiranje deficitarnih zanimanja, olakšavanje zapošljavanja stručnih suradnika, izdavanje zavičajne čitanke, poticanje projekta broda-škole) (veza 1.1.1.)
				→ Unaprjeđenje sustava obrazovanja odraslih na otocima (financiranja obrazovanja za deficitarna zanimanja, dopisno-konzultativna nastava, nastava na daljinu)
				→ Unaprjeđenje otočnog zdravstvenog sustava (helidromi i brzi brodovi za hitnu medicinsku pomoć, prilagodba kvota pacijenata, telemedicina) (veza 1.1.2.)
				→ Unaprjeđenje pravne dostupnosti otočnih nekretnina; sređivanje imovinsko-pravnih odnosa fizičkih i pravnih osoba na nekretninama na otocima; usklađivanje zemljišnih knjiga i katastra sa stvarnim stanjem te potpora u aktivnostima vezanim uz stavljanje u funkciju neaktivnih nekretnina (1.2.1, 1.2.2., 2.1.2., 3.1.4)
				→ Očuvanje i revitalizacija otočnih povijesnih jezgri naselja (veza 2.1.3.)

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	→ Izrada i provedba programa financijskih povlastica za razvoj otočnoga gospodarstva (porezne olakšice za otočane, sufinanciranje kapitalnih projekata, zaštita otočnih proizvoda, kreditne linije otočnim gospodarstvenicima, poticaji za poduzetnike početnike, produljenje trajanja potpora otočnim poduzetnicima, potpore otočnim poslodavcima za očuvanje radnih mjesta na otocima, povlaštene cijene u pomorskom prijevozu putničkih i teretnih vozila, i dr.) → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima
1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	→ Izrada analize (vrednovanje) i preporuke za redefiniranje obuhvata brdsko-planinskih područja → Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete javnih usluga te prilagodba standarda/kriterija u pružanju javnih usluga posebnostima rjeđe naseljenosti brdsko-planinskih područja (veza 1.1.1) → Poticanje ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na brdsko-planinskim područjima svih zanimanja, a osobito onih koji mogu obavljanjem djelatnosti pridonijeti gospodarskom i društvenom razvoju tih područja (integrirane mjere fokusirane na stvaranje prilika za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i podizanje kvalitete života) (veza 2.3.2) → Priprema ciljnih poziva za financiranje projekata iz ESI fondova i drugih izvora te oblikovanje posebnih kriterija za financiranje projekata s brdsko-planinskih područja → Razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture u skladu s potrebama brdsko-planinskih područja (veza 1.2.1) → Razrada modela poticanja (samo)zapošljavanja kroz obavljanje više integriranih djelatnosti npr. poljoprivrede, šumarstva, obrta, turizma i sl. → Potpora transferu znanja i praktičnoj primjeni iskustava drugih država s ciljem razvoja novih projektnih ideja i osiguranja odgovarajuće zalihe projekata za brdsko-planinska područja → Primjena koncepcije kružnoga gospodarstva za korištenje resursa brdsko-planinskih područja → Podrška u razminiranju miniranih područja → Provedba edukacija za razvoj specifičnih zanimanja u svrhu razvoja turizma i podizanja kvalitete turističke usluge (npr. gorski vodiči) → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima → Izrada i provedba programa financijskih povlastica u brdsko-planinskim područjima (porezne olakšice, sufinanciranje kapitalnih projekata, održavanja nerazvrstanih cesta u zimskim uvjetima, poticaji za poduzetnike početnike, za samozapošljavanje, produljenje trajanja potpora, pravo ubiranja šumskih plodova te prvokupa šumskog sortimenta i dr.) (veza 3.1.3)
1.3.4 Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja (veza 1.2.1.)	→ Uspostava sustava praćenja i vrednovanja učinaka razvoja urbanih područja → Podrška nositeljima strategija razvoja urbanog područja (zajedničko djelovanje JLS-ova na razvoju urbanog područja) → Podrška razvoju gradova (npr. pametna specijalizacija, projekti pametnih gradova, zeleni gradovi, zdravi, gradovi mladih, primjena koncepta kružnog gospodarstva i sl.) → Jačanje integriranog i održivog upravljanja gradovima te unaprjeđenje dostupnosti i pristupačnosti javnih servisa (digitalizacija javnih gradskih servisa – SMART rješenja) → Provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje pitanja nezaposlenosti, socijalne isključenosti te siromaštva i drugih sličnih problema u urbanim područjima

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	→ → Podrška aktivnostima integralne revitalizacije povijesnih jezgri gradova (veza 2.1.3) → Podrška procesima urbane preobrazbe napuštenih kompleksa i nekretnina, urbane sanacije dijelova urbanih područja: zone inicijalno nezakonite gradnje, zone s nedostajućim javnim sadržajima i infrastrukturom (veza 1.2.1, 2.1.2 i 3.1.4) → Jačanje kapaciteta za upravljanje brownfield područjima i njihove revitalizacije → Podrška razvoju sustava urbane zelene infrastrukture (veza 1.2.1 i 1.2.4) → Podrška rješenjima kojima se uspostavljaju sustavi temeljeni na konceptu održive urbane mobilnosti (veza 1.2.1) → Podrška aktivnostima koje odgovaraju na demografske promjene u gradovima (kvalitetno starenje, koncept sijede ekonomije i sl.) → Podrška razvoju urbane poljoprivrede i uzgoja te prodaje hrane u urbanim sredinama, podrška uređenju gradskih vrtova u urbanim sredinama → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima → Provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema potrošnje velike količine energije, zagađenosti, prometnih zagušenja (usmjeriti aktivnosti na pametno upravljanje prometom), loše povezanosti s okruženjem i sl. u urbanim područjima (veza 1.2.4) → Pružanje podrške aktivnostima vezanim za kontrolirano/održivo širenje urbanih središta u skladu s konceptom kompaktnog grada → Podržavanje uvođenja OIE u urbane sredine (veza 1.2.4) → Brendiranje gradova znanja (npr. sveučilišni, veleučilišni gradovi) i brendiranje regija te osmišljavanje zajedničkog brenda temeljenog na sličnostima (veza 2.2.4.)
1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	→ Poticanje prekogranične suradnje u svrhu učinkovitijeg korištenja fondova EU i podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz razvoj turizma → Poticanje suradnje javnih vlasti i dionika za zdravo, sigurno i pristupačno pogranično područje (u područjima javnog zdravstva i zdravstvene skrbi, usluga socijalne skrbi, sigurnosti (civilna zaštita, služba sigurnosti i hitna služba), prekograničnog javnog prijevoza i održive službe mobilnosti) → Poticanje održivog razvoja turizma i turističkih proizvoda u pograničnim područjima, promocija destinacija temeljenih na kulturnom i prirodnom nasljeđu; unaprjeđenje baze znanja i kapaciteta za aktivno očuvanje nasljeđa i održivi turizam → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mjera prilagodbe novim klimatskim uvjetima uzimajući u obzir konkretne utjecaje u području suradnje; zaštita i obnova biološke raznolikosti i promocija usluga ekosustava, jačanje kapaciteta, razvojem zajedničkih koordiniranih pristupa u planiranju, nadzoru i upravljanju Natura 2000 i ostalim vrstama i tipovima staništa u prekograničnim područjima (veza 1.2.4.) → Promicanje i unaprjeđenje korištenja obnovljivih izvora energije (veza 1.2.4) → Povećanje sigurnostipograničnog područja od prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim faktorom, te potpora razvoju sustava prevencije, kontrole (uključujući procjene rizika od štetnih događaja) i sanacije onečišćenja (zrak, vode rijeka i jezera, tlo) → Podrška čišćenju miniranih područja → Unaprjeđenje kvalitete okolišnih uvjeta mora i obalnog područja korištenjem održivih i inovativnih tehnologija i pristupa u Jadranskoj Hrvatskoj

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	→ Poboljšanje usluga u sektoru javnog zdravstva i socijalne skrbi (veza 1.1.2) → Jačanje regionalnog kapaciteta za inovacije te poboljšanje vještina i poduzetničkih kompetencija za unaprjeđenje ekonomskih i socijalnih inovacija (veza 2.2.2) → Jačanje okvirnih uvjeta za inovacije u relevantnim sektorima plave ekonomije → Poticanje poslovne suradnje MSP-a u pograničnom području (veza 2.2.3) → Jačanje konkurentnosti i razvoja poslovnog okruženja u pograničnom području (veza 2.2.1) → Jačanje uloge obrazovnih ustanova kao centara specifičnih lokalnih znanja u regiji → Poboljšanje kvalitete, sigurnosti i ekološke održivosti usluga i čvorišta pomorskog i obalnog prijevoza promicanjem multimodalnih rješenja (veza 1.2.1, 1.2.2) → Poboljšanje planiranja i koordinacije regionalnih putničkih prijevoznih sustava u svrhu boljeg povezivanja s nacionalnim i europskim prijevoznim mrežama (veza 1.2.2) → Poboljšanje koordinacije između sudionika u teretnom prijevozu s ciljem povećanja broja multimodalnih okolišno prihvatljivih prijevoznih rješenja (veza 1.2.2) → Potpora aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitog iskorištenja prometne infrastrukture radi bolje povezanosti, povećanja sigurnosti i ublažavanja prometne izoliranosti pograničnih područja (veza 1.2.1, 1.2.2) → Poticanje naseljavanja u pograničnom području kroz razne oblike poticajnih mjera (smanjenja poreza i raznih obveznih davanja prema državi)
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI	
Prioritet 2.1. Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini	
2.1.1 Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	→ Nadogradnja Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture informacijama o uslugama poduzetničkih zona i omogućavanje pretrage po vrstama usluga → Razvoj smjernica i preporuka jedinicama lokalne i regionalne samouprave za osnivanje i financiranje opremanja i poslovanja poduzetničkih zona (uz konzultiranje asocijacija poduzetnika na odgovarajućoj razini) → Revizija sustava potpora za poduzetničke zone u skladu s rezultatima analize učinkovitosti postojećeg sustava potpora → Poboljšanje promocije poduzetničkih zona → Analize učinkovitosti poduzetničkih zona i analiza potreba za uslugama poduzetničkih zona i definiranje indikatora za praćenje učinkovitosti poduzetničkih zona → Analiza učinkovitosti sustava potpora za unaprjeđenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih zona
2.1.2 Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)	→ Podrška u pripremi evidencija nefinancijske imovine u državnom vlasništvu na području JLP(R)S, koja bi mogla biti predmet zamjene između države i JLP(R)S, odnosno ponude ulagačima od strane JLP(R)S u slučaju kada postoji poseban državni interes → Izrada usustavljenih uputa u svrhu bolje informiranosti i pronalaženja zainteresiranih ulagača u nekretnine u vlasništvu države, a na području JLP(R)S (primjerice, vodiči koji će olakšati u podnošenju zahtjeva, promocija dobrih praksi i transfer znanja (npr. otok Obonjan)) → Podrška uspostavi redovne komunikacije između ključnih dionika radi rješavanja otvorenih pitanja u međusobnim imovinsko-pravnim

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	odnosima (JLP(R)S, Općinska državna odvjetništva, DUUDI, Agencija za poljoprivredno zemljište i dr.) → Suradnja asocijacija poduzetnika –zakupaca u procesima poticanja vidljivosti i redovitosti objavljivanja planova prodaje poslovnih prostora u državnom vlasništvu i vlasništvu JLP(R)S (za dugogodišnje zakupnike) → Program edukacije o upravljanju državnom imovinom za sve dionike (javni, privatni, civilni sektor i asocijacije poduzetnika) → Priprema smjernica i modela suradnje među ključnim dionicima za razvoj i provedbu projekata vezanih uz upravljanje napuštenim vojnim i industrijskim kompleksima u državnom vlasništvu i vlasništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave → Podrška projektima revitalizacije vojnih i industrijskih kompleksa uz pridodavanje novih održivih gospodarskih sadržaja tim objektima (inkubatori / akceleratori za poduzetnike, socijalne poduzetnike, kulturne i kreativne industrije i sl.)
2.1.3 Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3., 3.3.1)	→ Razvoj financijskih instrumenata i drugih oblika financiranja ulaganja u održavanje povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine (zaklade, javno-privatna partnerstva i sl.) → Podrška pripremi i provedbi projekata održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine financiranih bespovratnim sredstvima (EU projekti, projekti drugih međunarodnih organizacija) → Financijska potpora za održavanje povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine sukladno indeksu regionalne razvijenosti → Edukacije i transfer znanja o programima održavanja i održivog upravljanja povijesnim jezgrama naselja i objektima kulturne baštine → Poticanje primjene novih znanja i vještina za vođenje složenih projekata održavanja i revitalizacije povijesnih jezgri naselja
Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini	
2.2.1 Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	→ Prilagodba sustava potpora za unapređenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potporenih institucija, sukladno rezultatima i preporukama analize učinkovitosti (Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, NN 93/13, 114/13, 41/14) → Uvođenje novih tehnologija u upravljanju informacijama i usklađivanje evidencija vezanih uz mogućnosti ulaganja na svim razinama javnog upravljanja → Stvaranje jedinstvenog modela komunikacije s investitorima na svim razinama države → Identifikacija dobrih rješenja i praksi proizišlih iz provedenih projekata vezanih uz razvoj poduzetničkih potpornih institucija (npr. <i>investors friendly region</i>) → Analiza učinkovitosti sustava potpora za unapređenje poslovnih aktivnosti poduzetničkih potpornih institucija → Uključivanje komora u sustav poduzetničke infrastrukture (prema Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture) te razvoj novih modela partnerske suradnje između komora i gospodarskih subjekata → Razvoj i promocija centara kompetencija na lokalnoj i regionalnoj razini → Podrška inicijativama potpornih institucija usmjerenih razvoju novih djelatnosti i načina poslovanja (npr. kružne ekonomije, zelene ekonomije, socijalne ekonomije, srebrne ili sijede ekonomije, socijalnog poduzetništva, socijalnih inovacija i sl.) → Podrška aktivnostima praćenja konkurentnosti hrvatskih regija - priprema studije i izračun regionalnog indeksa konkurentnosti (RIK) → Podrška aktivnostima poduzetničkih potpornih institucija na ciljanom privlačenju (stranih) ulaganja → Razvoj modela suradnje i provedba mjera koje potiču koordinaciju i zajedničko djelovanje više županija i lokalnih jedinica kao i regionalnih asocijacija poduzetnika (područne komore) u aktivnostima privlačenja (stranih) ulaganja → Podrška u unapređenju suradnje JLP(R)S preko zajedničkih krovnih organizacija u aktivnostima vezanim uz razvoj regionalnog

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
2.2.2 Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima	gospodarstva; pri čemu u suradnju mogu biti uključene i druge institucije → Podrška u razvoju i provedbi mjera poticanja obrazovanja u sklopu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO) za potrebe razvoja poduzetništva uključujući nove koncepte kao što su zelena ekonomija, ekološke inovacije, društveno odgovorno poslovanje i sl. → Identifikacija i aktivna promocija novih oblika poduzetništva za mlade kroz obrazovne i akademske institucije kao i kroz aktivnosti civilnog društva → Istraživanje potreba novih poduzetnika za novim znanjima i vještinama → Analiza postojećeg sustava poticanja poduzetničkog mentorstva i razvoj preporuka za unapređenje sustava poticanja poduzetničkog mentorstva → Podrška aktivnostima usmjerenih unapređenju poduzetničkog ekosustava na lokalnoj i regionalnoj razini, a posebno povezivanju poduzetnika, organizacija i institucija radi međusobnog upoznavanja, informiranja, edukacije → Podrška u aktivnostima JLP(R)S usmjerenih povezivanju poduzetnika sa znanstvenim i obrazovnim institucijama (osobito radi obrazovanja te istraživanja i razvoja u područjima visoke tehnologije) → Podrška u razvoju i provedbi promotivnih i edukativnih mjera vezanih uz razvoj socijalnog poduzetništva na lokalnoj razini → Suradnja u razvoju programa transfera poslovanja na sljedeće generacije vlasnika → Podrška u razvoju i nastavku suradnje u projektima vezanim uz inovacije i klastere i sl. (npr. projekti - Inovacijska mreža za industriju; Podrška inicijativama klastera konkurentnosti)
2.2.3 Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	→ Unapređenje postojećih i razvoj novih mjera poticanja udruživanja u klastere na regionalnoj razini, te prepoznavanje takvih klastera u Strategiji pametne specijalizacije → Podrška u izradi analiza novih koncepata kolaborativne ekonomije, definiranju preporuka za udruživanje gospodarskih subjekata, te promociji novih gospodarskih koncepata i dobrih praksi → Istraživanje spremnosti gospodarskih subjekata za povezivanje i prihvatljivih oblika povezivanja → Podrška izradi marketinških strategija i organizacija plasmana specifičnih lokalnih i regionalnih proizvoda karakterističnih za pojedino područje na nacionalnoj i međunarodnoj razini → Podrška povezivanju i razvoju zajedničkih projekata lokalnih proizvođačkih i uslužnih subjekata uključujući javne ustanove (npr. bolnice, škole), povezivanje proizvođača s ciljem razvoja turističke ponude (npr. nacionalni parkovi, izletišta, kolodvori, popularna okupljališta) i dr. → Podrška u dizanju kvalitete ponude lokalnih proizvoda kroz suradnju javnih i obrazovnih institucija, te organizacije civilnog društva. → Podrška u jačanju kapaciteta lokalnih institucija u primjeni propisa javne nabave s ciljem aktiviranja lokalne i regionalne ponude roba i usluga → Podrška aktivnostima povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga, posebice za zadovoljavanje povećanih potreba tijekom turističke sezone
2.2.4 Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje	→ Izrada Hrvatskog paketa prednosti i investicijskog profila regija po sektorima, s posebnim naglaskom na uključivanju kulturne baštine i krajolika u brendiranje, turizma i posebnih oblika turizma → Izrada i provedba Komunikacijske strategije u cilju promocije hrvatskih regija

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	→ Podrška izradi smjernica brend strategija, uključujući odgovarajuća terenska istraživanja → Sektorsko brendiranje i brendiranje lokacija, uključujući pripremu potrebnih studija i izradu kreativnih rješenja → Podrška suradnji gospodarskih subjekata na brendiranju i labellingu turističkih proizvoda i usluga u destinaciji u cilju podizanja kvalitete turističke ponude
Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini	
2.3.1 Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	→ Kontinuirano osnaživanje lokalnih partnerstva za zapošljavanje (LPZ) i pružanje podrške lokalnim dionicima (obrazovne institucije, uredi HZZ-a, predstavnici privatnog, javnog, i civilnog sektora uklj. komore) u prepoznavanju potreba za radnom snagom i unapređenju ljudskih potencijala → Analiza potreba poduzetnika i uvjeta za gospodarski razvoj na potpomognutim područjima u suradnji s asocijacijama poduzetnika (komorama). → Podrška u djelovanju tehničkih tajništva LPZ-a i lokalnih inicijativa, te radu „regionalnih kooperacijskih odbora“ → Suradnja na provedbi mjera vezanih za daljnji razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HOK) na regionalnoj razini u smjeru razvoja programa obrazovanja na svim razinama te praćenja kretanja zapošljivosti, razvoju srednjoškolskih programa za deficitarna zanimanja → Podrška razvoju novih programa obrazovanja nezaposlenih osoba, poglavito dugotrajno nezaposlenih osoba kao posebno ranjive skupine, s ciljem njihova zapošljavanja → Podrška u povezivanju dionika sustava strukovnog obrazovanja, obrazovanja odraslih i tržišta rada, a s ciljem promicanja važnosti strukovnog obrazovanja za gospodarski sektor i društvo u cjelini, analize potreba poslodavaca za kompetentnim radnicima, stjecanja kompetencija koje će povećati konkurentnost učenika/polaznika na tržištu rada i nastavak obrazovanja/osposobljavanja, osiguranja kvalitetnih mjesta naučavanja kod poslodavaca, opremanja školskih radionica, cjeloživotnog usavršavanja strukovnih nastavnika u školama i mentora kod poslodavaca → Podrška u razvoju i provedbi programa cjeloživotnog učenja (veza 1.1.1) prema načelima HOK-a → Razvoj posebnog programa poticanja samozapošljavanja sukladno prihvaćenim europskim politikama kroz obrt kao tradicionalni oblik obiteljskog poduzetništva i druge oblike malog i srednjeg poduzetništva uklj. obiteljska poljoprivredna gospodarstva → Širenje i potpora daljenjem razvoju Centara za informiranje i savjetovanje o karijeri (CISOK) (trenutno postoji 11 centara u 10 gradova) i drugim inicijativama za povećanje zapošljivosti svih, a posebno mladih osoba → Donošenje smjernica za razvoj regionalnih tržišta rada → Podrška zadržavanju starijih osoba na tržištu rada → Praćenje učinaka kvalifikacijske strukture stanovništva na regionalni razvoj → Analiza potreba za razvojem ljudskih potencijala koje proizlaze iz županijskih razvojnih strategija
2.3.2 Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	→ Priprema programa poticanja zapošljavanja u subjektima s nedostatkom zaposlenih u područjima I. i II. skupine prema indeksu razvijenosti → Izrada baze podataka manjka zaposlenih u javnim službama u područjima I. i II. skupine prema indeksu razvijenosti i područjima s razvojnim posebnostima → Dizajniranje primjerenih mjera stimuliranja zapošljavanja (olakšavanje rješavanja stambenog pitanja, prednost pri odobravanju

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	specijalističkog usavršavanja, npr. za doktore medicine) → Podrška u izradi baze podataka o raspoloživim stambenim objektima za privlačenje i osiguravanje smještaja deficitarne radne snage na regionalnoj razini i podrška u promociji slobodnih radnih mjesta za koja se nude posebni uvjeti → Priprema programa privlačenja radnika prema područjima gdje nedostaje radne snage određenih kvalifikacija
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM	
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)	
3.1.1 Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	→ Razvoj i provedba propisa o strateškom planiranju kojima se usklađuju kratkoročni, srednjoročni i dugoročni strateški upravljački procesi → Uspostavljanje sustava upravljanja javnim politikama koji obuhvaća i povezuje ciklički sve upravljačke faze: analiza, planiranje, provedba, praćenje, izvještavanje i vrednovanje; te se usklađuje s horizontalnim pitanjima (ublaženje i prilagodba klimatskim promjenama, zaštite okoliša, otpornost, održivost, demografija, društvena uključenost, inovacije itd.) → Sustavno usklađivanje strateških dokumenata lokalne i regionalne razine s nadređenim strateškim dokumentima (veza 3.2.1) → Usklađivanje strateškog planiranja u upravljanju imovinom JLP(R)S-a s načelima upravljanja imovinom Strategije upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu RH 2013. - 2017. (veza Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti upravljanja i raspolaganja nekretninama JLP(R)S, DUR 2016.) → Suradnja ključnih dionika na svim razinama upravljanja i MFIN u procesu pripreme izmjena zakona o proračunu i fiskalnoj odgovornosti → Razvoj smjernica i primjena metodologije vrednovanja programa i velikih razvojnih projekata, te transfer dobrih praksi o primjeni evaluacijskih preporuka (veza NPR 2016.) → Suradnja ključnih dionika na svim razinama upravljanja, MRRFEU i MFIN u unapređenju procesa pripreme i usklađivanja planova razvojnih programa (proračuni) sa strateškim dokumentima → Uspostava djelotvornog sustava praćenja realizacije razvojnih dokumenata JLP(R)S i javna objava izvješća na nacionalnoj razini uz identifikaciju i evidenciju dobrih praksi → Uređenje sustava redovitog prikupljanja, obrade i objave podataka i informacija radi praćenja regionalnog razvoja, dostupno svim dionicima → Izrada smjernica za definiranje pokazatelja s preporukama → Praćenje učinaka i postupno unaprjeđenje izračuna indeksa razvijenosti u skladu s potrebama sustava provedbe i praćenja regionalne i drugih resornih razvojnih politika → Unaprjeđenje modela podjele RH na statističke regije (NUTS II), uz uvažavanje endogenih razvojnih potencijala i potreba hrvatskih regija za novo programsko razdoblje 2021.-2028. → Podrška razvoju sustava za ublažavanje klimatskih promjena te provedbu preventivnih i mera prilagodbe novim klimatskim uvjetima
3.1.2 Unaprjeđenje regionalnim upravljanja razvojnim projektima	→ Sudjelovanje u unapređenju hrvatske metodologije analize troškova i koristi (CBA) za velike razvojne projekte - Izrada nacionalnih smjernica (NPR 2016.) → Razvoj mehanizama međuresorne i međurazinske suradnje za prethodno usuglašavanje postupaka planiranja i određivanje osnovnih i posebnih kriterija financiranja javnih projekata → Podrška razvoju sustava rješavanja sporova primjenom alternativnih načina, posebno medijacije

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	→ Omogućavanje transfera znanja i iskustava kroz aktivnosti vidljivosti i komunikacijsku strategiju → Uspostavljena i funkcionalna jedinstvena baza projekata (SEBRP) te postupno objedinjavanje projektnih baza različitih tijela (npr. usklađivanje hodograma projekata i jasno određivanje institucionalnih nadležnosti za pojedine korake u procesima) → Utvrđivanje različitih definicija regionalizacije (npr. promet, okoliš, obrazovanje, HEP, šume, vode, područja s razvojnim posebnostima i sl.) te razjašnjavanje što se u pojedinim područjima smatra regionalnim, a što nacionalnim razvojni projektom u SEBRP-u → Podrška u procesima umrežavanja JLP(R)S radi razvoja i provedbe projekata s naglaskom na regionalni razvoj → Definiranje smjernica za dobro upravljanje projektima u području klimatskih promjena, provedba procesa usuglašavanja postupaka planiranja za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u procesu planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja projekata na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem.
3.1.3 Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije	→ Uspostava redovitog sustava praćenja javnih usluga i otkrivanje administrativnih prepreka i provjera potreba korisnika u korištenju javnih usluga koje se pružaju na nižim upravno-teritorijalnim razinama te razvoj participativnih pristupa praćenju (ref. 3.1.1) → Uspostava sustava redovitog vanjskog vrednovanja javnih politika, programa i projekata kojima se uređuje pružanje javnih usluga i upravljanje javnim dobrima (prirodni resursi, kulturna dobra) na nižim upravno-teritorijalnim razinama uz uključivanje ključnih dionika (ref. 3.1.1) → Analiza nadležnosti i kapaciteta pružanja javnih usluga JLP(R)S, utvrđivanje sustava određivanja i evaluacije kvalitete javnih usluga, te definiranje odgovarajućeg fiskalnog kapaciteta JLP(R)S → Vrednovanje i prijedlog mogućnosti smanjenja ovisnosti o nacionalnom izvorima financiranja i istraživanje i primjena najboljih praksi → Razvoj i provedba mehanizma aktivnog sudjelovanja ključnih dionika u procesu vanjskog vrednovanja, unapređenja i pojednostavljenja sustava i modela fiskalnog izravnjanja → Razvoj mehanizama upravljanja javnim dobrima (prirodnim resursima, kulturnim dobrima) za ključne dionike na regionalnoj i lokalnoj razini (npr. utvrđivanje granica pomorskog dobra na regionalnoj razini; upravljanje koncesijama) → Razvoj sustava praćenja kvalitete pružanja javnih usluga na lokalnoj i regionalnoj razini na osnovi „indeksa kvalitete upravljanja“ u skladu s preporukama međunarodnih istraživanja (EK i Svjetska banka)
3.1.4 Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1 i 2.1.2)	→ Uspostava međuinstitucionalne suradnje za rješavanje pretpostavki za upravljanje imovinom uključujući katastarske izmjere (DGU) i imovinsko-pravne odnose (ODO – Općinska državna odvjetništva) → Suradnja u pripremi analiza i razvoju poreznih modela → Suradnja u razvoju programa edukacije i oblicima transfera znanja o kriterijima i načinima učinkovitog upravljanja državnom imovinom → Potpora u pripremi kompleksnih razvojnih projekata i rješavanja zahtjeva vezanih uz upravljanje imovinom (npr. „brownfield“ projekti, projekti revitalizacije kulturne baštine, valorizacije tradicijske etno-baštine i sl.) (veza 2.1.2, NRP); te utvrđivanje modela suradnje svih institucija (ODO, ŽDO, DUUDI, DGU, nadležna ministarstva i dr.) s ciljem ubrzanja postupaka vezanih uz rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i ishođenje dozvola → Aktivnosti unapređenja međusektorske suradnje u rješavanju pitanja vezanih uz upravljanje imovinom mogu biti izrada smjernica, analiza, provedba konferencija, okruglih stolova, aktivnosti ekspertnih timova za specifične projekte, redovita objava informacija – posebne IT platforme za razmjenu informacija radi transparentnijeg poslovanja, antikoruptivne mjere i prevencija, razvoj participativnih

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	modela za uključivanje građana, redovite edukacije korisnika, promocija i objava rezultata i dobrih praksi, procjena vlastitih kapaciteta i mogućitna dekoncentracija poslovanja nadležnih institucija – uspostavljanje projektnih timova i ureda i sl. Napomena: Mjere vezane uz državnu imovinu nalaze se u sva tri strateška cilja SRR. One su međusobno povezane horizontalno, pri čemu su mjere pod SC3 obuhvatnije i odnose se na cjelokupni sustav upravljanja regionalnim razvojem. Realizacijom mjere 2.1.2 koja je usmjerena na JLP(S) i jačanje regionalne konkurentnosti gospodarstva doprinosi se i povećanju učinkovitosti upravljanja imovinom na nacionalnoj razini, uz istovremeni pozitivan doprinos aktivnosti programa i projekata koji će se provoditi pod mjerom 3.1.4. na realizaciju mjere 2.1.2. Aktivnostima, programima i projektima u okviru mjere 3.1.4 doprinosi se rješavanju problema na nacionalnoj razini kako bi se oni mogli dalje rješavati na nižim razinama vlasti što je predviđeno aktivnostima, programima i projektima u okviru mjere 2.1.2 i mjere 1.2.1.
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)	
3.2.1 Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	→ Uspostava i aktiviranje rada Vijeća za regionalni razvoj → Razvoj modela međuresorne regionalne koordinacije, te prijenos dobrih praksi i promocija inovativnih modela usklađivanja nacionalnih propisa i koordinacije zahtjeva regionalnih razvojnih programa i projekata → Razvoj i primjena inovativnih modela i alata suradnje za potrebe međusektorske (javni, privatni, civilni i akademski sektor) i međuresorne (tijela zadužena za različite javne politike) suradnje u pripremi i provedbi regionalnih razvojnih projekata (nacionalna i NUTS II razina) → Poticanje horizontalne suradnje <u>na nacionalnoj razini</u> kroz aktivnosti obrazovanja ključnih dionika o kompleksnim razvojno upravljačkim temama važnim za razvoj projekata uklj. zaštitu prirode, energetska učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. (veza 3.3.2 lokalna razina) → Provedba edukativnih aktivnosti za lokalne službenike i dužnosnike vezane za provedbu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja javnih politika i razvojnih odluka → Transfer dobrih praksi učinkovite provedbe savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja javnih politika (putem e-Savjetovanja i ostalih metoda) Napomena: Nastojanja ove strategije su usmjerena na to da se postojeći propisi provode i za to jačaju postojeći kapaciteti nadležnih institucija i tijela. U slučaju da su potrebne legislativne promjene, trebat će prethodno provesti niz aktivnosti i pripremiti analize specifičnih zakona i propisa, a to će se odrediti u Akcijskim planom.
3.2.2 Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	→ Uspostava koordinacijskog mehanizma za suradnju nacionalnih, regionalnih i lokalnih dionika u upravljanju regionalnim razvojem → Suradnja u uspostavi funkcionalnog sustava koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu (stožeri) - uspostava nacionalnog stručnog tijela za djelovanje u izvanrednim i kriznim situacijama, te unapređenje zakonske osnove (uključujući razvoj metodologije, modela koordinacije) (veza 1.2.1 i 1.2.2) → Podrška JLP(R)S u razvoju i provedbi programa prevencije štetnih posljedica uzrokovanih izvanrednim događanjima kao npr. elementarnih nepogoda (veza 1.2.1 i 1.2.2) → Podrška u vođenju evidencija rizične infrastrukture i sustavu održavanja (veza 1.2.1 i 1.2.2) → Podrška u primjeni modela sustavnog uključivanja dionika s lokalne i regionalne razine u procese strateškog planiranja i programiranja na nacionalnoj razini i transfer dobrih praksi

NAZIV MJERE	OPIS MJERE
	→ Podrška u primjeni modela suradnje i koordinacije aktivnosti između lokalnih i regionalnih dionika u upravljanju razvojem i transfer dobrih praksa → Jačanje komunikacijskih vještina i kulture međuresorne i međusektorske komunikacije među dionicima kroz edukativne programe → Razvoj modela mentorstva (npr. twinning projekti), transfera znanja kroz najbolje prakse i uspostava pouzdanog mehanizma informiranja JLP(R)S o obvezama i mogućnostima suradnje i javnog upravljanja
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini	
3.3.1 Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	→ Jačanje upravljačkih, provedbenih i komunikacijskih sposobnosti nositelja i sunositelja mjera SRR (članovi provedbenog tijela SRR i međuresornih radnih skupina) → Jačanje upravljačkih i komunikacijskih vještina članova partnerskih vijeća (programi edukacije i suradnja s pružateljima edukacija) → Podrška regionalnim koordinatorima (veza 2.2.1) → Priprema i jačanje kapaciteta na regionalnoj i lokalnoj razini za postupno preuzimanje većih odgovornosti za upravljanje EU sredstvima (npr. ITU mehanizam, ESIF 2021-2028.) (veza 3.1.2) → Poticanje horizontalne suradnje na <u>regionalnoj i lokalnoj razini</u> kroz aktivnosti obrazovanja ključnih dionika o kompleksnim razvojno upravljačkim temama bitnim za razvoj projekata uklj. zaštitu prirode, energetske učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. na regionalnoj i lokalnoj razini (veza mjere 2.1.3, te 3.2.1 na nacionalnoj razini) → Programi sufinanciranja tehničke dokumentacije za pripremu projektne dokumentacije → Unapređenje postojećih i razvoj novih mehanizama sufinanciranja i pretfinanciranja provedbe projekata EU projekata (Fond za sufinanciranje, programi HBOR-a za JLPRS) → Sustavno praćenje postupaka procjene projekata, te razvoj i transfer dobrih praksi kroz edukacije i publiciranje iskustava na lokalnoj i regionalnoj razini → Edukacija i uvođenje novih alata za rješavanje sporova (medijacije) u postupku izrade, procjene i provođenje projekata
3.3.2 Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	→ Jačanje znanja i vještina predstavnika tijela zaduženih za provedbu poticajnih mjera → Daljnji razvoj trening programa o primjeni propisa vezanih uz državne potpore, širenje baze edukatora i uspostava redovite edukacije za dionike na lokalnoj i regionalnoj razini → Razvoj jednostavnih mehanizama razmjene praktičnih iskustava i informiranja ključnih dionika uključenih u procese vezane uz razvoj, organizaciju i podjelu poticajnih mjera → Uspostava sustava redovitog vrednovanja, izrade preporuka za periodičnu prilagodbu karte regionalnih potpora → Funkcionalan registar potpora uz vođenje brige o regionalnim i lokalnim razvojnim potrebama, prilagođavanje intenziteta potpora (veza mjere u okviru prioriteta 1.3)

A.3. VARIJANTNA RJEŠENJA

SRRRH je strategija kojom se definiraju prioriteti, mjere i aktivnosti potrebne za postizanje održivog teritorijalnog razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja. Obzirom na karakter ove strategije, njome se ne predviđaju varijantna rješenja već ona predstavlja okvir za tipove aktivnosti koje će se provoditi u razdoblju do kraja 2020.g. Iako nema varijantnih rješenja, sama izrada Strategije predstavljala je konzultativni proces tijekom kojeg su se razmatrale različite moguće aktivnosti koje bi se provodile s ciljem ostvarenja zadanih specifičnih ciljeva. Konzultativni proces sastojao se od više krugova konzultacija s ključnim dionicima iz različitih sektora (javnog, privatnog, akademskog i civilnog društva) i svih razina upravljanja (lokalna, regionalna i nacionalna) budući da će isti biti sudionici u provedbi razvojnih aktivnosti.

A.4. ODNOS SRRRH S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

Osnovno načelo pri oblikovanju svih ciljeva, prioriteta i mjera SRRRH je postizanje komplementarnosti s ciljevima i prioritetima važećih nacionalnih razvojnih dokumenata čime će se osigurati doprinos provedbe SRR ostvarenju pojedinih sektorskih, a time i ukupnih razvojnih ciljeva Republike Hrvatske

U nastavku su u tablici (Tablica A-1) je navedena koherentnost svake pojedinačne mjere SRRRH s ključnim nacionalnim dokumentima kojima su definirani strateški ciljevi i razvojnih prioriteti pojedinih sektora Republike Hrvatske. Detaljno obrazloženje odnosa dio je strategije, a ovdje je dan sažeti pregled usklađenosti.

U okviru SC 1. podržava se održivi teritorijalni razvoj RH i jačanje ukupne kvalitete življenja stanovništva RH. S obzirom na njihov sadržaj, mjere iz okvira SC 1 će sinergijskim učincima u najvećoj mjeri poduprijeti realizaciju Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije (npr. Mjera 1.1.1., Mjera 1.2.1. te Mjera 1.2.2.). Djelovanjem na poboljšanje i zaštitu kvalitete prirodnog okoliša će se osigurati doprinos realizaciji Nacionalne strategije zaštite okoliša i sektorskih strategija iz područja zaštite okoliša (npr. Strategija krajobrazne i biološke raznolikosti, Strategija upravljanja vodama, Strategija gospodarenja otpadom). Zaštiti okoliša izravno i neizravno doprinose sve mjere, budući da se borba protiv klimatskih promjena provlači kao horizontalna tema u sadržaju gotovo svih mjera. Provedbu mjera potrebno je uskladiti sa Strategijom niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu, s Akcijskim planom i Strategijom prilagodbe klimatskim promjenama, koje su u izradi. Usklađenost s ciljevima i prioritetima relevantnih nacionalnih strategija iz sektora zaštite okoliša je posebice vidljiva u sadržaju Mjere 1.2.3. i Mjere 1.2.4. Predviđenim ulaganjima u poboljšanje razvoja prometne infrastrukture će se izravno djelovati na ispunjenje ciljeva Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020. (npr. Mjera 1.2.2., Mjera 1.3.3.), a predviđena ulaganja u jačanje kvalitete zdravstvenih i socijalnih usluga su u skladu s ciljevima Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2014.-2020., Nacionalne strategije razvoja zdravstva 2012.- 2020. godine i Strategije razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016 (npr. Mjera 1.3.1., Mjera 1.1.2.).

Za podršku ostvarenju SC 2. definirana su tri razvojna prioriteta te deset mjera. U odnosu na ciljeve i prioritete nacionalnih strateških dokumenata, najuočljivija je poveznica mjera u okviru ovog cilja s dokumentima vezanima za razvoj poduzetništva. Tako je, između ostalog, vidljiva jasna usklađenost sa Strategijom razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020. (npr. Mjera 2.1.1. i Mjera 2.2.1.), Strategijom razvoja klastera Republike Hrvatske 2011.-2020. (npr. Mjera 2.2.3.) i Strategijom pametne specijalizacije Republike Hrvatske (npr. Mjera 2.2.2.).

Specifičnim ciljem 3 će se djelovati na osnaživanje kapaciteta, sposobnosti i suradnje za dugoročni održivi regionalni razvoj. Cilj podupiru tri razvojna prioriteta unutar kojih je ukupno osam mjera. Mjerama u okviru ovog cilja se u najvećoj mjeri doprinosi realizaciji ciljeva nacionalne Strategije razvoja javne uprave 2015.-2020. (npr. Mjera 3.1.1., Mjera 3.2.2.).

Mjere za provedbu SRRRH podupiru realizaciju ciljeva i mjera relevantnih nacionalnih dokumenata koji su osnovica za povlačenje sredstava iz europskih investicijskih fondova. Time se proširuju mogućnosti financiranja provedbe svih mjera i povećava vjerojatnost uspješnog ostvarenja postavljenih ciljeva regionalnog razvoja RH do 2020. godine. Predviđene mjere podržavaju infrastrukturna ulaganja u prioritetnim sektorima što je u skladu s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.godine i Programom ruralnog razvoja 2014.-2020. godine. Kod mjera koje obuhvaćaju aktivnosti vezane za jačanje upravljačkih kapaciteta, znanja i osnaživanje aktivnih mjera zapošljavanja vidljiva je usklađenost s Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. te pojedinim mjerama i podmjerama Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. Usklađenost mjera strategije s dokumentima za povlačenje sredstava EU fondova prikazana je u tablici (Tablica A-2). Kao i u prethodnom slučaju, detaljno obrazloženje odnosa dio je strategije, a ovdje je dan sažeti pregled usklađenosti.

Tablica A-1: Usklađenost pojedinih mjera SRRRH s odgovarajućim aktima planiranja na državnoj razini

	SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA												SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI								SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM								
	Prioritet 1.1.			Prioritet 1.2.				Prioritet 1.3.					Prioritet 2.1.			Prioritet 2.2.				Prioritet 2.3.		Prioritet 3.1.				Prioritet 3.2.		Prioritet 3.3.	
	1.1.1	1.1.2	1.1.3	1.2.1	1.2.2	1.2.3	1.2.4	1.3.1	1.3.2	1.3.3	1.3.4	1.3.5	2.1.1	2.1.2	2.1.3	2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.2.4	2.3.1	2.3.2	3.1.1	3.1.2*	3.1.3	3.1.4	3.2.1	3.2.2	3.3.1	3.3.2
Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/14)	+			+	+															+									
Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2012. do 2016. godine	+		+																										
Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti RH (2014.-2020).	+	+			+															+									
Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020.	+									+																			
Strategija pametne specijalizacije RH (NN 32/16)	+											+				+		+											
Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020. (NN 116/12)		+						+	+																				
Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u RH 2011.-2016.		+						+	+																				
Strateški plan Ministarstva kulture 2015.-2017.			+			+									+														
Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2030. (NN 131/14)				+	+		+	+	+	+		+																	
Strategija upravljanja vodama (NN 91/08)				+				+	+	+																			
Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NN 143/08)						+																							
Strategija održivog razvitka RH (NN 30/09)						+		+		+	+	+									+								
Strategija gospodarenja otpadom (NN 130/05)							+																						

	SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA												SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI								SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM								
	Prioritet 1.1.			Prioritet 1.2.				Prioritet 1.3.					Prioritet 2.1.			Prioritet 2.2.				Prioritet 2.3.		Prioritet 3.1.				Prioritet 3.2.		Prioritet 3.3.	
	1.1.1	1.1.2	1.1.3	1.2.1	1.2.2	1.2.3	1.2.4	1.3.1	1.3.2	1.3.3	1.3.4	1.3.5	2.1.1	2.1.2	2.1.3	2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.2.4	2.3.1	2.3.2	3.1.1	3.1.2*	3.1.3	3.1.4	3.2.1	3.2.2	3.3.1	3.3.2
Strategija energetskog razvoja RH (NN 130/09)							+	+			+																		
Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije do 2020. godine							+					+																	
Strategija razvoja poduzetništva u RH od 2013. – 2020. godine (NN 136/13)									+	+		+	+			+		+											
Strategija poticanja inovacija RH 2014.- 2020.												+																	
Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 76/13)														+											+				
Strategija razvoja klastera u Republici Hrvatskoj 2011.- 2020.																		+											
Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine (NN 55/13)																		+											
Strategija razvoja javne uprave za razdoblje 2015. do 2020. godine (NN 70/15)																					+	+		+		+	+	+	+
* Nema usklađenosti strategije s drugim ključnim nacionalnim razvojnim dokumentima																													

Tablica A-2: Usklađenost pojedinih mjera SRRRH s dokumentima za povlačenje sredstava EU fondova

	SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA												SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI								SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM								
	Prioritet 1.1.			Prioritet 1.2.				Prioritet 1.3.					Prioritet 2.1.			Prioritet 2.2.				Prioritet 2.3.		Prioritet 3.1.				Prioritet 3.2.		Prioritet 3.3.	
	1.1.1	1.1.2	1.1.3	1.2.1	1.2.2	1.2.3	1.2.4	1.3.1	1.3.2	1.3.3	1.3.4	1.3.5	2.1.1	2.1.2	2.1.3	2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.2.4	2.3.1	2.3.2	3.1.1	3.1.2	3.1.3	3.1.4	3.2.1	3.2.2	3.3.1	3.3.2
Operativni program za konkurentnost i koheziju 2014.-2020	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+											
Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.	+	+	+						+	+		+		+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Program ruralnog razvoja 2014.-2020.	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+		+	+		+			+			+	+	+	+

B. POSTOJEĆE STANJE OKOLIŠA I MOGUĆI RAZVOJ OKOLIŠA BEZ PROVEDBE SRRH

B.1. KRAJOBRAZ

Prema *Konvenciji o europskim krajobrazima* (2000) krajobraz je rezultat djelovanja i međudjelovanja prirodnih i/ili ljudskih čimbenika. U skladu s tom definicijom može se zaključiti da je krajobraz svojevrsni pokazatelj prirodnog, povijesnog, gospodarskog i kulturološkog stanja nekog područja, a odnosi se na sveukupnost kopnenih i vodenih površina.

Krajobrazna raznolikost Republike Hrvatske je uvjetovana položajem na razmeđi nekoliko biogeografskih regija. Glavnu ulogu u kreiranju raznolikosti imaju: razvedenost reljefa, geološki, pedološki, biološki, hidrološki i klimatski uvjeti te antropogeni utjecaji i način korištenja prostora.

Budući da do sada nije definirana službena tipologija krajobraza nije moguće egzaktno prikazati podjelu RH na krajobrazne tipove. Postoji nekoliko podjela krajobraznih regija koje ovise o gledištima kao što su primjerice prirodna, prirodno-geografska ili kulturna. Za ovu svrhu može se upotrijebiti osnovna podjela koju je definirao Ivo Bralić unutar dokumenta *Sadržajne i methodske podloge Krajobrazne osnove Hrvatske*. Podjela je definirana prema prirodnim obilježjima i raščlanjuje prostor RH na 16 krajobraznih jedinica¹ (Grafički prikaz B-1). Ova podjela ne uzima u obzir sve čimbenike krajobraza i stoga se ne može smatrati referentnom, ali u nedostatku objedinjenog dokumenta može poslužiti kao ilustracija krajobrazne raznolikosti te kao naznaka tipološke podjele.

¹ Podaci preuzeti iz studije *Krajobrazna osnova Hrvatske* (1999).

Grafički prikaz B-1: Prikaz tipologije krajobraza RH

Izvor: Bralić, I. iz Sadržajne i metodske podloge Krajobrazne osnove Hrvatske

Ugroženost i degradacije

Trenutno stanje krajobraza pokazuje relativnu očuvanost što je više posljedica slabijeg razvoja antropogenih djelatnosti koje imaju snažan utjecaj na degradaciju krajobraza nego kao rezultat smišljene i jasne strategije zaštite i održivog korištenja krajobraza. Tako je krajobrazna očuvanost, a posebice vrijednost krajobraza rezultat prirodnih čimbenika (geomorfološki i reljefni uvjeti, vodeni tokovi, prirodni pokrov), tradicionalne agrikulture i povijesnih čimbenika tj. elemenata (utvrde, putovi, gradovi). Na području RH takve značajke imaju prvenstveno krška područja koja obuhvaćaju otoke, obalu, zaleđe i masive te kontinentalni dijelovi brdskog i brežuljskastog reljefa.

Glavni razlozi ugroženosti krajobraza su dvojaki i međuovisni. Prvi je nepostojanje jasne državne strategije zaštite, koncepta upravljanja i održivog korištenja krajobraza, a drugi je neposredna

ugroženost uslijed prirodnih procesa, ljudskih djelatnosti ili izgradnje i rada određenih zahvata u prostoru.

Neadekvatna državna strategija zaštite i upravljanja krajobrazima odnosno nepostojanje iste jasno se očituje u nedostatku kvalitetne zakonske osnove za zaštitu i upravljanje krajobrazima te nepostojanju temeljnog dokumenta koji bi uključivao inventarizaciju i karakterizaciju krajobrazna na državnoj razini. Budući da postoje manjkavosti u osnovnim preduvjetima kvalitetan pristup zaštiti i održivom upravljanju krajobrazima je neminovno izostao. To je ujedno i strukturni razlog ugroženosti krajobrazna u RH. Detaljnija razrada strukturnih manjkavosti obrađena je u poglavlju *Zaštita i problemi zaštite*.

Neposredna ugroženost, koja je rezultat fizičkih procesa i pojava, a vezana je za prirodne procese i ljudske djelatnosti, može se podijeliti u nekoliko skupina:

- Gradnja: neadekvatni urbanistički planovi te prekomjerna, kontekstualno neprilagođena i bespravna izgradnja. Problemi su najizraženiji u turistički atraktivnom obalnom području RH te u blizini većih gradova. Problem stilski i kontekstualno neprilagođene gradnje prisutan je na cijelom teritoriju RH.
- Infrastruktura: infrastrukturni zahvati poput prometnica, energetske vodova ili hidrotehničkih zahvata. Osnovni problem je dimenzioniranje zahvata u odnosu na krajobraz i smještaj u krajobrazno osjetljivim područjima. Problem je izraženiji u planinskim i obalnim područjima koja su u pravilu krajobrazno vrijednija i vizualno izložena.
- Zapuštanje krajobrazna: nastaje uslijed procesa depopulacije, društveno-ekonomskih uvjeta i proteklih ratnih razaranja. Najugroženiji su kulturni krajobrasi koji su se prestali koristiti na tradicionalan način ili su zapuštanjem prepušteni prirodnoj sukcesiji. Problem je prvenstveno prisutan u brdskim ili planinskim područjima RH te u dalmatinskom zaleđu i uzrokuje promjenu karaktera i krajobrazna.
- Industrija i energetika: eksploatacijska polja, hidroenergetski zahvati, industrijske zone ili pojedina postrojenja te postrojenja poput vjetroelektrana i solarnih elektrana. S obzirom na relativno nisku razinu industrijske proizvodnje u RH ne postoje utjecaji koji bi mogli u značajnoj mjeri tj. na regionalnoj ili državnoj razini degradirati krajobrazne značajke. Nasuprot tome značajan je problem smještaja eksploatacijskih polja i vjetroelektrana. Područja privlačna za takav tip zahvata su gotovo u pravilu unutar prirodnih ili kulturnih krajobraznih cjelina i na vizualno istaknutim brdskim i planinskim područjima. Hidroenergetski zahvati, a posebice male hidroelektrane, smješteni su ili planirani u sklopu riječnih tokova koji u većem broju slučajeva posjeduju značajke vrijednih krajobraznih cjelina. Energetski i industrijski zahvati svojim antropogenim značajkama utječu na promjenu karaktera krajobrazna.
- Poljoprivredne djelatnosti: okrupnjavanje oranica i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje utječu na krajobraznu raznolikost. Nesređeni vlasnički odnosi i relativna stagnacija širenja poljoprivrede relativno ograničavaju snagu negativne promjene. Lokacije na kojima je problematika izraženija su nizinska područja RH.
- Novoplanirana područja sportsko-rekreacijske namjene: skijališta i golf-igrališta. Manifestiraju se u vidu promjene površinskog pokrova najčešće unutar prirodnih ili kulturnih krajobrazna. Na području RH kao lokacije ugrožene izgradnjom golf-igrališta izdvajaju se obalno područje i unutrašnjost istarskog poluotoka. Skijališta su u manjoj mjeri zastupljena i predviđena su na

brdskim ili planinskim područjima. Oba tipa zahvata, osim promjene površinskog pokrova, uzrokuju i djelomične promjene karaktera krajobraza.

- Onečišćenje okoliša (tla, vode, zraka) i globalne klimatske promjene. Njihov utjecaj na degradaciju krajobraza i promjenu karaktera nije izravan poput drugih fizičkih utjecaja i može se razmatrati na općenitijoj razini. Često su vezani za druge oblike ljudskih djelatnosti i krajobraznih degradacija. Kao primjeri mogu se navesti požari uzrokovani sušama na obalnom i otočnom području RH, poplave u kontinentalnim nizinama ili kisele kiše u Gorskom Kotaru.
- Postojeća i planirana gradnja unutar zaštićenog obalnog pojasa. Utjecaj na krajobraz izražen je kroz to da je objekte tradicionalne kamene arhitekture u naseljima u znatnoj mjeri potisnula novogradnja koja stilom i dimenzijama često odskače od fizionomije tradicionalnih mediteranskih naselja. Osim toga, dodatnu degradaciju i pritisak na krajobraz duž obale uzrokuje izgradnja turističkih objekata i sadržaja (luke nautičkog turizma, marine, apartmani, hotelski kompleksi...).
- Građevinska područja unutar nacionalnih parkova i parkova prirode. Prirodni krajobraz nekih nacionalnih parkova i parkova prirode ugrožen je nekontroliranom izgradnjom ili izgradnjom u postojećim građevinskim područjima na način koji nije usklađen s odredbama prostornih planova pojedinog nacionalnog parka ili parka prirode (primjeri nekontrolirane, bespravne izgradnje su vidljivi u NP Mljet, NP Kornati, NP Sjeverni Velebit, PP Velebit, PP Vransko jezero, PP Medvednica...). Prostorni planovi su izrađeni za sva navedena zaštićena područja, osim za PP Velebit koji je u izradi, te su u njima određeni načini sanacije prostora opterećenih bespravnom izgrađenim objektima i intervencijama.

Zaštita i problemi zaštite

Hrvatska je do danas potpisala sve međunarodne konvencije koje su među ostalim poznate i po promicanju zaštite krajobraza. Pri tome se može se izdvojiti Konvencija o europskim krajobrazima² koja je u RH stupila na snagu 1. ožujka 2004. g. donošenjem Zakona o prihvatanju Konvencije o europskim krajobrazima³. Konvencijom se RH obvezuje provoditi očuvanje krajobraza, kroz instrumente za njegovu zaštitu, upravljanje i planiranje. Pri tome je jedna od osnovnih aktivnosti izrada Krajobrazne osnove Hrvatske, kojom će se identificirati obilježja i stanje krajobraza, utvrditi njegove karakteristične osobine, te provesti klasifikacija⁴. Budući da su ciljevi i preporučeni koraci iz Konvencije općeprihvaćeni u većini europskih zemalja mogu se smatrati kvalitetnim polazištem u odnosu na krajobraze RH.

Iako je ovim Zakonom formalno uspostavljen integralni pristup zaštiti i upravljanju krajobrazima u Hrvatskoj, on u praksi nije podržan daljnjim konkretnim koracima. Trenutno se krajobraz ne štiti posebnim zakonom, a nisu niti propisani instrumenti provedbe. Tematika zaštite krajobraza uključena je u nekoliko zakona⁵, ali nedostatno cjelovito pokrivena.

Problematika krajobraza u državnim i županijskim strategijama nije usklađena te postoji veliki raspon pristupa koji varira od kvalitetne obrade pa do zanemarivanja odnosa planiranih djelatnosti i krajobraza. Svega nekoliko strategija bavi se pitanjem zaštite ili korištenja krajobraza: Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (1999., 2013.), Program prostornog uređenja (1999., 2013.), Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (2008.), Strategija održivog razvitka (2009.), Strategija očuvanja, zaštite i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine (2011.).

² European Landscape Convention, Firenca 2000

³ NN 12/04

⁴ Izvor: Strategija očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti (2008.)

⁵ Zakon o zaštiti prirode (80/13), Zakon o zaštiti okoliša (80/13), Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13 i 152/14)

Zaštita krajobraza integrirana je i u procese izrade prostorno planske dokumentacije prilikom čega se definiraju područja predložena za zaštitu te u izradu SPUO ili PUO dokumentacije.

Problematika zaštite se može svesti na sljedeće:

- Trenutno nije usuglašeno imenovanje institucija ili državnog tijela koji su odgovorni za pitanja prepoznavanja i zaštite krajobraza, a prema Zakonu o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima. Postojeći sustav zakonske i institucionalne zaštite krajobraza je podijeljen na sektore te nedovoljno povezan i neusklađen između samih sektora. Provedba zakona vezanih za krajobraze je često slaba i nedovoljno učinkovita što je rezultat neusklađenosti između sektora i nejasnih smjernica.
- Krajobraz se pretežno sagledava kao vizualna kategorija, a zanemaruje se činjenica da je krajobraz kategorija koja obuhvaća svekolike ljudske djelatnosti i prirodne procese. U skladu s time potreban je pristup koji sagledava krajobraz kao kompleksan sustav korištenja prostora i prirodnih procesa.
- Interpretacija krajobraza kao elementa ograničenja u razvoju. Krajobrazi bi se trebali sagledavati ne samo kao ograničenja u razvoju određenih djelatnosti nego i kao potencijali koji sudjeluju u razvoju.
- Metodologija i kriteriji zaštite unutar izrade prostorno planskih dokumenata te unutar izrade SPUO i PUO su često neujednačeni što često dovodi do neprimjerene zaštite. Također je većina radnji orijentirana na procese zaštite, a nedostaje kreativan pristup problematici koji bi uključivao interdisciplinarnu suradnju i razvojne mogućnosti kao jedan od preduvjeta zaštite i održivog korištenja. Nameće se potreba za izradom jasnih metodoloških smjernica.
- Potpisane konvencije i preuzete međunarodne obveze do sada nisu urodile ni jednim dokumentom koji bi se na cjelovit način posvetio nacionalnim krajobrazima. Zbog toga su teme krajobraza raspršene u raznim nacionalnim strategijama s područja: prostornog uređenja, zaštite okoliša, zaštite prirode, zaštite kulturne baštine, održivoga razvitka i ruralnoga razvoja⁶. Nameće se potreba za izradom Krajobrazne osnove kako bi se stvorila kvalitetna baza za cjelovit sustav koji uključuje prepoznavanje i vrednovanje krajobraza na državnoj i regionalnoj razini, a prepoznaje izvore pritisaka na krajobraz ali i snage određenih područja. Krajobrazna osnova bi ujedno trebala uključivati i mehanizme zaštite i održivog korištenja krajobraza svih vrijednosti, od onih iznimne vrijednosti pa do onih neutralne ili manje vrijednosti.
- Javnost i zainteresirana javnost u RH je, slijedom drugih strukturnih manjkavosti, nedovoljno osviještena vezano za pitanja problematike krajobraza i prepoznavanja krajobraznih vrijednosti.

B.2. KVALITETA ZRAKA

Kvaliteta zraka određuje se s obzirom na koncentracije onečišćujućih tvari u zraku za koje je dokazano ili se sumnja da imaju negativne učinke na ljudsko zdravlje i okoliš. Općenito govoreći, kratkotrajno izlaganje umjerenom onečišćenju zraka vjerojatno neće uzrokovati ozbiljne zdravstvene posljedice, no dugotrajno izlaganje povišenim koncentracijama onečišćujućih tvari u zraku može dovesti do ozbiljnih zdravstvenih simptoma. Ovo se prvenstveno odnosi na respiratorni sustav i upalne procese u organizmu, ali može uzrokovati i srčane bolesti i/ili karcinome.

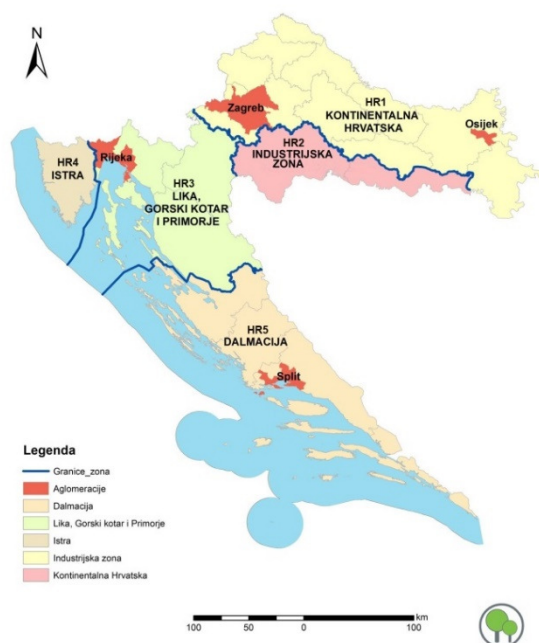
⁶ Izvor: Andlar, G. i sur. (2010.), Kulturni krajobraz i legislativa – stanje u Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj se temeljem Zakona o zaštiti zraka (NN 130/11, NN 47/14,), te Pravilnika o praćenju kvalitete zraka (NN 3/13) mjerenje onečišćujućih tvari u zraku obavlja u državnoj mreži za trajno praćenje kvalitete zraka (radom državne mreže upravlja Državni hidrometeorološki zavod, pod stručnim nadzorom Ministarstva zaštite okoliša i prirode), te u lokalnim mrežama (u nadležnosti županija, Grada Zagreba, gradova i općina). Ujedno, u okolini izvora onečišćenja zraka, onečišćivači su dužni osigurati praćenje kvalitete zraka prema rješenju o prihvatljivosti zahvata na okoliš ili rješenju o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša, te su ova mjerenja posebne namjene sastavni dio lokalnih mreža za praćenje kvalitete zraka.

Izmjerene vrijednosti, ukoliko zadovoljavaju zahtjeve o kvaliteti podataka, uspoređuju se sa vrijednostima (npr. graničnim, ciljnim vrijednostima, gornjim i donjim pragovima procjene, itd.), zadanim Uredbom o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12) te se prema dobivenim vrijednostima određuje kvaliteta zraka prostora za koji su mjerenja reprezentativna. Zbog nedostatka mjernih postaja za praćenje kvalitete zraka, na područjima na kojima postoji mali broj mjernih postaja, procjena razine onečišćenja dobiva se tzv. „objektivnom procjenom“⁷ ili modeliranjem koje omogućava analizu prostorne razdiobe na velikoj prostornoj i vremenskoj skali koje nisu pokrivene mjerenjima.

Uredbom o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14), područje Republike Hrvatske podijeljeno je na pet zona, uz izdvojena četiri naseljena područja tj. područja aglomeracije prikazanih na grafičkom prikazu (Grafički prikaz B-2). Podjela je izvršena s obzirom na prostornu razdiobu emisija onečišćujućih tvari, zadane kriterije kvalitete zraka, geografska obilježja i klimatske uvjete koji su značajni za praćenje kvalitete zraka. Može se uočiti da granica podjele na jadransku i kontinentalnu regiju prolazi sredinom zone HR3.

Grafički prikaz B-2: Prostorni prikaz podjele Republike Hrvatske na 5 područja/zona sa 4 izdvojena urbana i industrijski razvijena područja

⁷ Budući da u 2014. godini nije provedeno modeliranje kvalitete zraka za područje Republike Hrvatske, objektivna procjena stanja kvalitete zraka u zonama je predložena na osnovi analize rezultata proračuna prizemnih koncentracija SO₂, NO₂, PM₁₀, PM_{2.5} i CO regionalnim modelom „EMEP“ u mreži točaka (50 x 50) km za razdoblje 2001-2013. godine i pripadajućih trendova, te analize rezultata mjerenja u gradovima i aglomeracijama u kojima se mjerenja provode.

Izvor: Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske (AZO, 2014.)

Istom Uredbom određene su razine onečišćenosti zraka pojedine zone tj. aglomeracije s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi (Tablica B-1) i s obzirom na zaštitu vegetacije (Tablica B-2). Navedene razine ocjenjene su na temelju minimalnog broja obaveznih mjerenja (određenog u Ocjeni kvalitete zraka na teritoriju RH u razdoblju 2006.-2010. godine (iz 2012. godine)) koji se moraju provoditi za ocjenu onečišćenosti zona i aglomeracija, tj. ocjenu sukladnosti zona i aglomeracija sa zahtjevima Direktive 2008/50/EZ i Direktive 2004/107/EZ. U slučaju kada u određenoj zoni ili aglomeraciji za pojedinu onečišćujuću tvar nije potrebno provoditi stalna mjerenja, obvezno je modeliranjem, indikativnim mjerenjima ili objektivnom procjenom, doći do informacije o razinama onečišćenosti zraka za propisane onečišćujuće tvari.

Tablica B-1: Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi

Oznaka zone aglomeracije	Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi							
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Benzen, benzo(a)piren	Pb, As, Cd, Ni	CO	O ₃	Hg
HR ZG	<DPP	>GPP	>GPP	<GPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR OS	<DPP	<GPP	>GPP	<GPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR RI	>GPP	<GPP	>GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR ST	>GPP	>GPP	<GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR 1	<GPP	<DPP	<GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR 2	<GPP	<DPP	<GPP	<GPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR 3	<DPP	<GPP	<GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR 4	<DPP	<DPP	<GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV
HR 5	<DPP	<DPP	<GPP	<DPP	<DPP	<DPP	>CV	<GV

DPP – donji prag procjene, GPP – gornji prag procjene, CV – ciljna vrijednost za prizemni ozon, GV – granična vrijednost.

Izvor: Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 01/14)

Tablica B-2: Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu vegetacije

Oznaka zone	Razina onečišćenosti zraka po onečišćujućim tvarima s obzirom na zaštitu vegetacije		
	SO ₂	NO _x	AOT40 parametar
HR 1	<DPP	<GPP	>CV
HR 2	<GPP	<GPP	>CV
HR 3	<DPP	<GPP	>CV
HR 4	<DPP	<GPP	>CV
HR 5	<DPP	<GPP	>CV

DPP – donji prag procjene, GPP – gornji prag procjene, CV – ciljna vrijednost za prizemni ozon AOT40 parametar

Izvor: Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 01/14)

Temeljem Zakona o zaštiti zraka (NN 130/11 i 47/14) i članka 28. Pravilnika o praćenju emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora (NN 129/12 i 97/13), Agencija za zaštitu okoliša⁸ izrađuje „Godišnje izvješće o praćenju emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora na teritoriju Republike Hrvatske“. Izvješće se izrađuje na temelju prikupljenih i obrađenih podataka iz godišnjih izvješća o pojedinačnim (prvim i povremenim) mjerenjima i godišnjih izvješća o kontinuiranim mjerenjima emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora.

⁸ Spajanjem Agencije za zaštitu okoliša (AZO) i Državnog zavoda za zaštitu prirode (DZZP) u lipnju 2015., uredbom Vlade Republike Hrvatske, osnovana je Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (HAOP) - neovisna javna ustanova koja je preuzela poslove prikupljanja i objedinjavanja podataka i informacija o okolišu i prirodi radi osiguravanja i praćenja provedbe politike zaštite okoliša i prirode, održivog razvitka te ostale stručne poslove u vezi sa zaštitom okoliša i prirode.

U Godišnjem izvješću o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu dana je sumarna ocjena onečišćenosti (nesukladnosti) zona i aglomeracija po onečišćujućim tvarima za 2014. godinu. Tu se navodi da:

- niti jedna zona i aglomeracija od onih koje su ocijenjene nije ocijenjena kao onečišćena s obzirom na sumporov dioksid (SO₂), no aglomeracije Zagreb i Osijek ostale su neocijenjene zbog nedovoljne rezolucije korištenog modela za ocjenjivanje kvalitete zraka u aglomeracijama
- niti jedna zona i aglomeracija od onih koje su ocijenjene nije ocijenjena kao onečišćena s obzirom na dušikov dioksid (NO₂)
- aglomeracije Zagreb i Osijek te Industrijska zona (zona HR2) su ocijenjene kao onečišćene s obzirom na lebdeće čestice PM₁₀, dok su aglomeracija Rijeka i zone HR1 (Kontinentalna Hrvatska) i HR3 (Lika, Gorski kotar i Primorje) ocijenjene kao čiste. Zone HR4 (Istra) i HR5 (Dalmacija) te aglomeracija Split nisu ocijenjene
- aglomeracija Zagreb te Industrijska zona i zone Lika, Gorski kotar i Primorje ocijenjene su kao čiste s obzirom na lebdeće čestice PM_{2,5}. Aglomeracije Osijek, Rijeka i Split, te zone Kontinentalna Hrvatska, Istra i Dalmacija nisu ocijenjene.
- zona HR3 te zona HR5 ocijenjene su kao onečišćene s obzirom na ozon (O₃). Aglomeracije Zagreb i Rijeka te zone Kontinentalna Hrvatska i Industrijska zona ocijenjene su kao čiste. Aglomeracije Osijek i Split te zona HR4 nisu ocijenjene.
- aglomeracije Zagreb, Osijek i Rijeka kao i sve zone ocijenjene su kao čiste s obzirom na ugljikov monoksid (CO), dok aglomeracija Split nije ocijenjena.
- aglomeracije Zagreb i Osijek su, kao i sve zone, ocijenjene kao čiste s obzirom na benzen, a aglomeracije Rijeka i Split nisu ocijenjene
- sve zone i aglomeracije, ukoliko su ocjenjivane s obzirom na sadržaj teškim metala u PM₁₀ (Pb, Cd, Ni, As), ocijenjene su kao čiste. Izdvaja se jedino aglomeracija Zagreb i zona HR2 koje su s obzirom na B(a)P u PM₁₀ ocijenjene kao onečišćene.

Prema prikazanim podacima, globalno gledajući kvaliteta zraka na velikom području Republike Hrvatske je I kategorije, odnosno zrak je vrlo dobre kvalitete. Lokalno su moguća onečišćenja zraka i prekoračenja zadanih vrijednosti koncentracija onečišćujućih tvari. Razlozi prekoračenja zadanih vrijednosti pojedinih onečišćujućih tvari su npr. promet (pojedine mjerne postaje koja su služile za ocjenu nalaze se u blizini vrlo prometne ceste), lokalna industrija uključujući i proizvodnju struje, mala kućna ložišta, prekogranični transport onečišćujućih tvari porijeklom iz susjednih država te prirodni izvori ili prirodni događaji koji pospješuju povećanje koncentracije onečišćujućih tvari (npr. pojačano sunčevo zračenje pospješuje nastanak prizemnog ozona).

B.3. KLIMATSKE PROMJENE

Postojeća klima

Prema Köppenovoj klasifikaciji, za posljednje standardno (referentno) razdoblje (1961. – 1990.)⁹, najveći dio Hrvatske ima klimu razreda C tj. umjereno toplu kišnu klimu. Najjužniji dio Lošinja, dalmatinska obala i otoci imaju sredozemnu klimu sa suhim i vrućim ljetom (Csa), dok priobalni

⁹ Klimatolozi trenutno još uvijek koriste standardne 30-godišnje srednjake meteoroloških parametara (temperature, oborine i dr.) pri ocjeni trenutne situacije u odnosu na povijesne podatke. Iako se, zbog brže promjene klime, ozbiljno razmišlja o prijedlogu računanja klimatoloških standardnih normala svakih 10 godina, trenutno službeno referentno klimatološko razdoblje je razdoblje od 1961 do 1990 godine.

dijelovi Istre, Kvarnersko primorje s otocima i unutrašnjost Dalmacije imaju umjereno toplu vlažnu klimu s vrućim ljetom (Cfa). Umjereno toplu vlažnu klimu s toplim ljetom (Cfb) ima najveći dio Hrvatske u kontinentalno-panonskom području i unutrašnjosti Istre. Samo krajevi iznad 1.200 m, u Gorskom kotaru, Lici i na Dinari, imaju klimu razreda D i to tip Df (vlažna snježno-šumska klima).

Srednja godišnja temperatura zraka varira u odnosu na nadmorsku visinu te iznosi:

- u priobalnom području 12 do 17 °C.
- u nizinskom području sjeverne Hrvatske 10 do 12 °C
- na visinama iznad 400 m < 10 °C,
- u najvišem gorju 3 do 4°C.

Siječanj je u prosjeku najhladniji mjesec s temperaturom zraka u panonskom području između 0 i –2 °C, a uz jadransku obalu između 4 i 6 °C. Srpanj je u prosjeku najtopliji mjesec sa temperaturama između 20 i 22 °C na sjeveru i istoku Hrvatske, tj. 23 i 26 °C na jadranskoj obali.

Najmanje oborina u Hrvatskoj padne na otvorenom dijelu srednjeg Jadrana (Palagruža, 304 mm) te u istočnoj Slavoniji i Baranji (Osijek, 650 mm). U središnjoj Hrvatskoj godišnje količine oborine su između 800 i 1200 mm. Količina oborina u panonskom području opada od zapada prema istoku. Od obale prema unutrašnjosti količina oborine se povećava. Najviše oborina u Hrvatskoj padne duž primorskih padina i vrhova Dinarida (Risnjak, 3470 mm), od Gorskog kotara na sjeverozapadu do južnog Velebita na jugoistoku.

Prevladavajući smjerovi vjetra u unutrašnjosti Hrvatske su iz sjeveroistočnog smjera. Najvedriji dio Hrvatske s godišnjom naoblakom oko 4 desetine je obalno područje od Dugog otoka do Prevlake. Otoci srednjeg i južnog Jadrana (Hvar, Vis, Korčula) imaju godišnje oko 2.700 sunčanih sati. Većina kopnenih mjesta Hrvatske ima 1.800-2.000 sunčanih sati. Najveća godišnja naoblaka je u Gorskom kotaru (6 – 7 desetina), a trajanje sijanja Sunca je najmanje i iznosi oko 1.700 sati godišnje.

Globalne klimatske promjene

Meteorološki podaci potvrđuju da globalna temperatura Zemlje raste od početka 20. stoljeća. Opaženo zatopljenje povezano je s porastom koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi. Nastavkom sadašnjeg trenda emisije stakleničkih plinova u atmosferu, do 2100. godine očekuje se porast globalne temperature za 1,4 do 5,8°C. Porast temperature u Europi iznositi će 0,1 do 0,4°C po desetljeću, a najveće zatopljenje predviđa se u južnoj i sjeveroistočnoj Europi. Snježna granica i gornja granica šume zbog zatopljenja pomaknut će se na više nadmorske visine što će utjecati na živi svijet.

Kao posljedica zatopljenja raste srednja globalna razina mora. Dva su osnovna razloga porasta razine mora: 1) površinsko zagrijavanje koje dovodi do termalne ekspanzije morske vode i 2) zagrijavanje Zemljine atmosfere koje uzrokuje ubrzano topljenje Zemljinog ledenog pokrova i alpskih ledenjaka. Scenariji predviđaju porast razine mora između 9 i 88 cm (prosječnih 48 cm) do 2100. godine.

Klimatske promjene u Hrvatskoj

Utjecaj globalnih klimatskih promjena uočava se i u promjeni klimatskih obilježja na području Hrvatske. Vremenske prilike posljednjih godina sve manje prate poznate godišnje i sezonske hodove i sve je više ekstremnih vremenskih događaja koji ne prate prosječna stanja.

Pozitivan trend porasta srednje godišnje temperature (od +0,02°C/10 god. (Gospić) do +0,07°C/10 god (Zagreb)), prisutan na području cijele Hrvatske, od početka analiziranog razdoblja postao je

osobito izražen u posljednjih 50 i još više u posljednjih 25 godina. Najveći doprinos ukupnom pozitivnom trendu temperature zraka dali su ljetni trendovi, a porastu srednjih maksimalnih temperatura podjednako su doprinijeli i trendovi za zimu i proljeće. Najmanje promjene imale su jesenske temperature zraka koje su, premda uglavnom pozitivne, većinom bile nesignifikantne. Ubrzano zagrijavanja atmosfere u posljednjem razdoblju imalo je za posljedicu da je od deset najtoplijih godina od početka 20. stoljeća do 2010. godine u Zagrebu nakon 2000. godine zabilježeno njih 7, u Gospiću i Crikvenici 6, u Hvaru 5 i u Osijeku 4 takve godine.

Trend godišnjih količina oborine pokazuje smanjenje količine oborina tijekom 20. stoljeća na cijelom području Hrvatske, čime se ono pridružuje tendenciji osušenja na Mediteranu. Trend je jače izražen na Jadranu nego u unutrašnjosti, dok na godišnjoj/sezonskoj skali ima veliku međugodišnju varijabilnost. Na području sjevernog Jadrana uočljivo je smanjenje količina oborine u svim sezonama. Na dalmatinskim otocima i u gorskom zaleđu (Gospić) jače su izražena smanjenja zimskih i proljetnih, a na području sjeverno od Save proljetnih i jesenskih količina oborine. Doprinos smanjenju godišnjih količina oborine daju promjene u učestalosti kišnih dana manjeg intenziteta i značajno povećana učestalost suhih dana u cijeloj Hrvatskoj.

Učestalost sušnih dana (dani s dnevnom količinom oborine ispod zadane granice, najčešće 1mm) se sve više očituje i u porastu duljine sljedova sušnih dana, koja je najizraženija u proljeće na sjevernom Jadranu i u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. U jesenskim mjesecima je u cijeloj Hrvatskoj opažen negativan trend sušnih razdoblja. Prevladavajući porast sušnih razdoblja na Jadranu te slabo izražen trend u kontinentalnom području doprinose tome da Hrvatska ostaje u prijelaznom području između opće tendencije porasta oborine u sjevernoj Europi te smanjenja na Mediteranu.

Mjerenja pokazuju stalni porast razine mora tijekom posljednjeg desetljeća. Oba faktora navedena kao razlozi koji dovode do globalnog porasta razine mora (termalno širenje vode i otapanje ledenjaka) uzrokuju i porast razine Jadranskog mora. Međutim, u tako kratkom promatranom razdoblju teško je odrediti je li to samo desetogodišnja varijacija razine mora ili je uzrok tome opći trenda porasta razine mora. Dugoročno gledajući, porast razine mora potencijalno je jedan od najskupljih učinaka klimatskih promjena na hrvatsku obalu, jer cijela hrvatska obala leži na karbonatnim stijenama i krškim staništima koja su vrlo osjetljiva na fizičke promjene.

Problematika vezana uz klimatske promjene¹⁰

Bioraznolikost i prirodni kopneni ekosustav

Na području Hrvatske očekuju se tri različita, uzajamno povezana utjecaja klimatskih promjena na svojte: fenološki, distribucijski i genetski.

Fenološke promjene (sezonski vezani biološki ciklusi), zabilježene u Europi, poput pomaka u razdoblju mriješćenja slatkovodnih riba te ranijeg povratka migratornih ptica sa zimovališta, događaju se i u Hrvatskoj. Analiza utjecaja klimatskih promjena na biljke već je pokazala raniji početak cvjetanja promatranog bilja u proljeće u svim klimatskim zonama. Svojte izložene klimatskim promjenama mogu pokušati migrirati slijedeći svoj životni optimum, izumrijeti (lokalno ili šire) ili se prilagoditi novonastalim uvjetima. Prilagodba novonastalim uvjetima podrazumijeva promjenu genetske konstitucije populacija.

Hidrologija i vodni resursi

Klimatske promjene mogle bi uzrokovati probleme u vodoopskrbi i podmirenju rastućih potreba za pitkom vodom. Istraživanja pokazuju da su vodni resursi u Hrvatskoj već pred izazovom klimatskih

¹⁰ Izvor: Odluka o donošenju Šestog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime(NN 018/14)

promjena budući da se očituju određeni utjecaji i promjene u pogledu protoka vode, evapotranspiracije, dotoka podzemnih voda, razine vode u rijekama i jezerima, temperaturi vode itd. Promjene u obrascu oborina utjecat će, ne samo na otjecanje, već i na intenzitet, vremensko razdoblje te učestalost pojave poplava i suša. Rezultati globalnih i regionalnih modela promjene klime ukazuju da bi na hidrologiju u Hrvatskoj veći utjecaj moglo imati povećanje evapotranspiracije uslijed porasta temperature nego samo smanjenja količine oborine.

Šumarstvo

Klimatske promjene mogu dovesti do promjena u prostornoj razdiobi šumske vegetacije, koje se mogu očitovati u mogućem nestajanju postojećih ili pojavi novih tipova, promjeni gustoće populacija pojedinih vrsta drveća, proizvodnosti šumskih ekosustava, ekološke stabilnosti i zdravstvenog stanja šuma i u promjeni ukupne proizvodne i općekorisne vrijednosti šuma. Posljedica klimatskih promjena može biti i učestalija pojava šumskih požara te produljenje požarne sezone. Najugroženije područje u Republici Hrvatskoj s obzirom na požare raslinja je dalmatinska obala s otocima ljeti. Razlog tome su lako zapaljivi biljni pokrov i dugotrajna sušna razdoblja, ali i povećana opasnost antropogenog utjecaja zbog povećanja broja turista.

Poljoprivreda

Klimatske promjene će postupno dovoditi do bitnih promjena u sustavima uzgoja bilja, te u određenoj mjeri i u sustavima uzgoja domaćih životinja. Područja za uzgoj pojedinih kultura će se pomicati ovisno o potrebama tih kultura za toplinom, svjetlom i vodom, tako da će se uobičajena percepcija pojedinih područja u Republici Hrvatskoj sigurno mijenjati. Zbog toga će doći do promjene plodoreda u ratarskim područjima, pomicat će se i povoljni areali za voćnjake, vinograde i maslinike, područja koja su danas nepovoljna za poljoprivredu mogu postati atraktivna, a neka od onih koja su danas uobičajena postat će ili nepovoljna ili manje povoljna za uobičajeni sustav uzgoja bilja koji se danas prakticira. Sadašnja tehnologija poljoprivredne biljne proizvodnje pretrpjet će brojne promjene. No uz primjenu suvremenih tehnologija, u uvjetima povećanih temperatura i osiguranje dovoljnih količina vode, predviđane klimatske promjene mogu imati i pozitivno djelovanje u pravcu povećanja prinosa. Naravno, predviđane klimatske promjene mogu imati i brojne negativne učinke, od kojih su na prvom mjestu opasnosti od suše, zatim tuče, poplava, šteta od mraza, itd.

Obala i obalno područje

U kontekstu utjecaja klimatskih promjena na obalu i obalno područje najveći rizik predstavlja porast razine mora koji može dovesti do niza nepovratnih i negativnih učinaka. Porast prosječne razine mora je problem koji je već sada prisutan u RH, međutim još je u granicama u kojima ne uzrokuje značajne probleme u obalnom području. Vjerojatno najugroženiji obalni resursi su slatkovodna područja i močvare. Ukoliko dođe do značajnog porasta razine mora, močvare i bare, kao vrijedna staništa velike biološke raznolikosti, mogle bi se naći pred velikim izazovom. Primjerice, prodorom morske vode moglo bi doći do narušavanja osjetljive ravnoteže dijelova prirode obuhvaćenih granicama parka prirode Vransko jezero. Na temelju dostupnih istraživanja objavljenih u Izvješću o društvenom razvoju – Hrvatska 2008 „Dobra klima za promjene“ (UNDP, 2008.), identificirana su potencijalno ranjiva područja na porast razine mora na hrvatskoj obali. To su gradovi Nin, Zadar, Šibenik, Split, Stari Grad na otoku Hvaru, Dubrovnik; rijeke Raša, Cetina, Krka, Zrmanja, Neretva; jezera Vransko jezero na otoku Cresu, Vransko jezero kraj Biograda, te obala zapadne Istre i otok Krpanj. Značajan porast mora može dovesti u opasnost brojne komercijalne i ribarske luke, kontaminirati obalne ili priobalne izvore pitke vode u krškom terenu te narušiti turističke i rekreativne djelatnosti koje ovise o obalnim područjima itd.

Morski ekosustav i riblje bogatstvo

Globalne promjene klime djeluju na promjene temperature i saliniteta čitavog vodenog stupca mora, te uz promjenu cirkulacije mijenjaju strukturu i funkcioniranje morskog ekosustava. Klimatske promjene dovele su do promjene bioraznolikosti i u Jadranu što se očituje kroz širenje areala termofilnih vrsta riba odnosno kroz napredovanje određenih vrsta iz južnijih područja prema sjeveru. Porastom temperature povećava se rizik od opadanja razine kisika što dovodi do osiromašenja ribom osobito u plitkim područjima mora. Takva situacija stvara uvjete koji pogoduju povećanju vrsta koje podnose toplu vodu i niže razine kisika. Dodatno, uslijed bržih bioloških procesa na svim razinama morskih ekosustava, brzina rasta ribe trebala bi biti veća, a sezone reprodukcije trebale bi biti duže za većinu vrsta. Kao rezultat, obnavljanje vrsta koje uspijevaju u toplim vodama trebalo bi biti osjetno bolje. Suprotno se događa s vrstama koje uspijevaju u hladnim vodama. One migriraju u hladnija područja, bilo horizontalno ili vertikalno (krećući se na dublje razine). Sve to može dovesti do pojave novih organizama koji prenose bolesti ili egzotičnih ili nepoželjnih vrsta.

Ribarstvo

Utjecaj klimatskih promjena na sektor ribarstva je složen, obzirom da su učinci i pozitivni i negativni, ovisno promatraju li se ekonomski ili ekološki. Pozitivan učinak mogao bi se osjetiti na izlovu vrsta koje su bolje prilagođene višim temperaturama mora (npr. orade, tuna) koje uslijed povećane temperature zimi imaju povoljnije uvjete za rast i razvoj. Negativan učinak mogao bi se očitovati na one vrste kojima pogoduju hladnije vode.

Ljudsko zdravlje

Klimatske promjene mogu imati utjecaj na ljudsko zdravlje. Utjecaj može biti neposredan (npr. bolesti koje su posljedica klimatskih varijabilnosti i ekstremnih vremenskih prilika) ili posredan (npr. dostupnost, količina i/ili kvaliteta pitke vode, hrane i zraka). Klimatske promjene također potiču širenje vektorskih bolesti izvan njihovih prirodnih žarišta, te bi priobalni dio Hrvatske mogao biti ugrožen malarijom.

Elementarne nepogode

Velika je vjerojatnost da su klimatske promjene jedan od uzroka sve češćih elementarnih nepogoda, no povećana učestalost pojave ekstremnih meteoroloških pojava (uključujući suše i poplave) ne može se tako sigurno dokazati kao npr. porast temperature. Sve elementarne nepogode rezultiraju gospodarskom štetom koje se najviše manifestiraju kroz štete u poljoprivredi. U razdoblju od 2000. do 2007. godine, hrvatske županije prijavile su štetu na usjevima uzrokovanu ekstremnim vremenskim uvjetima u iznosu od 1,4 milijardi eura. Stoga šteta uzrokovana postojećim klimatskim uvjetima i klimatskom varijabilnosti već ima značajan utjecaj na poljoprivredu u Hrvatskoj. Otprilike 73% ovih šteta bilo je uzrokovano vremenskim prilikama. Suša je uzrokovala najviše štete (65%), a slijede je tuča, mraz, kiša, poplave i vjetar/oluje.

Emisije stakleničkih plinova

Razlog ubrzanih klimatskih promjena, koje su najvjerojatnije posljedica globalnog zagrijavanja, je sve veća koncentracija stakleničkih plinova u atmosferi. Iako su staklenički plinovi u atmosferi prirodno prisutni i neophodni za odvijanje života, antropogeni utjecaji povećavanju njihovu koncentraciju u atmosferi što je vjerojatni uzrok sve očitijim klimatskim promjenama. Podaci o izvorima stakleničkih plinova na području RH preuzeti su iz Izvješća o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, 2014. (razdoblje od 2009. do 2012.), travanj 2015., u izdanju Agencije za zaštitu okoliša (AZO).

U razdoblju od 1991. do 1994. emisije stakleničkih plinova na području RH značajno su opadale radi smanjivanja industrijskih aktivnosti i smanjenja potrošnje energije (Domovinski rat). Od 1995. do 2007. uslijedio je porast emisija s prosječnom stopom od oko 3% godišnje (2007. su dosegle najveću razinu od 32,7 Mt CO_{2-eq}), a glavni izvori bili su energetika (proizvodnja električne energije i topline, promet), industrijski procesi (proizvodnja cementa, vapna, amonijaka, nitratne kiseline i potrošnje fluoriranih ugljikovodika) i sektor otpada. U razdoblju 2007. do 2012. emisije bilježe kontinuirano smanjenje (u prosjeku 4,1% godišnje). Glavni uzrok ponovnom smanjenju je ekonomska kriza, odnosno primarno smanjenja industrijskih aktivnosti.

Hrvatska je uključena u međunarodne aktivnosti za ublažavanje klimatskih promjena kroz provedbu obaveza međunarodnih ugovora - Okvirne konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCC konvencija)¹¹, Kyotskog protokola¹² i Izmjena iz Dohe Kyotskog protokola¹³, prema kojima je smanjenje emisija stakleničkih plinova postavljeno kao jedna od prioritetnih obaveza.

U ukupnoj emisiji stakleničkih plinova najzastupljeniji plin je ugljikov dioksid (CO₂), koji je u razdoblju od 2009. do 2012. imao udio u rasponu od 73 do 75%. Slijedi metan (CH₄) s udjelom od 12-13%, zatim didušikov oksid (N₂O) s oko 12% udjela te fluorougljikovodici, perfluorougljikovodici i sumporov heksafluorid s ukupnim udjelom do 2%.

Izvori emisija stakleničkih plinova podijeljeni su u pet glavnih sektora. Poredak prema doprinosu ukupnoj emisiji stakleničkih plinova prikazan je u tablici (Tablica B-3).

Tablica B-3: Poredak sektora izvora emisija stakleničkih plinova u Republici Hrvatskoj

SEKTOR	IZVOR STAKLENIČKIH PLINOVA
Energetika	- potrošnja fosilnih goriva - sektor uključuje energetske transformacije, promet, mala stacionarna ložišta, industrija i graditeljstvo, fugalivne emisije (emisije nastale tijekom proizvodnje, prijenosa, prerade, skladištenja i distribucije fosilnih goriva)
Poljoprivreda	crijevna fermentacija stoke (CH₄), gospodarenje stajskim gnojem (CH₄, N₂O), poljoprivredna tla (N₂O),...
Industrijski procesi (neenergetski)	kao nusprodukt, npr. pri proizvodnja cementa, vapna, amonijaka, korištenje vapnenca i dehidratizirane sode ili se koriste u samim procesima proizvodnje
Gospodarenje otpadom	staklenički plinovi (ponajprije metan (CH₄), ugljikov dioksid (CO₂) i didušikov oksid (N₂O)) nastaju pri razgradnji otpada, obradi otpadnih voda, spaljivanju otpada...
Uporaba otapala i ostalih proizvoda	

Promatrajući udjele stakleničkih plinova u 2012. godini po sektorima (Grafički prikaz B-3), najveći udio u ukupnim emisijama ima pod-sektor Promet (sektor ENERGETIKA), koji u ukupnoj emisiji sudjeluje s udjelom od 21,6%, a obuhvaća izgaranje goriva u prometu. Pod-sektor Proizvodnja energije (izgaranjem goriva iz termoelektrana, rafinerija, ekstrakcijom nafte i plina i vađenjem ruda) ukupnim emisijama stakleničkih plinova doprinosi s udjelom od 21,3%. Industrija i graditeljstvo izvor su 10,6% ukupnih emisija i obuhvaćaju emisije iz izgaranja goriva u različitim industrijskim granama kao što su: industrija željeza i čelika, obojenih metala, kemijska industrija, industrija papira, prehrambena industrija, industrija građevinskog materijala, petrokemijska industrija i graditeljstvo, a uključuje i industrijske toplane i kotlovnice. Fugalivne emisije (istjecanje ili ishlapljivanje fosilnih goriva) sudjeluju sa 6,6% udjela. U poljoprivredi su izdvojeni slijedeći izvori emisija: crijevna fermentacija, gospodarenje stajskim gnojem te poljoprivredna tla, koji čine ukupno 12,6% emisija stakleničkih plinova. Sektor kućanstva i usluge u ukupnim emisijama stakleničkih plinova sudjeluju sa 11,6% dijela, a različiti ne-energetski industrijski procesi sudjeluju u ukupnim emisijama sa 10,8%.

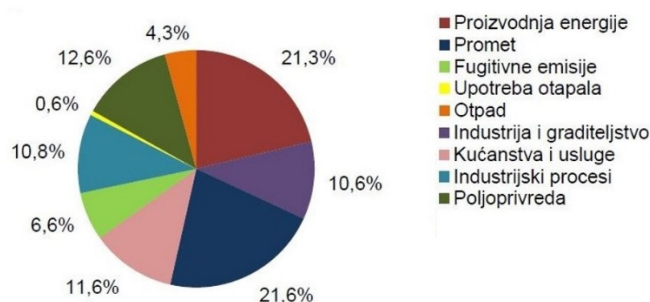
¹¹ Zakon o potvrđivanju Okvirne Konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN-MU 2/96)

¹² Zakon o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN-MU 5/07)

¹³ Zakon o potvrđivanju Izmjene iz Dohe Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN-MU 6/15),

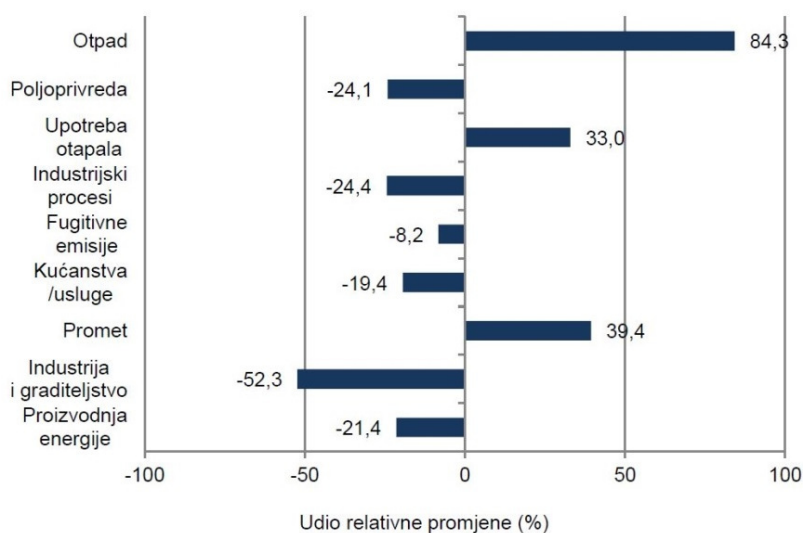
Aktivnosti gospodarenja otpadom, koje obuhvaćaju odlaganje i obradu krutog komunalnog otpada, upravljanje otpadnim vodama i spaljivanje otpada sudjeluju u ukupnim emisijama s udjelom od 4,3%. Sektor Upotreba otapala zaslužan je za 0,6% ukupnih emisija u 2012. godini.

Grafički prikaz B-3: Udjeli emisija stakleničkih plinova po sektorima u ukupnoj emisiji stakleničkih plinova (CO₂-eq) u 2012. godini

(izvor: Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, 2014. (razdoblje od 2009. do 2012.), AZO, travanj 2015.)

Najveći porast emisija u razdoblju od 1990. do 2012. godine zabilježen je u sektoru Otpad (Grafički prikaz B-4) (čak 84,3%), što je povezano s kontinuiranim rastom količina otpada na odlagalištima i s tim povezano većom emisijom metana (CH₄). Smanjenje količina komunalnog otpada na odlagalištima provodi se mjerama izbjegavanja, smanjivanja i recikliranja otpada. U usporedbi s 1990. ukupne emisije iz sektora prometa povećale su se za 39,4% kao rezultat povećanja broja (ponajprije osobnih) vozila i broja ostvarenih kilometara u cestovnom prometu. Pod-sektori zračni promet, željeznički promet i pomorski promet u 2012. u usporedbi s 1990. zabilježili su smanjenje emisije u rasponu od 16 do 44%, no cestovni je promet ostvario značajan porast od 48%, uglavnom zbog povećanja broja vozila i potrošnje dizelskog goriva kod svih tipova vozila. Suzbijanje emisija iz prometnog sektora u najvećoj je mjeri ovisni o unapređivanju tehničkih karakteristika motornih vozila. U odnosu na 1990. godinu, emisija CO₂-eq iz pod-sektora Industrija i graditeljstvo smanjena je za čak 52,3% (najveće smanjenje zabilježeno je u razdoblju od 1990. do 1995. godine).

Grafički prikaz B-4: Promjena u emisijama stakleničkih plinova (CO₂-eq) po sektorima od 1990. do 2012.

(izvor: Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, 2014. (razdoblje od 2009. do 2012.), AZO, travanj 2015.)

Jedan je od temeljnih mehanizama Europske Unije (a time i Republike Hrvatske) u borbi protiv klimatskih promjena odnosno emisija stakleničkih plinova je Europski sustav trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkim plinovima (EU ETS), te je Hrvatska donijela brojne zakonske i pod-zakonske propise za uspostavu ETS-a (Zakon o zaštiti zraka propisuje uspostavu ETS-a). Mjere za smanjivanje

emisija stakleničkih plinova iz sektora i djelatnosti koje nisu obuhvaćene sustavom trgovanja obuhvaćaju aktivnosti poput:

- mjerenja i pružanja informativnog obračuna potrošnje energije,
- energetske preglede/certificiranje poslovnih/stambenih objekata
- sustav poticajnih tarifa za proizvodnju električne energije iz kogeneracijskih postrojenja i obnovljivih izvora,
- mjere u poljoprivredi,
- izbjegavanje nastajanja i smanjivanja količina komunalnog otpada,
- korištenje goriva iz otpada,
- tehnološke mjere u sektoru prometa
- mjere energetske učinkovitosti, ponajviše poticanjem nacionalnih programa energetske obnove u zgradarstvu, povećanje udjela obnovljivih izvora energije, mjere poticanja čistijeg prometa...

Smanjenje emisija stakleničkih plinova neposredno je povezano i s porastom udjela proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora kontinuirano raste, a u 2012. od ukupno proizvedene električne energije, iz obnovljivih je izvora bilo proizvedeno 49,5%, od čega je 4,9% iz tzv. ostalih obnovljivih izvora (hidroelektrane snage manje od 10 MW, vjetar, biomasa, bioplin i sunčeva energija).

Mjere smanjenja emisija stakleničkih plinova, utvrđene Planom zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 139/2013), već se provode. Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu, koja se planira donijeti do kraja 2016. godine, predstavljat će sveobuhvatnu ekonomsku, razvojnu i okolišnu strategiju koja će kroz inovacije, transfer naprednih tehnologija te značajne strukturne promjene u svim sektorima omogućiti poticanje rasta industrijske proizvodnje, razvoj novih djelatnosti, gospodarske konkurentnosti i stvaranje novih radnih mjesta.

Istovremeno uz mjere smanjivanja emisija stakleničkih plinova ključno je pripremati ublažavanje posljedica te procjenu i smanjivanje rizika od klimatskih promjena. Stoga Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izrađuje Strategiju prilagodbe, koja će se izrađivati tijekom 2016. godine i njezino usvajanje se planira do kraja 2017. godine. Strategija prilagodbe će donijeti saznanja o utjecajima na ranjive sektore te moguće mjere prilagodbe. Također će se utvrditi izvori financiranja te tko i u kojim rokovima treba provesti mjere prilagodbe.

B.4. TLO I POLJOPRIVREDA

Prirodno geografska obilježja na području RH uvjetovala su formiranje različitih tipova tala. Evidentirano je 36 tipova tla, od kojih su najzastupljeniji: lesivirano tlo, pseudoglej, močvarno glejno tlo, smeđe tlo na vapnencu i dolomitu, rendzina te distrično smeđe tlo.

Poljoprivreda je jedna od gospodarskih djelatnosti od nacionalnog značaja s velikim potencijalom razvoja. Prema podacima Izvješća o stanju okoliša RH¹⁴, od ukupnog zemljišta na prostoru RH, 40,6% odnosi se na poljoprivredno zemljište. S obzirom na prirodnu raznovrsnost, područje RH podijeljeno je na tri poljoprivredne regije: Panonsku, Gorsku i Jadransku. Svaka agroekološka prostorna jedinica ima specifične karakteristike i različite uvjete za uzgoj poljoprivrednih kultura.

¹⁴ Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, 2014. (razdoblje od 2009. do 2012.)

Na području RH navodnjava se mali broj poljoprivrednih površina. Prema statističkim podacima popisa poljoprivrede iz 2003. godine, od ukupno 1.077.403 ha korištenih poljoprivrednih površina navodnjavalo se svega 0,86%. Također, od ukupnih potrebnih površina hidromelioracijski sustavi površinske odvodnje su u potpunosti izgrađeni na samo 49,3% dok su na ostalim površinama dijelom ili uopći nisu izgrađeni. Hidromelioracijski sustavi podzemne odvodnje, od ukupno potrebnih površinama nisu izgrađeni na čak 81,9%.¹⁵

Problematika u sektoru poljoprivrede

Na državnoj razini još nije uspostavljen monitoring stanja tla te se sukladno tome i ne provodi sustavna identifikacija onečišćenih i potencijalno onečišćenih lokaliteta tla i zemljišta.

Od degradacijskih procesa tala na području RH najizraženija je erozija tla, te proces zaslanjivanja i zakiseljavanje tala. Zaslanjanje tala povezano je s prodorom morske vode u zaobalje ili njenim korištenjem za navodnjavanje. Zakiseljavanje tala prvenstveno je rezultat intenzivne gnojide mineralnim i organskim gnojivima a u manjoj mjeri posljedica kiselih kiša. U RH od ukupnog poljoprivredno zemljišta parametre povišene kiselosti bilježi 29 % tala.¹⁶

Racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem između ostalog otežava i rascjepkanost privatnog zemljišta, nedefinirano gospodarenje državnim zemljištem te znatan udio neobrađenog i zapuštenog zemljišta.¹⁷ Razina korištenja poljoprivrednog zemljišta je niska. Od 2,638 milijuna ha poljoprivrednoga zemljišta koristi se 1,891 milijun ha ili približno 72%. Oko 59% korištenih poljoprivrednih površina se obrađuje (1.116.332 ha), a 41% otpada na livade i pašnjake.¹⁸ Površine kategorizirane kao livade i pašnjaci rijetko se koriste za ispašu te je u većini slučajeva riječ o zapuštenim i zaraslim poljoprivrednim površinama.

Niska razina održavanja hidromelioracijskih građevina i sustava za površinsku odvodnju rezultirala je dužim zadržavanjem vode na poljoprivrednim površinama. Posljedica zadržavanja vode u rizosferi je pogoršanje vodozračnog režima u tlu. Posebno izražena problematika je na područjima koja su bila okupirana za vrijeme domovinskog rata. Veliki problem u provođenju sustavnog navodnjavanja predstavljaju poljoprivredne površine onečišćene minama.

Jadranska regija

Područje Jadranske regije posjeduje sve karakteristike krškog područja. Tla su formirana su na mezozojskim vapnencima i dolomitima te ne posjeduju karakteristike pogodnih poljoprivrednih tala. Izvan okvira navedenog možemo nabrojati plodna tla crvenice u Istri i Ravnim Kotarima te luvisol, distrično kambični na dolomitima u području Ogulinsko-plašćanske zavale.

Poljoprivredne površine uglavnom su smještene na području reljefno ravnih oblika i depresija, odnosno uz riječne doline, visoravni i krška polja. Najznačajnija polja u kršu su: Imotsko (4.500 ha), Sinjsko (6.400 ha) i Vrgoračko polje (3.700 ha). Posebne poljoprivredne i gospodarske cjeline predstavljaju Čepić polje i dolina rijeke Mirne u Istri, Vranski bazen uz jezero te dolina rijeke Neretve u južnoj Dalmaciji.

Prema podacima prikazanim u tablici (Tablica B-4) na području Jadranske regije najzastupljenije su površine pod trajnim nasadima, zatim površine pod oranicama i vrtovima. Sukladno mediteranskoj klimi ovog područja, ukupne površine pod maslinicima u RH nalaze se na prostoru ove regije.

¹⁵ Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj, srpanj 2005.; str.12 i 13.

¹⁶ Izvor: Izvješće o stanju okoliša RH za razdoblje 2009. - 2012., str. 242.

¹⁷ Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet (2014.): Utjecaj poljoprivrede na onečišćenje površinskih i podzemnih voda u Republici Hrvatskoj, Zagreb, 2014., str. 29.

¹⁸ 8 Plan upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021. Nacrt, 89.str

Tablica B-4: Površina korištenog poljoprivrednog zemljišta po kategorijama na području Jadranske regije

Površina korištenog zemljišta po kategorijama (ha)	RH	Jadranska regija
Korištena poljoprivredna površina	1 240 865	234 472
Oranice i vrtovi	811 067	34 638
Žitarice	513 537	10 546
Industrijsko bilje	129 757	533
Svježe povrće i jagode	8 765	2 166
Povrtnjaci	2 150	497
Trajni nasadi	77 598	37 022
Voćnjaci,	31 724	6 151
Vinogradi	26 164	11 728
Maslinici	19 082	19 082

Izvor: Statistička izvješća, 1533 Poljoprivredna proizvodnja u 2014., Zagreb 2015.

Kao posljedica sušnog perioda te nedostatka vode za vrijeme vegetacijskog razdoblja biljke, navodnjavanje je obavezna uzgojna mjera za većinu poljoprivrednih kultura Jadranske regije. Na jadranskom vodnom području za navodnjavanje se iskorištavaju vode iz otvorenih vodotoka (Neretva) ili iz mješovitih melioracijskih sustava za odvodnju i navodnjavanje unutar zatvorenih krških polja (Vrbničko, Sinjsko, Imotsko, Vrgoračko, Vransko polje), a u manjoj mjeri i podzemne vode osobito na području Istre, Kaštela i Ravnih kotara.¹⁹ U obalnom području česta je situacija upotrebe vode u svrhu navodnjavanja nisu zadovoljavajuće kvalitete te su nerijetko zaslanjene i alkalizirane (područje doline rijeke Neretve). Najviše navodnjavanih površina ima u Istri i Dalmaciji. Izraženi slučajevi zaslanjanja su u dolini Neretve, na području Vranskog bazena te u donjem toku rijeke Mirne i Raše u Istri.

Na cijelom području jadranske regije jako je izražena erozija tla. Oštećenja tla izražena, primjerice na području Istre dubljim i plodnijim tlima (regosol, rendzina i rigosol na flišu) primijećena je izuzetna sklonost eroziji.

Kontinentalna regija

Panonska i Gorska poljoprivredna regija, prema statističkoj podjeli na regije, pripadaju Kontinentalnoj regiji. Gorska poljoprivredna regija je izrazito šumsko područje te sa aspekta poljoprivrede najslabije razvijena regija.

Sa pedološkog aspekta na području kontinentalne regije prevladavaju najplodnija tla Hrvatske. Istočni dio Hrvatske karakterističan je po crnici, smeđem i lesiviranom tlu. Uz rijeke Savu, Dravu i Dunav prevladavaju aluvijalna tla različite plodnosti, dok su u središnjem i zapadnom dijelu Savsko-dravskog međuriječja najraširenija pseudoglejna tla. Gorska poljoprivredna regija prema regionalnoj podjeli pripada kontinentalnom dijelu Hrvatske. Najzastupljenija tla gorskog dijela RH su slabija, distrična (kisela) smeđa tla, smeđa tla na vapnencima i dolomitim te vapnenačko-dolomitne crnice.

¹⁹ VIŠEGODIŠNJI PROGRAM GRADNJE REGULACIJSKIH I ZAŠTITNIH VODNIH GRAĐEVINA I GRAĐEVINA ZA MELIORACIJE 2013 - 2017 Nacrt, srpanj 2013.g, 18. str

Od ukupnog korištenog poljoprivrednog zemljišta najveći dio odnosi se na zemljište kontinentalnog dijela RH svega 1 006 393 ha. U poljoprivredi prevladava oranična proizvodnja na 776 429 ha, prvenstveno u istočnom dijelu podregije (Tablica B-5). Na povišenim položajima i nagibima povoljni su uvjeti za uzgoj vinove loze i svih vrsta kontinentalnog voća. Tu se, u «Zlatnoj dolini» nalazi i znamenito Požeško vinogorje. U svim vinogorjima od sorata a dominiraju Graševina bijela, Pinot bijeli i sivi, Chardonnay bijeli, Sauvignon, a od crnih Frankovka crna, Pinot crni i dr.

Izuzetno su povoljni uvjeti za uzgoj svih vrsta voća na prevladavaju jabuke, trešnje, višnje. Prema zapadu postupno se povećava zastupljenost stočarske proizvodnje i površina pod ribnjacima.

U agroekološkim uvjetima kontinentalnog dijela Hrvatske navodnjavanje je za većinu poljoprivrednih kultura dopunska uzgojna mjera a samo za neke obaveza. Tla su vrlo pogodna za navodnjavanje a na području istočnog dijela regije potrebe za navodnjavanjem su najveće.

Tablica B-5: Površina korištenog poljoprivrednog zemljišta po kategorijama na području Kontinentalne regije

Površina korištenog zemljišta po kategorijama	RH	Kontinentalna
Korištena poljoprivredna površina	1 240 865	1 006 393
Oranice i vrtovi	811 067	776 429
Žitarice	513 537	502 991
Industrijsko bilje	129 757	129 224
Svježe povrće i jagode	8 765	6 599
Povrtnjaci	2 150	1 653
Trajni nasadi	77 598	40 576
Voćnjaci,	31 724	25 573
Vinogradi	26 164	14 436
Maslinici	19 082	-

Izvor: Statistička izvješća, 1533 Poljoprivredna proizvodnja u 2014., Zagreb 2015.

Kisela tla u kontinentalnoj regiji zauzimaju 660.617 ha što predstavlja 79,5% u odnosu na ukupnu površinu kiselih tala u Hrvatskoj. Od ukupne površine kiselih tala u panonskoj regiji, posebno se izdvajaju dva tipa tla i to pseudoglej koji zauzima 42% i lesivirano tlo koje zauzima 40%.²⁰

B.5. ŠUMARSTVO I LOVSTVO

B.5.1. ŠUMARSTVO

Stanje šuma i šumskog zemljišta u RH

Prema podacima posljednje šumskogospodarske osnove područja (plan gospodarenja šumama na državnoj razini za razdoblje 2006. - 2015.), šumovitost Republike Hrvatske, odnosno pokrivenost površine nekim od oblika drvenaste vegetacije, iznosi oko 47% teritorija. Šumske se površine, kao i drvna zaliha i prirast, konstantno povećavaju unazad nekoliko decenija, što je velikim dijelom rezultat negativnih demografskih kretanja i napuštanja ruralnih područja što uzrokuje sukcesiju drvenaste

²⁰ Mesić. M., Husnjak. S., Bašić F., Kisić I., Gašpar I.: Suvišna kiselost tla kao negativni čimbenik razvitka poljoprivrede u Hrvatskoj

vegetacije na nekadašnje poljoprivredne površine. Oko 75% šuma je u državnom, a 25% u privatnom vlasništvu.

Od ukupne šumske površine, najveći je udio obraslog šumskog zemljišta (79%), zatim neobraslog proizvodnog šumskog zemljišta (8%) dok udio neobraslog neproizvodnog (prosjeke, svijetle pruge i sl.) iznosi 1,2% te neplodnog zemljišta 1,7%. Prema namjeni, od ukupne površine šuma i šumskog zemljišta, najveći udio čine gospodarske šume (90%), zatim zaštitne šume (6%) i šume posebne namjene za znanstveno-istraživačke te edukacijske potrebe, potrebe obrane RH te šume u zaštićenim područjima (4%). Šumske površine prikazane su u tablici B-6.

Tablica B-6: Šumske površine u Republici Hrvatskoj

	Površina (ha)	Udio (%)
Šume i šumsko zemljište		
obraslo	2.117.000	79
neobraslo proizvodno	208.400	8
neobraslo neproizvodno	32.900	1,2
neplodno	44.500	1,7
Šume prema namjeni		
gospodarske	2.416.100	90
zaštitne	160.600	6
šume posebne namjene	111.900	4
Šume prema vlasništvu		
šume u državnom vlasništvu	2.016.515	75
šume u privatnom vlasništvu	672.172	25

Izvor: Šumskogospodarska osnova područja za razdoblje 2006. - 2015.

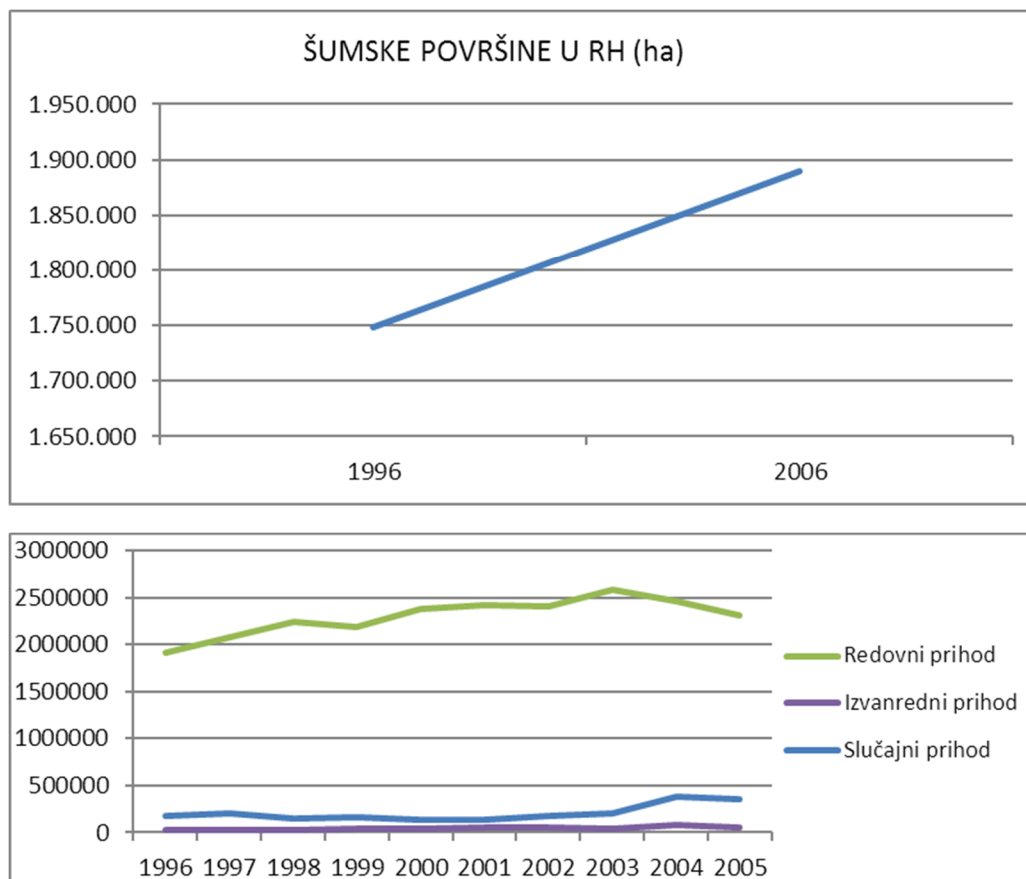
Iz novijih podataka²¹ o vrstama šuma i šumskim površinama, vidljivo je da u državnim šumama RH većinu površina obrastaju listače te manjim dijelom četinjače s dosta velikim udjelom degradiranih površina, dok kod šuma u privatnom vlasništvu gotovo isključivo prevladavaju listače koje su po uzgojnom obliku većinom niske šume (panjače). Prosječna veličina privatnog šumskog posjeda je oko 0,43 ha, a prosječna veličina katastarske čestice 0,15 ha što najbolje ilustrira prijeku potrebu za okrupnjavanjem šumskih posjeda i katastarskim prevođenjem u šumu zaraslih poljoprivrednih površina. Šumarstvo kao gospodarska djelatnost ima vrlo mali udio u nacionalnom BDP-u, svega 1,1%, no u usporedbi s ostalim europskim zemljama, Hrvatska je pozicionirana negdje na sredini ljestvice.

Povećanje površine pod šumom za 7% u odnosu na 1997. godinu i relativno povećanje drvene zalihe za 55% u privatnim i oko 33% u državnim šumama stvara velike mogućnosti za mobilizaciju neiskorištene drvene mase kroz povećanje etata i osobito korištenje većih količina šumske biomase kao obnovljivog energenta, s obzirom na to da se većina povećanja drvene mase odnosi na privatne šume koje su mahom niskog uzgojnog oblika i loše gospodarene te kao takve najpogodnije za proizvodnju šumske biomase. Neiskorištene potencijale biomase najbolje ilustriraju činjenice predviđenog povećanja etata²² u I. polurazdoblju (2006. - 2015.) s 4,3 milijuna m³ na 5,8 milijuna, povećanje u drugom polurazdoblju (2016. - 2025.) s 5,8 na 6,4 milijuna m³, dok je etat u okvirnom planskom razdoblju 2026. - 2045. godine predviđen u iznosu 6,8 milijuna m³, što je povećanje za 37% u odnosu na sadašnji. Grafički prikaz B-5 prikazuje povećanje etata u razdoblju 1996. - 2005. godine, kao i povećanje šumskih površina u istom razdoblju.

²¹ Izvor: Statistički ljetopis 2013., Državni zavod za statistiku.

²² Etat - količina predviđene sječive drvene mase na godišnjoj bazi.

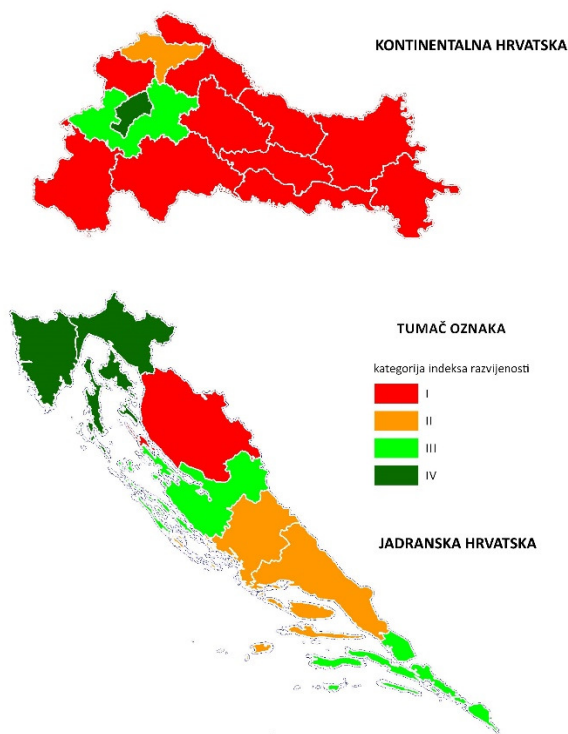

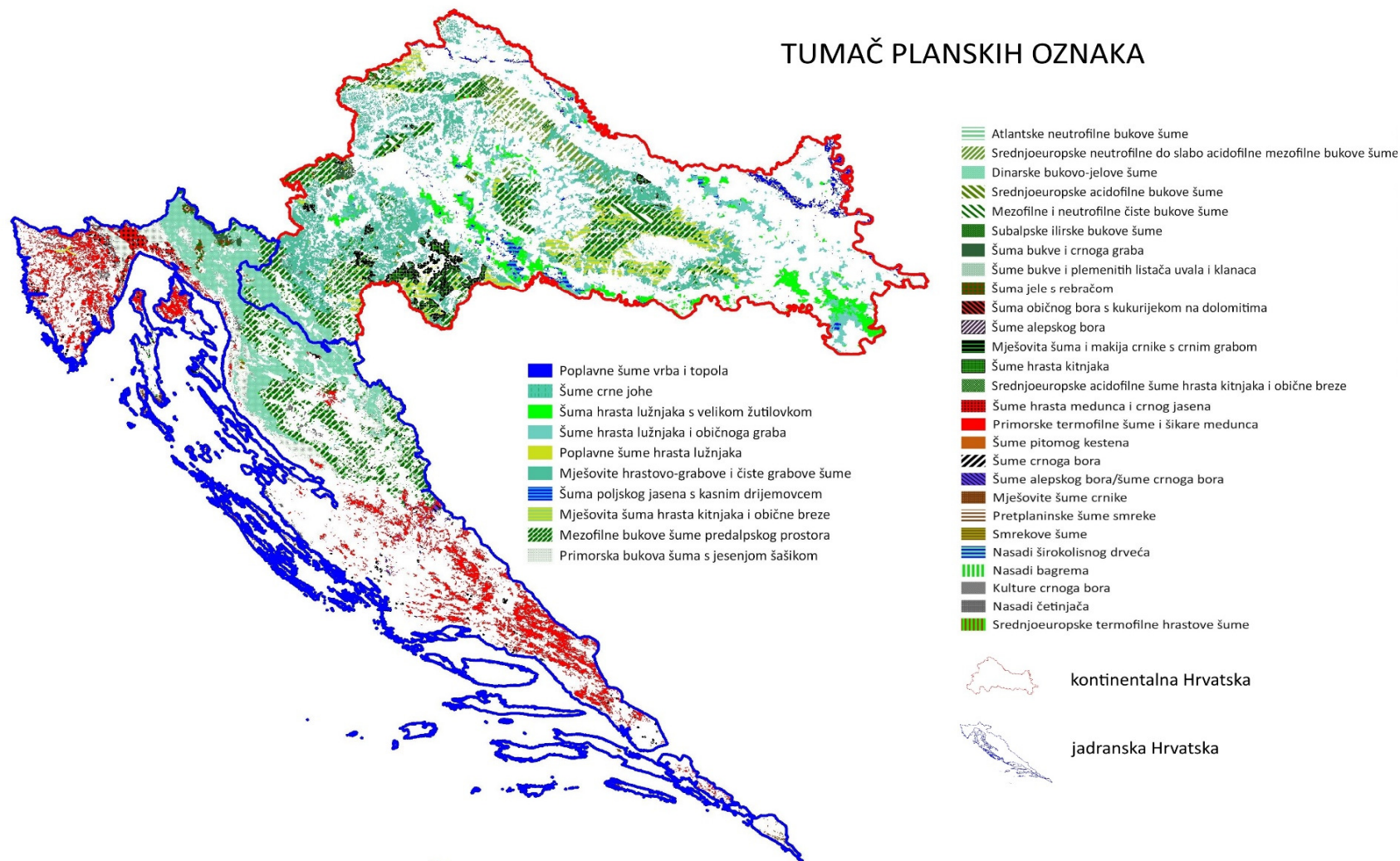
Grafički prikaz B-5: Povećanje šumskih površina i realizacija etata u razdoblju 1996. - 2005.

Izvor: Šumskogospodarska osnova područja za razdoblje 2006. - 2015. g.

Na razini NUTS II regija vidljivo je da je u Kontinentalnoj Hrvatskoj koncentrirana većina visokih gospodarskih šuma s komercijalnim vrstama drveća (hrast lužnjak i kitnjak, bukva, grab, poljski jasen itd.), dok u Jadranskoj Hrvatskoj prevladavaju termofilne šume hrasta medunca i crnike (osim na području Gorskog kotara gdje su dominantne dinarske bukovo-jelove šume) s naglašenim općekorisnim funkcijama. Također, prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 158/13), vidljivo je kako je Kontinentalna Hrvatska znatno manje razvijena od Jadranske (većina jedinica područne samouprave spada u I. kategoriju prema indeksu razvijenosti, dok ih je u Jadranskoj Hrvatskoj samo jedna - Ličko-senjska županija), što je najvjerojatnije posljedica turizma kao glavne gospodarske djelatnosti područja Jadranske Hrvatske (Grafički prikaz B-6).

Grafički prikaz B-6: Jedinice područne (regionalne) samouprave NUTS II regija prema stupnju razvijenosti
Izvor: Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 158/13)

Grafički prikaz B-7: Šumske površine Republike Hrvatske prema CORINE klasifikaciji (2006.)

Izvor: AZO, CORINE Land Cover Hrvatska (CLC Hrvatska), <http://www.azo.hr/CORINELandCover>

Iz prikazanoga je razvidno kako najveći potencijali za razvoj šumarke djelatnosti leže u NUTS II regiji Kontinentalna Hrvatska, budući da se u njoj nalazi većina komercijalnih vrsta drveća i visokih gospodarskih šuma, dok se vrijednost šuma Jadranske Hrvatske očituje kroz njihove općekorisne funkcije koje su ovdje prvenstveno usmjerene razvoju turističke djelatnosti (rekreacija, hlad, utjecaj na krajobrazne vrijednosti itd.).

Problematika šumarskog sektora u RH

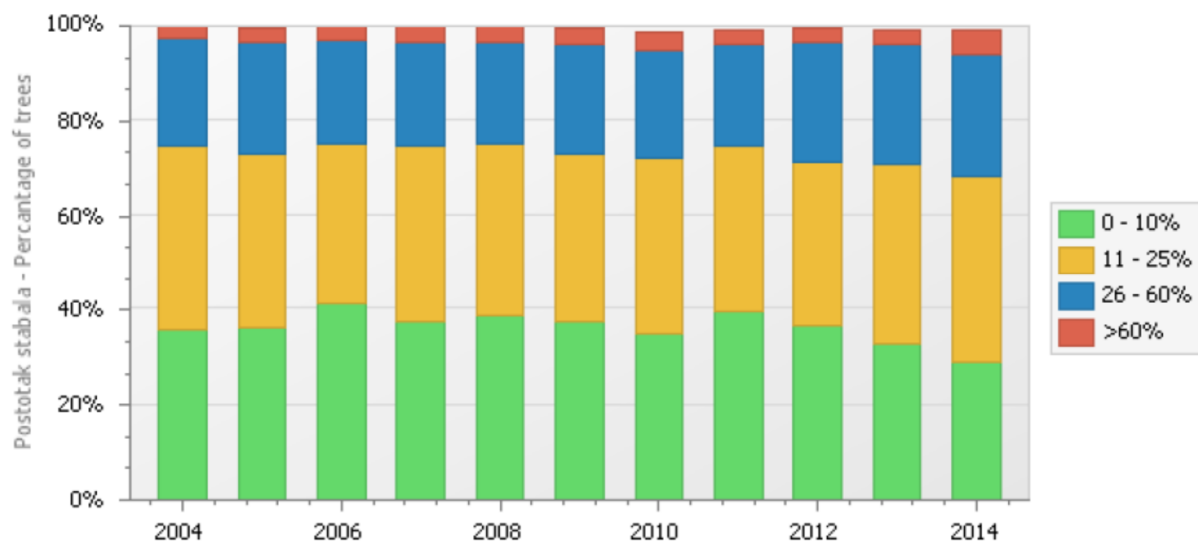
Jedan od najvažnijih temeljnih problema je odnos šumarstva i poljoprivrede, odnosno neusklađenost katastra i realnog stanja na terenu, što predstavlja veliku zapreku u razvoju kako šumarske, tako i poljoprivredne djelatnosti. Zakonska neusklađenost definicije šume i šumskogospodarskih planova te kolizija Zakona o šumama i Zakona o poljoprivrednom zemljištu, koji propisuje obavezu uklanjanja drvenaste vegetacije na (katastarski) poljoprivrednim površinama, a koje su, opet, obuhvaćene šumskogospodarskim planovima, stvara čitav niz problema kako u domeni šumarstva, tako i poljoprivrede, poglavito kada je riječ o ruralnim krajevima brdsko-planinskih područja u kojima se poljoprivrednim površinama gospodari ekstenzivno, a velik dio kojih je napušten te je prirodnim sukcesijom prešao u šumu.

Prema podacima posljednjeg Izvješća o stanju okoliša RH za razdoblje 2009. – 2012., provedba cjelovite šumarske politike na načelima održivog razvoja uspješno se provodi, što dokazuje i produljenje FSC certifikata za sve šume u državnom vlasništvu, što Hrvatsku stavlja na jedinstveno mjesto u svijetu (jedina država u svijetu u kojoj su sve državne šume certificirane).

S obzirom na jedinstveni stav da je najvažniji uzročnik propadanja šuma zračno onečišćenje, 1985. godine je u okviru UN Konvencije i konvencije Europske komisije o prekograničnom onečišćenju (CLRTAP) osnovan Međunarodni program za procjenu i motrenje utjecaja zračnog onečišćenja na šume (skraćeno: ICP Forests). Hrvatska sudjeluje u ovom programu od 1987. godine, a od 2013. motrenje se obavlja prema Pravilniku o načinu motrenja oštećenosti šumskih ekosustava (NN 76/13)²³. Prema posljednjem Izvješću o oštećenosti šumskih ekosustava RH za 2014., došlo je do značajnog povećanja osutosti u odnosu na 2013. godinu (31,47% naspram 29,13% u 2013. godini). Također, na grafičkom prikazu B-8 vidljivo je kako se zdravstveno stanje šuma od 2010. godine konstantno pogoršava - smanjuje se kategorija najmanje klase osutosti od 0 do 10%, a povećavaju IV. (>60%) i III. (40-60%).

²³ Hrvatski šumarski institut (2015.): Oštećenost šumskih ekosustava Republike Hrvatske - izvješće za 2014. godinu, Jastrebarsko, siječanj 2015., str. 4.

Grafički prikaz B-8: Osutost stabala u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2004. - 2014. (sve vrste)

Izvor: Izvješće o oštećenosti šumskih ekosustava RH Hrvatskog šumarskog instituta za 2014. godinu

Mogući razvoj bez provedbe SRR-a

Razvoj šumarske djelatnosti u RH definiran je Nacionalnom šumarskom politikom i strategijom (NN 120/13) i Šumskogospodarskom osnovom područja 2006. - 2015. Strategija je definirala generalne smjernice i ciljeve koji su u proteklom razdoblju ispunjeni u manjoj ili većoj mjeri, dok Šumskogospodarska osnova područja definirala kvantitativne parametre razvoja šumarske djelatnosti u RH za navedeno razdoblje.

Prema podacima Šumskogospodarske osnove područja, u razdoblju od 2005. do 2025. godine predviđeno je povećanje etata (sječive drvene mase) za 37%, odnosno na 6,8 milijuna m³ godišnje. Daljnja projekcija predviđa konstantno održanje ovoga etata do 2045. godine.

S obzirom na to da su potencijali iskorištavanja šumske biomase za proizvodnju energije prepoznati i u Programu ruralnog razvoja za razdoblje 2014.- 2020. g. kojima se predviđaju ulaganja u iskorištavanje biomase kao obnovljivog izvora energije, može se zaključiti kako će se i bez provedbe SRR-a povećati trend iskorištavanja šumske biomase. Operativnim Programom ruralnog razvoja za razdoblje 2014. - 2020. predviđen je čitav niz mjera kojima će se utjecati na razvoj privatnog i javnog šumarskog sektora, no provedba istoga ovisi o dinamici raspisivanja natječaja i broju kvalitetnih prijavljenih projekata te se stoga može zaključiti kako će i bez provedbe SRR-a doći do poboljšanja situacije u šumarskom sektoru nerazvijenih jedinica područne samouprave, iako će provedba SRR u nekim mjerama imati pozitivan sinergijski učinak na razvoj šumarstva u jedinicama područne samouprave koje spadaju u kategoriju I. indeksa razvijenosti.

B.5.2. LOVSTVO

Stanje lovstva u RH

Prema važećim zakonskim aktima koji reguliraju područje lovstva²⁴ gospodarenje faunom Republike Hrvatske svrstava se u tri velike grupe:

- gospodarenje divljači,
- upravljanje zaštićenim životinjskim vrstama,
- gospodarenje ostalim životinjskim vrstama.²⁵

Od 1994. godine započeo je postupak ustanovljavanja vlastitih (državnih) lovišta na teritoriju RH te zajedničkih (županijskih) lovišta na preostalim površinama, a također su određene i površine na kojima se lovišta ne ustanovljuju. Lovstvo se, kao vid gospodarske djelatnosti, na području RH razvija na području 1.067 lovišta, od čega je 317 državnih i 750 zajedničkih (županijskih), ukupne površine 3,5 mil.²⁶ ha. Za sva su lovišta izrađene i odobrene lovno-gospodarske osnove i ovlaštenici prava lova koji tim lovištima gospodare (koncesionari ili lovozakupnici). U vrijeme donošenja prvog Zakona o lovu (NN 010/94), svi gospodarski kapaciteti u lovištima gotovo svih vrsta divljači bili su daleko ispod mogućih, što je prije svega posljedica ratnih razaranja, no tijekom deset godina provođenja odredbi Zakona dovedeni su postupno do razine od prije 1991. godine, dok su kod nekih vrsta divljači (smeđi medvjed i divlja svinja) sada i znatno viši.

Lovnu djelatnost u RH karakterizira velika neujednačenost uspješnosti gospodarenja među ovlaštenicima prava lova i pojedinim regijama pa su tako lovišta u Međimurskoj, Varaždinskoj, Koprivničko-križevačkoj, Osječko-baranjskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Istarskoj županiji na vrlo visokoj razini uređenosti, dok se u ostalim županijama to tek treba postići. Općenito se može konstatirati kako do 2005. godine većina lovišta u državi nisu kvalitetno pripremljena za zahtjevniju lovno-turističku ponudu s aspekta kvalitetnog i brojčano značajnijeg trofejnog odstrela, a također i u smislu nepripremljenosti za pružanje kvalitetne ugostiteljske usluge lovcima u samim lovištima. Poseban problem predstavlja i velik broj zakonskih i podzakonskih akata koji reguliraju pojedine dijelove lovne problematike.²⁷

Osim krivolova, na koji se ovom Strategijom ne može utjecati, jedan od najvećih problema lovne djelatnosti predstavlja izgradnja određenih infrastrukturnih zahvata, prije svega autocesta, željezničkih pruga i ostalih prometnica koji uzrokuju fragmentaciju staništa, sprečavaju migracije divljači i uzrokuju povećano stradavanje divljači prilikom prelaska neograđenih prometnica, a također i štete na vozilima te ugrožavanje života ljudi što treba na adekvatan način prepoznati i uvažiti prilikom pozicioniranja tih zahvata u prostoru.

Mogući razvoj lovstva u RH bez provedbe Strategije

Još uvijek nije dosegnuta brojnost određenih vrsta divljači u odnosu na mogućnosti staništa, što predstavlja značajan potencijal daljnjeg kvalitetnog rasta i unapređenja gospodarenja lovištima i divljači. Promocija i uključivanje lovnog turizma u sveukupnu turističku ponudu mogla bi povećati ekonomsku funkciju šuma, pri čemu treba voditi računa o kontroli i kažnjavanju prekršitelja i lovokradica te čestoj nedovoljnoj udaljenosti lovišta i naselja. Nadalje, planskim razvojem plasmana

²⁴ Zakon o zaštiti prirode - NN 80/13, Zakon o šumama - NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14, Zakon o lovstvu - 140/05, 75/09, 153/09, 14/14, 21/16, 41/16, Zakon o zaštiti okoliša - NN 080/13, Zakon o vodama - 153/09, 63/11, 130/11, 56/13, 14/14) i Zakon o veterinarstvu (NN 082/13, 148/13)

²⁵ "Hrvatske šume" d.o.o. (2006.): Šumskogospodarska osnova područja Republike Hrvatske, Zagreb 2006., str. 242.

²⁶ Idem, str. 243.

²⁷ Idem, str. 244.

mesa divljači na tržište i uključivanjem ovog proizvoda u gastronomsku ponudu dodatno bi se omogućio razvoj ruralnih sredina. Daljnjim razminiranjem miniranih područja do 2019. godine²⁸, do kada se planira razminirati sve šumske i poljoprivredne površine, lovnoproduktivna površina bi se proširila i na ta područja, što će uvelike poboljšati uvjete za razvoj lovne djelatnosti u RH, a također i pozitivno utjecati na vitalitet, brojnost i spolnu strukturu divljači na tim područjima.

B.6. VODE

Za opis stanja voda na području RH korišteni su podaci dobiveni od Hrvatskih voda te podaci preuzeti iz Plana upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Sve vode Republike Hrvatske dio su sliva Jadranskog mora ili sliva Crnog mora. Razvodnica (vododjelnica) ta dva sliva prolazi najvišim planinskim vrhovima gorske Hrvatske i predstavlja granicu između: vodnog područja rijeke Dunav i Jadranskog vodnog područja što u grubo odgovara podjeli na NUTS II regije (Vodno područje rijeke Dunav obuhvaća dijelove Primorsko – goranske, Ličko-senjske i manji dio Zadarske županije koje prema NUTS II podjeli regija pripadaju u Jadransku Hrvatsku). Raspored površinskih voda (rijeke, jezera, prijelazne i priobalne vode) i podzemnih voda, kao i njihove međusobne veze, određeni su morfološkim i hidrogeološkim značajkama pojedinog područja.

B.6.1. PODZEMNE VODE

Razvoj podzemnih vodonosnika izravno ovisi o strukturno-geološkim i geomorfološkim obilježjima prostora, prema kojima se područje Republike Hrvatske može podijeliti na panonski i krški dio.

U panonskom dijelu Hrvatske dominiraju aluvijalni vodonosnici međuzrnske poroznosti formirani unutar velikih sedimentacijskih bazena rijeka Drave i Save. Bogati su vodom i predstavljaju glavni vodoopskrbni resurs sjevernog dijela države. Prema analizi rađenoj za potrebe izrade Plana upravljanja vodnim područjima, prosječne obnovljive zalihe podzemne vode u panonskom dijelu vodnog područja rijeke Dunav, procijenjene su na $3.257 \times 10^6 \text{ m}^3/\text{god}$.

U krškom dijelu Hrvatske radi se o iznimno velikim ukupnim godišnjim količinama vode, koje vrlo brzo otječu prema prijamniku stvarajući u jakim kišnim razdobljima visoke poplavne valove, a tijekom ljetnih sušnih razdoblja bitno smanjenje otjecanja obzirom na relativno niske retencijske sposobnosti krškog podzemlja. Prema provedenoj analizi za potrebe izrade Plana upravljanja vodnim područjima, prosječni godišnji dotok podzemnih voda u krškom dijelu Hrvatske, procijenjen je na oko $13.207 \times 10^6 \text{ m}^3/\text{god}$.

Vodna tijela podzemnih voda

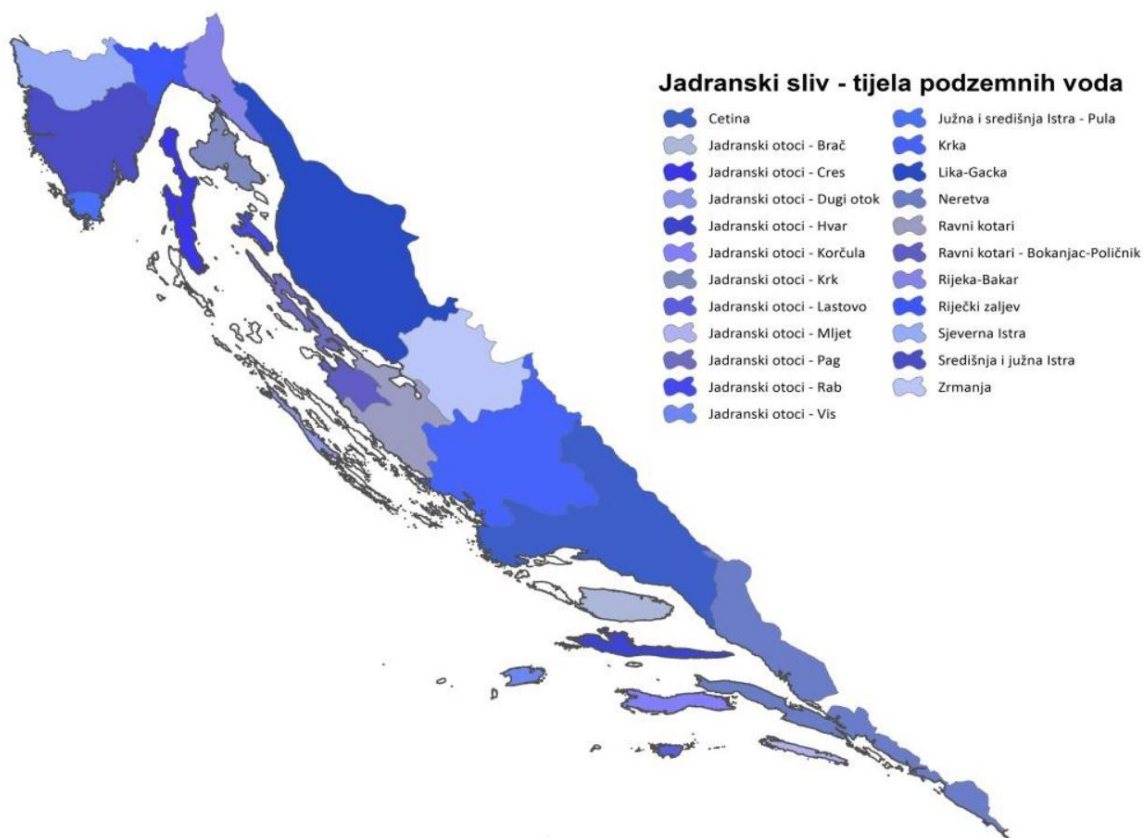
Na vodnom području rijeke Dunav izdvojeno je 20 tijela podzemnih voda dok ih je na jadranskom vodnom području izdvojeno 13 (Grafički prikaz B-9 i Grafički prikaz B-10).

²⁸ Hrvatski centar za razminiravanje: Nacionalni program protuminskog djelovanja Republike Hrvatske (sažetak), str. 8.

Grafički prikaz B-9: Pregledna karta tijela podzemnih voda na vodnom području rijeke Dunav

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjima – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.)

Grafički prikaz B-10: Pregledna karta tijela podzemne vode na Jadranskom vodnom području

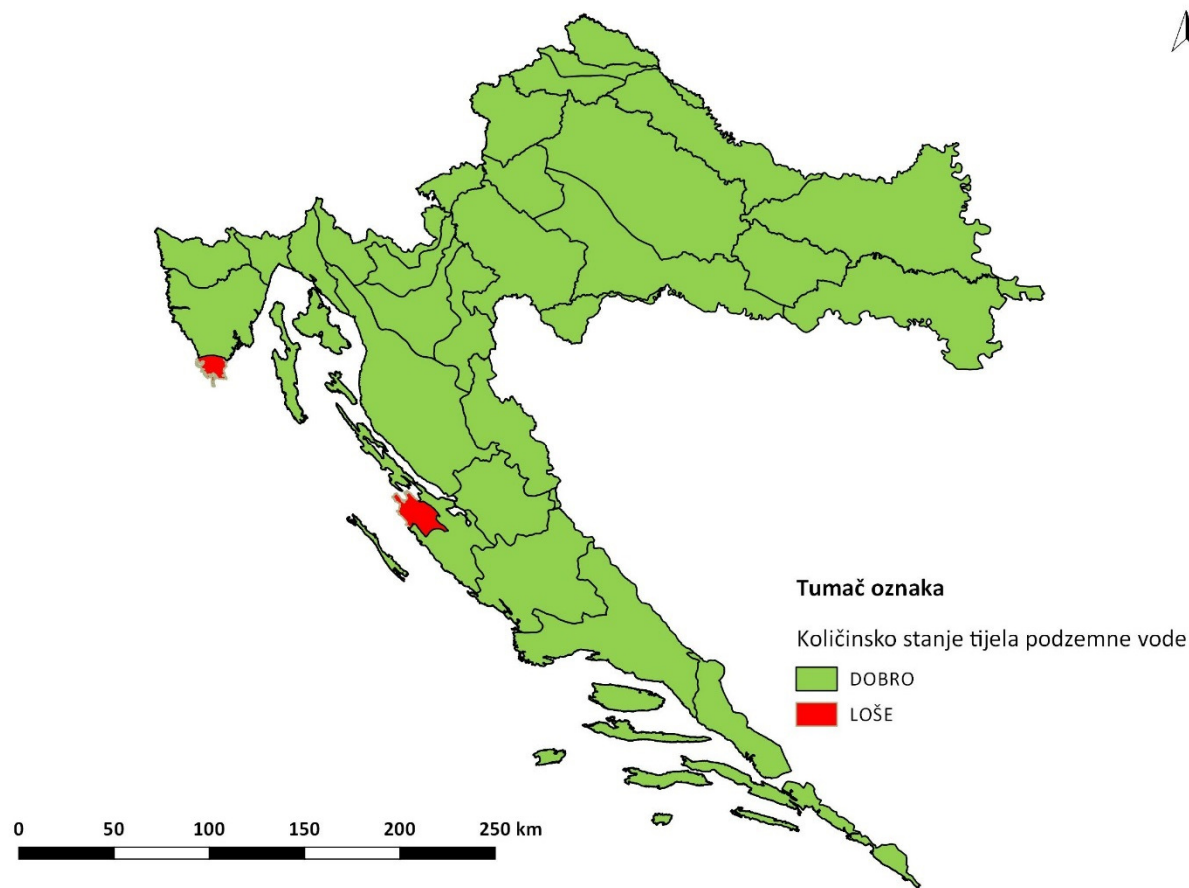
Izvor: Plan upravljanja vodnim područjima – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.)

Kao zasebno vodno tijelo podzemne vode izdvojeno je vodno tijelo Jadranski otoci u koje su uključeni samo veći otoci na kojima ima izvora koji se potencijalno mogu zahvatiti za javnu vodoopskrbu ili se podzemna voda već koristi za javnu vodoopskrbu.

Stanje vodnih tijela podzemne vode

Stanje tijela podzemnih voda ocjenjuje se sa stajališta količine i kakvoće podzemnih voda (kemijsko stanje), a može biti dobro ili loše. Dobro stanje temelji se na zadovoljavanju uvjeta iz Okvirne direktive o vodama (ODV) (2000/60/EC) i Direktive o zaštiti podzemnih voda od onečišćenja i pogoršanja kakvoće (Direktiva o podzemnim vodama – DPV 2006/118/EC).

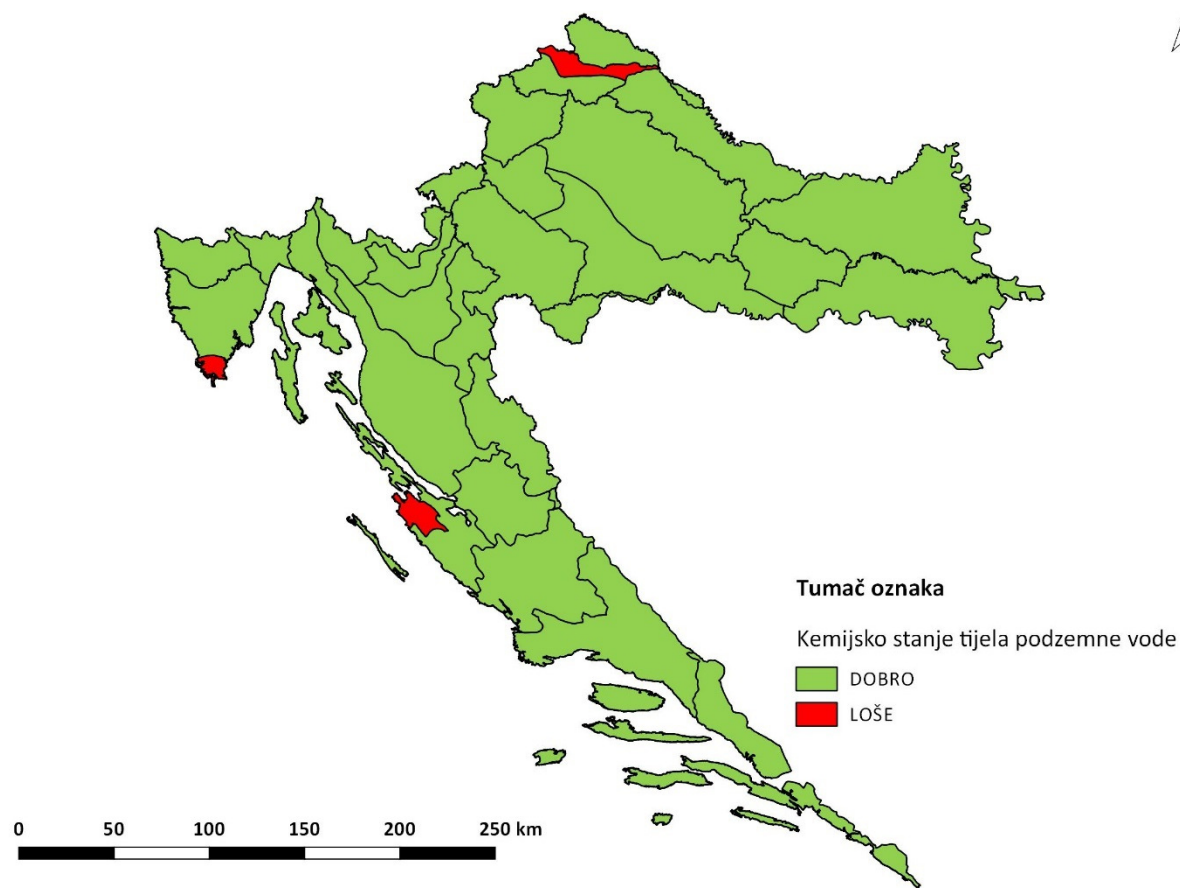
Na vodnom području rijeke Dunav sva tijela podzemne vode su u dobrom količinskom stanju, s visokom razinom pouzdanosti procjene, osim tijela podzemne vode Zagreb, koja je u dobrom količinskom stanju, s niskom razinom pouzdanosti. Na jadranskom vodnom području, za tijelo podzemne vode Bokanjac–Poličnik je utvrđeno da je u lošem stanju, što je posljedica precrpljivanja obnovljivih zaliha podzemnih voda tijekom dugotrajnijih ljetnih sušnih razdoblja na vodozahvatu Bokanjac. Slična situacija utvrđena je za tijelo podzemne vode Južna Istra, gdje su prilikom ekstremne suše 2012. godine aktivirani neki od ranije napuštenih zdenaca Vodovoda Pula pri čemu su zabilježeni i prekomjerni sadržaji klorida u vodi (Grafički prikaz B-11).

Grafički prikaz B-11: Količinsko stanje tijela podzemne vode

Izvor: Hrvatske vode

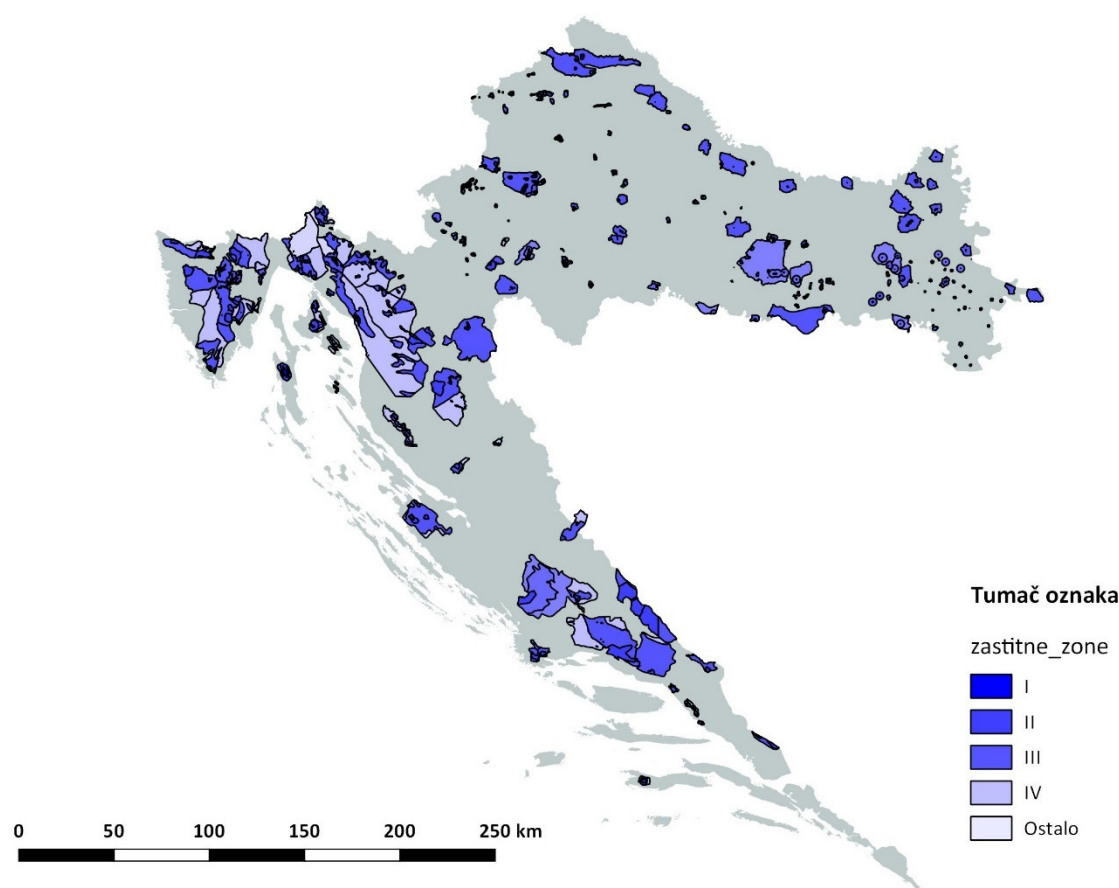
Na vodnom području rijeke Dunav u lošem kemijskom stanju je tijelo podzemnih voda Varaždin zbog prekoračenih graničnih vrijednosti koncentracije nitrata. U grupiranom tijelu podzemne vode Zagreb samo je osnovno tijelo podzemnih voda HR204 u lošem kemijskom stanju s visokom razinom pouzdanosti procjene. Ovo osnovno tijelo je lošem kemijskom stanju zbog srednjih vrijednosti sume trikloretena i tetrakloretena na razini tijela podzemne vode, koje u najvećem broju kvartalnih razdoblja u 2012. i 2013. godini prelaze granične vrijednosti. Kako ovo osnovno tijelo pokriva 2,6 % površine grupiranog tijela, a onečišćenje se ne širi i ne ugrožava dobro kemijsko stanje ostatka tijela niti površinske vode povezane s podzemnim vodama, odnosno ekosustave ovisne o podzemnim vodama, ocijenjeno je da se grupirano tijelo Zagreb nalazi u dobrom stanju. Na jadranskom vodnom području za dva vodna tijela podzemne vode je procijenjeno loše kemijsko stanje. To su vodna tijela Južna Istra (zabilježeno prekoračenje koncentracija nitrata) i vodno tijelo Bokanjac-Poličnik (utvrđena intruzija slane vode).

Grafički prikaz B-12: Kemijsko stanje tijela podzemne vode
Izvor: Hrvatske vode

Zone sanitarne zaštite

Evidentirane zone sanitarne zaštite obuhvaćaju ukupno 10.914 km². Dio zona trebao bi biti noveliran tijekom usklađivanja s novim pravilnikom, kojim je predviđeno višegodišnje prijelazno razdoblje za usklađivanje/potvrđivanje ranijih odluka o zaštiti izvorišta i taj proces je u tijeku. Na grafičkom prikazu niže vidljiva je karta zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće (stanje: prosinac, 2015.).

Grafički prikaz B-13: Zone sanitarne zaštite vode za piće

Izvor: Hrvatske vode

B.6.2. POVRŠINSKE VODE

Površinske vode se razvrstavaju u slijedeće kategorije: rijeke, jezera, prijelazne vode, priobalne vode i teritorijalno (otvoreno) more i opisuju se svojim ekološkim i kemijskim stanjem. Prijelazne vode nastaju na kontaktnim područjima priobalnog mora i kopna, gdje more značajno utječe na dinamiku kretanja i na kemijske i ekološke značajke slatkih voda. Značajnije rijeke gdje je prisutan utjecaj mora su Dragonja, Raša i Mirna u Istri, Rječina u Kvarneru te Zrmanja, Krka, Jadro, Cetina, donji tok Neretve i Ombla u Dalmaciji. Priobalne vode zauzimaju površinu od 13.750 km², obuhvaćaju površinske vode unutar crte udaljene jednu nautičku milju od crte od koje se mjeri širina teritorijalnih voda, a mogu se protezati do vanjske granice prijelaznih voda. Unutrašnju granicu čini crta niske vode uzduž obala kopna i otoka.

Vodno područje rijeke Dunav ima veliku koncentraciju površinskih voda i razgranatu mrežu tekućica, osobito u svom panonskom dijelu. Najveće rijeke na vodnom području su Dunav, Sava, Drava, Kupa i Mura. Zbog velike količine tranzitnih voda, vodno područje rijeke Dunav obiluje vodom. Prema prosječnoj vodnoj bilanci (razdoblje 1960. – 1990.), ukupni vodni resursi vodnog područja iznose oko 84*10⁹ m³ godišnje (oko 29 000 m³/god po stanovniku), što predstavlja tri četvrtine ukupnih vodnih resursa Republike Hrvatske. Na samom području formira se oko 12*10⁹ m³ vlastitih voda (oko 4.000 m³/god po stanovniku). Jadransko vodno područje je siromašno kopnenom površinskom vodom, ali postoje značajni podzemni tokovi kroz krške sustave. Glavnina oborinskih voda ponire u dublje slojeve, do nepropusnih horizonata gdje se nalaze ležišta podzemne vode i stalni krški izvori.

Vodotoci se javljaju u predjelima slabije izraženih krških fenomena, gdje ima aluvijalnih naplavina i gdje podzemna cirkulacija nije duboka. Najveće rijeke Jadranskog sliva su: Neretva, Lika, Zrmanja, Krka i Cetina. Prema prosječnoj vodnoj bilanci (razdoblje 1960. – 1990. godina), ukupni slatkovodni resursi jadranskog vodnog područja iznose oko $28 \cdot 10^9$ m³ godišnje, što čini 20 600 m³/god po stanovniku. Na samom području formira se $14,2 \cdot 10^9$ m³ vlastitih voda ili oko 10.300 m³ vlastitih voda godišnje po stanovniku.

Stanje vodnih tijela

Stanje tijela površinske vode određeno je njegovim stanjem/potencijalom i kemijskim stanjem. Ekološko stanje određuje se na temelju relevantnih bioloških i osnovnih fizikalno – kemijskih i kemijskih te hidromorfoloških elemenata kakvoće koji podržavaju biološke elemente. Ovisno o pojedinačnim ocjenama relevantnih elemenata kakvoće, vodna tijela se klasificiraju u pet klasa ekološkoga stanja: vrlo dobro, dobro, umjereno, loše i vrlo loše. Kemijsko stanje tijela površinske vode izražava prisutnost prioriternih tvari u površinskoj vodi, sedimentu i bioti. Prema koncentraciji pojedinih prioriternih tvari, površinske vode se klasificiraju u dvije klase kemijskoga stanja: dobro stanje i nije dostignuto dobro stanje.

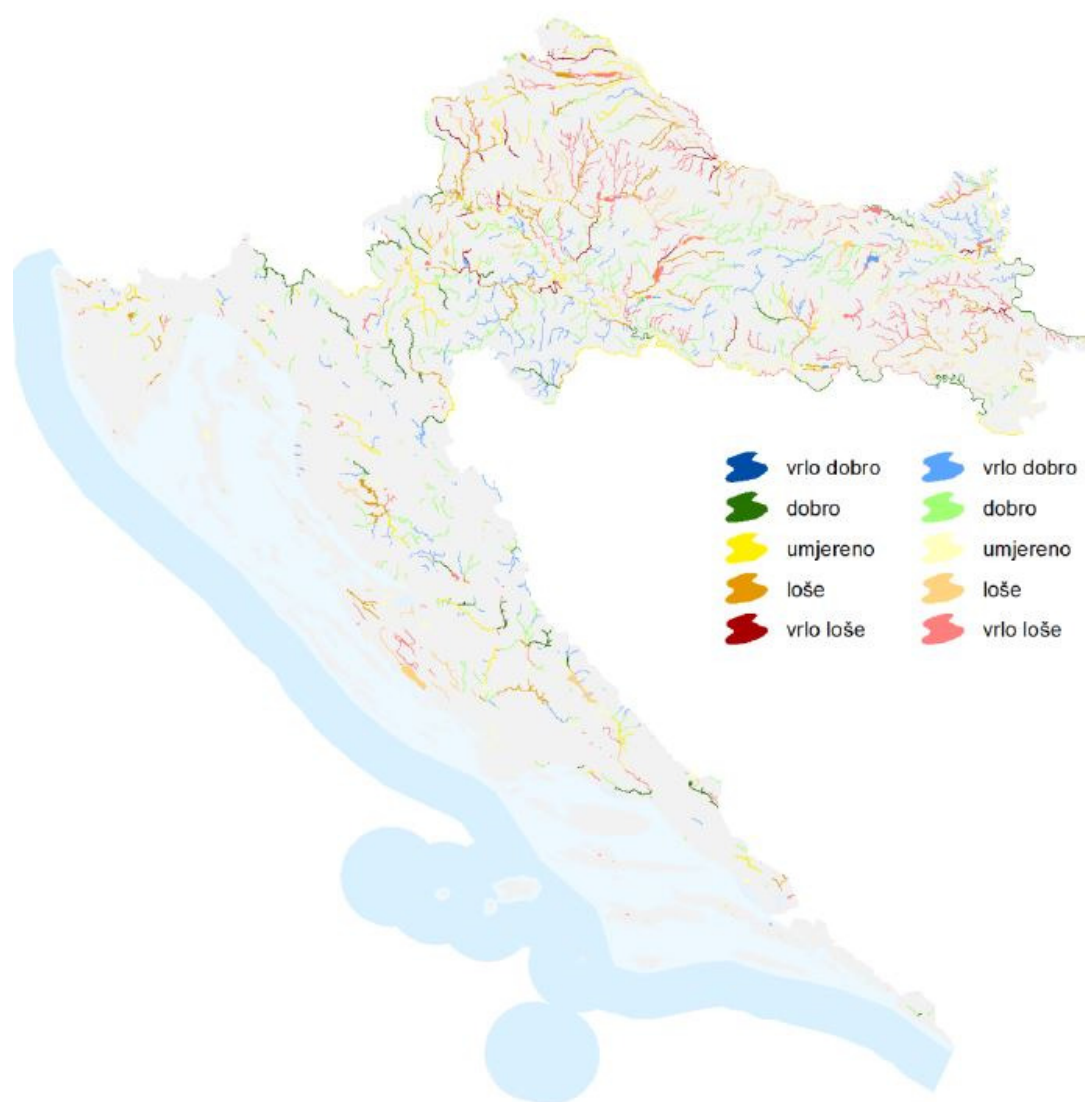
Posebnu kategoriju površinskih voda čine umjetna i znatno promijenjena vodna tijela, koja su nastala ljudskom djelatnošću ili su znatno promijenila svoj karakter zbog fizičkih promjena uslijed ljudskih djelatnosti. Na njih se primjenjuju nešto niži standardi kakvoće, tj. uvažavaju se ograničenja do kojih je došlo zbog hidromorfoloških promjena koje su nužne za danu namjenu vodnoga tijela. Postupak ocjenjivanja isti je kao kod prirodnih vodnih tijela, samo se umjesto ekološkoga stanja ocjenjuje ekološki potencijal.

Rijeke

Prema usvojenim kriterijima izdvojena su 1.484 vodna tijela rijeka sa slivnom površinom većom od 10 km², 1.126 na vodnom području rijeke Dunav i 358 na jadranskom vodnom području.

Ekološko stanje rijeka

Ocjena ekološkoga stanja rijeka integrira biološke i prateće fizikalno-kemijske i kemijske i hidromorfološke elemente. Ocjena ekološkog stanja na način definiran Uredbom bila je moguća samo za dio vodnih tijela na kojima je ocijenjeno biološko stanje. To su vodna tijela na kojima je proveden monitoring bioloških elemenata kakvoće i uzvodna vodna tijela na koja je rezultate bioloških ispitivanja bilo moguće ekstrapolirati (vodna tijela koja se nalaze u istom tipu i koja su isto ocijenjena prema pratećim fizikalno-kemijskim i kemijskim i hidromorfološkim elementima kakvoće). Ostala vodna tijela ocijenjena su samo prema pratećim elementima kakvoće, na način da svi prateći elementi (osnovni i specifični fizikalno-kemijski i hidromorfološki) imaju istu težinu i mjerodavan je najlošije ocijenjeni prateći element (Grafički prikaz B-14).

Grafički prikaz B-14: Ekološko stanje vodnih tijela rijeka i jezera (intenzivne boje – potpuna ocjena koja uključuje i biološke pokazatelje)

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

U tablici niže (Tablica B-7) prikazana je raspodjela vodnih tijela rijeka prema ekološko stanju.

Tablica B-7: Raspodjela vodnih tijela prema ekološkom stanju

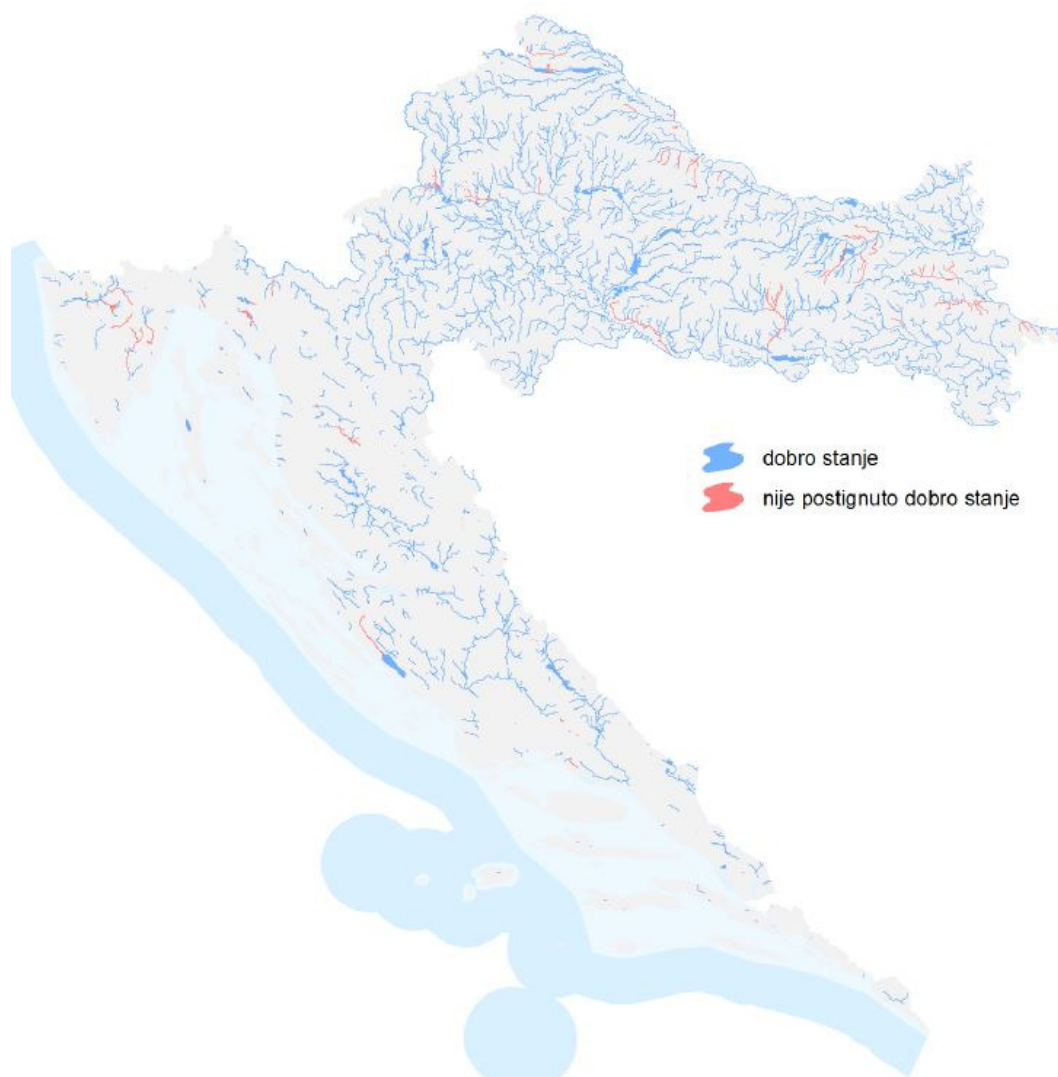
Stanje vodnih tijela	RH	Vodno područje rijeke Dunav	Jadransko vodno područje
Vrlo loše	343	283	60
Loše	233	178	55
Umjereno	290	216	74
Dobro	330	236	94
Vrlo dobro	288	213	75
UKUPNO	1484	1126	358

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Kemijsko stanje

Ocjena kemijskog stanja rijeka temelji se na rezultatima monitoringa prioriternih tvari u rijekama u vodenom stupcu. Pokazatelji kemijskog stanja u sedimentu i bioti nisu ocijenjeni, zbog iznimno malog broja mjernih postaja na kojima su provedena ispitivanja i nemogućnosti njihove ekstrapolacije.

Oko 8% vodnih tijela rijeka ne zadovoljava propisane standarde kakvoće okoliša (Grafički prikaz B-15). Mjereno duljinom, to je nešto više od 9% duljine svih rijeka većih od 10 km². Najčešće se radi o onečišćenju metalima i njihovim spojevima. To su: živa u 97 vodnih tijela i, u manjoj mjeri, olovo (37 vodnih tijela) i nikal (29 vodnih tijela). Iz skupine aktivnih tvari pesticida pojavljuju se endosulfan u 8 vodnih tijela i, u nekoliko slučajeva, klorfenvintos, klorpirifos, pentaklorbenzen i heksaklorbenzen. Iz skupine ugljikovodika prisutni su policiklički aromatski ugljikovodici, najčešće fluoranten (61 vodno tijelo), rjeđe lakohlapivi halogenirani ugljikovodici.

Grafički prikaz B-15: Kemijsko stanje vodnih tijela rijeka

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrtna (Hrvatske vode, travanj 2016.).

U tablici niže (Tablica B-8) prikazana je raspodjela vodnih tijela rijeka prema kemijskom stanju.

Tablica B-8: Raspodjela vodnih tijela rijeka prema kemijskom stanju

Stanje vodnih tijela	RH	Vodno područje rijeke Dunav	Jadransko vodno područje
Nije dobro	118	87	31
Dobro	1366	1039	327
UKUPNO	1484	1126	358

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Jezera

Tijela jezera određena su tako da svako jezero predstavlja jedno vodno tijelo. U bazu podataka Hrvatskih voda unijeti su podaci o 37 jezera koja imaju površinu veću od 0,5 km², 33 na vodnom području rijeke Dunav i 4 na jadranskom vodnom području.

Ekološko stanje

U vrlo lošem ekološkom stanju nalazi se 11 vodnih tijela, 3 vodna tijela su u lošem stanju, 5 u umjerenom stanju, 6 u dobrom stanju dok se 11 vodnih tijela nalazi u vrlo dobrom stanju.

Kemijsko stanje

Niti za jedno jezero nije određeno prekoračenje dozvoljenih koncentracija prioritarnih tvari prema čemu su sva jezera u dobrom kemijskom stanju.

Prijelazne vode i priobalne vode

U prijelaznim vodama jadranskog vodnog područja određeno je 25 vodnih tijela. Prema Planu u prijelaznim vodama jadranskih rijeka određeno je 11 grupiranih vodnih tijela mogućih kandidata za znatno promijenjena vodna tijela, četiri u prijelaznim vodama Neretve, dva u prijelaznim vodama Rječine i po jedno u prijelaznim vodama Dragonje, Mirne, Raše, Krke i Cetine.

Temeljem tipologije određeno je 25 vodnih tijela priobalnih voda. Ekspertna analiza hidromorfoloških opterećenja i utjecaja pokazala je da su četiri vodna tijela priobalnih voda mogući kandidati za znatno promijenjena vodna tijela.

Ekološko stanje

Prema navedenim rezultatima pojedinih elemenata kakvoće za svako vodno tijelo u području prijelaznih i priobalnih voda određeno je i njihovo ekološko te (ukupno) stanje. Vrlo dobro ekološko stanje nije ustanovljeno ni u jednom grupiranom vodnom tijelu. Dobro ekološko stanje ustanovljeno je u 44 % vodnih tijela prijelaznih voda te u 65,4 % vodnih tijela priobalnih voda, što bi u odnosu na površine iznosilo 44,2 % u prijelaznim vodama i 88,7 % u priobalnim vodama. Umjereno ekološko stanje ustanovljeno je čak u 48 % vodnih tijela prijelaznih voda te u 30,8 % priobalnih voda, što bi u odnosu na površine iznosilo 35,7 % u prijelaznim vodama i 12,3 % u priobalnim vodama. Loše ekološko stanje ustanovljeno je u 4 % vodnih tijela prijelaznih voda, tj. na 16,7 % površine, dok u području priobalnih voda nije ustanovljeno loše stanje. Vrlo loše ekološko stanje ustanovljeno je u 1 vodnom tijelu u oba područja, tj. u 4 % vodnih tijela prijelaznih voda te 3,9 % priobalnih voda, odnosno na 3,3 % i 0,04 % površine.

Pouzdanost ocjene ekološkog stanja je visoka iz razloga što su kod većine bioloških elemenata kakvoće istraživanja provedena češće nego što je propisuje Uredba o standardu kakvoće voda, a i za sva grupirana vodna tijela postoje podaci za barem jedan biološki element kakvoće i najrelevantnije podržavajuće elemente.

Ukupno stanje vodnih tijela u području prijelaznih voda je u 28 % slučajeva ocijenjeno kao dobro, u 64% slučajeva kao umjereno te u po 4 % slučajeva kao loše, odnosno vrlo loše, što bi prema površini iznosilo 33,3 % kao dobro, 46,7 % kao umjereno, 16,7 % kao loše i 3,3 % kao vrlo loše. Ukupno stanje u području priobalnih voda bilo je nešto bolje tj. u 53,9 % slučajeva kao dobro, u 42,3 % slučajeva kao umjereno te u 3,9 % slučajeva kao vrlo loše, što bi prema površini iznosilo 81,6 % kao dobro, 18,3 % kao umjereno i 0,04 % kao vrlo loše.

U tablici niže (Tablica B-9) prikazano je ekološko stanje vodnih tijela prijelazne i priobalne vode

Tablica B-9: Ekološko stanje vodnih tijela prijelazne i priobalne vode tijekom razdoblja 2013. do 2015.

Stanje vodnih tijela	Prijelazne vode	Priobalne vode
Vrlo loše	1	1
Loše	1	1
Umjereno	12	16
Dobro	11	7
Vrlo dobro	0	0
UKUPNO	25	25

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Kemijsko stanje

Monitoring prioritetnih tvari proveden je u svim vodnim tijelima prijelaznih i priobalnih voda, a rezultati ukazuju na dobro kemijsko stanje u 68 % grupiranih vodnih tijela prijelaznih voda te čak u 84, 6% grupiranih vodnih tijela priobalnih voda. Razmatrajući kemijsko stanje prema površini prijelaznih i priobalnih voda možemo reći da je u području prijelaznih voda dobro stanje ustanovljeno na 87,9 % površine, a u području priobalnih voda čak na 93,9 % površine. Dobro kemijsko stanje nije postignuto u 7 grupiranih vodnih tijela u području prijelaznih voda (P1_3-OM, P1_2-JA, P2_3-KR, P2_2-RJP, P1_2-RAP, P2_3-RA i P1_2-MIP), tj. u vodnim tijelima smještenim u prijelaznim vodama Omble, Jadra, Krke, Rječine, Raše i Mirne. Razlog nepostizanja dobrog kemijskog stanja u ovim vodnim tijelima su ustanovljene koncentracije pesticida iz skupine kloriranih ugljikovodika iznad dozvoljenih graničnih vrijednosti. U području priobalnih voda dobro kemijsko stanje nije postignuto u 4 vodna tijela (O313-NEK, O413-STLP, O313-BAZ te O423-KVS), tj u području Neretvanskog kanala ispred luke Ploče, u luci Split, u Bakarskom zaljevu te u području sjevernog dijela Kvarnerića. Razlog nepostizanja dobrog kemijskog stanja u ovim vodnim tijelima je prisutnost tributil kositra iznad dozvoljenih graničnih vrijednosti.

U tablici niže (Tablica B-10) prikazano je kemijsko stanje vodnih tijela prijelaznih i priobalnih voda.

Tablica B-10: Kemijsko stanje vodnih tijela prijelaznih i priobalnih voda.

Stanje vodnih tijela	Prijelazne vode	Priobalne vode
Dobro	18	21
Nije dobro	7	4
UKUPNO	25	25

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

B.6.3. UMJETNA I ZNATNO IZMIJENJENA VODNA TIJELA

Osnovna pretpostavka za predlaganje izuzeća u vidu umjetnih i znatno promijenjenih vodnih tijela, na koja se primjenjuju niži standardi u zaštiti voda, je da se radi o:

- tijelima površinske vode koja su nastala ljudskom djelatnošću (umjetna vodna tijela), ili
- tijelima površinske vode koja su zbog fizičkih promjena uslijed ljudske djelatnosti temeljito promijenila svoj karakter (znatno promijenjena vodna tijela)

Kandidatima za umjetna vodna tijela određeno je 13 vodnih tijela rijeka, ukupne duljine 74,1 km. Kandidatima za znatno promijenjena vodna tijela određena su 120 vodna tijela rijeka, ukupne duljine 1438,7 km, 93 na vodnom području rijeke Dunav i 27 na jadranskom vodnom području. Na jezerima je određeno 9 kandidata za umjetna vodna tijela, sva na vodnom području rijeke Dunav. U prijelaznim vodama jadranskih rijeka određeno je 11 vodnih tijela kandidata za znatno promijenjena vodna tijela prijelaznih voda. Ekspertna analiza hidromorfoloških opterećenja i utjecaja pokazala je da se četiri vodna tijela priobalnih voda mogu smatrati kandidatima za znatno promijenjena vodna tijela. Ukupno je na svim površinskim vodama izdvojeno 22 kandidata za umjetna vodna tijela i 135 kandidata za znatno promijenjena vodna tijela.

U tablici niže (Tablica B-11) dan je pregled kandidata za umjetna i znatno promijenjena vodna tijela prema kategoriji površinskih voda.

Tablica B-11: Pregled kandidata za umjetna i znatno promijenjena vodna tijela prema kategoriji površinskih voda.

Kategorije površinskih voda	Kandidati za umjetna vodna tijela			Kandidati za znatno promijenjena vodna tijela		
	VPD	JVP	RH	VPD	JVP	RH
Rijeke	10	3	13	93	27	120
Jezera	9	0	9	0	0	0
Prijelazne vode	-	0	0	-	11	11
Priobalne vode	-	-	-	-	4	4
UKUPNO	19	3	22	93	42	135

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

B.6.4. POPLAVE

Informacije o značajnim zabilježenim poplavama ključne su podloge za utvrđivanje potencijalno ugroženih područja. Iako je u arhivama evidentirano preko 260 poplavnih događaja, prateće informacije nisu uvijek bile na raspolaganju tako da nije bilo moguće osigurati potpunu prostornu, vremensku i atributnu homogenost uzorka, što treba imati u vidu pri interpretaciji rezultata Prethodne procjene rizika od poplava. Evidentirani poplavni događaji odnose se na razdoblje do 2010. godine (Grafički prikaz B-16).

Razdoblje	Vodno područje rijeke Dunav				Jadransko vodno područje				Ukupno Republika Hrvatska
	oborine	vodotoci	ostalo	ukupno	more	oborine	vodotoci	ostalo	
1935. – 1949.					2				2
1950. – 1989.					19		1		20
1990. – 1999.		3		3		1	4	1	6
2000. – 2009.	13	24	3	40	4		10	8	62
2010. -	133	11	5	149	1		5	8	163
nepoznato								6	6
ukupno	146	38	8	192	26	1	20	23	262

Grafički prikaz B-16: Kronološki pregled zabilježenih poplavnih događaja

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

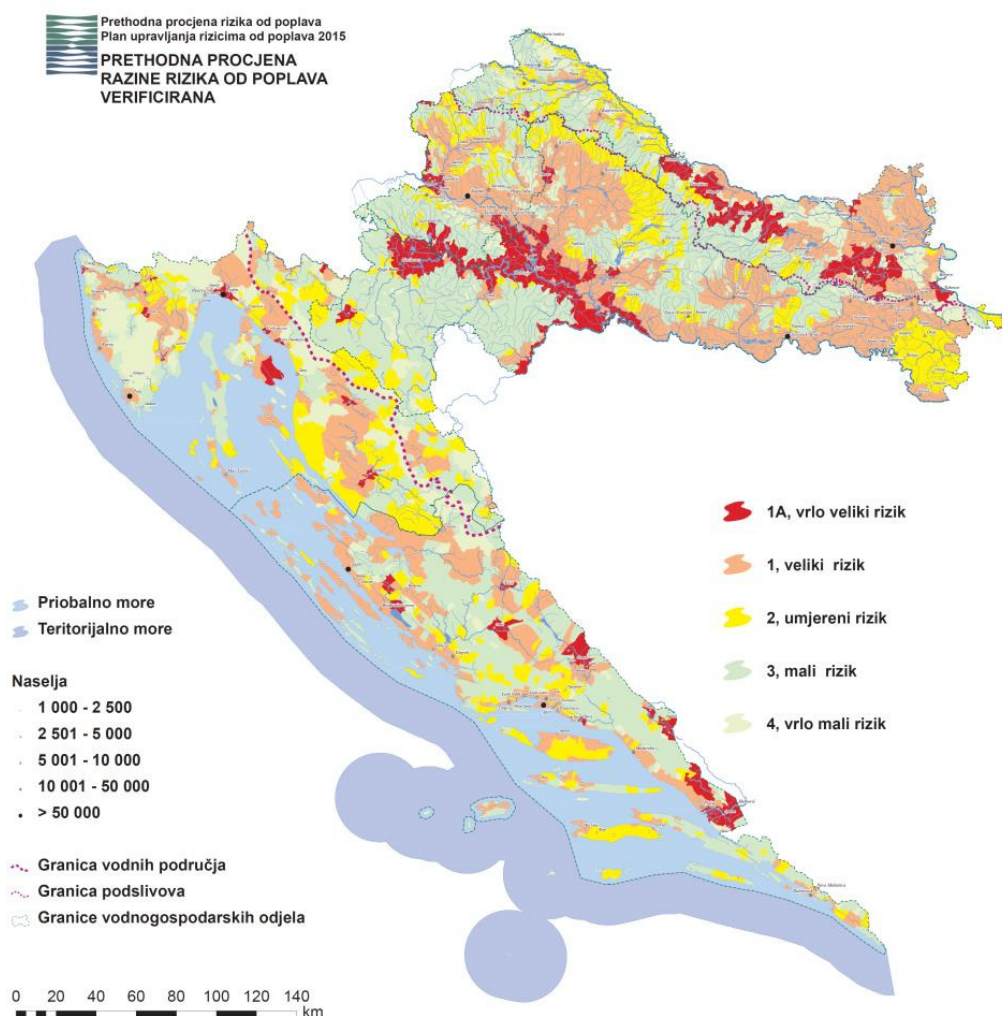
U najvećem broju slučajeva riječ je o poplavama većeg povratnog razdoblja od postojećeg stupnja zaštite područja. Ukupna poplavljena površina obrađenih povijesnih poplava iznosi oko 633 km², od čega se oko dvije trećine odnosi na poplavne događaje evidentirane na vodnom području rijeke Dunav.

Od oko 15.000 stanovnika ugroženih poplavama, nešto više od 15% nalazi se na jadranskom vodnom području. Promatrajući samo evidentirane povijesne poplave, može se zaključiti da je prema broju ugroženih stanovnika od poplava vodno područje rijeke Dunav u nešto nepovoljnijem položaju u odnosu na jadransko vodno područje.

Izraženije poplave mora zabilježene su duž hrvatske obale u nekoliko navrata, kao npr. u Veloj Luci 1978. godine, u Splitu 1999. godine, u primorskim gradovima sjevernog Jadrana (Pula, Rijeka, Rovinj, Umag) u prosincu 2008. godine te u Starigradu na Hvaru 2010. godine. Značajne poplave zabilježene su 1.1.2010. godine kada su poplavile obale brojnih jadranskih gradova, priobalne prometnice i razne građevine. Tako je primjerice na prometnici Trogir-Čiovo voda bila duboka pola metra, a promet Lapadskom obalom u Dubrovniku bio je prekinut.

Na grafičkom prikazu niže prikazan je prethodni stupanj rizika od poplava procijenjen za područje svakog pojedinačnog naselja (Grafički prikaz B-17).

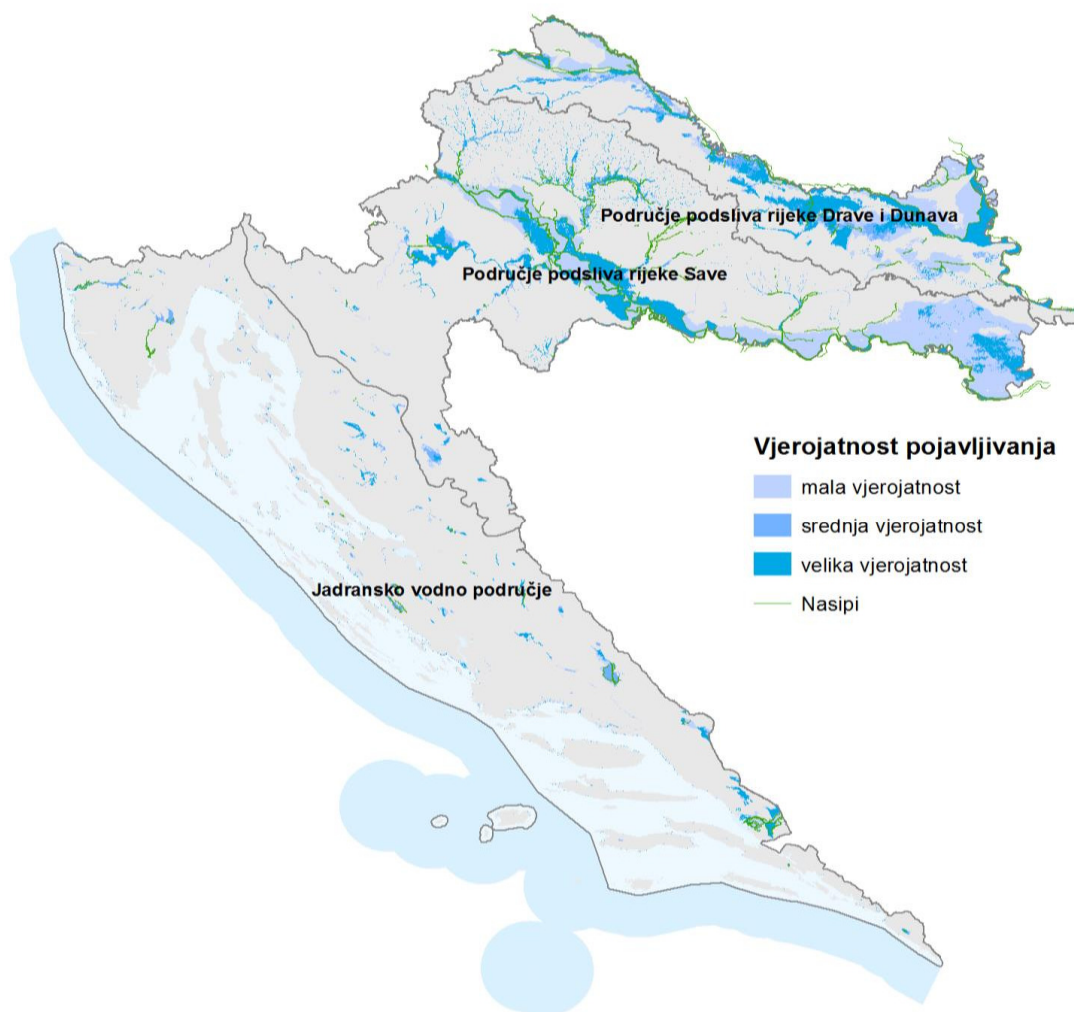

Grafički prikaz B-17: Prethodni stupanj rizika od poplava procijenjen za područje svakog pojedinačnog naselja
Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Karte opasnosti od poplava (Grafički prikaz B-18) ukazuju na moguće obuhvate tri specifična poplavna scenarija:

- poplave velike vjerojatnosti pojavljivanja
- poplave srednje vjerojatnosti pojavljivanja (povratno razdoblje 100 godina),
- poplave male vjerojatnosti pojavljivanja uključujući poplave uslijed mogućih rušenja nasipa na većim vodotocima te rušenja visokih brana - umjetne poplave),

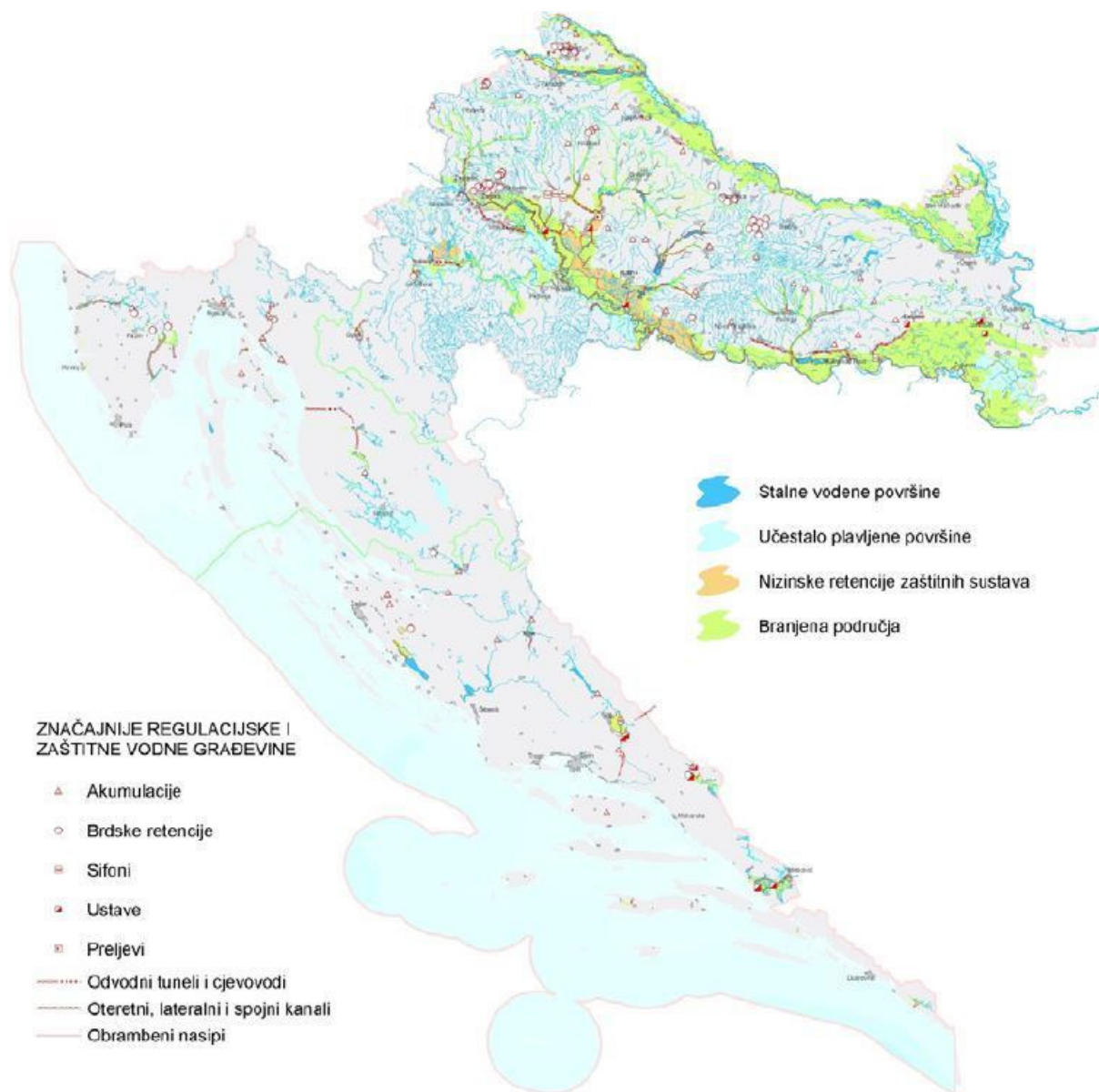
za fluvijalne (riječne) poplave, bujične poplave i poplave mora. Jedinstvene poplavne linije za pojedine scenarije određene su kao anvelopne poplavne linije različitih izvora plavljenja. Dubine vode za jedinstvene poplavne linije određene su korištenjem digitalnog modela terena Državne geodetske uprave.

Grafički prikaz B-18: Karta opasnosti od poplava male, srednje i velike vjerojatnosti pojavljivanja

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Postojeće regulacijske i zaštitne vodne građevine na području RH prikazane su niže (Grafički prikaz B-19).

Grafički prikaz B-19: Postojeće regulacijske i zaštitne vodne građevine na području RH

Izvor: Prethodna procjena rizika od poplava, Hrvatske vode, 2013.

B.6.5. POSTOJEĆI PROBLEMI

Opterećenje voda uslijed ljudskih djelatnosti

Točkasti izvori onečišćenja

Kao točkasti izvori onečišćenja izdvojeni su: ispusti komunalnih otpadnih voda, kišni preljevi, ispusti tehnoloških i sličnih otpadnih voda, odlagališta otpada, stara opterećenja (napuštene lokacije visoko opterećene proizvodnim otpadom), eksploatacijska polja, akvakultura.

Prema dokumentaciji Hrvatskih voda, evidentirana su 245 sustava javne odvodnje, 118 na vodnom području rijeke Dunav i 127 na jadranskom vodnom području. Na njih je priključeno 46 % ukupnog stanovništva. Pročišćavanjem otpadnih voda obuhvaćeno je 35 % ukupnog stanovništva, priključenih na 110 aktivnih komunalnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda različitoga stupnja pročišćavanja.

Na vodnom području rijeke Dunav prevladava 2. stupanj pročišćavanja, a na jadranskom vodnom području prethodni stupanj pročišćavanja s podmorskim ispustom. Bez sustava javne odvodnje je 54 % stanovništva, 56 % na vodnom području rijeke Dunav i 52 % na jadranskom vodnom području.

Onečišćenje otpadnim vodama iz gospodarstva prati se preko većeg broja onečišćujućih tvari koje su prisutne u otpadnim vodama iz gospodarskih pogona u Republici Hrvatskoj, uključujući specifične i prioritetne onečišćujuće tvari koje se koriste u pojedinim proizvodnim procesima i mogu se pojaviti u tehnološkim otpadnim vodama iz takvih proizvodnih pogona. Prema evidenciji Hrvatskih voda, gospodarskim subjektima je izdano 1 378 odobrenja za ispuštanje tehnoloških i sličnih otpadnih voda.

Procjena onečišćenja iz slatkovodne akvakulture ograničena je na osnovne hranjive tvari koje se ispuštaju u okoliš kao ekskrementi i ostaci hrane. Na raspolaganju su podaci ministarstva nadležnog za ribarstvo o površinama i obujmu proizvodnje u 31 šaranskom (toplovodnom) i 20 pastrvskih (hladnovodnih) ribnjaka aktivnih 2012. godine. U morskoj akvakulturi je u 2012. godini registrirano 60 uzgajališta bijele ribe (47 % u Zadarskoj županiji), 14 uzgajališta tune (13 u Zadarskoj županiji) i 257 uzgajališta školjkaša (71 % u Malostonskom zaljevu), ukupne površine od oko 4,8 km².

Raspršeni izvori onečišćenja

Kao raspršeni izvori onečišćenja obrađene su kopnene površine različitih namjena opterećene onečišćujućim tvarima, koje su tu izložene složenim procesima razgradnje i ispiranja i dijelom mogu dospjeti u vode. U raspršeni izvore onečišćenja spadaju: onečišćenje komunalnim otpadnim vodama izvan sustava javne odvodnje, onečišćenje iz poljoprivredne proizvodnje (hranjive tvari, poljoprivredne površine prekomjerno i neodgovarajuće tretirane sredstvima za zaštitu bilja), oborinske vode iz naselja, onečišćenje s prometnica, onečišćenje s plovila.

Opterećenja zahvaćanjem i preusmjeravanjem vode

Pregled evidentiranih odobrenja za zahvaćanje voda prema namjeni prikazana je u tablici niže (Tablica B-12).

Tablica B-12: Evidentirana odobrenja za zahvaćanje voda prema namjeni

Namjena	Vodno područje rijeke Dunav	Jadransko vodno područje
Zahvaćanje vode za javnu vodoopskrbu (pojedinačni zahvati)	490	184
Zahvaćanje vode za prodaju u ambalaži	17	17
Zahvaćanje vode za tehnološke i slične namjene	369	37
Zahvaćanje vode za rashladne namjene	5	1
Zahvaćanje/preusmjeravanje vode za potrebe u poljoprivredi (navodnjavanje)	11	-
Zahvaćanje/preusmjeravanje vode za potrebe slatkovodne akvakulture	1	-
Zahvaćanje vode za ostale namjene (zdravstvene, rekreacijske, ...)	17	1
Zahvaćanje/preusmjeravanje vode za potrebe hidroelektrana	15	15

Izvor: Plan upravljanja vodnim područjem za razdoblje 2016.-2021. – Nacrt (Hrvatske vode, travanj 2016.).

Oko 16 % stanovništva nije u sustavu organizirane javne vodoopskrbe i opskrbljuje se iz lokalnih/nekontroliranih vodovoda ili iz vlastitih zahvata.

Hidromorfološko opterećenje

Radi se o podacima o fizičkim zahvatima u vodnom sustavu (postojeće vodne građevine i drugi fizički/strukturni zahvati vezani za održavanje i korištenje voda) koji utječu na morfološke, a moguće i hidrološke značajke vodnih tijela.

Obzirom na vrste fizičkih zahvata/hidromorfoloških promjena razlikuju se:

- Fizičke promjene duž korita, obala i inundacije (nasipi, pojačanje i učvršćivanje obala, oblaganje korita i dna kamenom ili betonom, kanaliziranje i produbljivanje korita,...)
- Poprečne vodne građevine (brana, ustava, pragova, stepenica i slično)
- Kontrola dinamike vodenoga toka (nagle promjene dinamike tečenja, usporavanje toka i sl. promjena)

Mogući razvoj bez provedbe

Izostankom provedbe Strategije regionalnog razvoja RH neće doći do negativnih utjecaja na stanje voda obzirom da dugoročne strateške aktivnosti vezane za vode predviđene su sljedećim planovima/programima:

- Plan upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021.
- Plan provedbe vodno – komunalnih direktiva
- Višegodišnji program gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije

B.7. MORE

Podaci o moru baziraju se na dokumentu „Početna procjena stanja i opterećenja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana“, MZOIP, 2012, Zagreb te Izvješću o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj (razdoblje 2009-2012), AZO, 2014.

U opisu postojećeg stanja naglasak je dan na ekološkom stanju mora, odnosno stupnju eutrofikacije budući da je određivanje stupnja eutrofikacije, i općenito ekološkog stanja, od osnovne važnosti kod planiranja i upravljanja prostorom priobalnog područja.

Jadransko more je relativno plitko i poluzatvoreno more ukupne površine oko 138 595 km². Predstavlja izduženi bazen dužine oko 800 i širine oko 250 km, s nerazvedenom zapadnom i vrlo razvedenom istočnom obalom čiji najveći dio pripada RH. Oko 40% ukupne površine Jadranskog mora pripada RH, od čega 31.067 km² čini obalno more pod upravom Republike Hrvatske (unutarnje morske vode i teritorijalno more), a 23.870 km² zaštićeno ekološko- ribolovni pojas (ZERP).

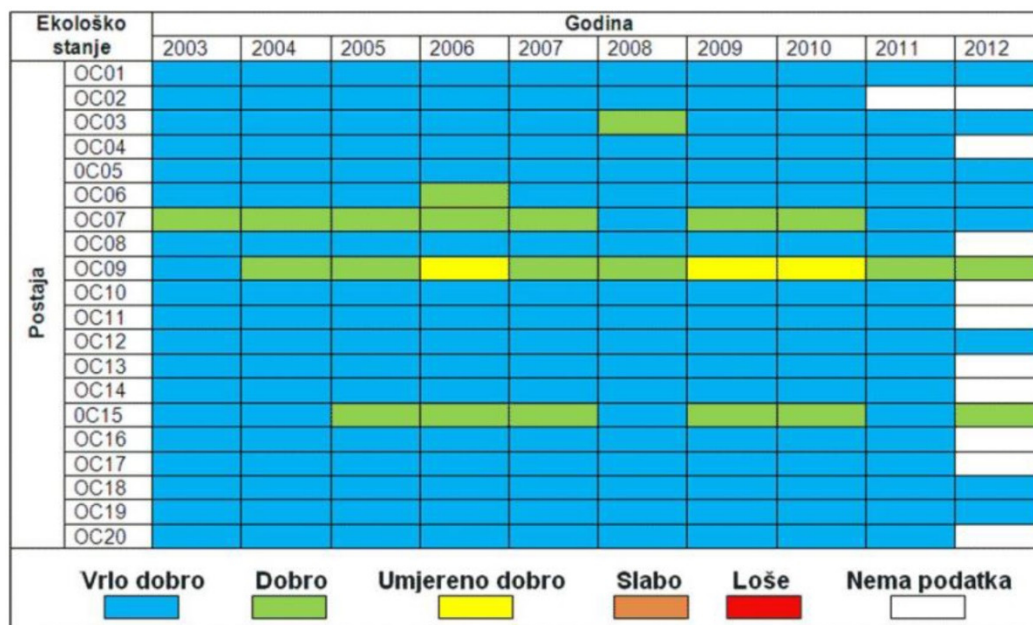
Jadransko more se, zbog posebnih morfoloških osobitosti dijeli na 3 bazena: plitki sjeverni bazen od Tršćanskog zaljeva do spojnice Ancona- Zadar, srednji bazen od spojnice Ancona- Zadar do palagruškog praga s Jabučkom kotlinom i duboki južnojadranski bazen od palagruškog praga do Otrantskih vrata.

Ekološko stanje mora

U razdoblju od 2009. do 2012. godine ekološko stanje najvećeg dijela akvatorija Hrvatske može se ocijeniti najvišim stupnjem kakvoće (vrlo dobro, tj. oligotrofno) i nije se značajno mijenjalo u odnosu na razdoblje 2005.- 2008.g.

U dijelu Šibenskog zaljeva opažene su najveće promjene ekološkog stanja. Stanje na području šibenske luke (OC09) bilo je na granici umjereno dobrog i dobrog, što je posljedica utjecaja rijeke Krke i antropogenog utjecaja. Dobro stanje zabilježeno je u Kaštelanskom zaljevu (OC07) i povremeno u Bakarskom zaljevu (OC15). Bakarski zaljev je područje pod značajnim utjecajem podzemnih voda, a time i pojačanog donosa hranjivih tvari s okolnih područja te se može smatrati osjetljivim područjem, koje vjerojatno neće podnijeti daljnja opterećenja. Splitski se kanal, kao i veći dio Kaštelanskog zaljeva, može smatrati vrlo dobrim oligotrofnim. U najopterećenijem dijelu Kaštelanskog zaljeva, zbog izgradnje sustava javne odvodnje i preusmjeravanjem otpadnih voda u Brački kanal, potvrđene su naznake poboljšanja trofičkog stanja. (Grafički prikaz B-20)

Grafički prikaz B-20: Kvantitativna ocjena ekološkog stanja prijelaznih, priobalnih i otvorenih voda – TRIx

Rezultati praćenja kakvoće mora za kupanje za protekle četiri sezone pokazuju da je kakvoća mora za kupanje u Hrvatskoj viša od europskog prosjeka.

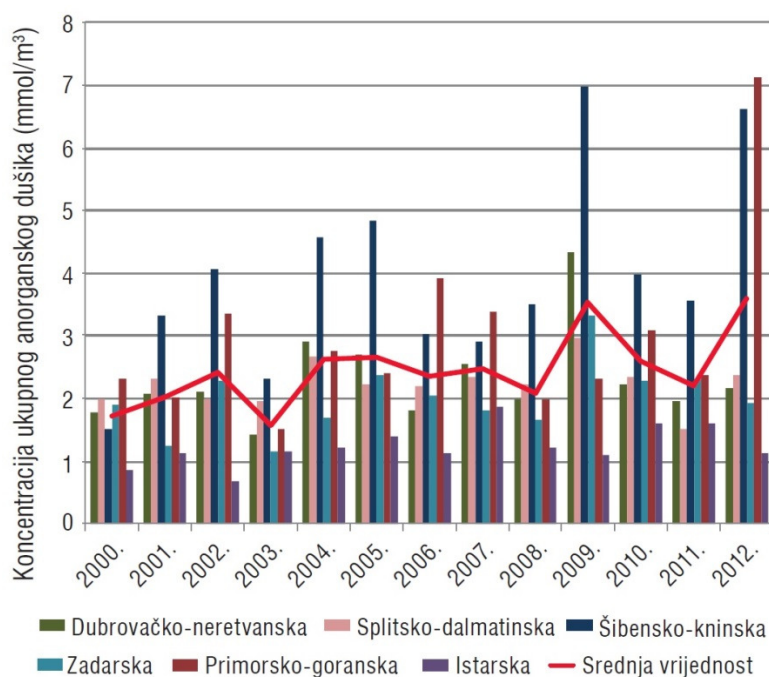
Sustavno ispitivanje bioloških elemenata kakvoće priobalnih voda kroz nadzorni monitoring započeto je 2012., pa trenutno nije moguće dati cjelovitu ocjenu stanja i priobalnih voda s obzirom na sve biološke elemente kakvoće.

Rezultati dobiveni analizom brojnosti i sastava fitoplanktonske zajednice pokazuju znatno bolju ekološku situaciju na čitavom obalnom području istočnog Jadrana u odnosu na stanje s kraja devedesetih godina prošlog stoljeća. Na to osobito ukazuje visoka raznovrsnost fitoplanktonske zajednice te potpuni izostanak ljetnih monospecifičnih, *red tide* i sluzavih cvatnji u posljednjih šest godina na čitavom području istočne obale Jadrana. Krajem prošlog stoljeća ove su cvatnje bile prisutne u čitavom Jadranu, posebice u njegovu sjevernom dijelu. Jedino područje u kojem su takve cvatnje još uvijek povremeno prisutne je područje zapadnog dijela sjevernog Jadrana i uski pojas obalnih voda uz zapadnu obalu Jadrana. Najviše vrijednosti biomase i najveća brojnost fitoplanktona javljaju se tijekom zimskog razdoblja u vrijeme nižih temperatura mora i dobre horizontalne i vertikalne cirkulacije, što onemogućuje razvoj štetnih cvatnji. U morskim i priobalnim vodama istočne obale Jadrana tijekom posljednjih je pet godina dobro izražen ljetni fitoplanktonski minimum, što potvrđuje da se nastavlja pozitivan trend ponovnog uspostavljanja prirodnih sezonskih kolebanja, koja su od sedamdesetih godina prošlog stoljeća bila značajno poremećena. Poboljšanje stanja posebno se uočava u sjevernom Jadranu te Šibenskom i Kaštelanskom zaljevu.

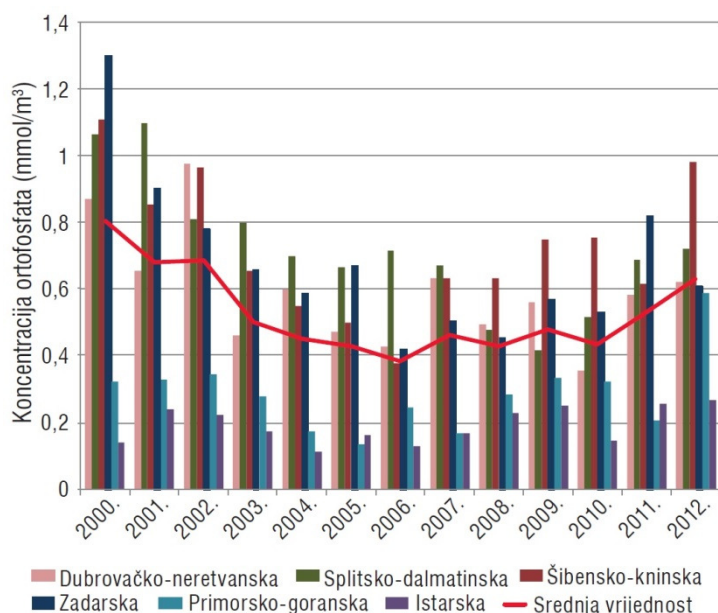
U razdoblju 2009.- 2012., prema prosječnim vrijednostima pokazatelja za pojedina područja, biološka kakvoća priobalnih voda s obzirom na riblje zajednice je nepromijenjena i uglavnom se kreće u rasponu izvrsno do dobro.

Prosječna koncentracija anorganskog dušika za čitavo priobalje tijekom razdoblja od 2009. do 2012. bila je nešto viša u odnosu na razdoblje 2005. do 2008. Povećane koncentracije anorganskog dušika mogu biti posljedica su dotoka hranjivih tvari rijekama (prirodni proces) ili mogu imati antropogeni uzrok. Ovisno o osjetljivosti akvatorija i uzroka dotoka moguće je pažljivim prostornim planiranjem riješiti/ spriječiti ove probleme. (Grafički prikaz B-21)

Prosječna koncentracija ortofosfata za čitavo priobalje tijekom razdoblja od 2009. do 2012. bila je vrlo slična prosječnoj koncentraciji ortofosfata u odnosu na razdoblje 2005. do 2008. Maksimumi koncentracija zabilježeni su na postajama u šibenskoj luci i u Bakarskom zaljevu. Za razliku od anorganskog dušika, povišene vrijednosti u šibenskoj luci i Bakarskom zaljevu izazvane su antropogenim utjecajem. Osim na ove dvije postaje, povišene koncentracije povremeno su zabilježene i na mjernim postajama u Dubrovniku, Splitu, Vranjicu i Rijeci. (Grafički prikaz B-22)

Grafički prikaz B-21: Hranjive tvari u prijelaznim, priobalnim i morskim vodama- anorganski dušik

Grafički prikaz B-22: Hranjive tvari u prijelaznim, priobalnim i morskim vodama- ortofosfati

Vrijednosti preostalih pokazatelja stanja eutrofikacije, prozirnosti i udjeli zasićenja vodenog stupca kisikom na većini postaja bili su u uobičajenim granicama. Na većini mjernih postaja na kojima je praćen ovaj pokazatelj, izražen je pozitivan trend ili nije bilo značajnije promjene u koncentracijama kisika u pridnom sloju u odnosu na ranije razdoblje.

Kao zaključaj u izvješću o stanju okoliša navodi se da, iako je ekološko stanje većeg dijela hrvatskog Jadrana ocijenjeno kao vrlo dobro ili dobro, veliki problem je nepostojanje cjelovitog i kontinuiranog sustava praćenja i promatranja stanja priobalnih i morskih voda, odnosno opterećenja morskog ekosustava što otežava obradu podataka i ocjenu stanja, a u konačnici može utjecati na donošenje odluka u provođenju zaštite morskog okoliša.

Ugroženost morskog okoliša

Detaljna analiza ugroženosti morskog okoliša opisana je u dokumentu „Početna procjena stanja i opterećenja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana“, MZOIP, 2012, Zagreb. Kako se radi o vrlo kompleksnoj problematici, u nastavku će se dati pregled glavnih opterećenja na morski okoliš.

Značajno opterećenje na morski okoliš predstavljaju procesi dinamične urbanizacije obale i veličina građevinskih područja uz obalu, koje uglavnom prati neodgovarajuće rješavanje osnovne komunalne infrastrukture (zbrinjavanje otpada, vodoopskrba i odvodnja), turističke djelatnosti te razvoj infrastrukturnih koridora. Njihov negativan utjecaj prepoznaje se budući da je stanje mora i morskog okoliša lošije u području većih gradova, luka i turističkih središta u odnosu na ostale dijelove obale.

Pritisak na morski okoliš također predstavljaju i djelatnosti marikulture kroz fizičko uništavanje livada morskih cvjetnica te lokalne promjene ekološkog stanja mora.

Opterećenja mora vezana za plovidbu u najvećoj mjeri se odnose na nesavjesno i protupravno odlaganje otpada u morski okoliš, onečišćenja mora balastnim vodama te s tim u vezi i širenje invazivnih vrsta koje utječu na bioraznolikost mora i općenito ekološko stanje. Pomorski prijevoz opasnih tvari i protuobraštajni premazi za brodove također predstavljaju prijetnju ugrožavanju kvalitete morskog okoliša.

Opterećenja onečišćenjem opasnim tvarima odnose se na sljedeće parametre:

- unos sredstava za zaštitu poljoprivrednih kultura (pesticidi, antivegetativna sredstva)
- unos teških metala
- unos radionuklida.

U određenoj mjeri prisutno je onečišćenje opasnim tvarima, osobito pesticidima čije vrijednosti se nisu značajno mijenjale u razdoblju 2005 do 2012. U razdoblju 2009 do 2012.g. na određenim mjernim postajama zabilježene su povišene prosječne vrijednosti masenih udjela kadmija, kroma, olova i cinka u morskim organizmima u odnosu na razdoblje 2005-2008.

B.8. BIORAZNOLIKOST

Zahvaljujući geografskom položaju Hrvatska je jedna od zemalja Europe s najvećom bioraznolikosti. Uzrok tome je smještaj Hrvatske na razmeđu četiri biogeografske regije od kojih svaka ima posebne ekološke, klimatske i geomorfološke uvjete koji rezultiraju raznolikim staništima, odnosno stanišnim tipovima, koji su iznimno bogati vrstama.

Stanišni tipovi

Ljudska djelatnost ima razne negativne utjecaje na različite stanišne tipove, utjecaj na neke je toliko izražen da se smatraju ugroženima (smanjuje im se površina rasprostiranja, broj lokaliteta ili mijenja kvalitativni i/ili kvantitativni sastav vrsta u odnosu na karakteristično stanje). Fragmentacija, gubitak i degradacija staništa se smatraju najizraženijim uzrocima ugroženosti bioraznolikosti. Fragmentacija staništa uzrokovana je primarno širenjem infrastrukturnih mreža, ali i drugim razvojnim projektima, a posebno su joj podložni stanišni tipovi šuma te vodotoci (uslijed izgradnje brana). Gubitak staništa je u znatnoj mjeri uzrokovan antropogenim djelovanjem, posebno širenjem građevinskih područja naselja te uspostavljanjem izdvojenih građevinskih područja, a u manjoj mjeri je i posljedica prirodnih procesa vegetacijske sukcesije.

Prirodna vegetacijska sukcesija ugrožava močvarna staništa, visoke zeleni, cretove te travnjake. Zarastanje travnjaka, posebno brdskih i planinskih, je istaknut problem očuvanja bioraznolikosti Hrvatske, jer se radi o staništima iznimnog bogatstva vrsta, koja su nastala sekundarno uklanjanjem prirodnog vegetacijskog pokrova u daljoj prošlosti (klimazonalna vegetacija većine Hrvatske su različite zajednice šuma) zbog korištenja prostora kao livada košanica ili za ispašu stoke, odnosno za potrebe tradicionalnih stočarskih djelatnosti koje su danas u velikoj mjeri napuštene (uslijed promjene u tehnologiji uzgoja, napuštanja poljoprivrednih djelatnosti, depopulacije prostora).

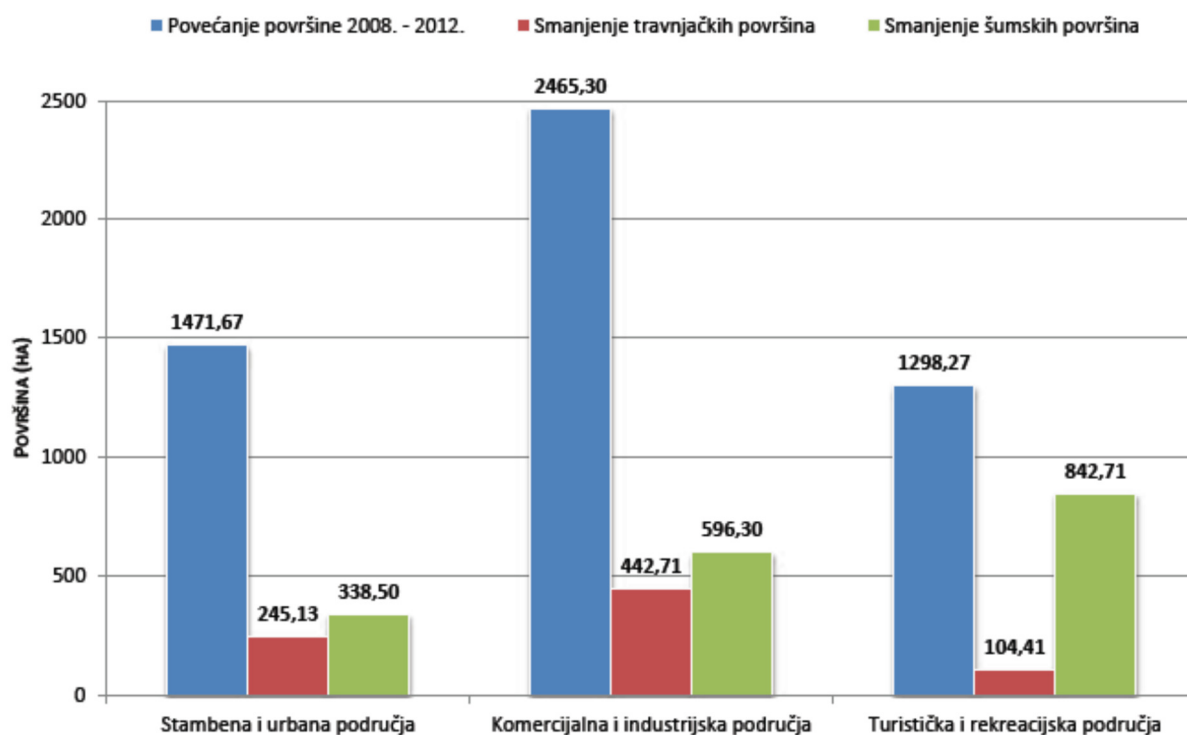
Vodeni ekosustavi su izloženi eutrofikaciji, odnosno povećanim koncentracijama hranjivih soli u vodi koje narušavaju kvalitetu staništa površinskih kopnenih voda. Antropogena eutrofikacija uzrokovana je ispuštanjem otpadnih voda (komunalnih i tehnoloških) te procjednih voda neuređenih odlagališta otpada, kao i korištenjem gnojiva u poljoprivredi. Različiti zahvati na vodenim tijelima u svrhu regulacije vodotoka, obrane od poplava ili navodnjavanja te hidroenergetski zahvati također imaju negativan utjecaj na staništa površinskih kopnenih voda (narušavanje kontinuiteta vodotoka, promjene vodnog režima nizvodno od zahvata i sl.), ali i močvarnih staništa, vlažnih travnjaka te poplavnih šuma, jer mogu imati daljinske negativne utjecaje uslijed promjena režima plavljenja.

Šumska staništa u Hrvatskoj su raširena i 95% sastojina ima prirodni sastav, no ipak su ugrožena fragmentacijom (zbog izgradnje infrastrukturnih sustava), prenamjenom zemljišta (krčenje šuma za građevinska ili poljoprivredna područja), onečišćenjima voda, tla i zraka (npr. kisele kiše posebno su negativne za sastojine četinjača), neodgovarajućim gospodarenjem u privatnim šumama, promjenama vodnoga režima (poplavne šume, ali i šume hrasta), a šume u sredozemnoj Hrvatskoj i čestim požarima.

U priobalju, graditeljske i turističke djelatnosti stavljaju značajan pritisak na morsku obalu (pješčane obale se uređuju u kupališne plaže, a muljevite se nasipavaju ili betoniraju) te bentoska morska staništa (posebno zona supra-, medio- te infralitorala). Bentoska staništa cirkalitorala su izložena pritisku ribolovnih djelatnosti (kočarenje i marikultura).

Analize rasprostriranja prirodnih i antropogenih staništa su ukazale na opći trend širenja antropogenih staništa, na štetu prirodnih staništa; urbane površine te površine pod intenzivnom poljoprivredom zauzimaju sve veće prostore (Slika 37). Staništa koja su ovisna o tradicionalnoj ljudskoj aktivnosti (travnjaci i pašnjaci) su prepušteni sukcesiji zbog napuštanja tradicionalnih djelatnosti. Staništa kopnenih voda su pod rastućim pritiskom poljoprivrede i regulacije vodotoka, no ispuštanje otpadnih te procjednih voda s odlagališta ima sve slabiji utjecaj jer se aktivno i sustavno radi na rješavanju tih okolišnih problema.

Grafički prikaz B-23: Prikaz smanjenja prirodnih staništa zbog povećanja površina građevinskih područja
Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., travanj 2014, Zagreb

Zaštita i bioraznolikost autohtonih vrsta

Velika raznolikost staništa na prostoru Hrvatske rezultirala je i velikim bogatstvom divljih svojti (vrsta i podvrsta). 2008. godine u Hrvatskoj je bilo zabilježeno oko 32.000 vrsta, ali se pretpostavlja da je stvarni broj prisutnih vrsta veći i da se nalazi negdje između 50.000 i 100.000. Jedna od posebnosti hrvatskih vrsta je znatan udio endema (skoro 2,7% zabilježenih vrsta), posebno terciarnih relikata na prostorima koji nisu bili pogođeni glacijacijskim procesima tog razdoblja. Centri endemizma flore su planine Biokovo i Velebit, a za endemsku faunu podzemna staništa, jadranski otoci te krške rijeke jadranskog sliva. Usprkos neospornoj vrijednosti i bogatstvu vrsta Hrvatske brojne vrste su ugrožene te postoji trend porasta broja ugroženih vrsta u skoro svim skupinama.

Porast broja ugroženih vrsta je posljedica intenziviranja raznih antropogenih pritisaka, ali je također potrebno napomenuti da su istovremeno, rezultat rada stručnjaka na istraživanjima pojedinih

skupina, i saznanja o ugroženosti pojedinih vrsta ili skupina kvalitetnija te će se o stvarnim trendovima u prirodi moći govoriti tek kroz par desetljeća trenutnog istraživačkog napora.

Ugroženost biljnih vrsta u najvećoj mjeri proizlazi iz ljudskog utjecaja na staništa, odnosno izazvana je fragmentacijom ili narušavanjem kvalitete staništa (negativni utjecaj na kopnene vode, promjene vodnog režima močvarnih staništa, intenzivna poljoprivreda, izgradnja infrastrukturnih sustava, razvoj naselja i gospodarskih djelatnosti – industrija, turizam, iskorištavanje vrsta – sakupljanje za hranu ili medicinu). U manjoj mjeri uzroci su prirodni, npr. prirodno mali broj stanišnih lokaliteta (cretovi i točila) ili prirodna vegetacijska sukcesija (cretovi, močvarna staništa i travnjaci), koja je pak u velikoj mjeri uzrokovana izostankom tradicionalnih ljudskih djelatnosti (tradicionalne poljoprivrede i stočarstva).

Životinjske vrste su, osim kroz utjecaj na staništa (kao i za biljne vrste, fragmentacijom i narušavanjem kvalitete), često ugrožene i prekomjernim lovom ili ribolovom te izravnim uznemiravanjem.

Jedna od velikih prijetnji bioraznolikosti Hrvatske su alohtone, posebno invazivne vrste. Utjecaj invazivnih vrsta na prirodne ekosustave te autohtona staništa i vrste znatno se pojačao u posljednjim desetljećima kako se povećala interkontinentalna mobilnost, trgovina, turizam i slične ljudske djelatnosti. Unošenje vrsta često je posljedica njihova korištenja u gospodarstvu (poljoprivreda, ribarstvo, akvakultura, hortikultura i šumarstvo).

Razvojne mogućnosti

Usluge ekosustava

U novije vrijeme, u zaštiti okoliša te unapređenju ljudskoga zdravlja i kvalitete života se sve više pažnje pridaje valorizaciji „usluga ekosustava“, odnosno funkcija ekosustava koje pridonose dobrobiti društva. Očuvani slatkovodni ekosustavi, primjerice, daju pitku vodu i pomažu u razgradnji organskog onečišćenja u okolišu. Za planiranje održivog razvoja, kako društva, tako i prostora, nužno je dugoročno očuvanje navedenih usluga, odnosno potrebno je osigurati očuvanje biološke komponente ekosustava, ali i karakteristika njihova abiotičkog okoliša. Vrste ekosustava mogu pružati izravne usluge (hrana, formiranje krajobraza i sl.), ali i neizravne, koje su iz aspekta održanja ravnoteže ekosustava još i značajnije, a to je ponajprije njihovo sudjelovanje u kruženju tvari i energije.

Neke od usluga ekosustava su :

- opskrba atmosfere kisikom (fotosintetski organizmi);
- proizvodnja biljne i životinjske biomase nužne za opstanak ljudske vrste (hrana i prirodni materijali);
- sprečavanje erozije (biljke, odnosno korijenski sustavi) i nastanak pojedinih tipova tala;
- niz vrsta su vektori oprašivanja usjeva, odnosno drugih biljnih vrsta koje se koriste u prehrani;
- ublažavanje klimatskih promjena (asimilacija ugljičnog dioksida) te zaštita od elementarnih nepogoda (močvarna i poplavna područja mogu primiti veće količine oborinskih voda i spriječiti/ublažiti poplave).

Iako se zaštita bioraznolikosti često doživljava kao ograničenje razvoja, što je često povezano s različitim režimima zaštite prirode, koristi koje ona, odnosno ekosustavi pružaju su nemjerljive i neizostavne te je potrebno svaki razvoj planirati na načelima održivosti.

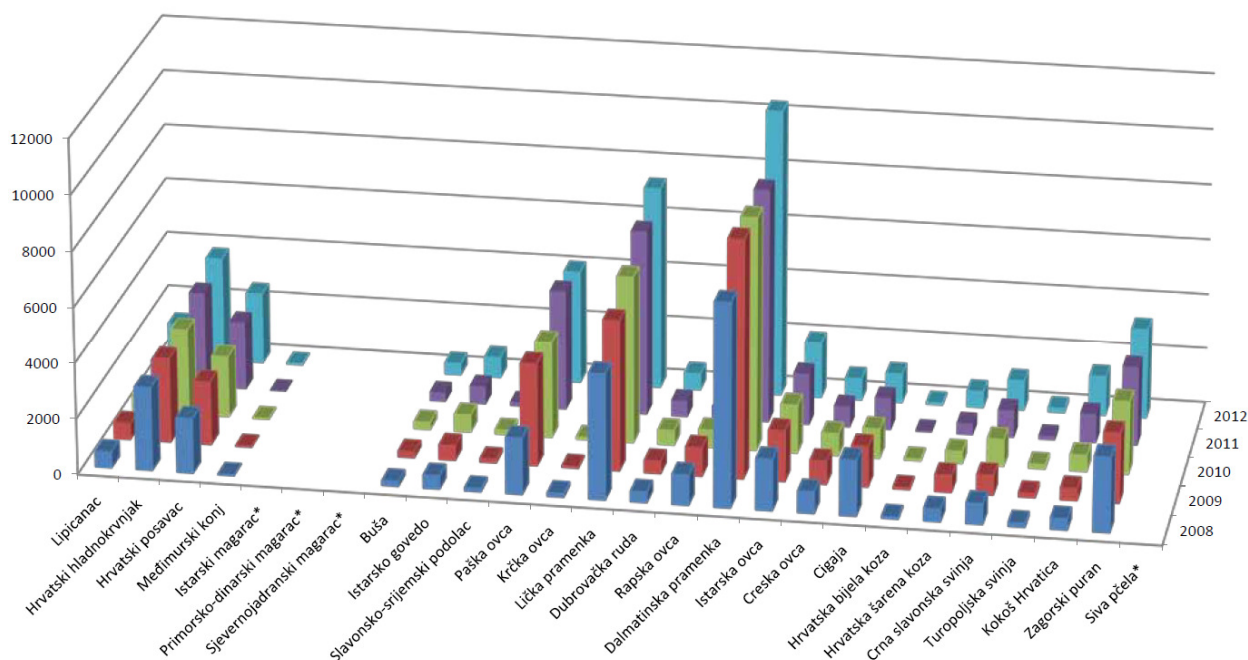

Udomaćene zavičajne pasmine i sorte

Bioraznolikost ne čine samo divlje biljke i životinje, nego i vrste koje je čovjek kroz povijest promijenio te uzgojem i odabirom određenih svojstava prilagodio svojim potrebama. Posljednjih desetljeća poljoprivreda u cijelom svijetu stremi sve intenzivnijoj proizvodnji koja daje prednost tek malom broju sorti i pasmina s izraženim poželjnim svojstvima. Intenzivna proizvodnja bivala je sve neprirodnija, a sorte i pasmine koje nisu prilagođene lokalnome podneblju pokazale su se neotpornima, osjetljivima na bolesti te sve zahtjevnijima za sadnju, držanje i/ili uzgoj. To je rezultiralo povećanom upotrebom sredstava za zaštitu bilja, umjetnih gnojiva, kemijskih dodataka stočnoj hrani, lijekova i sl., što se nepovoljno odražava na prirodu i čovjeka.

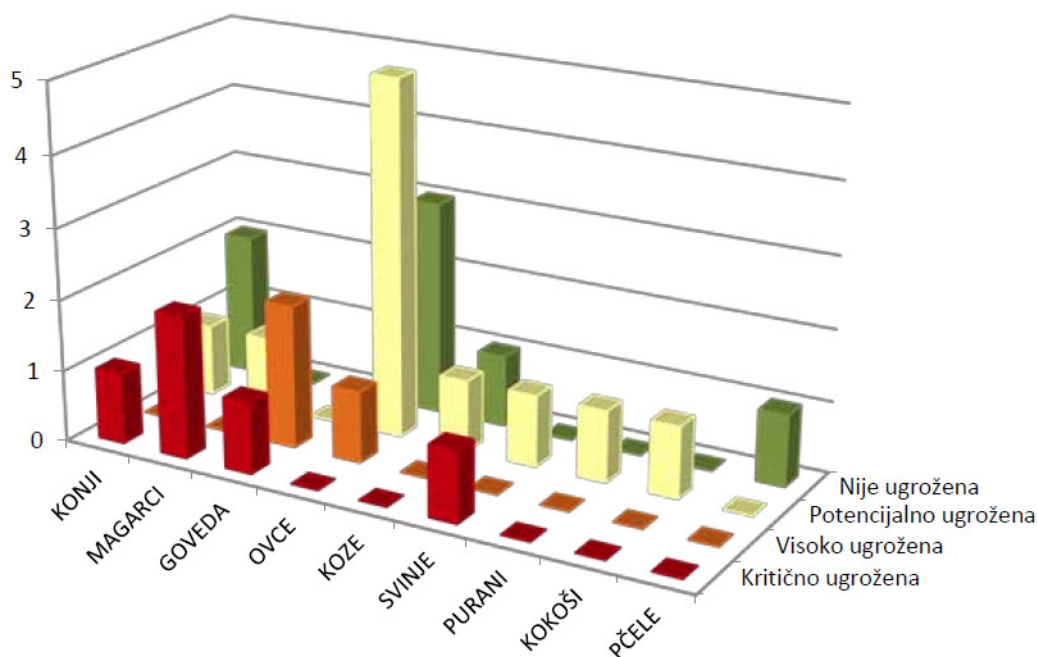
Kroz tisuće godina brojne udomaćene vrste prilagodile su se staništima koja je stvorio čovjek. Razvili su se "lokalni" varijeteti kultiviranih biljaka i "ekotipovi" udomaćenih životinja. Ove su sorte i pasmine prilagođene lokalnome podneblju, otpornije na bolesti i često vrlo dobro uklopljene u okolnu prirodu.

Njihova raznolikost predstavlja genetski izvor koji uvijek može poslužiti za poboljšanje svojstava uzgajanih vrsta. Osim toga, oni predstavljaju i značajnu nacionalnu kulturnu baštinu, jer je u njihov uzgoj uloženi trud i znanje brojnih naraštaja, u kombinaciji s uvjetima života i podneblja.

Grafički prikaz B-24: Brojnost pojedinih izvornih pasmina u razdoblju 2008. - 2012. godine

Izvor: Baza podataka HPA, 2009. - 2013. godine; (*pasmine za koje podaci o broju jedinki nisu dostupni)

Grafički prikaz B-25: Prikaz ugroženosti izvornih pasmina kojima je procijenjena ugroženost prema NKU u 2012. godini

Izvor: Baza podataka HPA i MP, 2013.

Postoji više uzroka ugroženosti izvornih i udomaćenih vrsta: promjena poljodjelske prakse i strategije u poljoprivrednoj proizvodnji (favoriziranje malog broja visokoproduktivnih sorti i pasmina), društveno-gospodarske promjene na selu (migracija seoskog stanovništva), nesustavna briga o genetskoj raznolikosti, nedostatno zakonodavstvo te neodgovarajuća, ali i nedostatna gospodarska potpora i evaluacija. Općenito se u poljoprivredi premalo pažnje polaže na raznolikost udomaćenih vrsta, posebice na zaštitu i očuvanje zavičajnih biljnih sorti i pasmina kroz razvoj posebnih programa, odnosno ciljanih akcijskih planova za pojedine ugrožene sorte/pasmine.

B.9. ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Priroda se štiti temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13), međunarodnim konvencijama, uključivanjem područja u ekološku mrežu Republike Hrvatske (dio europske NATURA 2000 mreže) temeljem Uredbe o ekološkoj mreži (NN 124/13) te prostorno-planskim mjerama.

Područja zaštićena temeljem međunarodnih ugovora prikazana su u tablici (Tablica B-13).

Tablica B-13: Međunarodno zaštićena područja u Republici Hrvatskoj

TIP ZAŠTITE	NAZIV PODRUČJA	NACIONALNA ZAŠTITA	NUTS II REGIJA
UNESCO – Lista svjetske baštine	Plitvička jezera	Nacionalni park Plitvička jezera	Jadranska Hrvatska
MAB – Rezervat biosfere	Planina Velebit	Nacionalni park Sjeverni Velebit Nacionalni park Paklenica Park prirode Velebit	Jadranska Hrvatska
	Mura-Drava-Dunav	Regionalni park	Kontinentalna Hrvatska
Popis međunarodno vrijednih močvara	Crna Mlaka	Posebni ornitološki rezervat Crna Mlaka	Kontinentalna Hrvatska

TIP ZAŠTITE	NAZIV PODRUČJA	NACIONALNA ZAŠTITA	NUTS II REGIJA
Ramsarske konvencije	Kopački rit	Park prirode Kopački rit	Kontinentalna Hrvatska
	Lonjsko polje i Mokro polje, uključujući Krapje đol	Park prirode Lonjsko polje Posebni ornitološki rezervat Krapje đol	Kontinentalna Hrvatska
	Delta Neretve	-	Jadranska Hrvatska
	Vransko jezero	Park prirode Vransko jezero	Jadranska Hrvatska
Europska mreža Geoparkova	Papuk	Park prirode Papuk	Kontinentalna Hrvatska

Uz područja navedenih u prethodnoj tablici još se četiri područja nalaze na nacionalnoj Pristupnoj listi za UNESCO-vu Listu svjetske baštine – NP Kornati, PP Telašćica i planina Velebit u Jadranskoj Hrvatskoj te Lonjsko polje (kao mješovito područje kulturne i prirodne baštine) u Kontinentalnoj Hrvatskoj. Tijekom 2008. RH je podnijela nominaciju za Listu svjetske baštine za Lonjsko polje no, nakon evaluacije od strane UNESCO-vih savjetodavnih organizacija ICOMOS-a i IUCN-a, nominacija je povučena iz daljnje procedure. Trenutno se razmatra mogućnost nominiranja „Dinarskog krša“ te bukovih šuma u sklopu serijskih nominacija (nominacije niza država koje dijele isto obilježje).

Na Popis međunarodno vrijednih močvara Ramsarske konvencije, Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 143/08), predviđeno je dodavanje Ličkog polja (na području Jadranske Hrvatske) i Ogulinsko-plašćanskog područja (na području Kontinentalne Hrvatske).

Istom Strategijom je predviđena kandidatura NP Mljet, NP Kornati, PP Telašćica i PP Lastovsko otočje (sve Jadranska Hrvatska) temeljem odredbi Barcelonske konvencije, odnosno za Popis posebno zaštićenih područja značajnih za Sredozemlje SPA Protokola Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja.²⁹

Iako se područja ekološke mreže i zaštićena područja (temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13)) u velikoj mjeri preklapaju, ekološka mreža se obrađuje u poglavlju 7 Glavna ocjena prihvatljivosti Strategije za ekološku mrežu.

Prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) u Hrvatskoj postoji 9 nacionalnih kategorija zaštite područja prirodnih vrijednosti unutar kojih je zaštićeno 417 lokaliteta (stanje iz Upisnika zaštićenih područja 31. ožujka 2015.). Ukupno je pod zaštitom 7.555,59 km² ili 8,58% ukupnog teritorija Republike Hrvatske, odnosno 12,25% kopnenog teritorija i 1,94% teritorijalnog mora³⁰.

Status zaštite područja nije trajan, već je podložan reviziji, odnosno područje se može prekategorizirati ili se mogu odrediti nove granice, a u krajnjim slučajevima može mu se ukinuti status ukoliko nestanu obilježja zbog kojih je područje stavljeno pod zaštitu. Zaštićena područja su izdvojeni najvrjedniji dijelovi prirode te je nužno očuvati njihovu bioraznolikost vrsta i kvalitetu staništa. Pri tome treba obratiti posebnu pažnju upravljanju rubnim dijelovima područja kako bi se spriječilo dodatno smanjivanje površine zaštićenih područja.

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (80/13), zaštićenim područjima upravljaju javne ustanove. Ustanove za upravljanje nacionalni parkovima i parkovima prirode osniva Vlada RH donošenjem Uredbe, dok je za osnivanje drugih javnih ustanova nadležno predstavničko tijelo jedinica područne ili

²⁹ Internetske službene stranice Državnog zavoda za zaštitu prirode (<http://www.dzsp.hr/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja-u-hrvatskoj/međunarodno-zasticena-podrucja-u-republici-hrvatskoj-256.html>)

³⁰ Podaci preuzeti s Internetskih službenih stranica Državnog zavoda za zaštitu prirode, pristupljeno 8.svibnja 2015. (<http://www.dzsp.hr/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja-u-hrvatskoj/zasticena-podrucja-u-hrvatskoj-nacionalne-kategorije-1137.html>).

regionalne samouprave koje donosi odgovarajuću odluku. Danas u Hrvatskoj djeluje 19 javnih ustanova na državnoj razini (za područja u kategorijama NP i PP), 21 na županijskoj i 6 na lokalnoj razini.

Zaštićenim područjima se, prema Zakonu o zaštiti prirode (80/13), upravlja temeljem propisanih dokumenata upravljanja (Tablica B-14).

Tablica B-14: Dokumenti upravljanja zaštićenim područjima i ekološkom mrežom.

kategorija ZP	PU	GPZ	PPPO	POZIO	OOMZ	PZŠ
Strogi rezervat	✓	✓		✓		✓
Nacionalni park	✓	✓	✓	✓		✓
Posebni rezervat	✓	✓		✓		samo PRŠV
Park prirode	✓	✓	✓	✓		
Regionalni park	✓	✓			✓	
Spomenik prirode	✓	✓			✓	
Značajni krajobraz	✓	✓			✓	
Park šuma	✓	✓			✓	✓
Spomenik parkovne arhitekture	✓	✓			✓	
Ekološka mreža RH	✓					

Pripremljeno prema tablici danoj u Analizi stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., DZZP, 2014.
KRATICE: ZP – zaštićeno područje, PU – plan upravljanja, GPZ - Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja, PPPO - prostorni plan područja posebnih obilježja, POZIO – pravilnik o zaštiti i očuvanju, OOMZ - Odluka o mjerama zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja zaštićenog područja, PZŠ - program zaštite šuma, PRŠV – posebni rezervat šumske vegetacije
BOJE: obveza; mogućnost

Planovi upravljanja se donose za razdoblje od 10 godina, uz mogućnost izmjene/dopune nakon 5 godina, a provode se kroz godišnje programe zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja.

Prostornim planovima područja posebnih obilježja (PPPO) se u nacionalnim parkovima i parkovima prirode uređuju organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora. Navedeni prostorni planovi su iznimno važni jer je prema praksi zaštite prirode zonacija prostora nužna za suživot turističkih i drugih gospodarskih aktivnosti unutar zaštićenih područja i ostvarivanja njihova cilja zaštite prirode.

PPPO su doneseni za sve nacionalne parkove (iako je većina starija od 10 godina; a PPPO NP Krka je izrađen čak pred 25 godina) te 7 od 11 parkova prirode. Uz donošenje prostornih planova postoje i drugi problemi u ostvarivanju uspjeha u zaštiti područja prirode. Potrebno je jasno definirati ciljeve i interese na državnoj i lokalnoj razini kako bi se spriječili međusektorski sukobi. Naime, često nedovoljna osviještenost o važnostima zaštite prirode predstavnika lokalne samouprave ili stanovnika dovodi do konflikata zbog promjene mogućnosti korištenja prostora (pa i imovinsko-pravnih problema). Navedenome doprinosi i pokrivenost 8,58% teritorija režimima zaštite prirodnih vrijednosti, iako u okviru EU ta površina nije adekvatna s aspekta zaštite prirode. Kvalitetnu zaštitu prirode često otežavaju razni gospodarski pritisci, širenje građevinskih područja, zauzimanje i fragmentacija prostora infrastrukturnim koridorima, eksploatacija mineralnih sirovina (bez provedbe sanacije), izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, kao i povećanje turističkih kapaciteta zaštićenih područja, uglavnom u turistički već opterećenim područjima. U brojnim zaštićenim područjima postoje različiti drugi neriješeni problemi, posebno se to odnosi na nacionalne parkove i parkove prirode, kao što su problemi odvodnje komunalnih otpadnih voda,

krivolov, zapuštanje tradicionalnih djelatnosti, ilegalna sječa šuma, nelegalna gradnja, divlja odlagališta otpada ili pak velika ugroženost od požara.

Poseban problem je zaštita prostora vrijednih prirodnih ili kulturnih krajobrazu, koji se ne štite temeljem Zakon o zaštiti prirode, već prostornim planovima, odnosno primjenom njihovih odredbi. Često su u praksi sami planovi kontradiktorni, odnosno jednim kartografskim prikazom se štiti određeni prostor, dok se drugima dozvoljavaju različiti neprimjereni oblici korištenja tog prostora.

Razvojne mogućnosti

Mnoga zaštićena područja, uz zaštitu prirode, a često i elemenata kulturne baštine, imaju i značajne društvene i ekonomske funkcije – zaštita usluga ekosustava (slivnih područja rijeka, tla, obale i sl.), izvor prirodnih resursa za održivo iskorištavanje, mogućnosti za turizam i rekreaciju. Osvještavanje navedenih razvojnih mogućnosti koje pružaju zaštićena područja, mogu pomoći u promjeni načina na koji lokalna zajednica doživljava zaštićena područja, da nisu isključivo restriktivna i od interesa za regionalnu ili državnu razinu, već da se radi o lokalno važnim vrijednostima (vrijednost za održivo korištenje na raspolaganju lokalnoj zajednici). Dobra praksa upravljanja zaštićenim područjima u dvadeset prvom stoljeću podrazumijeva uključivanje različitih zainteresiranih stranaka, uključujući i predstavnike lokalne zajednice, te ljude različitih vještina, ne samo stručnjake zaštite prirode ili znanstvenike. Moderno upravljanje zaštićenim područjima zahtijeva da sustav dugoročno bude prilagodljiv te da uključuje i financijsku održivost područja, koristeći razne oblike financiranja koji su na raspolaganju.

Iako neadekvatno organizirane turističke djelatnosti mogu predstavljati rizik za zaštitu područja, turizam je izniman pokretač razvoja nekog prostora, te je značajan izvor prihoda i za sama zaštićena područja. Ostvareni prihodi se mogu usmjeriti u ostvarenje drugih namjena pojedinog područja (znanstvena istraživanja, edukacija i sl.), no pri tome je potrebno voditi brigu da se aktivnostima ne naruše vrijednosti zbog kojih je pojedini prostor zaštićen (odnosno da se ne prekorači turistički kapacitet pojedinog područja). Zaštićena područja svakako mogu biti dio turističke ponude šireg prostora, no ne smiju biti središta turističkih smještajnih kapaciteta.

Iskorištavanje prirodnih resursa (npr. eksploatacija mineralnih sirovina i gospodarenje šumama), makar i poštujući održiv koncept, u zaštićenim područjima je jedan od postojećih problema zaštite prirode. Navedene djelatnosti se mogu obavljati u područjima gdje je to dozvoljeno režimom zaštite (npr. parkovi prirode). Uslijed uspostave površinskih kopova mineralnih sirovina, dolazi do uklanjanja površinskog pokrova, povisuju se razine buke, dolazi do širenja čestica prašine i sl., čime takva djelatnost ima lokalno negativan utjecaj na bioraznolikost prostora te samo zaštićeno područje. No, glavni problem je izostanak sanacije nakon zatvaranja kopova, čime se unutar zaštićenog područja ostavljaju ogoljeni prostori, rubovi kojih su pogodni za širenje alohtonih vrsta. Pri gospodarenju šumama, osim sječe drvne mase, problem je i održavanje šuma, koje obuhvaća i uklanjanje starih i/ili trulih stabala ili panjeva koji su vrijedno stanište niza vrsta. Upravo zbog navedenog, prostorna zonacija većih područja, posebno parkova prirode u kojima su navedene djelatnosti moguće, je iznimno važna, a ostvaruje se preko planova upravljanja područja posebnih obilježja.

B.10. KULTURNA BAŠTINA

Kulturna baština su svi materijalni i nematerijalni tragovi, ostaci i proizvodi djelovanja čovjeka kroz evoluciju. Čine je pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkog, povijesnog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja.

Prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara³¹ kulturna dobra se dijele na nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna dobra.

- Nepokretna kulturna dobra čine elementi graditeljske i arheološke baštine te kulturni krajolik. Kao elementi graditeljske baštine zastupljeni su pojedinačni objekti ili cjeline civilne, vojne i sakralne namjene.
- Pokretna kulturna dobra čine zbirke predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama, arhivima, privatnim zbirkama ili su dio crkvenih inventara.
- Nematerijalna kulturna dobra mogu biti razni oblici običaja, vještina i pojave duhovnog stvaralaštva koji se prenose predajom ili na drugi način.

U RH kulturna dobra upisuju se u Registar kulturnih dobara, odnosno javnu knjigu koja se sastoji od tri liste:

- Liste zaštićenih kulturnih dobara
- Liste preventivno zaštićenih dobara (na razdoblje od tri odnosno šest godina) i
- Liste kulturnih dobara nacionalnog značenja koja se nalaze unutar liste zaštićenih kulturnih dobara.

Kulturna baština RH svoje izuzetno bogatstvo i raznolikost može zahvaliti dinamičnim prostornim i povijesnim uvjetima. Baštinski fundus u Republici Hrvatskoj raspoređen je u tri različite geografske zone: primorskoj, planinskoj i nizinskoj, koje su uvjetovale različite povijesne okolnosti u gospodarskom, društvenom, a time i u kulturnom razvoju. Pojedine regije sa svojim rubnim dijelovima i zaleđem- Istra, Slavonija, Lika, sjeverozapadna Hrvatska, Podunavlje s Vučedolom, dalmatinske komune, Dubrovnik- doživljavale su svoj vrhunac u pojedinim odsjecima na vremenskoj lenti. Uzevši u obzir potrebe SPUO SRRRH kulturnu baštinu na području RH moguće je ugrubo podijeliti na kontinentalnu i jadransku regiju. Pri tome se primorska i planinska zona većinom nalaze u jadranskoj regiji a nizinska u kontinentalnoj regiji. Na području navedenih regija su se kroz povijest često izmjenjivali različiti civilizacijski i kulturni utjecaji. Stoga se kulturno bogatstvo RH slobodno može nazvati raznolikim i dinamičnim pri čemu su razlike i specifičnosti vidljive ne samo na regionalnoj nego i na nižim razinama prostorne podjele.

Trenutno stanje zaštićene kulturne baštine moguće je sagledati preko Registra kulturnih dobara. Tako je na dan 15. lipnja 2016. zaštićeno i preventivno zaštićeno 9077 dobara. (Tablica B-15). Kulturna dobra na Listi od posebnog nacionalnog značenja su dobra već upisana na Listu zaštićenih kulturnih dobara.

Kulturna dobra štite se i na županijskoj te lokalnoj razini u sklopu prostorno-planske dokumentacije. Također je veliki broj arheoloških lokaliteta evidentiran tijekom izrade studija utjecaja zahvata na okoliš, kao i kroz redovan rad muzejskih i arheoloških ustanova. Ako se uzmu u obzir i ti faktori broj elemenata kulturne baštine je daleko veći i promijenljiv.

³¹ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15

Tablica B-15: Prikaz stanja registra kulturnih dobara po kategorijama

ŽUPANIJA	KULturna DOBRA			
	Z (ZAŠTIĆENA)	P (PREVENTIVNO ZAŠTIĆENA)	UKUPNO	N (NACIONALNI ZNAČAJ)
Primorsko-goranska	592	32	624	-
Bjelovarsko-bilogorska	181	32	213	-
Ličko-senjska	282	26	308	-
Dubrovačko-neretvanska	735	104	839	10
Brodsko-posavska	122	30	152	4
Krapinsko-zagorska	239	30	275	-
Koprivničko-križevačka	154	36	194	-
Međimurska	84	40	94	3
Šibensko-kninska	398	10	428	1
Splitsko-dalmatinska	1481	30	1618	2
Zadarska	394	137	471	9
Istarska	423	77	500	7
Požeško-slavonska	166	77	202	-
Vukovarsko-srijemska	251	36	294	-
Karlovačka	270	43	301	-
Virovitičko-podravska	110	31	111	-
Sisačko-moslavačka	288	1	336	-
Osječko-baranjska	492	48	509	-
Zagrebačka	345	17	404	-
Grad Zagreb	791	59	847	-
Varaždinska	287	56	318	6
Ostalo (Više naselja/županija)	39	31	39	-
UKUPNO	8124	953	9077	42

Izvor: Ministarstvo kulture, lipanj, 2016.

Tablica B-16: Prikaz stanja registra kulturnih dobara po tipovima

ŽUPANIJA	KULturna DOBRA			
	NEPOKRETNOST	POKRETNOST	NEMATERIJALNA BAŠTINA	UKUPNO
KONTINENTALNA REGIJA				
Bjelovarsko-bilogorska	180	32	1	213
Brodsko-posavska	114	34	4	152
Karlovačka	246	52	3	301
Koprivničko-križevačka	129	60	5	194
Krapinsko-zagorska	203	69	3	275
Međimurska	58	32	4	94
Osječko-baranjska	410	96	3	509
Požeško-slavonska	175	25	2	202
Sisačko-moslavačka	288	46	2	336
Varaždinska	219	94	5	318
Virovitičko-podravska	92	17	2	111
Vukovarsko-srijemska	229	59	6	294
Zagrebačka	298	99	7	404
Grad Zagreb	607	230	10	847
UKUPNO	3248	945	57	4250
JADRANSKA REGIJA				
Istarska	325	169	6	500
Ličko-senjska	271	32	5	308
Primorsko-goranska	426	192	6	624
Splitsko-dalmatinska	1140	463	15	1618
Šibensko-kninska	327	98	3	428
Dubrovačko-neretvanska	565	267	7	839
Zadarska	298	163	10	471
UKUPNO	3352	1384	52	9038
Ostalo(više naselja/županija)	-	-	39	9077
UKUPNO	6600	2329	148	9077

Izvor: Ministarstvo kulture, lipanj, 2016.

Šest je hrvatskih lokaliteta na UNESCO-voj Listi svjetske kulturne baštine od kojih je pet pojedinačnih dobara i graditeljskih cjelina, jedan kulturni krajolik. Od srpnja 2016. na UNESCO listu su upisani i Stećci – srednjovjekovna groblja nadgrobni spomenika kao zajednička vrijednost Hrvatske, BiH, Crne Gore i Srbije. Zbog prostorne disperzije nisu prikazani na grafičkom prikazu. Plitvička jezera su na UNESCO listu upisana kao prirodno područje, jedino takvog tipa u RH, te su navedena u grafičkom prikazu. Svi elementi na UNESCO Listi svjetske kulturne baštine su smješteni u primorskoj regiji. Trinaest nematerijalnih kulturnih dobara upisano je na UNESCO-vu Listu nematerijalne baštine čovječanstva od kojih se 2/3 nalazi na području jadranske regije. Na UNESCO-ovoj Tentativnoj listi nalazi se osamnaest lokacija od kojih je petnaest uvršteno zbog svojih kulturno-povijesnih značajki. Lokacije su raspoređene širom prostora RH a neke elemente poput Venecijanskih utvrda od 15. do 17. stoljeća RH dijeli s okolnim državama u okružju.

Grafički prikaz B-26: Broj kulturnih dobara po županijama u RH
Izvor: Ministarstvo kulture, lipanj, 2016.

Iz pripadajućih tablica (Tablica B-15, Tablica B-16) i grafičkog prikaza je vidljivo je da:

- Brojnost nepokretnih materijalnih dobara podjednaka je i u kontinentalnoj i jadranskoj Regiji. Unutar prostora RH prostorni raspored materijalnih dobara je nejednak. Primorske županije, a posebice Splitsko- dalmatinska i Dubrovačko- neretvanska županija, su područja u kojima se nalazi najveći broj kulturnih dobara, kao i kulturnih dobara pod UNESCO zaštitom. Na kontinentalnom dijelu taj broj je manji, a prisutne su i varijacije od relativno velike zastupljenosti u Gradu Zagrebu i Osječko- baranjskoj županiji do male zastupljenosti u županijama poput Međimurske, Virovitičko-podravске i Brodsko- posavske. Najveća brojnost i rasprostranjenost kulturnih dobara je na samom obalnom i otočnom području te unutar velikih gradova, odnosno regionalnih središta.
- Pokretna materijalna dobra brojnija su u primorskoj hrvatskoj.
- Broj nematerijalnih dobara podjednak je u obje regije a određen broj nematerijalnih dobara dijele pojedine županije ili čak obje regije.

Ugroženost

Stanje kulturnih dobara poput sakralnih građevina, javnih i privatnih zgrada ili muzejskih ustanova je relativno zadovoljavajuće zbog stalnog korištenja ili kontinuiranog ulaganja u održavanje pojedina kulturna dobra RH mogu se smatrati direktno ili indirektno ugroženima.

Razlozi ugroženosti mogu se podijeliti na probleme institucionalne naravi i direktna fizička ugrožavanja. Prisutni su problemi vezani za financiranje zaštite i održavanja kulturnih dobara što bi djelomično moglo biti riješeno pojačanom gospodarskom uporabom istih. Fizičke ugroze kulturne baštine mogu se podijeliti u skupine koje su ovisne o tipu elemenata kulturne baštine :

- Najveći nepovoljni utjecaji na nepokretna kulturna dobra dogodili su se proteklom ratnim razaranjima te nebrigom, neodržavanjem i napuštanjem zbog procesa globalizacije. Trenutni uzroci devastiranja i problema prilikom održavanja i zaštite su neriješeni imovinsko-pravni odnosi, nepoštivanje zakonskih propisa, neprimjerena obnova i neodgovarajući građevinski zahvati koji ne uvažavaju konzervatorske uvjete i koji se izvode bez stručno verificirane dokumentacije, te općenito nedovoljno razvijena svijest o vrijednosti kulturne baštine. Specifični problemi koji se odnose na pojedine tipove nepokretnih kulturnih dobara su:
- Graditeljska baština: U seoskim cjelinama i malim povijesnim gradovima nalaze se brojne građevine bez namjene a takve cjeline su dodatno ugrožene iseljavanjem stanovništva uslijed procesa globalizacije. Do visoke razine ugroženosti dolazi i prekomjernim turističkim korištenjem povijesnih prostora, odnosno neprimjerenim zahvatima proširenja smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta u povijesnim jezgrama, te prekomjernom izgradnjom u njihovom neposrednom okruženju. Srednjovjekovni gradovi izloženi su zapuštanju zbog teške pristupačnosti i slabe dokumentiranosti.
- Arheološka baština: Iako je velik broj kopnenih arheoloških lokaliteta poznat i zaštićeni, zbog same prirode arheologije brojni se otkrivaju tek tijekom građevinskih radova. Arheološka topografija Hrvatske nikada nije izrađena i objavljena u cjelini kao poseban dokument, ali njihov arheološki značaj je neupitan za hrvatsku kulturu i znanost. Podmorje hrvatskog dijela Jadrana iznimno je bogato kulturnom baštinom, na velikom broju dosada utvrđenih arheoloških lokaliteta svake se godine dodaju novootkriveni. Posebna pozornost posvećena je najugroženijim nalazištima koja se štite in situ. Podvodni kavezi služe kao zaštita lokaliteta, a istovremeno dopuštaju posjetiteljima da ih vide. Razvoj turizma i sportskog ribolova, razvoj podvodne infrastrukture te neke druge podvodne aktivnosti stalan su pritisak na fizički integritet i sigurnost lokaliteta..
- Kulturni krajolici: Osim slabe institucionalne zaštite i valorizacije prisutno je zapuštanje ili neodgovarajuće korištenje te mjestimične pojave nelegalne i prekomjerne gradnje koja se javlja uslijed političkih, gospodarskih socijalnih i vlasničkih pritisaka.
- Čimbenici ugrožavanja nematerijalnih kulturnih dobara su: demografske promjene i pad broja stanovnika u pojedinim područjima, nestajanje ili komercijalizacija nekih znanja, vještina i običaja.

Zaštita kulturne baštine

Trenutno važeći temeljni dokument koji određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja, zaštite i korištenja kulturne baštine te načine njihove provedbe u skladu s održivim razvojem Republike Hrvatske je Strategija očuvanja, zaštite i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine RH za

razdoblje 2011.–2015. Ciljevi Strategije su usmjereni na održivo korištenje kulturne baštine s ciljem stvaranja osnove, osiguranja institucionalnog temelja i korištenja kulturne baštine kao razvojnog resursa. Također uključuje osposobljavanje stručnjaka i nositelja razvoja za upravljanje kulturnom baštinom te sudjelovanje javnosti i povećavanje razine svijesti. Kao rezultat očekuje se povećanje prihoda i drugih koristi od održivog korištenja kulturne baštine. Uzevši u obzir da je trenutno sredina 2016. godine očekuje se skoro donošenje nove Strategije ali i Akcijskog plana.

Istraživanjem, analizom i vrednovanjem kulturne baštine kontinuirano se bavi Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, u suradnji s 19 konzervatorskih odjela, dva ureda i Gradskim zavodom za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu. Zaštita i očuvanje kulturna baština financira se iz državnog proračuna, jedinica lokalne i regionalne samouprave kao i od strane vlasnika kulturnih dobara.

Financiranje putem donacija je u posljednje vrijeme zanemarivo, no na raspolaganju su razni europski fondovi koji će doprinijeti obnovi kulturnih dobara s ciljem revitalizacija područja na kojem se nalaze.

Objavom Registra na web stranicama Ministarstva kulture osigurana je stalna dostupnost podataka o kulturnim dobrima iako postoji nesrazmjer u ažuriranosti podataka napram realnog stanja. U narednom razdoblju očekuje se izrada interaktivne karte kulturnih dobara što će pridonijeti boljoj vidljivosti kulturnih dobara.

Dobri rezultati u zaštiti i očuvanju nepokretne kulturne baštine postignuti su ondje gdje se pri istraživanju, neposrednim zahvatima na građevinama, izradi i pronalaženju najprikladnijih rješenja kao i upravljanju, osim struke, uključi širi broj sudionika iz lokalne zajednice i civilnog društva.

Očuvanje nematerijalne kulturne baštine osiguravaju prvenstveno njezini nositelji i lokalna zajednica kroz realizaciju raznovrsnih projekata i aktivnosti te uz suradnju sa stručnjacima/znanstvenicima. Također je zamjetan pozitivan trend uključivanja nematerijalne kulturne baštine u turističku ponudu.

Razvojne mogućnosti

Mogućnosti razvitka vezane su za održivo korištenje kulturne baštine koje se može nadzirati i poticati politikom koncesija, licencija u restauratorsko-konzervatorskoj djelatnosti, inspekcijskom kontrolom i drugo te određenim poticajima kvalitetnom privatnom poduzetništvu kroz programe državnih, europskih i drugih tijela, financijskih institucija i ulagača. Održivo korištenje kulturne baštine može se usmjeravati i kroz prilagodbe same službe za zaštitu baštine s ciljem upravljanja održivim razvojem.

Trenutno su ciljevi, mjere i organizacija usmjereni prvenstveno na funkcije zaštite i očuvanja kulturnih dobara, dok je u manjoj mjeri uključen njihov razvojni potencijal. Iz tog razloga je u nedovoljnoj mjeri razvijena gospodarska uporaba kulturne baštine. Prema podacima iz Strategije gospodarska uporaba vezana je za turističke procese, a posebice kulturni turizam, te za poduzetništvo utemeljeno na kulturnoj baštini.

Iako Republika Hrvatska ima izrazito povoljnu situaciju vezanu za rasprostranjenost kulturnih dobara i mogućnosti posjeta primjetan je malen udio korištenja kulturne baštine u turističke svrhe. Tome svakako ne pridonosi niti slaba zainteresiranost inozemnih posjetitelja za kulturu uz mjestimične iznimke poput posjetitelja Dubrovnika. Dugo oslanjanje na masovni obalni turizam je ključni faktor ograničavanja upotrebe kulturne baštine u turističke svrhe. Nepovezanost resursa u projekte, a projekata u programe, s ciljem upravljanja cjelokupnom destinacijom te nedovoljno agresivan marketing rezultiraju slabom percepcijom Hrvatske, unutar međunarodne zajednice, kao zemlje kulturnog turizma.

Budući da je dominantan hrvatski turistički proizvod „odmor na moru i suncu“ nedostatan poželjno je dodatno razviti kulturni turizam i njegov potencijal temeljem mjera i aktivnosti predviđenih Akcijskim planom razvoja kulturnog turizma .

Kod poduzetništva utemeljenog na kulturnoj baštini dvije osnovne djelatnosti su kulturna industrija i kulturni menadžment. Postoji određeni nesrazmjer između lokacija i sklonosti poduzetništvu. Dok je sklonost poduzetništvu veća u regiji sjeverne Hrvatske najveća koncentracija kulturne baštine nalazi se u južnom tj. obalnom dijelu koje je ujedno i područje sklonije turizmu. Ograničavajući faktori su neprepoznavanje mogućnosti kako od strane državnih tijela tako ni od strane poduzetnika. Osim toga, Akcijskim planom razvoj kulturnog turizma prepoznato je da je potrebno unaprijediti tržišnu spremnost lokaliteta kulturno-povijesne baštine u svrhu podizanja kvalitete doživljaja posjete kulturno turističkim atrakcijama. To se Akcijskim planom planira postići uspostavom nacionalne i regionalne liste prioritetnih kulturno-turističkih atrakcija i projekata, njihovo opremanje za (turističku posjetu) te uspostavu infrastrukture za objedinjavanje ponude kulturnih i kreativnih industrija.

B.11. STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE LJUDI

Za potrebe izrade SRR RH izrađena je detaljna analitička podloga³² u kojoj su detaljno obrađeni podaci o demografskom stanju i trendovima (uključujući i socio-ekonomske značajke). Iz tog su razloga u nastavku obrađeni i preuzeti samo osnovni demografski pokazatelji i ključni problemi stanovništva RH.

Prema Popisu stanovništva 2011. godine RH ima ukupno 4.284.889 stanovnika, a prosječna gustoća naseljenosti iznosi 75,6 stanovnika/km². U općem kretanju populacije vidljiv je negativan trend kretanja broja stanovnika u međupopisnom razdoblju (Grafički prikaz B-27). Prema Popisu 2011. godine stanovništvo Republike Hrvatske smanjilo se za oko 3 % u odnosu na Popis 2001. godine. Taj je podatak izračunat kroz odnos ukupnog broja stanovnika prema Popisu stanovništva iz 2011. i 2001.³³.

Gustoća naseljenosti na području RH veoma je neravnomjerna. Najveća je na području Grada Zagreba (1.232,47 stan/km²), a najmanja na području Ličko-senjske županije (9,52 stan/km²). Gustoća stanovništva Jadranske Hrvatske je 57,2 st/km², a Kontinentalne 90,1 st/km². Sjeverno primorje, južna i istočna Hrvatska najbliže su hrvatskom prosjeku gustoće naseljenosti.

³² Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, 2015.

³³ O usporedivosti popisnih podataka na stranicama Državnog zavoda stoji slijedeće: „Podaci Popisa 2011. nisu neposredno usporedivi s podacima Popisa 2001. ni s podacima prijašnjih popisa jer se statistička definicija ukupnog stanovništva primijenjena u Popisu 2011. razlikuje od onih koje su primijenjene u prijašnjim popisima. U Popisu 2001. prvi se put pri definiranju ukupnog stanovništva primjenjuje koncept "uobičajenog mjesta stanovanja" i uvodi se razdoblje od jedne godine i dulje kao osnovni kriterij za uključivanje ili isključivanje osobe iz ukupnog stanovništva. U Popisu 2011. također se primjenjuje koncept "uobičajenog mjesta stanovanja" i prvi se put uvodi namjera odsutnosti/prisutnosti kao dodatni kriterij za uključivanje ili isključivanje osobe iz ukupnog stanovništva. Iako se podaci obaju popisa, 2001. i 2011., temelje na konceptu "uobičajenog mjesta stanovanja", oni nisu neposredno usporedivi. To je tako najprije zbog namjere odsutnosti/prisutnosti koja se nije prikupljala u Popisu 2001., a potom i stoga što je Popis 2001. u ukupan broj stanovnika uključivao i osobe odsutne godinu i dulje koje su se u mjesto stalnog stanovanja vraćale sezonski i mjesečno (te se osobe u Popisu 2011. ne uključuju u ukupan broj stanovnika)“.

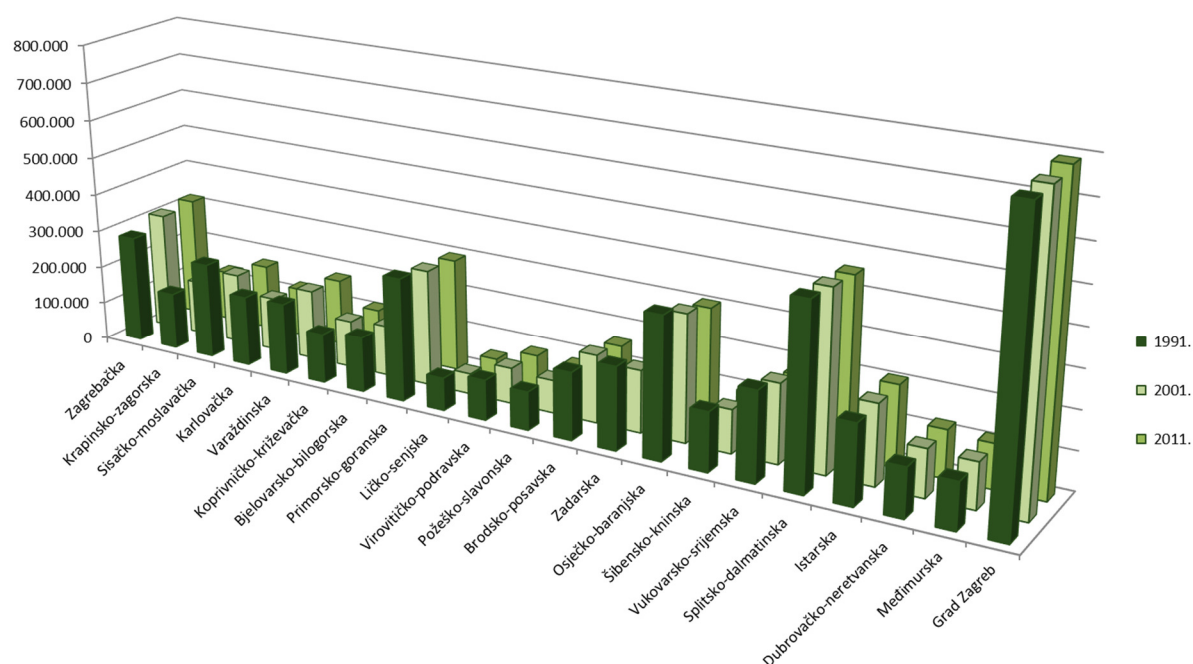
To znači da postoje određena odstupanja u promjeni ukupnog broja stanovnika u međupopisnom razdoblju. Međutim, smatra se da navedeni podaci iz kojih je izračunat odnos (indeks popisne promjene 2001. i 2011.) broja stanovnika u navedenom razdoblju daju generalni prikaz kretanja broja stanovnika na državnoj razini, a to je smanjenje broja stanovnika na razini RH.

Tablica B-17: Broj stanovnika u RH u razdoblju 1991. – 2011. godine

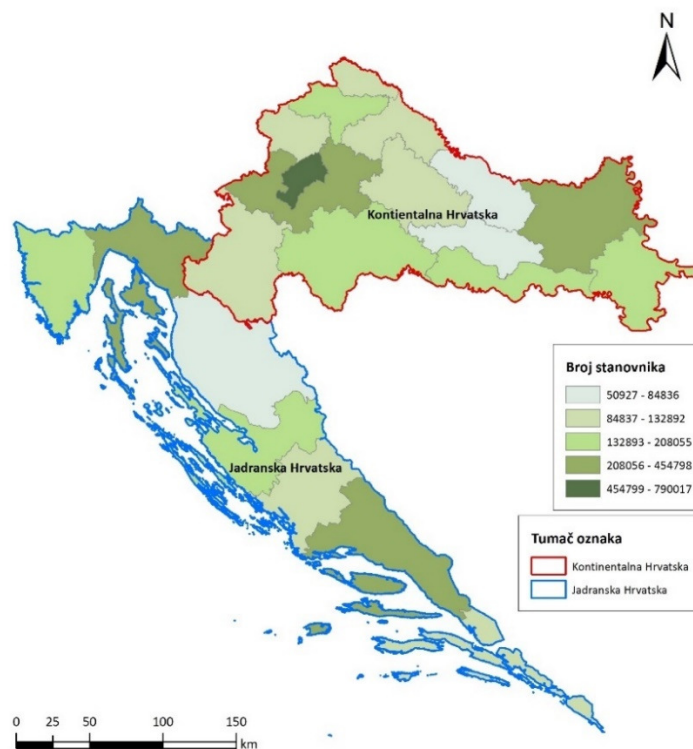
	1991.	2001.	2011.
Kontinentalna Hrvatska			
Zagrebačka	282.989	309.696	317.606
Krapinsko-zagorska	148.779	142.432	132.892
Sisačko-moslavačka	251.332	185.387	172.439
Karlovačka	184.577	141.787	128.899
Varaždinska	187.853	184.769	175.951
Koprivničko-križevačka	129.397	124.467	115.584
Bjelovarsko-bilogorska	144.042	133.084	119.764
Virovitičko-podravska	104.625	93.389	84.836
Požeško-slavonska	99.334	85.831	78.034
Brodsko-posavska	174.998	176.765	158.575
Osječko-baranjska	367.193	330.506	305.032
Vukovarsko-srijemska	231.241	204.768	179.521
Međimurska	119.866	118.426	113.804
Grad Zagreb	777.826	779.145	790.017
Jadranska Hrvatska			
Primorsko-goranska	323.130	305.505	296.195
Ličko-senjska	85.135	53.677	50.927
Zadarska	214.777	162.045	170.017
Šibensko-kninska	152.477	112.891	109.375
Splitsko-dalmatinska	474.019	463.676	454.798
Istarska	204.346	206.344	208.055
Dubrovačko-neretvanska	126.329	122.870	122.568
UKUPNO	4.784.265	4.437.460	4.284.889

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, DZS

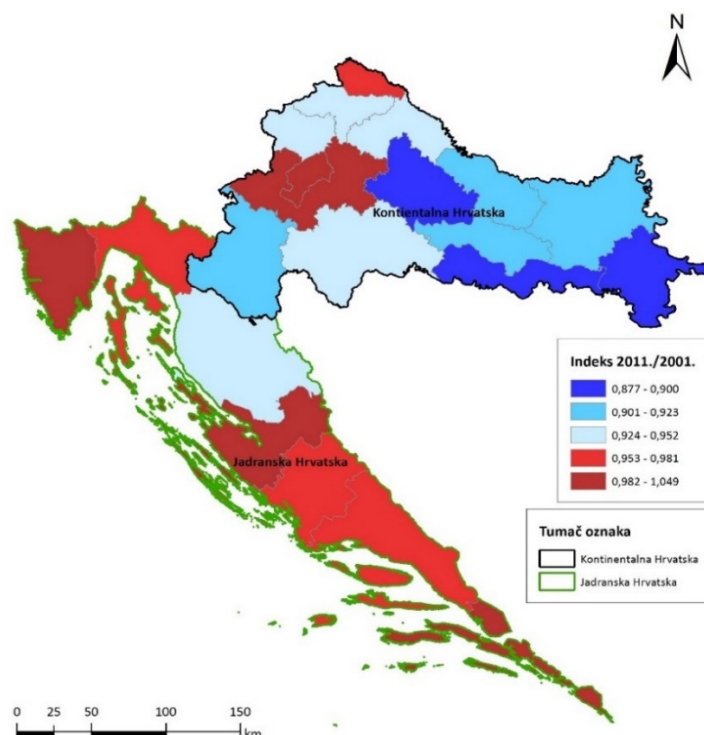
Grafički prikaz B-27: Ukupno (opće) kretanje broja stanovnika po županijama (NUTS III) od 1991. – 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, DZS

Grafički prikaz B-28: Ukupan broj stanovnika po županijama (NUTS III) 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, DZS

Grafički prikaz B-29: Indeks popisne promjene po županijama (NUTS III) 2011./2001.

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine, DZS, izračun autora

Dobna struktura³⁴

Godine 2011. u Hrvatskoj je bilo 14,86% mladog, 66,83% zrelog i 17,59% starog stanovništva. U odnosu na Popis 2001. godine vidljiv je porast starog stanovništva, a istovremeno i smanjenje udjela mladog stanovništva³⁵.

Određen je koeficijent starosti koji pokazuje udio starijih od 65 godina u ukupnom stanovništvu. Ukoliko je veći od 8%, stanovništvo spada u kategoriju starog stanovništva. Na području RH stanovništvo ima karakteristike duboke starosti s koeficijentom starenja od 17,59%³⁶.

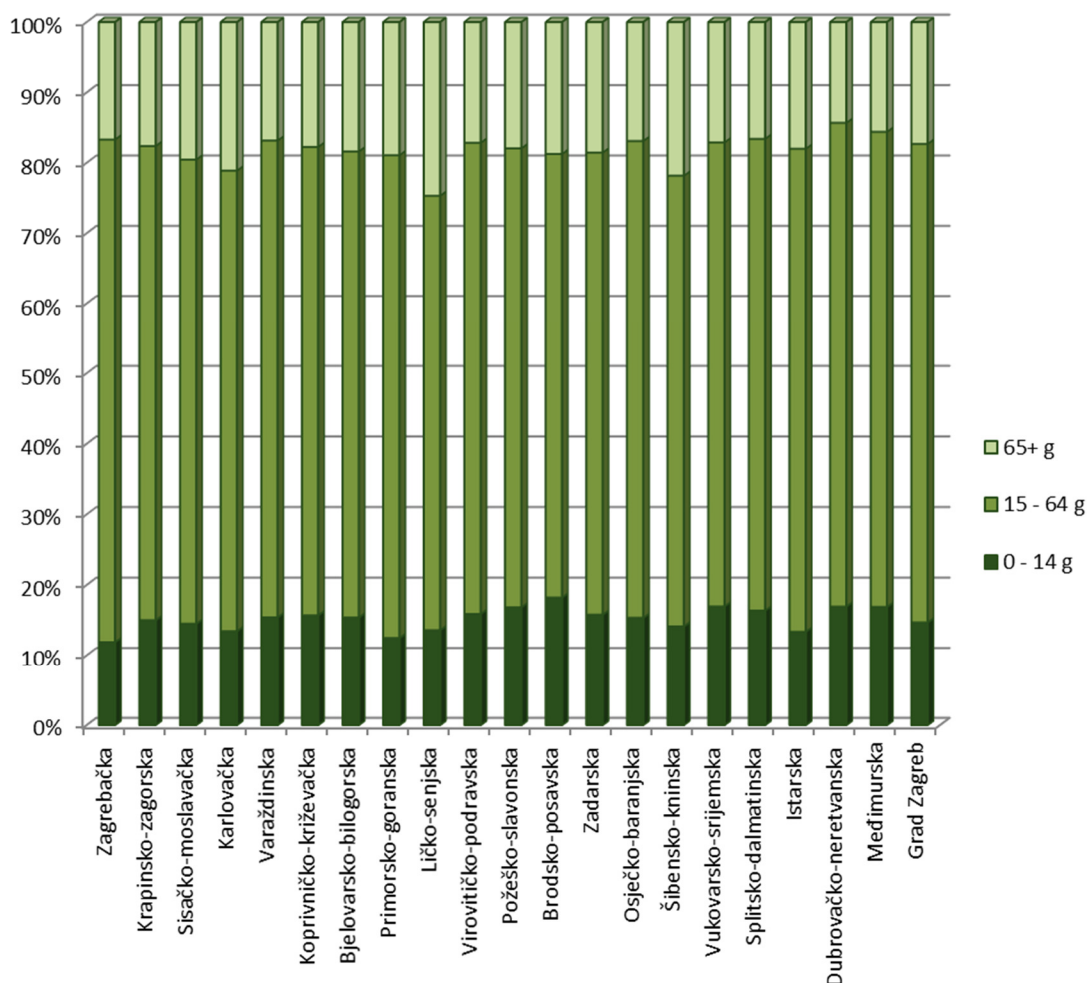
Najveći udio starog stanovništva ima Ličko-senjska županija gdje je četvrtina stanovništva starija od 65 godina. Karlovačkoj i Šibensko-kninskoj županiji udio starijih (65+) već je prešao brojku od 20%, a kako dobna struktura u tim županijama nije povoljna za očekivati je nastavak još bržeg procesa demografskog starenja. Ličko-senjska županija je u najnepovoljnijem položaju, jer je preko polovice stanovništva starije od 45 godina. Najmanji udio starije populacije u ukupnoj imaju Međimurska, Zagrebačka i Splitsko-dalmatinska županija.

³⁴ Sastav prema dobi jedan je od potencijalno najvažnijih pokazatelja živosti i biodinamike stanovništva nekog područja. Razdioba na mlado (dobna skupina 0-14 godina), zrelo (dobna skupina 15-64 godina) i staro (dobna skupina 65+ godina) stanovništvo uobičajena je pri analizi dobnog sastava stanovništva, a pogodna je za određivanje tipova stanovništva prema obilježjima socijalno-gospodarskog sastava.

³⁵ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., DZS, izračun autora prema ukupnom broju stanovnika i udjelu dobne skupine stanovništva 65+ godina

³⁶ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., DZS, izračun autora prema ukupnom broju stanovnika i udjelu dobne skupine stanovništva 65+ godina, kategorije prema: Nejašmić, I.: Demogeografija – stanovništvo u prostornim odnosima i procesima, 2005.

Visok stupanj ostarjelosti stanovništva odražava se i u indeksu starenja koji pokazuje odnos između mlade i stare dobne skupine (65+/0-14). Demografsko starenje stanovništva proces je koji je prisutan u svim županijama. Većina županija, njih 14, imalo više mladih nego starijih u ukupnoj populaciji 2001. godine. Samo jedno desetljeće kasnije, 2011. godine jedino je u Zagrebačkoj i Međimurskoj županiji bilo manje starijih od mladih. S druge strane, za 50 i više posto starijih od mladih u svojoj populaciji imaju Primorsko-goranska, Šibensko-kninska, Karlovačka te posebno Ličko-senjska gdje ta razlika iznosi više od 80%. Prosječan indeks starenja na razini Republike Hrvatske vrlo je visok i iznosi 118,41³⁷.

Grafički prikaz B-30: Dobna struktura stanovništva po županijama (NUTS III) 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine, DZS

³⁷ Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, 2015.

Tablica B-18: Koeficijent starosti po županijama (NUTS III) 2011. godine

Koeficijent starosti 2011. godine	
Kontinentalna Hrvatska	17,83%
Zagrebačka	15,85%
Krapinsko-zagorska	17,61%
Sisačko-moslavačka	19,53%
Karlovačka	21,11%
Varaždinska	16,84%
Koprivničko-križevačka	17,73%
Bjelovarsko-bilogorska	18,38%
Virovitičko-podravsko	17,15%
Požeško-slavonska	17,94%
Brodsko-posavska	17,56%
Osječko-baranjska	16,89%
Vukovarsko-srijemska	17,09%
Međimurska	15,60%
Grad Zagreb	17,31%
Jadranska Hrvatska	17,96%
Primorsko-goranska	18,91%
Ličko-senjska	24,69%
Zadarska	18,54%
Šibensko-kninska	21,83%
Splitsko-dalmatinska	16,59%
Istarska	18,00%
Dubrovačko-neretvanska	13,72%
UKUPNO	17,59%

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. i 2001. godine, DZS, izračun autora

Prirodno kretanje stanovništva i migracije

U Hrvatskoj na djelu prirodna depopulacija stanovništva. Stanovništvo Hrvatske se smanjuje i proces depopulacije je zahvatio mnoge regionalne i lokalne prostorne jedinice. Zajedničko djelovanje niskog fertiliteta, iskrivljene dobne strukture i iseljavanja mladih u reproduktivnoj dobi dovelo je do početka procesa izumiranja mnogih područja Hrvatske.

Općenito, razlika između živorođenih i umrlih sve se više produbljuje u korist umrlih, i to u skoro svim županijama. Dobna struktura igra važnu ulogu u demografskoj dinamici prostora, posebno u manjim prostornim jedinicama, odnosno kad rast broja stanovnika ovisi o dobnoj strukturi ženskog stanovništva. Od 1998. do kraja 2013. demografski je raslo sedam županija, sve županije uz jadransku obalu izuzev Primorsko-goranske županije, te Grad Zagreb i Zagrebačka županija. Relativno, najveći porast broja stanovnika, za više od 10% ukupne populacije imali su Zagrebačka i Zadarska županija. Ukupnom depopulacijom najviše su pogođene županije koje su ekonomski najnerazvijenije. Izgubile su više od 10% populacije iz 1998. Riječ je o Ličko-senjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Virovitičko-podravskoj županiji.

Migracijska kretanja imaju značajan učinak na dobno-spolnu strukturu nekog područja. Primjerice, ukoliko populacija u reproduktivnoj dobi iseljava to će i uz nepromijenjene stope fertiliteta odmah nepovoljno djelovati na prirodno kretanje. Kad se tome pridoda emigracija i starenje kao dominantan demografski proces u RH, nepovoljna kretanja se dodatno produbljuju. Značajan utjecaj na smanjenje nataliteta u Hrvatskoj imalo je dugotrajno iseljavanje stanovništva (uglavnom stanovništva radno-sposobne i fertile dobi). Posredan utjecaj leži u činjenici da emigracijska područja zbog socio-ekonomskih razloga nisu atraktivna za mlado i zrelo stanovništvo koji su nosioci razvoja. Znači, opadajući fertilitet i emigracija zajedničkim djelovanjem ubrzavaju depopulaciju.

Iako u većem broju županija migracije imaju veći učinak na broj i strukturu stanovništva nego razlika živorođenih i umrlih, trenutno imigracija u Hrvatskoj ne može nadoknaditi nedostatak nastao negativnim prirodnim kretanjem. Iz tog se razloga Hrvatska već niz godina suočava s općom depopulacijom. Jačom imigracijom u određenim županijama mogao bi se smanjiti problem depopulacije i manjka radne snage u nekom području, a time i pridonijeti ravnomjernijoj gustoći naseljenosti.

Potrebno je naglasiti da je velika migracija hrvatskog stanovništva uzrokovana ratnim zbivanjima devedesetih godina. Obuhvaćala je stanovništvo svih dobni skupina, a naročito djecu, žene i muškarce starije životne dobi. Zajedničko djelovanje sniženog fertiliteta i ratom inducirana emigracija ubrzali su depopulaciju.

Razlozi migracija nakon ratnih 90-ih uglavnom su gospodarski, a to znači da najveći udio migranata čini radni kontingent u potrazi za radnim mjestima. Emigrira uglavnom mlado i visokoobrazovano stanovništvo. Pored gospodarskih čimbenika, jak utjecaj na prostornu pokretljivost stanovništva imaju društveno-kulturne varijable.

Jadranska Hrvatska ima manji negativan migracijski saldo (-421) od Kontinentalne Hrvatske (-3.744). Pozitivan migracijski saldo bilježi šest županija: Grad Zagreb (2.139), Zagrebačka (865), Zadarska (742), Primorsko-goranska (249), Varaždinska (66) i Splitsko-dalmatinska (32). Najveći negativni migracijski saldo imaju sljedeće županije: Sisačko-moslavačka (-1.551), Vukovarsko-srijemska (-1.239) i Šibensko-kninska (-900)³⁸.

Projekcije budućih kretanja

Prema projekcijama DZS-a procijenjeno je da bi se broj stanovnika mogao smanjiti za 16% do 2050. godine ukoliko svi uvjeti koji utječu na demografska kretanja ostanu isti.

Demografsku sliku Hrvatske karakterizira depopulacija i stagnacija. Proces prirodne depopulacije (uz emigracijske procese) najviše utječe na ukupan dobno-spolni razvoj hrvatskog stanovništva, posebice na kretanje broja i udjela mladih u ukupnoj populaciji, čime izravno inducira produbljenje starenja stanovništva.

Stanovništvo Kontinentalne Hrvatske smanjilo se za 4,6%, a Jadranske za 1,1%. Stanovništvo je raslo samo u Zadarskoj (4,9%), Zagrebačkoj (2,6%), i Istarskoj županiji (0,8%) i u Gradu Zagrebu. Najveći su pad imale su Vukovarsko-srijemska (12,3%), Brodsko-posavska (10,3%) i Karlovačka županija (9,1%).

³⁸ Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, 2015.

Unatoč bržem padu stanovništva, gustoća stanovništva Kontinentalne Hrvatske je tradicionalno veća nego u Jadranskoj Hrvatskoj (90,1 st/km² prema 57,2 st/km²)³⁹.

Prema podacima iz Stručne podloge za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske: demografski scenariji i migracije, u RH će demografska slika biti sve nepovoljnija ukoliko se nepovoljni demografski trendovi u Republici Hrvatskoj nastave. Korištenjem nekoliko hipoteza pri izradi projekcije kretanja došlo se do određenih rezultata koji bi se mogli ostvari do 2030. godine.

Uz nastavak sadašnjih trendova, u najnepovoljnijoj situaciji što se tiče dobne strukture stanovništva bit će Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka i Karlovačka županija. U njima će se najviše povećati indeks starenja. S druge strane, najpovoljniju dobnu strukturu imat će Međimurska, Požeško-slavonska i Brodsko-posavska županija.

Ukupan broj stanovnika povećat će se u Gradu Zagrebu i Zadarskoj županiji, a najveći pad ukupnog broja mogao bi pogoditi Sisačko-moslavačku županiju. Izrađene su projekcije za 4 županije u kojima su smještena četiri najveća gradska središta. Osječko-baranjska županija bit će u najnepovoljnijem položaju, čije će se stanovništvo najviše smanjiti do 2030. godine.

Postojeći problemi i razvojne mogućnosti

U Republici Hrvatskoj se uočavaju demografska, socio-ekonomska, obrazovna i druga međuregionalna odstupanja na razini županija, ali i na razini grad-selo. Razlike u razvoju među županijama u uskoj su vezi s biološkom strukturom stanovništva, gustoćom naseljenosti, obrazovnom strukturom stanovništva, ekonomskim prilikama te regionalnim stopama zaposlenosti.

Policentričan razvoj samo je djelomično ostvaren, prvenstveno radi neučinkovitosti modela policentričnog razvoja središnjih i drugih naselja i nedovoljno istaknute uloge manjih i srednjih gradova u formiranju cjelovitog urbanog sustava Hrvatske. Već je navedeno da je jedna od glavnih značajki naseljenosti hrvatskog prostora raspršenost i usitnjenost mreže naselja.

Bez obzira na regionalne razlike, sustav naselja i njihova postojeća struktura čine dobar temelj za policentrični razvoj naselja u svim regijama Hrvatske.

Policentrični razvitak mreže centralnih naselja može se razviti kroz nekoliko općenitih mjera kao što su izgradnja novih pogona koji bi potaknuli porast mogućnosti zapošljavanja te pokušaj raseljavanja nekih industrijskih grana u šire područje grada (optimalno bi bilo unutar regije). Također, neravnomjerna gustoća naseljenosti (između najvećih gradskih naselja i ostalih) može se ublažiti ravnomjernijem razmještajem središnjih uslužnih funkcija te većim ulaganjem u energetske, prometnu i komunalnu infrastrukturu.

Pritom valja imati na umu strukturu stanovništva te ulagati u onu infrastrukturu koja je u skladu s potrebama tog područja. Primjerice, zbog velikog udjela umirovljenika (stanovništva 65+ godina) koji su veliki potrošači socijalnih (zdravstvenih) usluga, koncentracija potrebitih usluga mogla bi povećati potražnju za aktivnom populacijom određenih kadrova (zdravstveni djelatnici, gerontološki djelatnici koji bi obilazili starije i nemoćne, a posredno i ostale struke) u navedena područja.

³⁹ Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske: demografski scenariji i migracije, 2014.

Da bi se stanovništvo zadržalo u županijskim središtima i njihovom gravitacijskom području potrebno je pored ponude posla pružiti društvene i uslužne sadržaje (trgovina, uprava, kultura, zabava, sportski sadržaji i dr.). Isto tako, za privlačenje i zadržavanje mladog i zrelog stanovništva koji bi poboljšali demografske trendove (npr. povećali stopu fertiliteta) potrebno je osigurati i prateću infrastrukturu (dovoljan broj vrtića u kojima se radi u smjenama, škole, zdravstvene usluge i dr.).

Dva najveća i usko povezana demografska procesa (depopulacija i demografsko starenje) su preduvjet, ali i ograničenje ukupnog prostornog razvitka i planiranja, funkcioniranja tržišta rada i policentričnog društveno-gospodarskog razvoja.

Dugoročne posljedice depopulacije i demografskog starenja (uzrokovane niskim fertilitetom ili iseljavanjem) očituju se u dostupnosti tržišta rada i poslova, dinamici tržišta nekretnina (gradnja novih stanova, poslovnih prostora i dr.) te u potrebi za određenim socijalnim uslugama (smanjenje potrebe za izgradnjom škola i povećanje potrebe za staračkim domovima). Ekonomski i demografski oporavak moguć je uz veće koncentracije svih tih potrebitih usluga u regionalne i lokalne centre ruralnih područja koja su najviše pogođena nepovoljnim demografskim trendovima.

Zdravlje ljudi

Socijalna skrb

U Kontinentalnoj Hrvatskoj stopa obuhvaćenosti stanovništva s pomoći za uzdržavanje (prosječna godišnja stopa 43,18%) znatno je viša nego u Jadranskoj Hrvatskoj (prosječna godišnja stopa 16,43%). U promatranom razdoblju od 2008. – 2013. stopa obuhvaćenosti cijelo vrijeme je 2-3 puta veća u Kontinentalnoj Hrvatskoj.

Najviša godišnja prosječna stopa obuhvaćenosti u RH, time i u Jadranskoj Hrvatskoj zabilježena je u Šibensko-kninskoj županiji (7,98%). Najviša prosječna stopa u Kontinentalnoj Hrvatskoj bila je u Međimurskoj županiji (4,68%). Najniža godišnja prosječna stopa obuhvaćenosti u Jadranskoj Hrvatskoj zabilježena je u Istarskoj županiji (0,65%)⁴⁰.

Zadnji podaci Državnog zavoda za statistiku o socijalnoj skrbi na županijskoj razini dostupni su za 2010. godinu. U 2010. godini radila su ukupno 52 doma socijalne skrbi za djecu, 196 domova socijalne skrbi za odrasle i 49 domova za tjelesno ili mentalno oštećene osobe (djecu/odrasle).

Zdravstvo

U Hrvatskoj na 100.000 stanovnika u 2012. godini dolazi 1,4 bolnice. Prema regionalnoj distribuciji bolnica u Hrvatskoj⁴¹ gustoća bolnica po županijama pokazuje značajna odstupanja.

Najmanja gustoća zabilježena je u Splitsko-dalmatinskoj županiji, koja ima 0,4 bolnice na 100.000 stanovnika. Slijedi Osječko-baranjska, Koprivničko-križevačka, Međimurska i Istarska županija koje također imaju manje od jedne bolnice na 100.000 stanovnika. S druge strane najvišu gustoću ima

⁴⁰ Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, 2015.

⁴¹ pokazuje gustoću bolnica i pokrivenost stanovništva liječnicima i bolničkim posteljama

Požeško-slavonska županija s 3,8 bolnica na 100.000 stanovnika. Slijede Bjelovarsko-bilogorska i Primorsko-goranska županija⁴².

Okoliš i zdravlje

Pokazatelji zdravlja ljudi u uskoj su vezi sa zrakom, tlom, vodom, bukom i klimom. Promjene stanja navedenih dijelova okoliša uvjetovane određenim aktivnostima u prostoru mogu utjecati na ljudsko zdravlje.

Prema Izvješću o stanju okoliša 2009. – 2012., u Hrvatskoj se sustavno provodi praćenje zdravstvene ispravnosti hrane na tržištu, zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju iz javnih vodoopskrbnih objekata, praćenje slučajeva i epidemija bolesti koje se prenose hranom i epidemija bolesti koje se prenose vodom te praćenje kakvoće mora na morskim plažama i kvalitete zraka. Praćenje onečišćenja bukom tek je u začetku. Razlog zbog kojeg se određene sastavnice okoliša (koje utječu na zdravlje i kvalitetu života ljudi) ne prate sustavno je nepostojanje zakonske regulative, nedovoljna istraženost i dokazivost štetnih učinaka na zdravlje i kvalitetu života ljudi te nedostatak standardiziranih pokazatelja na državnoj i međunarodnoj razini.

Analizu povezanosti razine i vrste onečišćenja zraka te njegovih posljedica po ljudsko zdravlje trenutno nije moguće provesti budući da u RH ne postoji sustavna i planska kontrola kvalitete zraka u zatvorenim prostorima (kod kuće ili na poslu). Iz tog se razloga ne može sa sigurnošću reći koje su eventualne bolesti povezane s kvalitetom zraka.

Prekoračenja graničnih vrijednosti kvalitete zraka u naseljenim područjima najčešće dolazi zbog blizine lokalnih izvora onečišćenja, kao što su promet i ložišta. Trenutno najveći problem onečišćenja zraka u naseljenim područjima predstavlja onečišćenje prašinom te troposferskim ozonom. Na gotovo cijelom području Republike Hrvatske kvaliteta zraka u pogledu onečišćenja sumporovim dioksidom (SO₂) u posljednjih pet godina bila je prve kategorije. Kvaliteta zraka u naseljenim područjima nešto je slabije kvalitete no ne može se sa sigurnošću definirati je li isto posljedica realnog onečišćenja ili sustavnijeg mjerenja. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije onečišćenje zraka u okolišu u Hrvatskoj iznosi 0,6%.

Općenito, izloženost onečišćenju zraka, osobito azbestu, povećava se rizik od bolesti dišnog sustava. Smatra se da dugotrajna izloženost pojedinim onečišćenjima (CO₂) može pridonijeti razvoju kronične opstruktivne plućne bolesti. Prekomjerno onečišćenje lebdećim česticama karakteristično je za gradove smještene na području nizinske kontinentalne Hrvatske (Zagreb, Sisak, Osijek, Slavonski Brod, Kutina). U gradovima promet izravno opterećenje okoliš zbog velikom ispuštanja štetnih tvari u okoliš. Najizraženiji negativni utjecaj na okoliš ima cestovni promet s obzirom na to da rastuća potrošnja nafte i naftnih derivata ide u korak s povećanjem broja cestovnih vozila. Onečišćeni zrak kod ljudi može uzrokovati vrtoglavicu, glavobolju, crvenilo i svrbež u očima, curenje iz nosa, kašljanje i otežano disanje, prehlade i alergije te općenito pogoršanje postojećih plućnih i srčanih bolesti. Također, bolesti koje mogu biti posljedica onečišćenog zraka su astma, bronhitis, emfizem pluća, srčane i plućne bolesti te respiratorne alergije.

⁴² Analitička podloga za izradu Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, Ekonomski institut, 2015

Promjenjivost klime i klimatske promjene utječu na stanovništvo, a posebice se to odnosi na ranjive skupine (starije stanovništvo, kronični bolesnici, djeca). Osim što klimatske promjene neposredno utječu na srednje godišnje temperature zraka, promjenama u količini oborina (u nekim dijelovima do razmjera poplave, a u drugim dijelovima kao smanjenje količina oborina), učestalost ekstremnih vremenskih prilika, one pogoduju širenju bolesti koje se razvijaju u toplijim uvjetima. Također postoji mogućnost i povećanja broja osoba koje su podložne raznim alergijama.

Na sustav javne vodoopskrbe priključeno je 82% stanovništva (2011.) pri čemu je veća priključenost na Jadranskom vodnom području (93%) u odnosu na vodno područje rijeke Dunav (77%). Kvaliteta vode koja se koristi za ljudsku potrošnju iz javnih vodoopskrbnih objekata na području RH vrlo je dobra, uz manje od 10% zdravstveno neispravnih uzoraka. Stupanj prosječne opskrbljenosti vodom značajno je povećan u odnosu na 1990. godinu.

Priključenost stanovništva na sustave javne odvodnje procjenjuje se na oko 46%, a veći je u većim aglomeracijama. U manjim aglomeracijama tehnički je i financijski zahtjevnije rješavanje odvodnje s obzirom da je i gustoća naseljenosti manja. Veliki dio stanovništva bez javne vodoopskrbe opskrbljuje se vodom putem tzv. lokalnih vodovoda, kojih na području Hrvatske ima nekoliko stotina. Rezultati praćenja zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju različiti su po županijama.

Provedba monitoringa vode za piće iz razvodne mreže u razdoblju od 2009. do 2012. godine obavljena je u različitom obimu, što varira od županije do županije. U prosjeku se od planiranih oko 30.000 uzoraka godišnje. Razmatrajući podatke po županijama, najveći udio zdravstveno neispravnih uzoraka zabilježen je u Krapinsko-zagorskoj županiji (oko 71%), što je prije svega posljedica velikog broja lokalnih vodovoda bez bilo kakve prerade vode za ljudsku potrošnju.

Onečišćenje vode za ljudsku potrošnju u fizikalno - kemijskom pogledu razlikovalo se od regije do regije. Povišen sadržaj arsena zabilježen je u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji, kao posljedica prirodnoga geološkog sastava tla navedenog područja. Zabilježeno je i sporadično zasljanjivanje sirovih voda, kao i povišene količine natrija, kalija, klorida i sulfata u Dubrovačko-neretvanskoj i Zadarskoj županiji.

Na uređajima za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda su se 2012. godine pročišćavale otpadne vode od oko 35% ukupnog broja stanovnika u Hrvatskoj, što čini oko 75% opterećenja od stanovništva prikupljenog putem sustava javne odvodnje.

Ukupna priključenost na uređaje za pročišćavanje je veća u Jadranskom vodnom području (42%) u odnosu na vodno područje rijeke Dunav (32%), no na vodnom području rijeke Dunav je značajno veća priključenost na uređaje drugog i trećeg stupnja.

Bolesti uzrokovane lošom kvalitetom vode rijetke su i uglavnom izazvane konzumiranjem vode iz već spomenutih manjih vodoopskrbnih sustava. To se prvenstveno odnosi na ruralna područjima gdje su naselja raspršena i na nepogodnom reljefu te na otocima. U ruralnim područjima ispitivanja zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju iz zdenaca pokazuju da je u oko trećine ispitanih uzoraka prisutno mikrobiološko onečišćenje. Bolesti se u tim slučajevima šire na način da se u organizam putem kontaminirane vode unese uzročnik (bakterije, virusi, protozoe, itd.). Najčešće

hidrične epidemije su epidemije kolere, trbušnog tifusa i paratifusa te bacilarne dizenterije. Vodom se mogu širiti i leptospiroza, legionarska bolest, tularemija, virusni konjunktivitis i streptokokoze.

Jedan od utjecaja na kvalitetu života stanovništva je buka. Najviše dopuštene razine buke u otvorenom prostoru propisane su Pravilnikom o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave⁴³ i Pravilnikom o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu⁴⁴, a ovise o nizu čimbenika kao što je namjena prostora i vrijeme dana - noći. Zakon o zaštiti od buke⁴⁵ određuje izradu karte buke i akcijskih planova za gradove, glavne ceste, željeznice i zračne luke.

Glavni nedostatak provođenja sustavnih mjera zaštite od buke i smanjenja štetnog utjecaja buke na zdravlje čovjeka jest nedostatak financijskih sredstava za izrade karata buke na razini jedinica lokalne samouprave i na razini drugih obveznika izrade karata buke, nedostatak sredstava za izradu akcijskih planova upravljanja bukom okoliša i provođenje mjere zaštite od buke, ali i neuvrštavanje podataka iz karata buke i akcijskih planova u prostorno-planske dokumente.

Strateške karte buke i akcijski planovi odnose na pojedine prometne i industrijske izvore buke. Osim naseljenih područja s više od 100.000 stanovnika, obvezu izrade strateških karata buke i izrade i donošenja akcijskih planova imaju i vlasnici/koncensionari industrijskih područja, glavnih cesta s više od 3.000.000 prolaza vozila godišnje i glavnih zračnih luka s više od 50.000 operacija (uzlijetanja i slijetanja) godišnje. U RH među obveznicima izrade strateških karata buke, a koji su do prosinca 2014. godine izradili strateške karte buke su: Grad Rijeka, Grad Split, Grad Zagreb i Grad Osijek, Zračna luka Dubrovnik, Autocesta Zagreb Macelj, Autocesta Rijeka Zagreb i Hrvatske autoceste te Bina Istra iako nije obveznik izrade karte buke.

B.12. OTPAD

Na razini Europske unije donošenjem Akcijskog plana za kružno gospodarstvo (COM/2015/0614 final) postavlja se regulatorni okvir za razvoj kružnoga gospodarstva na jedinstvenom europskom tržištu. U narednom razdoblju Republika Hrvatska će kao i druge članice Europske unije trebati prilagoditi svoje politike gospodarenja otpadom uz prihvatanje ciljeva za smanjenje odlaganja otpada na odlagališta, povećanje pripreme za ponovnu uporabu i recikliranje ključnih tokova otpada poput komunalnog otpada i ambalažnog otpada. Promjene koje se očekuju postavljaju dodatne izazove na uspostavi cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

Trenutno su, u Hrvatskoj, u završnoj fazi izgradnje dva centra za gospodarenje otpadom, Mariščina i Kaštijun, dok su preostali planirani centri u pripremi. Jedinice lokalne samouprave izvršavaju obvezu odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada kroz uspostavu reciklažnih dvorišta.

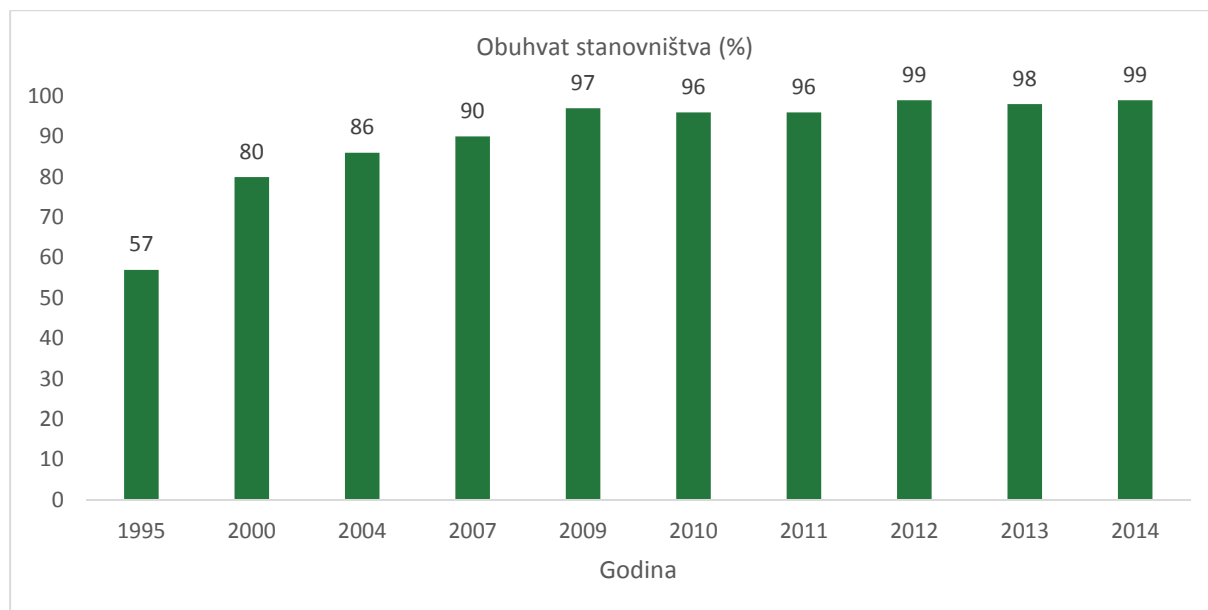
Od 1995. godine obuhvat stanovništva uključenog u organizirani odvoz komunalnog otpada u Republici Hrvatskoj se kontinuirano povećava te je u 2014. godini iznosio 99%.

⁴³ NN 145/04, NN 46/08

⁴⁴ NN 46/08

⁴⁵ NN 153/13, 30/09, 55/13, 41/16

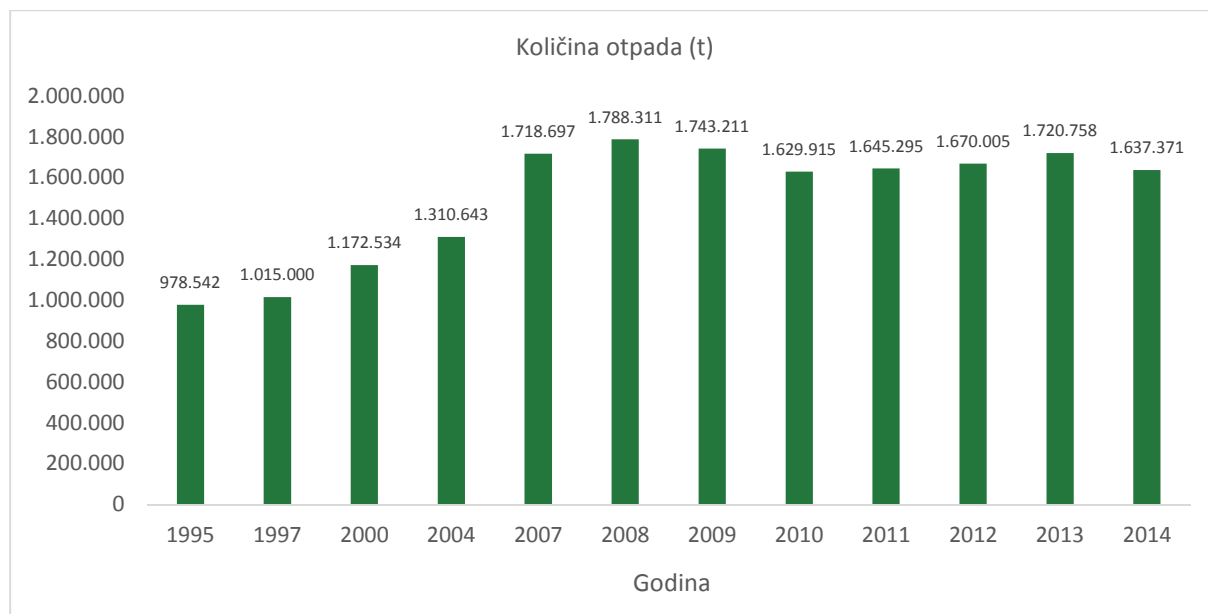
Grafički prikaz B-31: Obuhvat stanovništva organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada u RH

Izvor: Izvješće o komunalnom otpadu za 2014. godinu, Urbroj: 427-25-13-16-194/114, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, veljača 2016.

Do 2008. godine bilježen je stalni porast količine proizvedenog komunalnog otpada, nakon čega je uslijedilo smanjenje proizvedene količine otpada, do 2010. godine. Tijekom 2011. godine, ponovo se javlja porast količina proizvedenog komunalnog otpada, koji je obrazložen kao posljedica određenih promjena u samoj metodologije izračuna. Navedeni porast zaustavljen je 2013. godine, nakon čega se u 2014. godini bilježi pad od 4,8% u odnosu na 2013. godinu.

U 2014. godini, u Republici Hrvatskoj je proizvedeno 1.637.371 tona komunalnoga otpada. Svaki stanovnik Hrvatske proizveo je tijekom 2014. godine 382 kg komunalnoga otpada, što je ispod prosjeka Europske unije (481 kg/stanovnik, podatak za 2013. godinu).

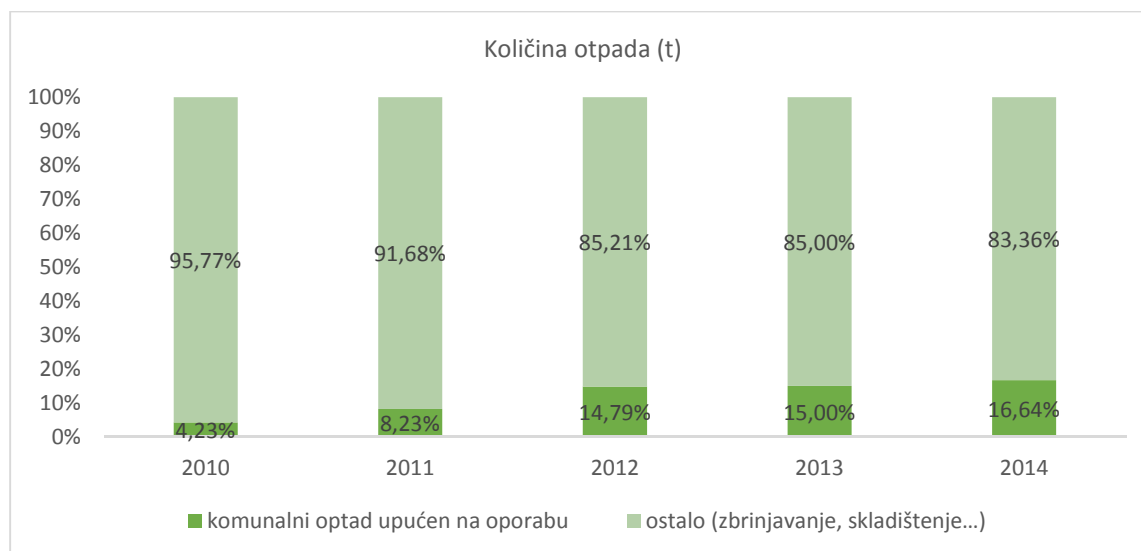
Odvojeno sakupljanje pojedinih frakcija iz komunalnog otpada još uvijek ne provodi veći broj općina/gradova. Od 2010. do 2013. godine u Hrvatskoj je zabilježen rast količina odvojeno sakupljenog komunalnog otpada (glomazni otpad, papir, biootpad, staklo, plastika, metal), dok se u 2014. godini bilježi lagani pad količina odvojeno sakupljenog otpada od 6% u odnosu na 2013. godinu. Navedeno smanjenje je obrazloženo kao posljedica smanjenja ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada.

Grafički prikaz B-32: Količine ukupno proizvedenog komunalnog otpada u RH

Izvor: IZVJEŠĆE O KOMUNALNOM OTPADU ZA 2014. GODINU, URBROJ: 427-25-13-16-194/114, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, veljača 2016.

Udio količina komunalnog otpada izravno upućenog na uporabu za 2010. godinu iznosio je 4%, za 2013. iznosio je 15%, a u 2014. godini 17% (272.421 t) ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada. Primjenom jedne od metoda iz Odluke Komisije 2011/753/EU uspostavi pravila i metoda izračuna za provjeru poštivanja ciljeva iz članka 11. (2) Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i vijeća odnosno Okvirne direktive o otpadu, stopa recikliranja papira, metala, plastike i stakla iz komunalnog otpada u 2014. godini iznosi 22%, odnosno nešto manje od polovice ciljanog udjela za 2020. godinu.

Grafički prikaz B-33: Udio komunalnog otpada upućenog na uporabu

Izvor: IZVJEŠĆE O KOMUNALNOM OTPADU ZA 2014. GODINU, URBROJ: 427-25-13-16-194/114, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, veljača 2016.

Od 2005. do 2014. godine bilo je evidentirano i praćeno 312 lokacija službenih odlagališta. Na kraju 2014. godine ukupno je bilo 148 aktivnih odlagališta, a zatvoreno je ukupno 164 odlagališta otpada. Otpad je uklonjen sa 71 lokacije.

U razdoblju od 2008. do 2014. udio komunalnog otpada koji je odložen na odlagališta smanjen je sa 97% na 80% (1.308.122 t). Gotovo sva količina odložena je bez prethodne obrade. Tijekom 2014. godine kompostirano je 33.471 t komunalnog otpada u 9 aktivnih kompostana.

C. OKOLIŠNE ZNAČAJKE PODRUČJA NA KOJA PROVEDBA SRRRH MOŽE ZNAČAJNO UTJECATI

SRRRH-om se određuju strateška usmjerenja regionalnog razvoja. Samim time ne određuju se konkretna područja na kojima će se razvoj realizirati te nije moguće izdvojiti konkretna područja na koja provedba SRRRH može značajno utjecati. Opis okolišnih značajki područja RH dani su u prethodnom poglavlju, za svaku sastavnicu i opterećenja okoliša posebno.

D. POSTOJEĆI OKOLIŠNI PROBLEMI

Opisano u poglavlju B.

E. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA USPOSTAVLJENI PO ZAKLJUČIVANJU MEĐUNARODNIH UGOVORA I SPORAZUMA KOJI SE ODNOSU NA SRRRH

U nastavku je analiziran odnos ciljeva SRRRH s ciljevima zaštite okoliša uspostavljenih po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma. Analizirani su sljedeći dokumenti:

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (Rio de Janeiro 1992.). Objavljena je u NN-MU 01/92, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 7. srpnja 1996. Kyoto protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime. Republika Hrvatska ratificirala je Protokol 1999. Zakonom o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime NN-MU 5/07. Izmjene iz Dohe Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime. Republika Hrvatska donijela je Zakon kojim se potvrđuju Izmjena iz Dohe Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime, usvojena u Dohi 8. prosinca 2012.	Temeljni cilj Konvencije je „...postići stabilizaciju koncentracija stakleničkih plinova u atmosferi na razinu koja će spriječiti opasno antropogeno djelovanje na klimatski sustav. Ta razina treba se ostvariti u vremenskom okviru dovoljno dugom da omogući ekosustavu da se prilagodi na klimatske promjene da se ne ugrozi proizvodnja hrane te da se omogući nastavak ekonomskog razvoja na održiv način“. Cilj Kyoto Protokola je smanjenje emisije stakleničkih plinova u industrijaliziranim zemljama za oko 5,2 posto u odnosu na razine iz 1990-ih godina u razdoblju od 2008. do 2012. godine. Obvezu smanjenja emisija za 20% na nivou Europske unije države članice provode zajednički, putem sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova EU ETS. Za emisije i sektore koji nisu obuhvaćeni EU ETS sustavom (dio industrijskih procesa, uporaba otapala i drugih proizvoda, poljoprivreda, šumarstvo, gospodarenje otpadom, kućanstva i usluge, promet itd.), za države članice i Republiku Hrvatsku je određena godišnja nacionalna kvota koja se ne smije prekoračiti.	Uzimajući u obzir ciljeve koji proizlaze iz temeljnih državnih razvojnih dokumenata, kao i Plana zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine SRRRH daje strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru kojima će se omogućiti daljnji gospodarski razvoj na održivi način i time indirektno doprinjeti ostvarenju ciljeva Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime. Aktivnosti unutar mjere 1.2.4. doprinose ostvarenju tih ciljeva.
Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača (Beč, 1985)(NN-MU 12/93), Montrealski protokol o tvarima koje oštećuju ozonski omotač (Montreal, 1987) (NN-MU 12/93); Copenhagen, 1992. (NN-MU 8/96); Montreal 1997 (NN-MU)	Smanjiti proizvodnju i primjenu tvari koje uništavaju ozonski sloj kako bi se smanjila njihova zastupljenost u atmosferi i tako zaštitio osjetljivi ozonski sloj Zemlje	Mjere u sklopu SRRRH ne odnose se na ciljeve definirane Konvencijom i Protokolom na direktnoj razini.
Konvencija o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja (Barcelona, 1976) (Na temelju notifikacije o sukcesiji Republika Hrvatska stranka je Konvencije od 8. listopada 1991. temeljem notifikacije o sukcesiji (NN-MU 1/92) (NN-MU 12/93, NN-MU 17/98, stupila na snagu 9. srpnja	Ciljevi Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja • Primjenjivati, sukladno svojim mogućnostima, načelo sprječavanja, prema kojemu, tamo gdje postoji opasnost od nanošenja ozbiljne ili nenadoknadive štete, nedostatak pune znanstvene sigurnosti neće se uzeti kao razlog	Aktivnostima unutar mjera 1.2.1., 1.2.2., 1.3.1. i 1.3.2. među ostalim predviđa se i <i>ujednačavanje kvalitete, razvijenosti i poboljšanje organizacije prometne (... pomorske, ...) infrastrukture te razvoj i unaprjeđivanje kvalitete infrastrukture</i> što uključuje i pročišćavanje otpadnih voda. Tim aktivnostima pridonosi se ostvarenju ciljeva postavljenih Konvencijom.

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
2004. NN-MU 11/04): → Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova iz zrakoplova ili spaljivanjem na moru (Barcelona, 1995.) → Protokol o suradnji u sprječavanju onečišćavanja s brodova i, u slučajevima opasnosti, suzbijanju onečišćavanja Sredozemnog mora (Malta, 2002) → Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja kopnenim izvorima i aktivnostima (Atena 1980.) (Siracusa 1996.) → Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju (Barcelona 1994. i Monako 1995.) → Protokol o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćenja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentskog pojasa, morskog dna i morskog podzemlja (Madrid, 1994.) → Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora prekograničnim prijevozom opasnog otpada i njegovog odlaganja (Izmir, 1996.) → Protokol o integralnom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja (Barcelona, 2008) Sporazum o Subregionalnom planu intervencija za sprječavanje, spremnost za i reagiranje na iznenadna onečišćenja Jadranskog mora većih razmjera (Portorož, 2005) Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja s brodova (MARPOL 73/78) (Republika Hrvatska je stranka Konvencije od 8. listopada 1991.	odlaganja isplativih mjera za sprječavanje narušavanja okoliša • Primjenjivati načelo »onečišćivač plaća«, prema kojemu troškove sprječavanja, nadzora i smanjivanja onečišćenja dužan je snositi onečišćivač, poštujući pritom javne interese • Izraditi procjenu utjecaja na okoliš za predložene djelatnosti za koje se vjeruje da bi mogle imati značajan nepovoljan utjecaj na morski okoliš, a podliježu odobrenju od strane nadležnih državnih vlasti • Unaprjeđivati suradnju između država u postupcima izrade procjene utjecaja na okoliš za djelatnosti unutar njihove nadležnosti, odnosno pod njihovim nadzorom za koje se vjeruje da bi mogle imati značajan nepovoljan utjecaj na morski okoliš drugih država, odnosno područja izvan granica državne nadležnosti, na temelju priopćenja, razmjene obavijesti i savjetovanja Preuzeti obvezu promicanja cjelovitoga upravljanja obalnim područjima, uzimajući u obzir zaštitu područja od ekološke i krajobrazne važnosti, kao i razborito korištenje prirodnih bogatstava. Ciljevi Međunarodne konvencije o sprječavanju onečišćenja s brodova • Sprečavanje onečišćenja uljem • Sprečavanje onečišćenja štetnim tekućim tvarima koje se prevoze u trupu • Sprečavanje onečišćenja štetnim tvarima u pakiranom obliku • Sprečavanje onečišćenja fekalijama	

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
temeljem notifikacije o sukcesiji (NN-MU 1/92))	- Sprečavanje onečišćenja otpacima - Sprečavanje onečišćenja zraka s brodova	
Direktiva 2008/56/EZ o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji) od 17. lipnja 2008.	Osnovna svrha Direktive je postizanje i održavanje dobrog stanja morskog okoliša do 2020. godine. Opći ciljevi su: → zaštita, očuvanje, omogućavanje oporavka i obnavljanje morskih i obalnih ekosustava te održivo korištenje ekosustavnih usluga; → „očuvanje zaštićenih područja u moru i ekološki značajnih područja EU NATURA 2000“; → smanjenje onečišćenja u morskom i obalnom okolišu u cilju očuvanja zdravlja ljudi, ekosustava i omogućavanja korištenja mora i obale; → uspostavljanje i/ili održavanje ravnoteže između ljudskih aktivnosti i prirodnih resursa primjenom ekosustavnog pristupa.	Aktivnostima unutar mjera 1.2.1., 1.2.2., 1.3.1. i 1.3.2. pridonijet će se ostvarenju ciljeva postavljenih Direktivom. Provođenjem aktivnosti razvoja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u okviru mjere 1.2.1. značajno će se doprinijeti postizanju cilja smanjenja onečišćenja u morskom i obalnom okolišu u cilju očuvanja zdravlja ljudi, ekosustava i omogućavanja korištenja mora i obale.
Konvencija o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992.). Republika Hrvatska potvrdila je Konvenciju 1996. godine. Objavljena je u NN – MU br. 6/06. U okviru ove Konvencije potpisan je i Protokol o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol) (NN-MU 07/02) Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) (Bern, 1979., stupila na snagu 1982.). Zakon o potvrđivanju Konvencije donesen u travnju 2000. (NN 66/2000.).	Osnovni ciljevi Konvencije su osigurati: → očuvanje sveukupne biološke raznolikosti, → održivo korištenje prirodnih dobara, na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja, → integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektore. Glavni ciljevi Bernske Konvencije su osigurati očuvanje i zaštitu divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih prirodnih staništa (navedenih u dodacima I. i II Konvencije), povećanje suradnje između ugovornih stranaka, kao i regulirati eksploataciju tih vrsta (uključujući i migratorne vrste) navedene u Dodatku 3. U tu svrhu Konvencija nameće zakonske obveze ugovornim	Aktivnosti unutar mjere 1.2.3., 1.2.4., 3.2.4. pridonose ciljevima navedenih Konvencija ponajviše na području održivog korištenja prirodnih dobara i jačanju međusektorske suradnje u području održivog korištenja i zaštite prirode.

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija) (Bonn, 1979, stupila na snagu 1985). Zakon o potvrđivanju Konvencije donešen u svibnju 2000 (NN - MU 67/2000). U okviru ove Konvencije potpisani su sporazumi: → Sporazum o zaštiti kitova (Cetacea) u Crnom moru, Sredozemnom moru i susjednom Atlanskom području (ACCOBAMS) (NN-MU 06/00) → Sporazum o zaštiti europskih populacija šišmiša (EUROBATS) (NN-MU 06/00) → Sporazum o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica (AEWA) (NN-MU 06/00) Konvencija o močvarama (Ramsarska konvencija, 1971.). Hrvatska je, na vlastiti zahtjev, postala punopravna članica Konvencije u lipnju 1991. Odredbe Konvencije implementirane su u Nacionalnoj strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NN 143/2008).	strankama zaštititi više od 500 divljih biljnih vrsta i više od 1.000 divljih životinjskih vrsta. Cilj Bonnske Konvencije je očuvanje migratornih vrsta divljih životinja u čitavom području njihova rasprostranjenja. Konvencija predstavlja okvir unutar kojeg države članice mogu poduzimati mjere zaštite i očuvanja migratornih vrsta i njihovih staništa na globalnoj razini. Misija Ramsarske konvencije je „očuvanje i mudro korištenje svih vlažnih staništa kroz aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini, putem međunarodne suradnje, kao doprinos postizanju održivoga razvoja diljem svijeta“.	
Konvencija o europskim krajobrazima (Firenca 2000.). Objavljena je u NN - MU 12/02., stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. ožujka 2004., a taj je datum objavljen u NN-MU 11/04. Zakon o potvrđivanju Konvencije donesen je u rujnu	Konvencija ima za ciljeve promicanje zaštite krajobraza, upravljanje i planiranje te organiziranje europske suradnje o pitanjima krajobraza	Aktivnostima predviđenim mjerom 1.1.3., teži se postići valorizacija, promicanje i zaštita krajobraza što je u skladu s preuzimanjem obveza Konvencije o europskim krajobrazima.

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
2002. godine (NN - MU 12/2002). Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (NN-MU 12/93). Usvojena: PARIZ, 1972. Republika Hrvatska stranka je Konvencije na temelju notifikacije o sukcesiji od 8. listopada 1991. Konvencija je u odnosu na RH stupila na snagu 8. listopada 1991. Konvencija Vijeća Europe o zaštiti arhitektonskog blaga Europe (NN-MU 6/94) Zakon o ratifikaciji Europske konvencije o zaštiti arheološke baštine (revidirana) Valetta, 1992. (NN-MU 4/04 i 9/04 objava) Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (NN MU 5/07) Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (Unesco 2003, Zakon o potvrđivanju konvencije: NN, Međunarodni ugovori br. 5/05,5/07-objava).	Osnovni ciljevi konvencije o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine su: Potaknuti zemlje potpisnice na praćenje i izvještavanje o stanju očuvanja područja Svjetske baštine; Pružanje stručne pomoći i profesionalnog usavršavanja za poslove očuvanja područja Svjetske baštine; U slučaju potrebe, pružanje žurne pomoći područjima Svjetske baštine koja se nalaze u neposrednoj opasnosti. Ostali ciljevi su: Jačanje javne svijesti; Poticanje sudjelovanja lokalnih zajednica na očuvanje njihove kulturne i prirodne baštine; Ostvarivanje međunarodne suradnje u očuvanju kulturne i prirodne baštine.	Aktivnostima predviđenim mjerama 1.1.3., 1.2.3., 2.1.3. i 3.2.4. podržavaju se ciljevi Konvencija na područjima razvoja kulturnog identiteta, održivog korištenja i vrednovanja kulturne baštine, međusektorskog povezivanja i uključivanja lokalnih zajednica.
Konvencija Ujedinjenih Naroda o suzbijanju dezertifikacije u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom, osobito u Africi (Pariz, 1994.), Objavljena u NN – MU br. 11/00, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 4. siječnja 2001., NN –MU br. 14/00	Suzbijanje dezertifikacije i ublažavanje posljedica suše u zemljama pogođenim jakim sušama i/ili dezertifikacijom DNZ	Mjere u sklopu SRRRH ne odnose se na ciljeve definirane Konvencijom.
Konvenciju o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu i o radnom okruženju (NN – MU 2/94)	Sprječavanje nesreća i ozljeda, koje utječu na zdravlje, a nastaju kao posljedica rada, povezane su s radom ili se događaju tijekom rada, na način da se umanje, u mjeri u kojoj je to moguće, uzroci opasnosti svojstveni	Mjere u sklopu SRRRH ne odnose se na ciljeve definirane Konvencijom.

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
	radnom okruženju.	
Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo, 1991.), objavljena u NN – MU br. 6/96), stupila je na snagu u odnosu na RH 10. rujna 1997.; Zakon o potvrđivanju Izmjene i dopune Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, Sofija 27. veljače 2001. i Izmjene i dopune Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Cavtat, 2004.), objavljen je u NN – MU br. 7/08, a Ispravak zakona u NN – MU 1/09. Konvencija o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata (Helsinki, 1992.), (NN MU 7/99) stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 19. travnja 2000., NN MU 10/01)	Ciljevi Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica - Pojedinačno ili zajednički poduzeti sve prikladne i učinkovite mjere za sprečavanje, smanjenje i kontrolu značajnih negativnih utjecaja planiranih aktivnosti na okoliš preko granica države Ciljevi Konvencije o prekograničnim učincima industrijskih akcidenata - Sprečavanje, pripravnost i odgovaranje na industrijske nesreće koje mogu izazvati prekogranične učinke, uključujući učinke takvih nesreća izazvanih prirodnim katastrofama - Međunarodna suradnja koja se odnosi na međusobnu pomoć, istraživanje i razvoj, razmjenu informacija i razmjenu tehnologija na polju sprječavanja, pripravnosti i odgovaranja na industrijske nesreće	Aktivnosti definirane mjerom 1.3.5. podržavaju ciljeve navedenih Konvencija na područje procjene rizika, prevencije, kontrole i sanacije onečišćenja.
Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (Okvirna direktiva o vodama) (SL L 327, 22. 12. 2000	- Osiguravanje dostatnih količina površinskih i podzemnih voda dobre kakvoće potrebnih za održivu, uravnoteženu i pravičnu uporabu voda - Znatno smanjenje onečišćenja podzemnih voda - Zaštita kopnenih površinskih voda i morskih voda - Postizanje ciljeva relevantnih međunarodnih ugovora, uključujući i one koji su usmjereni na eliminaciju onečišćenja morskog okoliša.	Aktivnosti propisane u sklopu mjere 1.2.1. direktno podržavaju ciljeve utvrđene Direktivom.
Nova europska politika zdravlja – Zdravlje 2020 (The new European policy for health – Health 2020)	Značajno unaprijediti zdravlje i blagostanje sveukupnog stanovništva	Aktivnosti propisane u sklopu mjere 1.1.2. direktno

KONVENCIJA/PROTOKOL/SPORAZUM	CILJEVI PROTOKOLA/KONVENCIJE/SPORAZUMA	KOMENTAR
	- Smanjiti nejednakosti u zdravlju - Osnažiti javno zdravstvo - Osigurati ljudima sustav zaštite zdravlja koji je univerzalan, pravičan, kvalitetan i održiv.	podržavaju ciljeve utvrđene Politikom.
Direktiva o industrijskim emisijama (Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control))	Osigurati visoku razinu zaštite okoliša i poboljšanje kvalitete okoliša.	Aktivnosti propisane u sklopu mjere 1.2.4. podržavaju ciljeve utvrđene Direktivom.
Direktiva 2002/49/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. o procjeni i upravljanju bukom okoliša (SL L 189, 18.7.2002.)	Definirati zajednički pristup na bazi prioriteta, kako bi se izbjegli, spriječili ili smanjili štetni učinci, uključujući nelagode zbog izloženosti buci okoliša.	Mjere u sklopu SRRRH ne odnose se na ciljeve definirane Konvencijom.
Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR), NN – MU 5/08	Povećanje sigurnosti u međunarodnom cestovnom prijevozu.	Mjere u sklopu SRRRH ne odnose se na ciljeve definirane Konvencijom.

F. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI NA OKOLIŠ

Temeljem rezultata analize postojećeg stanja okoliša i okolišnih problema za svaku sastavnicu okoliša definirali su se okolišni ciljevi na način da budu u skladu s ciljevima strategija, planova i programa RH, kao i s ciljevima međunarodnih konvencija. Okolišni ciljevi prikazani su u Dodatku studije. Prilikom procjene mogućih utjecaja razmatrao se utjecaj pojedinih aktivnosti unutar mjera/ prioriteta i specifičnih ciljeva strategije na ostvarenje definiranih okolišnih ciljeva.

Prvi korak u procjenjivanju mogućih utjecaja bio je identifikacija aktivnosti unutar specifičnih ciljeva SRRRH čijom provedbom se mogu očekivati značajni utjecaji na okoliš te je ustanovljeno:

- Strategijom se predviđa širok raspon aktivnosti unutar različitih sektora i na različitoj razini (izgradnja, rekonstrukcija, modernizacija, priprema projekata, izrada planskih dokumenata, istraživanja, povezivanje sektora gospodarstva i znanosti, poticanje određenih aktivnosti i dr.)
- Svaka aktivnost može imati određeni utjecaj na neku od sastavnica okoliša (većeg ili manjeg značaja ovisno o tipu aktivnosti i njenoj razini te lokaciji)
- Provedbom velikog broja aktivnosti očekuju se pozitivni utjecaji na okoliš
- Negativni utjecaji mogu se očekivati provedbom aktivnosti unutar prioriteta 1.2. i 1.3. s obzirom da se njima planira izgradnja infrastrukture

Obzirom na navedeno, u nastavku su mogući utjecaji na okoliš sagledavani za svaku od pojedinih sastavnica okoliša: klima/ klimatske promjene, zrak, krajobraz, tlo, šume, vode (podzemne, površinske), more, biološka raznolikost, zaštićene prirodne vrijednosti, kulturna baština, stanovništvo, kao i zdravlje ljudi. Također, utjecaji su sagledavani i s aspekta mogućih dodatnih pritisaka na okoliš, kao što je nastajanje otpada i moguće akcidentne situacije.

Detaljan pregled mogućih utjecaja provedbe SRRRH po pojedinim sastavnicama okoliša dan je u Dodatku strateške studije, dok su u nastavku opisani samo glavni zaključci provedene procjene iz Dodatka. Također, u tablici u nastavku dan je pregled mogućih utjecaja provedbe aktivnosti u okviru pojedinih mjera/ prioriteta/ specifičnih ciljeva. Bitno je naglasiti da se radi o indikativnom pregledu budući da za ovakav tip programa nije moguće sa sigurnošću utvrditi stvarni značaj mogućeg utjecaja. Razlog tome je da SRRH predstavlja okvir za vrlo širok raspon aktivnosti, te da u ovoj fazi nije moguće predvidjeti koje aktivnosti će uistinu biti i provedene- na kojim lokacijama, u kojem opsegu niti na kojoj razini (izrada projektne dokumentacije, rekonstrukcija, izgradnja). Ova tablica rezultat je ekspertne procjene očekivanih kumulativnih utjecaja provedbe planiranih aktivnosti u opsegu kako je zaključeno na temelju informacija dobivenih kroz konzultacije s MRRFEU i ostalih dionika koji su bili uključeni tijekom izrade strategije. Pojedine oznake u tablici imaju sljedeće značenje:

Oznaka	Obrazloženje
--	Moguć značajan negativan utjecaj
-	Moguć umjereni negativan utjecaj
0	Utjecaj je zanemariv ili se ne očekuje
+	Moguć umjereni pozitivan utjecaj
++	Moguć značajan pozitivan utjecaj
	Moguć i pozitivan i negativan utjecaj
DIR/ INDIR	Direktan/ Indirektan
ST/ POV/ PRI	Stalan/ Povremen/ Privremen
KR/ SR/ DR	Kratkoročan/ Srednjeročan/ Dugoročan
LOK/ REG	Lokalan / Regionalan

NAZIV MJERE	KRAJOBRAZ	KVALITETA ZRAKA	KLIMATSKE PROMJENE	TLO I POLJOPRIV REDA	ŠUMARSTVO I LOVSTVO	VODE	MORE	BIORAZNOLIKOST	ZAŠTIĆENA PODRUČJA	KULturna BAŠTINA	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE LJUDI	RIZICI OD KATASTROFA
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA												
Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života												
1.1.1 Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	++ DIR/ST/DR/REG	0
1.1.2 Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	++ DIR/ST/DR/LOK	0
1.1.3 Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	0	0	+ DIR/ST/DR/LOK	0	+ INDIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/DR/REG	0	0	0	+ INDIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/DR/REG	0
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture												
1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+/- INDIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/LOK	++ DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	0	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK
1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja	DIR/ST/DR/REG	+ DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	0	+/- INDIR/ST/DR/REG	- DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/REG	0	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/REG	+ DIR/ST/DR/LOK
1.2.3 Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	++ DIR/ST/DR/REG	0	+ DIR/ST/DR/LOK	0	0	0	0	0	++ DIR/ST/DR/REG	++ DIR/ST/DR/REG	0	0
1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ INDIR/ST/DR/REG	-? DIR/ST/DR/REG	0	+ INDIR/ST/DR/REG	++ DIR/ST/DR/REG	- DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/REG	+ DIR/ST/DR/LOK
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima												
1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	DIR/ST/DR/LOK	0	+ DIR/ST/DR/LOK	+ INDIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/DR/REG	0	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK
1.3.2 Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ INDIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/DR/LOK	++ DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK
1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ INDIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/DR/LOK	0	0	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK
1.3.4 Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja	++ DIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	0	0	0	0	0	0	+ DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	0
1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	DIR/ST/DR/LOK	+ DIR/ST/DR/LOK	+ INDIR/ST/DR/REG	+ DIR/INDR/DR/REG	0	+ DIR/ST/DR/REG	0	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/REG	DIR/ST/DR/LOK	DIR/ST/DR/LOK	+ INDIR/ST/DR/REG
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI												
Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini												
2.1.1 Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/LOK	0
2.1.2 Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/REG	0
2.1.3 Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3. i 3.3.1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	++ DIR/ST/DR/REG	0	0

NAZIV MJERE	KRAJOBRAZ	KVALITETA ZRAKA	KLIMATSKE PROMJENE	TLO I POLJOPRIV REDA	ŠUMARSTV O I LOVSTVO	VODE	MORE	BIORAZNOLI KOST	ZAŠTIĆEN A PODRUČJA	KULTURNA BAŠTINA	STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE LJUDI	RIZICI OD KATASTROF A
										EG		
Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini												
2.2.1 Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/REG	0
2.2.2 Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima	0	0	0	0	+ INDIR/ST/D R/REG	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/REG	0
2.2.3 Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	0	0	0	+ INDR/ST/SR /REG	+ INDIR/ST/D R/REG	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/REG	0
2.2.4 Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+ INDIR/ST/DR/RE G	0
Prioritet 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini												
2.3.1 Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/REG	0
2.3.2 Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage	DIR/ST/DR/ LOK	0	0	0	++ DIR/ST/DR/ REG	0	0	0	0	0	DIR/ST/DR/LOK	0
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM												
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)												
3.1.1 Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	0	+ INDIR/ST/D R/LOK	+ INDIR/ST/D R/LOK	0	0	0	0	0	+ INDIR/ST/ DR/REG	0	+ INDIR/ST/DR/RE G	0
3.1.2 Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	0	0	+ DIR/ST/DR/ LOK	0	+ INDIR/ST/D R/REG	+ INDIR/ST/ DR/REG	0	0	+ INDIR/ST/ DR/REG	+ INDIR/ST/DR /REG	+ INDIR/ST/DR/RE G	0
3.1.3 Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+ INDIR/ST/DR /REG	+ INDIR/ST/DR/RE G	0
3.1.4 Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1 i 2.1.2)	0	0	0	0	+ INDIR/ST/D R/REG	0	0	0	0	+ INDIR/ST/DR /REG	+ INDIR/ST/DR/RE G	0
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)												
3.2.1 Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	0	+ INDIR/ST/D R/LOK	+ INDIR/ST/D R/LOK	0	0	+ INDIR/ST/ DR/REG	+ INDIR/ST/ DR/REG	+ INDIR/ST/DR /REG	+ INDIR/ST/ DR/REG	+ INDIR/ST/DR /REG	+ INDIR/ST/DR/RE G	0
3.2.2 Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	0	0	+ DIR/ST/DR/ LOK	0	+ INDIR/ST/D R/REG	+ DIR/ST/D R/REG	+ INDIR/ST/ DR/REG	+ INDIR/ST/DR /REG	+ INDIR/ST/ DR/REG	0	DIR/ST/DR/REG	+ INDIR/ST/D R/REG
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini												
3.3.1 Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	0	+ INDIR/ST/D R/LOK	+ INDIR/ST/D R/LOK	0	+ INDIR/ST/D R/REG	0	0	0	+ INDIR/ST/ DR/REG	+ INDIR/ST/DR /REG	INDIR/ST/DR/RE G	0
3.3.2 Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja	0	0	0	0	0	0	0	0	+ INDIR/ST/ DR/REG	0	INDIR/ST/DR/RE G	0

F.1. KRAJOBRAZ

Pritisak dosadašnjeg razvoja na krajobraz u RH rezultiralo je gubitkom ili degradacijom karakterističnih, vrijednih, prirodnih i kulturnih krajobraznih područja te smanjenjem kvalitete krajobrazne slike. Zbog toga se na razini ove strateške studije nametnula potreba za zaštitom krajobraza, kao jednom sveobuhvatnom sastavnicom okoliša, te su određeni sljedeći okolišni ciljevi:

- KR-1: Očuvati i osigurati daljnju zaštitu karakterističnih, vrijednih i iznimno vrijednih krajobraznih područja
- KR-2: Očuvati prepoznatljivost - identitet, vizualni sklad i raznolikost krajobraza
- KR-3: Povezati razvoj održivih, selektivnih oblika turizma s očuvanjem i zaštitom krajobraza

Kako bi se postigli navedeni okolišni ciljevi u SRR, pristupilo se analizi utjecaja mjera, definiranih za pojedini strateški cilj. Analizom su prvo odabrane mjere i njihove aktivnosti koje neće imati utjecaj na krajobraz, na temelju konkretnog, fizičkog pritiska na krajobraz. Mjere, kao npr., „Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u području odgoja, obrazovanja i sporta“ ili „Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini“ nemaju nikakvog fizičkog očitovanja u krajobrazu, niti posrednog, niti neposrednog jer se radi o boljoj organizaciji djelatnosti i ljudstva na području odgoja, obrazovanja, sporta, zdravstva i socijalne skrbi. Također, mjere koje se odnose na restrukturiranje financiranja nekog područja, edukaciju, razvoj pojedinih programa, jačanje kapaciteta i institucija, također nemaju fizičkog očitovanja u krajobrazu te se može reći da one imaju neutralan utjecaj na krajobraz. Nakon tog odabira, pristupilo se analizi preostalih mjera koje mogu imati fizičkog očitovanja u krajobrazu kroz izgradnju neke nove strukture, promjenu krajobrazne slike ili očuvanje tradicionalnih krajobraznih uzoraka. Mjere, koje uključuju novu izgradnju, pretežno su ocijenjene kao mali negativni utjecaj na krajobraz jer uzrokuju promijenu krajobrazne slike i zahtijevaju uklanjanje postojećih krajobraznih uzoraka. Mjere, koje uključuju programe i aktivnosti koje doprinose očuvanju krajobraza, ocijenjene su kao pozitivan utjecaj na krajobraz jer smanjuju zapuštenost i povećavaju očuvanje tradicionalnih, kulturnih krajobraznih uzoraka. Prema tome, utjecaji na krajobraz su prepoznati kod sljedećih mjera:

- 1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja
- 1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja
- 1.2.3 Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine
- 1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini
- 1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja
- 1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju
- 1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja
- 1.3.4 Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja
- 1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima
- 2.3.2 Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage

Aktivnosti, koje uključuju te mjere, odnose se uglavnom na rekonstrukciju i izgradnju infrastrukture (prometne, sportske, obrazovne, vodoopskrbe i odvodnje, i sl.). Takva izgradnja može tijekom radova ili trajno promijeniti krajobraznu sliku ili ukloniti/degradirati neku vrijednu krajobraznu strukturu, a nakon izgradnje u postojeću krajobraznu sliku je introducirana nova, antropogena infrastruktura. Ako

su planirani objekti smješteni unutar vrijednog krajobraza ili na vizualno izloženom prostoru, ako su kod gradnje korišteni arhitektonski stilovi izvan lokalnog kulturnog konteksta te ovisno o tipu objekta (linijski ili točkasti), utjecaj na krajobraz može biti negativan. Međutim, pravilnim odabirom lokacije i stila gradnje te uključivanjem krajobraznog uređenja u građevinski kontekst, moguće je i pozitivno utjecati na krajobraz kroz stvaranje nove, vizualno i estetski privlačne krajobrazne strukture. Nove strukture, koji nije moguće u potpunosti prilagoditi postojećem stanju krajobraza ili kojima nije moguće poboljšati loše stanje krajobraza, odnose se na odlagališta otpada, uređaje za pročišćavanje otpadnih voda, vjetroelektrane i sunčane elektrane, dalekovode i sl. Negativan utjecaj na krajobraz takvih objekata moguće je ublažiti pravilnim odabirom lokacije kroz razne planske postupke. Kod mjera koje uključuju održivo korištenje krajobraza, kako kulturnog, tako i prirodnog, kod mjera koje uključuju poticanje održivog razvoja specifičnih oblika turizma (ruralni, rekreacijski i sl.), te kod mjera koje uključuju sanaciju degradiranih krajobraza i obnovu zapuštenih objekata, utjecaj na krajobraz je pozitivan. Tim aktivnostima u potpunosti postižu zadani okolišni ciljevi za krajobraz. Takav vid razvoja sprječava zapuštanje i zarastanje vrijednih kulturnih krajobraza, omogućuje zaštitu vrijednih prirodnih krajobraza i doprinosi ugodnijem doživljaju i vizualnoj kvaliteti krajobraza. Aktivnosti, koje se odnose na razvoj gradova u smislu zelenih gradova, na donošenje mjera za razvoj urbanih područja, na kontrolirano/održivo širenje urbanih središta u skladu s konceptom kompaktnog grada, na urbanu preobrazbu napuštenih kompleksa i nekretnina te zona nezakonite gradnje, na integralnu revitalizaciju povijesnih jezgri, na razvoj urbane zelene infrastrukture, na razvoj urbane poljoprivrede i uzgoj hrane, na uvođenje OIE u urbanim sredinama te na uređenje gradskih vrtova, imaju također pozitivan utjecaj na krajobraz. Tim aktivnostima doprinjet će se smanjenju izgradnje i povećanju vizualnih kvaliteta grada, stvaranju ugodnog doživljaja urbanog krajobraza, povećanju poželjnosti boravka unutar grada, te stvaranju ugodnog, zelenog, urbanog ambijenta.

Kao zaključak može se naglasiti da će se SRRH ujedno i značajno doprinijeti i razvoju krajobraza, te će se na ovoj razini predvidjeti usmjerenja i preporuke koje će pomoći postizanju okolišnih ciljeva određenih za krajobraz.

F.2. KVALITETA ZRAKA

Kvalitetu zraka određuju koncentracije onečišćujućih tvari u zraku. Onečišćujuće tvari koje utječu na kvalitetu zraka, odnosno na zdravlje ljudi, vegetaciju i okoliš u cjelini i njihove granične vrijednosti zadane su Uredbom o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12). Zakonom o zaštiti zraka (NN 130/11 i 47/14) propisano je da u području prve kategorije kvalitete zraka (područje u kojem je zrak čist ili neznatno onečišćen tj. nisu prekoračene granične vrijednosti (GV), ciljne vrijednosti i dugoročni ciljevi za prizemni ozon), novi zahvat u okoliš ili rekonstrukcija postojećeg izvora onečišćivanja ne smije ugroziti postojeću kategoriju kvalitete zraka, dok se u području druge kategorije kvalitete zraka lokacijska, građevinska i uporabna dozvola za novi izvor onečišćivanja zraka ili rekonstrukciju postojećeg izvora može izdati ako se tom gradnjom smanjuje onečišćenost zraka, odnosno ako se propiše mjere sprječavanja onečišćivanja zraka. U skladu s navedenim kao okolišni ciljevi u odnosu na kvalitetu zraka zadani su:

- Z-1: Sprječavanje ili postupno smanjenje onečišćenja zraka u cilju zaštite zdravlja ljudi, kvalitete života i okoliša u cjelini
- Z-2: Zadržavanje ili poboljšanje postojeće kvalitete zraka

Z-3: Uspostavljanje nove i unapređenje postojeće mreže postaja za praćenje kvalitete zraka s ciljem stalnog poboljšanja kvalitete podataka u pogledu njihove cjelovitosti, točnosti, dosljednosti, transparentnosti, usporedivosti i razmjene informacija sukladno pravnoj stečevini EU

Analizom aktivnosti unutar pojedinih mjera ocijenjeno je da provođenje određenih aktivnosti može imati utjecaj na kvalitetu zraka dok neke mjere nemaju utjecaj na kvalitetu zraka. Ukoliko provođenjem neke mjere smanjuje onečišćenje zraka odnosno njezinim provođenjem može doći do smanjenja emisija onečišćujućih tvari u zrak tada se govori u pozitivnom utjecaju mjere na kvalitetu zraka. u suprotnom, mjera se ocjenjuje kao negativna.

Utjecaji na kvalitetu zraka nisu prepoznati za sljedeće mjere:

- 1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu
- 1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini
- 1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva
- 1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine
- 1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja
- 2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona
- 2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)
- 2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3. i 3.3.1)
- 2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija
- 2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima
- 2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini
- 2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini
- 2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage
- 3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima
- 3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije
- 3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1 i 2.1.2)
- 3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju
- 3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja

Od preostalih 11 mjera u kojima je prepoznat mogući utjecaj na kvalitetu zraka njih 6 (1.2.1., 1.2.2., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.5.) uključuje aktivnosti učinkovitijeg korištenja prometne (cestovne, željezničke, pomorske, riječne, zračne) infrastrukture, ublažavanja prometne izoliranosti i smanjenja zagušenosti. Iako takve mjere potencijalno mogu imati negativan učinak na kvalitetu zraka jer njihova realizacija može dovesti do povećanja korištenja vozila, a nusprodukti sagorijevanja fosilnih goriva u motorima s unutrašnjim izgaranjem su onečišćujuće tvari, realno je za pretpostaviti da će

implementacijom navedenih mjera ipak prevladati pozitivan utjecaj na smanjenje emisija onečišćujućih tvari kroz učinkovitije korištenje prometne infrastrukture, smanjenja prometne zagušenosti te povećano korištenje onih grana prometa koje su prepoznate kao grane prometa koje proizvode najmanje onečišćujućih tvari u odnosu na prevezeni teret (željeznički, brodski promet). Dostupnost širokopojasnog interneta (Mjere 1.2.1., 1.2.2., 1.3.2.) indirektno smanjuje potrebu za upotrebom vozila te na taj način pozitivno doprinosi smanjenju emisija onečišćujućih tvari u zrak.

Funkcioniranje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom (Mjera 1.2.4.) ima pozitivan doprinos očuvanju kvalitete zraka jer se na taj način smanjuje mogućnost nekontroliranog odlaganja otpada, povećava mogućnost uporabe otpada, a kontrolira se i emisija odlagališnih plinova koji narušavaju kvalitetu zraka područja koje je u blizini odlagališta. Adekvatna mreža odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda (Mjere 1.2.1., 1.3.2.) smanjuje emisije plinova neugodnih mirisa u okoliš koji nužno nastaju mikrobiološkim procesima unutar sustava odvodnje. Na taj se način održava visoka razina kvalitete zraka i umanjuje mogućnost dodijavanja mirisima.

Podaci o kvaliteti zraka nužan su preduvjet očuvanja kvalitete zraka pa će aktivnosti koje uključuju uspostavu, održavanje i razvoj infrastrukture prostornih podataka (Mjere 1.2.1., 1.2.2.) pozitivno doprinijeti mogućnosti očuvanja ili poboljšanja postojeće kvalitete zraka.

Integrirano upravljanje okolišem u smislu zaštite i održivog korištenja prirode i resursa trebalo bi imati i pozitivne utjecaje na kvalitetu zraka. Održivi tj. obnovljivi izvori energije kao što su energija Sunca, vjetra ili hidro energija nisu izvor emisija onečišćujućih tvari u zrak, te se njihovim korištenjem ne narušava kvaliteta zraka.

Indirektne pozitivne utjecaje na kvalitetu zraka mogu imati mjere poticaja za poduzetnike koji se bave zaštitom okoliša ili energetsom učinkovitosti, jer su i oni uključeni u aktivnosti podizanja svijesti i obrazovanja ključnih dionika o zaštiti prirode i potrebi za većom energetsom učinkovitosti, te održivom razvoju. Strateško planiranje koje u sebi sagledava i utjecaje na pojedine sastavnice okoliša također će pozitivno pridonijeti očuvanju kvalitete zraka

F.3. KLIMATSKE PROMJENE

Razmatranje problema klimatskih promjena može se razdvojiti na dvije grane. Moguće je gledati utjecaj pojedinih aktivnosti na klimatske promjene. U tom se slučaju najčešće gleda koliko realizacija pojedinog projekta pridonosi nastajanju stakleničkih plinova čime se narušava njihova prirodna koncentracija u atmosferi, što je, po svemu sudeći, glavni razlog globalnog zatopljenja i klimatskih promjena. Stoga se ocjena prihvatljivosti pojedinih projekata s obzirom na klimatske promjene svodi na procjenu produkcije stakleničkih plinova pojedinih projekata i na doprinos projekata prilagodbi na neminovne klimatske promjene koje se događaju i one koje se predviđaju u budućnosti. Ukoliko provođenjem aktivnosti unutar pojedinih mjera dolazi do smanjenja/povećanja emisije stakleničkih plinova u zrak tada se govori u pozitivnom/negativnom utjecaju mjere na ublažavanje klimatskih promjena. S druge strane moguće je gledati kakav utjecaj klimatske promjene imaju na pojedini zahvat ili ljudsku djelatnost. Ukoliko klimatske promjene imaju utjecaj na određene aktivnosti te se provedbom mjera umanjuju/povećavaju posljedice koje nastaju zbog klimatskih promjena, govori se o pozitivnom/negativnom doprinosu prilagodbi klimatskim promjenama. U skladu s navedenim, kao okolišni ciljevi u odnosu na klimatske promjene zadani su:

- KP-1: Smanjenje i ograničavanje emisije stakleničkih plinova i tvari koje oštećuju ozonski sloj te održavati razine odliva stakleničkih plinova
- KP-2: Prevencija nastanka šteta i ublažavanje posljedica uzrokovanih klimatskim promjenama

Analizom aktivnosti unutar pojedinih mjera ocijenjeno je da provođenje određenih mjera ima utjecaj na klimatske promjene ili može pridonijeti ublažavanju posljedica klimatskih promjena (prilagodbi) dok neke mjere nemaju utjecaj niti na ublažavanje niti na prilagodbu klimatskim promjenama.

F.3.1. UTJECAJ NA UBLAŽAVANJE KLIMATSKIH PROMJENA

Ukoliko provođenjem neke od mjera dolazi do smanjenja/povećanja emisije stakleničkih plinova u zrak tada se govori u pozitivnom/negativnom utjecaju mjere na ublažavanje klimatskih promjena.

Utjecaji na ublažavanje klimatskih promjena nisu prepoznati za sljedeće mjere:

- 1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu
- 1.1.2. Unapređenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini
- 1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine
- 2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona
- 2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)
- 2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3. i 3.3.1)
- 2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija
- 2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima
- 2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini
- 2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje
- 2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini
- 2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage
- 3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije
- 3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1 i 2.1.2)
- 3.2.2. Unapređenje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnog upravljanju
- 3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja

Sve preostale mjere mogu imati veći ili manji utjecaj na ublažavanje klimatskih promjena, a njihov utjecaj se generalno smatra pozitivnim. Razlog velikom broju aktivnosti s pozitivnim utjecajem na ublažavanje klimatskih promjena vjerojatno je sve veća svjesnost svih dionika društva na realnost klimatskih promjena koje imaju utjecaj na sve ljudske djelatnosti (gospodarske, sociološke, ekonomske, zdravstvene,...), ali i ljudsko zdravlje. Pojedine mjere (1.1.3., 1.2.1., 1.2.2., 1.3.3., 1.3.4.,

3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.3.1.) uključuju aktivnosti kojima se eksplicitno navodi promicanje programa i podrška razvoju sustava ublažavanja klimatskih promjena. Iz ostalih aktivnosti koje mogu utjecati na ublažavanje klimatskih promjena izdvajaju se skupine aktivnosti vezane uz promet. To su aktivnosti unutar mjere 1.2.1., 1.2.2., 1.2.4., 1.3.1., 1.3.4., 1.3.5. (podrška aktivnostima ujednačavanja kvalitete, razvijenosti i učinkovitijeg korištenja prometne infrastrukture, razvoja turističke destinacije uz poticanje zelene mobilnosti, podrška izradi projekata „Održivog plana urbane i regionalne mobilnosti“, podrška ulaganjima u željezničku infrastrukturu, podrška razvoju multimodalnog integriranog prometa i suradnja u aktivnostima poboljšanja kvalitete usluga u prometu, podrška u aktivnostima ulaganja u riječnu prometnu infrastrukturu, podrška u unaprjeđenju cestovne i željezničke infrastrukture u smislu povećanja njezine energetske učinkovitosti (npr. unapređenje rasvjete, odvodnje, zaštita od buke, elektrifikacija željeznica), promicanje i potpora boljoj organizaciji i korištenju zelenog javnog prijevoza s ciljem smanjenja ispuštanja CO₂, podrška rješenjima kojima se uspostavljaju sustavi temeljeni na konceptu održive urbane mobilnosti, provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema prometnih zagušenja, poboljšanje kvalitete, sigurnosti i ekološke održivosti usluga i čvorišta pomorskog i obalnog prijevoza promicanjem multimodalnih rješenja, poboljšanje koordinacije između sudionika u teretnom prijevozu s ciljem povećanja broja multimodalnih okolišno prihvatljivih prijevoznih rješenja). Sve navedene mjere imaju pozitivan doprinos ublažavanju klimatskih promjena. Pozitivan doprinos ublažavanju klimatskih promjena imat će i aktivnosti vezane uz povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. Mjere koje sadrže takve aktivnosti su 1.2.4., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.5., 2.2.1. (podrška u aktivnostima potpune primjene mjera energetske učinkovitosti i boljeg iskorištavanja obnovljivih i drugih održivih izvora energije, podrška regionalnom energetsom razvoju, definiranje odgovornosti regionalnih i lokalnih dionika u održavanju energetske infrastrukture, podrška uvođenju i razvoju novih financijskih instrumenata za obnavljanje i poticanje energetske učinkovitosti građevina, podrška razvoju i uvođenju novih tehnologija u energetske sustav kroz sufinanciranje OIE i jačanje kapaciteta otočana (npr. solarna energija, desalinizacija, kinetička energija vjetrova, biomasa, potencijalna energija mora...), primjena koncepta kružnog gospodarstva za korištenje otočnih resursa, provedba aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema potrošnje velike količine energije, promicanje i unaprjeđenje uvođenja i korištenja OIE). Dodatni pozitivan doprinos ublažavanju antropogenog utjecaja na klimatske promjene imaju aktivnosti podrške razvoju lokalnih sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, zaštite od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda i navodnjavanja te podrška uspostavi i funkcioniranju cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, uključujući ponovnu uporabu u okviru mjera za sprječavanje nastanka otpada, odvojeno sakupljanje i sortiranje otpada, reciklažna dvorišta odnosno osiguravanje provedbe Plana gospodarenja otpadom na područjima svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Mjere 1.2.1., 1.2.4., 1.3.2.). Osiguranje dostupnosti širokopojasnoj internetskoj mreži, koje se predviđa kroz mjere 1.2.1., 1.2.2. i 1.3.2. također ima pozitivan doprinos smanjenju emisija stakleničkih plinova jer smanjuje potrebu za korištenjem vozila (kroz projekte kao što su e-gradani). Eventualni negativan utjecaj na klimatske promjene mogu imati pojedine aktivnosti unutar mjere 1.3.2. Naime, uspostava, izgradnja i razvoj cestovne prometne infrastrukture prema (kopnu), na i među otocima, poboljšanje pomorske i zračne međuotočne povezanosti uvođenjem odgovarajućih redovnih i izvanrednih linija te optimiranje zračnog prijevoza i izgradnja odgovarajuće infrastrukture te subvencije određenim kategorijama otočnog stanovništva u otočnom cestovnom, pomorskom i zračnom prijevozu, neovisno o konačnom cilju predstavljaju moguće dodatne izvore stakleničkih plinova. Naravno da njihov doprinos fenomenu globalnih razmjera kao što su klimatske promjene nije značajan, no nije ni pozitivan te se upravo iz tog razloga izdvaja iz svih ostalih, pozitivnih aktivnosti. Kako bi se negativni utjecaji na ublažavanje klimatskih promjena sveli na najmanju moguću mjeru, pri provedbi navedenih aktivnosti

potrebno je voditi računa da se koriste najnovije tehnologije s malim emisijama stakleničkih plinova, obnovljivi izvori energije te provode mjere energetske učinkovitosti.

F.3.2. UTJECAJ NA PRILAGODBU KLIMATSKIM PROMJENAMA

Ublažavanje klimatskih promjena neće imati toliko značaj koliko značaj za gospodarstvo, zaštitu imovine i zdravlja ljudi te okoliša općenito, na lokalnoj razini, ima utjecaj pojedinih mjera na prilagodbu klimatskim promjenama i smanjivanje rizika koje donose klimatske promjene. Globalno gledajući, klimatske promjene utječu na gotovo sve sastavnice okoliša (npr. lokalno izumiranje/povećanje određenih vrsta, promjene u sastavu zajednica), sve gospodarske djelatnosti (industrija, energetika, promet, turizam, brodogradnja, poljoprivreda, ribarstvo,...), ali i ljudsko zdravlje. Zbog svojih klimatskih i geografskih obilježja Hrvatska je prepoznata kao država izrazito ranjiva na klimatske promjene⁴⁶. Stoga je ključno, istovremeno uz mjere smanjivanja emisija stakleničkih plinova, raditi na procjeni i smanjivanju rizika i šteta koje klimatske promjene sa sobom nose te se prilagođavati na već nastale posljedice klimatskih promjena.

Analizom aktivnosti unutar pojedinih mjera ustanovljeno je da sljedeće mjere ne sadrže aktivnosti koje uključuju prilagodbu na klimatske promjene:

- 1.1.1. Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu
- 1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja
- 2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona
- 2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)
- 2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija
- 2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima
- 2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini
- 2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje
- 2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini
- 2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage
- 3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije
- 3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja (veza mjera 1.2.1 i 2.1.2)
- 3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja

⁴⁶ Izvor: <http://www.mzoip.hr/hr/klima/prilagodba-klimatskim-promjenama.html>

Kao i u slučaju ublažavanja klimatskih promjena, budući da klimatske promjene utječu na širok spektar ljudskih djelatnosti, sve je veća svjesnost svih dionika društva na realnost klimatskih promjena i nužnost prilagodbe na moguće posljedice. Stoga ne čudi da unutar svih mjera nema niti jedne aktivnosti koja bi negativno utjecala na prilagodbu klimatskim promjenama. Čak 9 mjera eksplicitno navodi podršku aktivnostima vezanim uz prevenciju posljedica klimatskih promjena i prilagodbe novim klimatskim uvjetima na lokalnoj i/ili regionalnoj razini (1.1.3., 1.2.1., 1.2.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.5., 3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.3.1.). Od navedenih devet mjera, pet mjera (1.2.1., 1.2.2., 1.3.3., 1.3.4., 3.1.1.) uključuju i dodatne aktivnosti kojima se pridonosi prilagodbi na klimatske promjene. Izdvajaju se aktivnosti vezane uz podršku razvoju zaštite od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda, podršku u aktivnostima ulaganja u željezničku infrastrukturu, podršku aktivnostima integralnog upravljanja morem i obalnim područjem, razvoj i unaprjeđivanje kvalitete komunalne, društvene, prometne, energetske i IKT infrastrukture, podršku rješenjima kojima se uspostavljaju sustavi temeljeni na konceptu održive urbane mobilnosti, povećanju sigurnosti pograničnog područja od prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim faktorom, te potpora razvoju sustava prevencije, kontrole (uključujući procjene rizika od štetnih događaja) i sanacije onečišćenja. Budući da klimatske promjene mogu utjecati i na ljudsko zdravlje, aktivnosti koje se dotiču poboljšanja u sustavu zdravstva (mjera 1.1.2. i 1.3.5. (podrška u aktivnom upravljanju ljudskim resursima u sustavu zdravstva, poboljšanje usluga u sektoru javnog zdravstva i socijalne skrbi)) također imaju pozitivan doprinos prilagodbi klimatskim promjenama.

Klimatske promjene kao što su promjene temperature zraka, produljenje toplinskih valova, intenziviranje i učestalije pojavljivanje ekstremnih oborina, promjene u režimu vlage, porast razine mora mogu utjecati i na kulturnu baštinu. Različitost sastavnica kulturne baštine (npr. vrijeme nastanka, lokacija, unutarjni ili vanjski objekti) za posljedicu ima različiti utjecaj klimatskih promjena na pojedine elemente odnosno različite vrste promjena koje se na njima mogu dogoditi zbog klimatskih promjena. Stoga su aktivnosti unutar mjera 1.2.3. i 2.1.3. (i s ovom mjerom povezana aktivnost unutar mjere 1.3.2. Očuvanje i revitalizacija otočnih povijesnih jezgri naselja) vrlo bitne za očuvanje i prilagodbu neobnovljivog resursa kao što je kulturna baština.

Budući da su klimatske promjene dinamički procesi, a scenariji i projekcije budućeg stanja klime sadrže određene nepouzdanosti, intenzitet i smjer budućih klimatskih promjena ne može se odrediti sa potpunom sigurnošću. U tom bi smislu i mjere prilagodba klimatskim promjenama trebale biti redovito ažurirane. Stoga su vrlo bitne aktivnosti uključene u mjere unutar SC3 (Sustavno upravljanje regionalnim razvojem) koje uključuju sustavno usklađivanje strateških dokumenata lokalne i regionalne razine s nadređenim strateškim dokumentima kao i uspostavljanje sustava upravljanja javnim politikama koji obuhvaća i povezuje ciklički sve upravljačke faze: analizu, planiranje, provedbu, praćenje, izvještavanje i vrednovanje; te se usklađuje s horizontalnim pitanjima kao što je prilagodba klimatskim promjenama. Također pozitivan doprinos imaju aktivnosti iz mjere 3.1.2. vezane uz definiranje smjernica za dobro upravljanje projektima u području klimatskih promjena, provedbe procesa usuglašavanja postupaka planiranja za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u procesu planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja projekata na svim razinama upravljanja regionalnim razvojem.

Pozitivan doprinos prilagodbi, ali i ublažavanju klimatskih promjena imaju aktivnosti koje uključuju obrazovanje ključnih dionika o kompleksnim razvojno upravljačkim temama važnim za razvoj projekata uključujući zaštitu prirode, energetske učinkovitost, kulturnu baštinu, ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama, održivi razvoj i sl. (mjere 3.2.1, 3.3.1.).

Mjera 3.2.2. uključuje nekoliko aktivnosti koje utječu na smanjenje i prevenciju šteta koje mogu nastati kao posljedica klimatskih promjena. To su aktivnosti suradnje na uspostavi funkcionalnog sustava koordinacije institucija nadležnih za civilnu zaštitu, uspostava nacionalnog stručnog tijela za djelovanje u izvanrednim i kriznim situacijama, podrške JLP(R)S u razvoju i provedbi programa prevencije štetnih posljedica uzrokovanih izvanrednim događanjima kao npr. elementarnih nepogoda i podrške u vođenju evidencija rizične infrastrukture i sustavu održavanja.

Zaključak utjecaja na ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama je da se za razvoj učinkovitih preventivnih mjera i mjera prilagodbe da se potencijalni utjecaji klimatskih promjena minimiziraju, pri planiranju gotovo svih zahvata moraju u obzir uzimati relevantne projekcije i scenariji mogućih rizika koje klimatske promjene donose. Kontinuirani razvoj klimatskih modela dovest će do pouzdanije procjene intenziteta i mogućih utjecaja klimatskih promjena što će omogućiti da se u budućnosti razviju i učinkovitije preventivne mjere i mjere prilagodbe. Razumijevanje i učinkovito uključivanje utjecaja klimatskih promjena neophodan je preduvjet uspješne prilagodbe na klimatske promjene te bi trebao biti jedan od prioriteta svim zainteresiranim stranama. Ulaganja u pojedine gospodarske aktivnosti i projekte bez uzimanja u obzir navedenih projekcija može dovesti do ozbiljnijih propusta i znatnih društveno ekonomskih gubitaka.

Europska komisija izradila je neformalne Smjernice za voditelje projekata⁴⁷ čija je svrha pomoći u upravljanju dodatnim rizicima vezanim za klimatske promjene te upotpuniti sastavni dio procjena koje se primjenjuju u fazi razvoja projekata. Smjernice su osmišljene kao alat koji može pomoći smanjiti gubitke izazvane klimatskim promjenama u okviru javnih, privatnih i javno-privatnih ulaganja te tako povećati otpornost investicijskih projekata, ali i gospodarstava. Primjena ovih smjernica također omogućuje nositeljima projekata da investitorima dokažu da su prilikom razvoja projekata vodili računa o otpornosti na klimatske promjene.

F.4. TLO I POLJOPRIVREDA

Sukladno geografskoj raznolikosti područje RH karakteristično je po pedološkoj raznolikosti. Degradacija tala očituje se u procesima erozije, alakalizacije i zaslanjivanja. Izvori onečišćenja u najvećoj mjeri vezani su uz divlja i nesanirana odlagališta otpada te minirana područja. U sektoru poljoprivrede najizraženiji problemi su neobrađenost i zapuštenost poljoprivrednog zemljišta te niska razina uspostave sustava navodnjavanja.

Temeljem prepoznatih problema i postojećeg stanja tla i poljoprivrede te strateških dokumenata vezanih za tlo i poljoprivrednu proizvodnju određeni su slijedeći okolišni ciljevi:

T-1:	Zaštita tla i poljoprivrednog zemljišta od oštećenja (degradacije, onečišćenja štetnim tvarima, premještanja tj. erozije, deponiranja i nasipavanja zemljišta te prenamjene izgradnjom objekata
T-2:	Poticanje ekološki prihvatljive poljoprivredne proizvodnje
T-3:	Održivo korištenje poljoprivrednog zemljišta

⁴⁷ Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK, (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission)

Identifikacijom aktivnosti ustanovljeno je da se ne očekuju utjecaji na tlo i poljoprivredu provedbom aktivnosti unutar prioriternih osi:

- 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života,
- 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini,
- 2.3. Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini,
- 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti),
- 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije),
- 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini,

budući da se iste ne mogu povezati sa sektorom poljoprivrede i tлом kao sastavnicom okoliša.

Planirane aktivnosti u sklopu mjera SRRH najvećom mjerom utjecati će pozitivno na razvoj poljoprivrede i zaštiti tla kao sastavnice okoliša.

Mjerom 1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja predviđen je razvoj sustava javne infrastrukture (javne vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda) što će pozitivno djelovati na tlo i poljoprivredu u vidu smanjenja štetnog djelovanja otpadnih voda.

Provedbom aktivnosti uspostave i funkcioniranja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom (osiguravanje daljnje provedbe Plana gospodarenja otpadom svih županija) uključene mjerom 1.2.4., utječe se na smanjenje onečišćenja tla, te na smanjenje ugrožavanja postojeće poljoprivredne proizvodnje u blizini odlagališta.

Prioritetnom osi 1.3. kojom se pruža podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima te mjerama 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. očekuje se značajan pozitivan utjecaj na poljoprivrednu djelatnost. Kroz razradu modela privlačenja investicija u potpomognuta područjima, poticanjem poljoprivrednih projekata, usklađivanjem zemljišnih knjiga i katastra, razradom modela poticanja (samo)zapošljavanja očekuje se pozitivan utjecaj na razvoj poljoprivredne djelatnosti. Čišćenje tla i zemljišta od mina također je predviđena aktivnost predmetne osi koja će pozitivno djelovati na tlo i poljoprivredno zemljište, a samim time i na razvoj poljoprivredne djelatnosti.

Mjerom 2.2.3. i 2.2.4. unutar prioriteta 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini, pruža se podrška izrade marketinških strategija i organizacija, plasmanu specifičnih lokalnih i regionalnih proizvoda, brandiranju proizvoda zbog čega se očekuje pozitivan utjecaj na poljoprivredu kroz brendiranje i plasman poljoprivrednih proizvoda u sklopu turističke ponude. Ulaganjem u sufinanciranje (top-up) programa poticanja poduzetništva i obrta koje provode jedinice lokalne i regionalne samouprave uzrokovat će pozitivan trend razvoja i u sektoru poljoprivrede.

Provedbom mjera kojima se potiče razvoj komunalne javne ili cestovne infrastrukture neizbježni su manji negativni utjecaji na tlo koji su uzrokovani građevinskim radovima. Utjecaji su lokalnog i privremenog karaktera se na strateškoj razini ne smatraju značajnima.

F.5. ŠUMARSTVO I LOVSTVO

Prema prepoznatim problemima i postojećem stanju šumarstva (promatrano s pozicije gospodarskog aspekta) te u skladu sa smjernicama definiranim Nacionalnom šumarskom strategijom (NN 120/03) određeni su okolišni ciljevi:

Š-1	Očuvati šumska područja, spriječiti fragmentaciju te degradaciju šumskih staništa i zdravstvenog stanja šuma
Š-2	Razgraničiti šumsko od poljoprivrednog zemljišta
Š-3	Poticati razvoj privatnog šumarstva i unapređenje gospodarenja privatnim šumama

Identifikacijom aktivnosti čijom provedbom su mogući utjecaji na okoliš (vidi poglavlje N) ustanovljeno je da se ne očekuju utjecaji na šume provedbom aktivnosti mjera 1.1.1 i 1.1.2 unutar prioriteta 1.1 (*"Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života"*), zatim mjere 1.2.3 unutar prioriteta 1.2 (*"Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture"*), 1.3.4 i 1.3.5 specifičnog cilja "Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja", zatim svih mjera Prioriteta 2.1. (*"Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini"*) kao i mjera 2.2.1 unutar prioriteta 2.2 (*"Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini"*), mjera 2.3.1 unutar prioriteta 2.3 (*"Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini"*) specifičnog cilja "Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti" te mjera 3.1.1 i 3.1.2 unutar prioriteta 3.1 (*"Učinkovito upravljanje u skladu s načelom supsidijarnosti"*), 3.2.1 unutar prioriteta 3.2 (*"Djelotvorna međusektorska suradnja u skladu s načelom participacije"*) i mjere 3.3.2 unutar prioriteta 3.3. (*"Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini"*), budući da se iste ni na koji način ne mogu povezati sa sektorom šumarstva te su isključene iz daljnjeg razmatranja.

Analiziranjem specifičnih ciljeva i prioriteta Strategije došlo se do zaključka kako će sva tri specifična cilja u većoj ili manjoj mjeri imati utjecaja na šumarstvo i lovstvo. Budući da se ove dvije djelatnosti u ovome poglavlju razmatraju isključivo s gospodarskog aspekta, dok su ostali aspekti opisani u drugim poglavljima (bioraznolikost, krajobraz). Velika većina utjecaja će biti pozitivnog karaktera, budući da su mjere većinom razvojnog usmjerenja, dok će negativni utjecaji biti, kao i većina pozitivnih, indirektnog karaktera.

Pozitivni utjecaji

SC1 - Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja

Pozitivni utjecaji prepoznati su u mjeri 1.1.3 **Prioriteta 1.1** (*"Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života"*) kao indirektno pozitivne mjere u smislu podrške organizacijama civilnog društva, budući da su i brojni subjekti na području lovstva i privatnog šumarstva takvog ustroja (udruge privatnih šumovlasnika, lovačke udruge i lovačka društva). Mjere **prioriteta 1.2** (*"Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture"*) ambivalentnog su karaktera, budući da s jedne strane izgradnja prometnica može imati negativan utjecaj na šume ukoliko dođe do fragmentacije (izgradnje prometnice kroz šumsko područje), dok, s druge strane, povećana gustoća mreže prometnica može pozitivno utjecati na otvorenost šuma, a poboljšanje sigurnosti i prometne signalizacije utječe na smanjenje broja nesreća u vidu naleta vozila na divljač. Mjera 1.2.4 usmjerena je poboljšanju sustava upravljanja zaštićenim područjima te indirektno ima, doduše mali, pozitivan utjecaj na gospodarenje šumama u tim područjima. Naravno, u ovom je slučaju riječ samo o

zaštićenim područjima u kojima je prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) dopuštena gospodarska uporaba prirodnih dobara. Mjere 1.3.1, 1.3.2 i 1.3.3 **prioritetne osi 1.3** usmjerene su generičkom pružanju podrške razvoju potpomognutih područja, uključujući i sprečavanje daljnje depopulacije, povratak iseljenog i naseljavanje novog stanovništva te osvještavanje šire javnosti o mogućnostima financiranja projekata iz ESI fondova svakako će imati indirektan pozitivan utjecaj na lovstvo i šumarstvo, budući da je jedan od glavnih razloga lošeg gospodarenja privatnim šumama u potpomognutim područjima nedostatak ljudskih resursa, a u financiranju projekata iz ESI fondova (poglavito putem Programa ruralnog razvoja 2014. - 2020.) leže veliki potencijali za razvoj šumarstva i lovstva u jedinicama lokalne i regionalne samouprave s nižim indeksom razvijenosti.

SC2 - Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti

Mjere 2.2.2 i 2.2.3 prioriteta 2.2. (*"Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini"*) također će indirektno pozitivno utjecati na razvoj šumarstva i lovstva kroz poticanje klasterizacije i jačanje privatnih šumarskih tvrtki i obrta, udruživanje subjekata te povećanje konkurentnosti i učinkovitosti gospodarenja privatnim šumama, kao i bolje iskorištavanje razvojnih potencijala na zaštićenim područjima. Svako povećanje efikasnosti, odnosno kvalitete gospodarenja šumom i divljači, imat će i direktan pozitivan utjecaj na okoliš, odnosno šume i divljač promatranoga područja. Mjera 2.3.2 prioriteta 2.3 (*"Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini"*) posredno će pozitivno utjecati na šumarstvo, budući da je jedan od osnovnih čimbenika potkapacitiranosti privatnog šumarskog sektora nedostatak ljudskih resursa za učinkovito gospodarenje privatnim šumama.

SC3 - Sustavno upravljanje regionalnim razvojem

Mjere 3.1.2 i 3.1.4 prioriteta 3.1 (*"Učinkovito upravljanje u skladu s načelom supsidijarnosti"*) također će imati indirektan pozitivan učinak u vidu unapređenja upravljanja regionalnim razvojnim projektima te učinkovitijim upravljanjem imovinom na svim razinama, budući da će se stvoriti preduvjeti za bolji promet šumskih nekretnina i ulaganje u iste. Mali pozitivan učinak imati će i mjera 3.2.2 prioriteta 3.2 (*"Djelotvorna međusektorska suradnja u skladu s načelom participacije"*) budući da će pridonijeti problematici rješavanja međusektorskih konflikata. Mjera 3.3.1 prioriteta 3.3 (*"Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini"*) također će imati indirektan pozitivan utjecaj, budući da, između ostaloga, jača kapacitete potrebne za povlačenje sredstava iz ESI fondova, između ostaloga i Programa ruralnog razvoja 2014. - 2020. koji podrazumijeva i niz mjera usmjerenih razvoju šumarstva.

Negativni utjecaji

Određeni negativan utjecaj na šumarsku i lovnu djelatnost mogu prouzročiti mjere 1.2.1 i 1.2.2 prioriteta 1.2 (*"Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture"*) u vidu fragmentacije šumskog područja i presijecanja migracijskih putova divljači ukoliko planirane prometnice budu projektirane na način da prelaze preko tih područja.

F.6. VODE

Postojeći problemi na stanje voda uglavnom su vezani za kemijsko i fizikalno – kemijsko opterećenje voda iz točkastih i raspršenih izvora onečišćenja (javnu odvodnju i nekontrolirano ispuštanje otpadnih voda, ispuštanjem tehnoloških otpadnih voda, poljoprivredu te gospodarenje otpadom i sl.). Hidromorfološko opterećenja površinskih vode vezano je uz modifikaciju prirodnih voda uređenjem voda i zaštitom od štetnog djelovanja voda, uređivanjem vodnog režima na poljoprivrednim površinama, energetske sektor, izgradnjom hidroenergetskih sustava te prometni sektor, izgradnjom i održavanjem luka i plovni puteva na unutarnjim vodama. Opterećenje na vodni resurs uzrokuje: javna vodoopskrba (zahvaćanjem vode za opskrbu stanovništva), industrija (zahvaćanjem vode za tehnološke potrebe), energetske sektor (zahvaćanjem vode za hlađenje termoenergetskih postrojenja), opskrba vodom ribnjaka te turizam (zbog značajnog povećanja potreba za vodom u turističkoj sezoni, razdoblju hidroloških minimuma).

Temeljem prepoznatih problema i postojećeg stanja voda te strateških dokumenata vezanih za vodni okoliš određeni su slijedeći okolišni ciljevi:

V-1:	Planiranim aktivnostima ne dopustiti pogoršanje već dostignutog stanja grupiranih vodnih tijela podzemnih voda na području RH,
V-2:	Promicati održivo korištenje voda na osnovi dugoročne zaštite raspoloživih vodnih resursa,
V-3:	Zaštiti i poboljšati ekološko i kemijsko stanje površinskih vodnih tijela na području RH
V-4:	Pridonijeti ublažavanju posljedica poplava i suša

Prilikom analize mogućih utjecaja razmatrane su aktivnosti u sklopu određenih mjera koje bi mogle predstavljati utjecaj na stanje voda te ublažavanje posljedica poplava i suša.

Analizom je ustanovljeno da samo određene mjere određenih strateških ciljeva SRRRH-a mogu imati značajniji utjecaj na stanje voda:

- 1.1.3 Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva
- 1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja
- 1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja
- 1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini
- 1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju
- 1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima
- 3.1.2 Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima
- 3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini
- 3.2.2 Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju

Negativan utjecaj na stanje voda moguć je uslijed provođenja aktivnosti u sklopu mjere 1.2.1. Zaštita od poplava i drugih štetnih djelovanja voda predstavlja pozitivan i negativan utjecaj. Pozitivan utjecaj se očituje u ublažavanju pojave i posljedica poplava odnosno drugih štetnih djelovanja vode što ujedno utječe pozitivno na stanje vodnih tijela. Hidrotehničke građevine koje se koriste za obranu od poplava/smanjenja štetnih djelovanja voda predstavljaju pritisak na hidromorfološke značajke vodnih

tijela što se posebno odnosi na modifikaciju morfologije odnosno hidroloških karakteristika vodnih tijela. Generalno gledajući provedba ove mjere predstavlja pozitivan utjecaj jer razvojem i održavanjem sustava za obranu od poplava, posljedice poplava mogu se svesti na prihvatljivu razinu. Navodnjavanje, kao mjera koja se koristi u poljoprivredi također predstavlja hidromorfološko opterećenja na stanje voda, posebice zahvaćanjem vodnih resursa bilo površinske ili podzemne vode, no također doprinosi značajnom ublažavanju posljedica suša.

Provođenjem mjere 1.2.2 predviđaju se ulaganja u riječnu infrastrukturu u svrhu povećanja prometa unutarnjih plovni putova što uključuje poboljšanje plovnosti vodnih putova te rekonstrukciju postojećih odnosno izgradnju novih luka što predstavlja negativan utjecaj na postojeće hidromorfološko stanje vodnih tijela. Fizička modifikacija korita i obalnog pojasa može utjecati na hidrologiju rijeka.

Provođenjem mjere 1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini planira se podrška regionalnom energetskom razvoju. Ukoliko se planira gradnja velikih hidrotehničkih objekata doći će do značajnijih fizičkih modifikacija na vodnim tijelima površinske vode na kojima se planiraju takvi zahvati, što će dovesti do značajnijih negativnih utjecaja na hidromorfološko stanje površinskih vodnih tijela.

Ostale analizirane aktivnosti imat će pozitivan utjecaj na stanje voda te će doprinijeti ublažavanju posljedica suša i poplava

F.7. MORE

Analizama koje su napravljene za potrebe izrade dokumenta Početna procjena stanja i opterećenja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana, odnosno Izvješća o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj utvrđeno je da je ekološko stanje najvećeg dijela akvatorija vrlo dobro, ili dobro, odnosno da je more oligotrofno.

Usporedbom rezultata za razdoblja 2005.-2008. i 2009.-2012. utvrđeni su pozitivni trendovi ili nije zabilježena promjena (riblji fond, prosječna koncentracija ortofosfata, vrijednosti preostalih pokazatelja stanja eutrofikacije, prozirnosti udjeli zasićenja vodenog stupca kisikom). Jedini zabilježen negativni trend je porast prosječne koncentracije anorganskog dušika. Na osnovu navedenih trendova te postojećeg stanja određen je okolišni cilj:

M-1: Održati te poboljšati ekološko stanje mora, a posebno onih područja koja nisu u dobrom stanju.

Pristup analizi utjecaja se bazirao na prepoznavanju onih aktivnosti unutar pojedinih mjera koje bi mogle predstavljati rizik za ostvarenje zadanog okolišnog cilja M1. S obzirom na planirane aktivnosti može se zaključiti da se provedbom većine mjera ne očekuje utjecaj ili se, s obzirom na karakter aktivnosti ne očekuje značajan utjecaj. Provođenjem aktivnosti razvoja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u okviru mjere 1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja, značajno će se doprinijeti postizanju postavljenog okolišnog cilja. Jedina mjera koja bi mogla predstavljati značajniji rizik na održanje postojećeg dobrog ekološkog stanja mora ili njegovo poboljšanje je mjera koja se odnosi na pružanje podrške otočnom razvoju (1.3.2.) i to u vidu dodatne izgradnje luka radi poboljšanja pomorske međuotočne povezanosti te razvoja gospodarskih aktivnosti na otocima- turizma na način da se ne uzima u obzir prihvatni kapacitet prostora i mora.

Također, indirektni pozitivni utjecaji se mogu očekivati provedbom aktivnosti unutar mjera 3.2.1. i 3.2.2. koje podržavaju aktivnosti vezane za međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika te poboljšanje vertikalne i horizontalne suradnje, budući da se to smatra jednim od važnijih aktivnosti koje načelom preventivnosti i sagledavanjem svih aspekata prostora i okoliša (uključujući more) mogu indirektno doprinjeti i boljem korištenju mora i morskih resursa.

F.8. BIORAZNOLIKOST

Analizom dostupnih podataka, zaključeno je da postojeće stanje biološke raznolikosti trenutno nije zabrinjavajuće, ali su uočeni negativni trendovi koji bi kroz duži period mogli dovesti do toga da stanje postane zabrinjavajuće. Najznačajniji negativni trend je širenje urbanih površina i drugih površina s izraženim antropogenim utjecajem na štetu prirodnih staništa te postupna sukcesija staništa ovisnih o tradicionalnoj košnji i ispaši (travnjaci i pašnjaci). Posljedično s ugrožavanjem staništa, raste i broj ugroženih vrsta koje je potrebno dodatno štititi kako ne bi nestale s prostora RH. Autohtone vrste i staništa su pod izraženim pritiskom invazivnih vrsta, čija su brojnost i raširenost u stalnom porastu kao posljedica različitih ljudskih aktivnosti (prvenstveno gospodarstvo te veća mobilnost). Zbog određenih nedostataka podataka o bioraznolikosti, odnosno rasprostranjenosti stanišnih tipova i s njima povezanih vrsta, kao i o njihovoj brojnosti, nije moguće sa sigurnošću utvrditi trenutno stanje bioraznolikosti.

Okolišni cilj je postavljen prema situaciji utvrđenoj analizom postojećeg stanja:

BR-1: Očuvati povoljno stanje prirodnih stanišnih tipova s posebnim naglaskom na ugrožene i rijetke stanišne tipove te staništa unutar zaštićenih područja prirode.

Pristup analizi utjecaja se bazirao na prepoznavanju onih aktivnosti unutar pojedinih mjera koje bi mogle predstavljati rizik za ostvarenje zadanog okolišnog cilja BR-1. S obzirom na planirane aktivnosti može se zaključiti da se provedbom većine mjera ne očekuje utjecaj ili se, s obzirom na karakter aktivnosti ne očekuje značajan utjecaj. Mjere koje bi mogle predstavljati značajniji rizik na očuvanje povoljnog stanja prirodnih stanišnih tipova odnose se na mjere izgradnje prometne, energetske i komunalne infrastrukture, plovne puteve;

- 1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja
- 1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja
- 1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini
- 1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja
- 1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju
- 1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja
- 1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima

Utjecaji se najviše očituju kroz moguću fragmentaciju staništa (izgradnja infrastrukture najznačajniji je uzrok fragmentacije staništa). Izgradnja cjevovoda, s gledišta zaštite bioraznolikosti je manji problem od izgradnje prometnica ili željezničkih pruga koje ostaju trajna prepreka migratornim putevima životinja, jer se ipak, s vremenom, ostvaruje djelomična obnova staništa u koridoru cjevovoda. Ipak, mnogim vrstama i takva djelomično obnovljena staništa mogu predstavljati prepreku u migracijama (posebno kad se radi o koridorima kroz šume koje se moraju ukloniti, a nakon nekog

vremena nakon radova nastaju travnjaci ili šikara, a širenje šume se sprečava zbog očuvanja integriteta cjevovoda). Nadalje, infrastrukturni koridori predstavljaju pogodan prostor za širenje invazivnih vrsta (nakon uklanjanja prirodnog površinskog pokrova, invazivne vrste su često sposobnije zauzeti nova staništa).

Osim infrastrukturnih koridora, koji uz gubitak često dovode i do fragmentacije staništa, i drugi razvojni projekti mogu imati negativan utjecaj na ostvarenje postavljenog okolišnog cilja. Za razvoj pomorskog prometa, postoji mogućnost daljnje izgradnje lučke infrastrukture čime se može stvoriti dodatni pritisak na morsku obalu te pridnene zajednice.

Provedbom gore navedenih aktivnosti mogu se očekivati i utjecaji na vodene ekosustave, poplavna staništa te staništa ovisna o razinama podzemne vode (i njima povezane vrste), s obzirom na to da se planiraju plovni putevi i aktivnosti prilagodbe klimatskim promjenama.

Kod realizacije projekata vezanih za OIE mogu se očekivati i rizici posebno ako se radi o vjetroelektranama (ptice, šišmiši) i velikim hidroenergetskim objektima (idromorfološke značajke, t s tim u vezi i bioraznolikost vodenih ekosustava i dr.).

F.9. ZAŠTIĆENA PODRUČJA

Temeljem postojećeg stanja i prepoznatih problema, a u vezi regionalnog razvoja, zadan je sljedeći okolišni cilj:

ZP-1	Očuvati i poboljšati stanje prirodnih vrijednosti zbog kojih su područja proglašena zaštićenima
------	---

Aktivnosti predviđene strategijom koje su izravno vezane za ostvarenja ovog okolišnog cilja su:

1.2.3 Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine

Aktivnosti koje su usmjerene na razvoj modela međusektorske suradnje i uključivanje lokalnih gospodarskih subjekata u upravljanje zaštićenim područjima prirode doprinjet će kvalitetnijem upravljanju ovim područjima, a time i očuvanju prirodnih značajki zbog kojih su područja proglašena zaštićenima. Pozitivan utjecaj na okoliš očitovati će se u vidu boljeg upravljanja prirodnim resursima na zaštićenim područjima u kojima je dopuštena gospodarska uporaba prirodnih dobara (npr. sprečavanje daljnjeg zaraštavanja planinskih travnjaka i sl.).

Prilike se prepoznaju i na području materijalne i nematerijalne kulturne baštine, posebno u obliku povezivanja turizma i tradicijskih djelatnosti s ruralnim sredinama i kulturnim krajolicima.

Rizik za stanje okoliša unutar zaštićenih područja koji se može prepoznati odnosi se najviše na potencijalnu preopterećenost uslijed nekontroliranog i prekomjernog posjeta turista.

Indirektno, na ostvarenju zadanog okolišnog cilja može doprinjeti i provedba sljedećih aktivnosti:

1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini

1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja

1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju

1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja

1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima

Aktivnostima poticanja ostanka te povratka iseljenog i naseljavanja novog stanovništva na potpomognutim područjima može se indirektno doprinjeti ostvarenju zadanog okolišnog cilja, koji će se očitovati u vidu boljeg upravljanja prirodnim resursima na zaštićenim područjima u kojima je dopuštena gospodarska uporaba prirodnih dobara (npr. sprečavanje daljnjeg zaraštavanja planinskih travnjaka i sl.).

F.10. KULTURNA BAŠTINA

Prema prepoznatim problemima i postojećem stanju kulturne baštine određeni su sljedeći okolišni ciljevi:

KB-1: Zaštićena i očuvana kulturna baština
KB-2: Osigurano održivo korištenje kulturne baštine

Pristup analizi utjecaja se bazirao na:

- Procjenama utjecaja tehnologije izgradnje i korištenja zahvata u odnosu na elemente kulturne baštine ukoliko prioritetne mjere predviđaju aktivnosti koje podržavaju konkretne zahvate. Pri tome značajnu ulogu ima fizički oblik zahvata ali i popratne djelatnosti vezane za zahvat.
- Procjenama neizravnih utjecaja ukoliko prioritetne mjere predviđaju aktivnosti koje ne podržavaju direktno zahvate ali utječu na cjelokupnu klimu koja će rezultirati promjenama ili mogućnostima koje mogu pozitivno ili negativno utjecati na kulturološki kontekst ili pojedine sastavnice kulturno-povijesne baštine RH.

Generalno gledajući Strategija ima pozitivan odnos prema kulturno-povijesnoj baštini. Unatoč tome neizbježne su mjere koje mogu imati potencijalni negativni utjecaja. Te mjere su vezane za konkretne razvojne projekte poput infrastrukturnih ili industrijskih, a koji za sobom neizbježno nose konflikte kako s kulturno-povijesnom baštinom tako i s ostalim sastavnicama okoliša.

Ustanovljeno je da se ne očekuju značajni direktni ili indirektni utjecaji određenih aktivnosti na elemente kulturne baštine. To su aktivnosti vezane za mjere 1.1.1., 1.1.2., 2.1.1., 2.2.1., 2.2.2., 2.3.1., 2.3.2., 3.1.1., 3.2.2., 3.3.2. Navedene aktivnosti odnose se na društvene djelatnosti koje nemaju poveznice s KB ili na aktivnosti podrške i potpora.

Potencijalno negativne utjecaje nose aktivnosti koje podržavaju ostvarenje konkretnih projekata s fizičkom manifestacijom u prostoru. To su zahvati poput izgradnje prometnog i energetskog sustava, aglomeracija ili razvoja određenih oblika obnovljivih izvora energije. Utjecaji se svode na moguće uništavanje neotkrivenih ili evidentiranih elemenata kulturne baštine uslijed izgradnje zahvata ili na narušavanje konteksta okolice elementa kulturne baštine, kulturnih cjelina ili kulturnih krajolika. uslijed kontekstualno neprimjerene izgradnje. Iako postoji zakonska osnova koja obvezama u okviru izrade projektne dokumentacije sprečava takve događaje mogućnost degradacije je prisutna kako u obliku ugroze uslijed izgradnje tako i u obliku kumulativnih i sinergijskih utjecaja uslijed neadekvatnog planiranja takvih zahvata. U tu kategoriju spadaju aktivnosti unutar mjera: 1.2.1., 1.2.2., 1.2.4., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3. i 1.3.5. Potrebno je napomenuti da navedene mjere ne moraju imati

nužno negativan utjecaj već se u sklopu navedenih mjera može ostvariti i pozitivan utjecaj na KB. To se može dogoditi posredno odnosno razvojem određenih područja uslijed razvoja infrastrukture i poboljšanja životnih uvjeta, te ostvarivanjem uvjeta za održivo korištenje KB i prostora uopće. Uz zakonske obveze koje prate planiranje i izgradnju zahvata, te uz preporuke i preporučene mjere, mogućnost negativnih utjecaja je svedena na manju mjeru.

Kroz sva tri strateška cilja definirane su mjere koje na izravan i neizravan način pozitivno utječu na kulturno-povijesnu baštinu.

Direktan pozitivan utjecaj očituje se u aktivnostima mjere 1.2.3., koja je u potpunosti usmjerena na djelatnosti koje potpomažu očuvanje, zaštitu i održivo korištenje kulturne baštine. Aktivnosti u sklopu mjera 1.3.4. i 2.1.3. pozitivno utječu na određene područja kulturne baštine i to u obliku obnove povijesnih gradskih jezgri. U sklopu mjere 2.1.2. nije izrijekom navedena revitalizacija i održivo korištenje materijalne kulturne baštine ali ta mogućnost je prepoznata i ovisna o specifičnim situacijama u kojima je moguće aktivirati te održivo koristiti elemente kulturne baštine. U skladu s tim date su preporuke koje prepoznaju potencijale.

Indirektan utjecaj na kulturnu baštinu odnosno jačanje šireg konteksta koji povoljno utječe na kulturnu baštinu prepoznat je u nekoliko mjera. To je prije svega mjera 1.1.3. koja pruža podršku afirmaciji kulturnog identiteta. Mjere 2.2.3. i 2.2.4 kroz ekonomske i marketinške procese mogu uključiti i održivo korištenje kulturne baštine. Mjere koje su usmjerene na jačanje kvalitete, upravljanja i učinkovitosti te međuresorno usklađivanje nemaju direktan utjecaj ali potiču pozitivno ozračje i kvalitetnu bazu za odnos prema kulturnoj baštini. To su mjere: 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.2.1. i 3.3.1.

F.11. STANOVNIŠTVO I ZDRAVLJE LJUDI

Nepovoljna demografska struktura stanovništva jasno se uočava u biološkom i društveno-gospodarskom sastavu stanovništva u razdoblju od 2001. – 2011. godine. Dugotrajno nepovoljni demografski trendovi najizraženiji su u dobnoj strukturi. Proces starenja stanovništva dominantna je odrednica demografskih kretanja u RH. U Hrvatskoj na djelu prirodna depopulacija stanovništva. Stanovništvo Hrvatske se smanjuje i proces depopulacije je zahvatio mnoge regionalne i lokalne prostorne jedinice. Zajedničko djelovanje niskog fertiliteta, iskrivljena dobna struktura i iseljavanja mladih u reproduktivnoj dobi dovelo je do početka procesa izumiranja mnogih područja Hrvatske.

Dva najveća i usko povezana demografska procesa (depopulacija i demografsko starenje) su preduvjet, ali i ograničenje ukupnog prostornog razvitka i planiranja, funkcioniranja tržišta rada i policentričnog društveno-gospodarskog razvoja.

Dugoročne posljedice depopulacije i demografskog starenja (uzrokovane niskim fertilitetom ili iseljavanjem) očituju se u dostupnosti tržišta rada i poslova, dinamici tržišta nekretnina (gradnja novih stanova, poslovnih prostora i dr.) te u potrebi za određenim socijalnim, zdravstvenim i drugim uslugama (smanjenje potrebe za izgradnjom škola i povećanje potrebe za staračkim domovima). Ekonomski i demografski oporavak moguć je uz veće koncentracije svih tih potrebitih usluga u regionalne i lokalne centre područja koja su najviše pogođena nepovoljnim demografskim trendovima.

Prema prepoznatim problemima određeni su sljedeći okolišni ciljevi:

- S-1: Smanjiti ili usporiti proces depopulacije stanovništva
- S-2: Zaustaviti daljnji pad prirodnog prirasta stanovništva i nepovoljna migracijska kretanja, osobito emigraciju mladog i visokoobrazovanog stanovništva
- S-3: Smanjiti udio dugotrajnih, a povećati udio dnevnih migracija stanovnika, posebno u depopulacijskim područjima RH, posebno stanovništva vitalne dobi
- S-4: Stvoriti uvjete koji će omogućiti poboljšanje kvalitete života ljudi i općeg stanja zdravlja ljudi na cjelokupnom području RH (dostupnost i unaprjeđenje usluga, povećanje mogućnosti zapošljavanja)
- S-5: Smanjiti razlike u indeksu razvijenosti županija na cjelokupnom području RH
- ZD-1: Smanjiti rizik za ljudsko zdravlje

Inicijalnom procjenom ustanovljeno je da će gotovo sve aktivnosti predviđene Strategijom regionalnog razvoja RH imati značajno pozitivan utjecaj na stanovništvo odnosno na dostizanje postavljenih okolišnih ciljeva. U najgorem slučaju neće narušiti postojeće demografske trendove.

Gledajući kumulativni utjecaj, provedbom Strategije očekuje se pozitivan utjecaj na postojeće stanje i trendove kretanja stanovništva. Očekuje se smanjenje odnosno usporavanje trenda rasta nezaposlenosti, poboljšanje i olakšanje uvjeta rada, školovanja i kvalitete života te smanjenje razlika u razvijenosti između regija unutar RH. Općenito, predlaže se da se ulaganja (posebice ulaganja vezana za stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo, za povećanje broja novoosnovanih tvrtki itd.) usmjere u područja u kojima je izraženiji trend nezaposlenosti i depopulacijskim područjima te u područja gdje su izraženija emigracijska kretanja.

Kako bi se maksimalno doprinijelo efektivnosti aktivnosti vezanih za poboljšanje pristupa visokokvalitetnim zdravstvenim uslugama, promicanje socijalnog uključivanja te unapređivanje životnih uvjeta u ugroženim područja predlaže se ulaganja usmjeriti u ruralna i teže dostupna područja s većim udjelom ranjivih skupina, izraženijim trendom depopulacije i u područjima gdje je izraženiji koeficijent starosti. Moguće je da će provedba aktivnosti omogućiti razvoj ili revitalizaciju ruralnih, nerazvijenih i depopulacijskih područja unutar RH.

Pokazatelji zdravlja ljudi u uskoj su vezi sa sastavnicama okoliša – zrakom, tlom, vodom, bukom i klimom. Određeni su okolišni ciljevi koji bi trebali utjecati na zdravlje stanovnika:

Aktivnosti koje su definirane Strategijom imat će pozitivan utjecaj na zdravlje stanovništva odnosno na ostvarenje postavljenih okolišnih ciljeva. Ulaganjem u poboljšanje komunalne, prometne, zdravstvene i druge (društvene) infrastrukture direktno se utječe na poboljšanje općeg zdravstvenog stanja stanovništva odnosno poboljšanja kvalitete života ljudi i njihovog standarda.

U najgorem slučaju nastavljaju se ili pojačavaju postojeći trendovi pojedinih sastavnica koje imaju direktan ili indirektan utjecaj na ljudsko zdravlje. Primjerice, ukoliko se ne provedu aktivnosti koje za cilj imaju razvoj lokalnih sustava javne vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, a time i povećanje stopa priključenosti na sustav javne vodoopskrbe, broj stanovnika bez javne vodoopskrbe ostat će na istoj razini. Isto tako, ukoliko se ne provedu aktivnosti koje za cilj imaju povećanje

dostupnosti zdravstvene infrastrukture, ona i dalje neće biti jednaka za sve stanovnike te bi se mogla i pogoršati uslijed nepovoljnih demografskih trendova kao što je sve veći udio stanovništva starijeg od 65 godina, i dr.).

Neke od aktivnosti koje su definirane Strategijom mogle bi posredno utjecati na zdravlje stanovnika kroz povećanje razine buke. Buka može izazvati nepovoljne učinke na zdravlje i kvalitetu života ljudi, kao što su umor, smanjenje radne sposobnosti i koncentracije, prolazno oštećenje sluha (kod dugotrajne izloženosti visokim razinama buke i trajno oštećenje). Oštećenja sluha nastaju uglavnom zbog djelovanja posebno jake i dugotrajne buke, a ovisi o frekvenciji (visini tona). Pritom viši tonovi jače oštećuju sluh nego niži. Isto tako, potrebno je spomenuti i utjecaj buke na poremećaj sna. Buka jako utječe na ciklus spavanja te dovodi do objektivnog poremećaja sna - skraćena REM faza nakon izlaganja buci. Za dobar san poželjno je da buka ne prelazi 30 dB(A), a pojedinačni zvučni podražaj 45 dB(A). Dokazano je da buka produžava vrijeme potrebno da se zaspi. Minimalna razina buke koja dovodi do buđenja je od 45 do 50 dB(A)⁴⁸. Stariji su ljudi osjetljiviji, dok djeci najmanje smeta buka za vrijeme spavanja. Izloženost buci za vrijeme spavanja povećava krvni tlak, puls te povećava broj pokreta tijela u snu. Dugotrajni djelomični gubitak sna od dva do tri sata tijekom noći ima štetne učinke na ljudski organizam, čak i onda kada ne postoji subjektivan osjećaj neispavanosti.

Neki od dominantnijih izvora buke su: promet (cestovni, pružni), industrijska postrojenja, sadržaji za slobodno vrijeme (ugostiteljski objekti), te otvoreni i zatvoreni prostori namijenjeni održavanju javnih skupova, zabavnih i sportskih priredbi i drugih aktivnosti⁴⁹. Neki sadržaji koje konzumira domicilno stanovništvo, dio su i turističke ponude i čine određeni prostor prepoznatljivim.

Jedan od primjera je Grad Zagreb. Strateška karta buke Grada Zagreba i Akcijski plan zaštite od buke usklađuju se trajno s izmjenama u prostoru, a obavezno se obnavljaju svakih pet godina od dana izrade, odnosno odobravanja. Ti dokumenti čine stručnu podlogu za izradu prostornih planova i u postupku strateške procjene utjecaja plana i programa na okoliš i ne uključuju problematiku buke javnih priredbi, buke ugostiteljstva i buke uslijed remećenja javnog reda i mira⁵⁰.

2014. godine je izrađena prva Strateška karta buke Grada Zagreba. Namijenjena je cjelovitom ocjenjivanju izloženosti stanovništva buci od različitih izvora. Ona je prvenstveno stručna podloga za cjelovitije i kvalitetnije prostorno planiranje i planiranje prometa i za pripremu akcijskog plana zaštite od buke s ciljem prevencije i snižavanja prekomjernih razina buke okoliša te smanjenja ukupnog broja ljudi na koje djeluje buka iznad dopuštenih razina. Stoga su strateške karte buke jedan od glavnih

⁴⁸ Buka okoliša – javnozdravstveni problem, Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba

⁴⁹ Grad Zagreb: Izrada Odluke o dozvoljenom prekoračenju razine buke propisana je člankom 10. Zakona o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13). Izrađena je stručna podloga kojom su obrađene lokacije na kojima se u Gradu Zagrebu najčešće dozvoljava organiziranje i održavanje javnih skupova, manifestacija i ostalih događanja i koja je nakon dorade teksta u skladu s rezultatima javnog uvida i preporukama članova Radne skupine koja je sudjelovala u pripremi Prijedloga odluke upućena na donošenje Gradskoj skupštini Grada Zagreba. Gradska skupština Grada Zagreba, na 43. sjednici, 21. srpnja 2016., donijela je Odluku o lokacijama i najvišim dopuštenim razinama buke tijekom održavanja manifestacija.

alata za sustavno upravljanje bukom industrije i prometa. 2014. godine je pokrenut otvoreni postupak javne nabave za izradu Konfliktne karte buke Grada Zagreba, razlikovna karte namijenjene za izradu akcijskih planova.

Potrebno je redovito podizanje svjesnosti šire javnosti o štetnom utjecaju buke na zdravlje i kvalitetu života te mogućoj prevenciji nastajanja prekomjerne buke. Preventivnim aktivnostima moglo bi se utjecati na učinkovitu zaštitu od buke (mjerjenje intenziteta buke na izvoru i u okolišu, usporavanje prometa, sadnja drveća, uređenje prometnica, vremensko ograničenje rada izvora buke i redovito održavanje uređaja koji stvaraju buku, itd.). Pritom je stalno educiranje stanovništva o štetnosti prekomjerne buke te konstantno podizanje svjesnosti o važnosti prevencije i zaštite od buke važan korak pri realizaciji potrebnih aktivnosti.

F.12. OTPAD I AKCIDENTI

Otpad

Postojeći institucionalni okvir pokazuje nedovoljnu efikasnost na području donošenja planskih i strateških dokumenata te njihove primjene od nacionalne do lokalne razine što ima za posljedicu relativno sporu uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

Zemljopisno gledano, značajan dio RH je izložen pritiscima turističkog razvoja što rezultira izrazitim sezonskim varijacijama u količini proizvedenog otpada, a infrastruktura u gospodarenju otpadom te planiranje na lokalnoj razini ne prati navedena kretanja.

Učinkovito korištenje resursa te smanjenje nastajanja otpada još uvijek nisu postignuti. Poseban izazov predstavlja ostvarivanje ciljeva odvajanja i recikliranja papira, metala, stakla, plastike i tekstila. A još veći napor biti će potreban da se ostvare postavljeni ciljevi u smanjenju odlaganja biorazgradivog komunalnog otpada.

Temeljem prepoznatih problema te strateških dokumenata vezanih za gospodarenje otpadom određeni su slijedeći okolišni ciljevi:

O-1:	Odvajanje gospodarskog rasta od porasta količina proizvedenog otpada
O-2:	Unaprjeđenje postojećeg sustava gospodarenja otpadom (sakupljanje, izdvajanje korisnog otpada, recikliranje, oporaba)

Generalno gledajući provedbe aktivnosti Strategije neće imati direktan negativni utjecaj na gospodarenje otpadom kao što je npr. povećanje količine proizvedenog otpada. Većina aktivnosti ima neutralan utjecaj na područje gospodarenje otpadom. Pozitivan utjecaj se očekuje od provedbe mjere 1.2.4. koja je usmjerena između osatlog i na uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

Akcidenti

Sukladno analizi sustava civilne zaštite napravljene u okviru Procjene rizika od katastrofa za RH, kao značajan izazov prepoznata je nedovoljna kapacitiranost sustava civilne zaštite na lokalnoj razini. Naime, u Republici Hrvatskoj djeluje velik broj općina koje ne raspolažu mogućnostima za provođenje poslova koji su im stavljeni u djelokrug rada civilne zaštite te je potrebno reorganizirati sustav.

Pojedine obaveze bi trebalo smanjiti kroz identificiranje jedinica lokalne samouprave koje ne podliježu obavezi izrade planova djelovanja civilne zaštite. S tim u skladu težište prioriteta s područja reagiranja, održavanja i jačanja spremnosti operativnih kapaciteta treba prebaciti na preventivno djelovanje, prije svega na razvoj javnih politika usmjerenih na upravljanje rizicima.

U skladu sa postojećim stanjem te prepoznatim problemima vezanih uz akcidente određen je sljedeći okolišni cilj:

A-1: Sprječavanje i upravljanje rizicima od velikih nesreća

Generalno gledajući planirane mjere i aktivnosti Strategije neće imati direktan negativni utjecaj na pojavu akcidenata i nesreća.

Pozitivan utjecaj je povezan sa aktivnosti 3.2.2., a predložena mjera doprinosi procesu organizacijskog jačanja sustava administriranja sustavom civilne zaštite.

F.13. PROCJENA UTJECAJA IMPLEMENTACIJSKIH PROCESA STRATEGIJE NA RAZINU RIZIKA OD KATASTROFA

SRRRH-om se postavljaju okviri razvoja u prostoru na području cijele RH te obzirom na to da će se Strategija koristiti kao osnova za izradu razvojnih strategija na županijskoj i lokalnoj razini, tijekom daljnjih faza planiranja pojedinih aktivnosti omogućava se integracija prepoznatih rizika od katastrofa i usmjeravanja razvoja u smislu smanjivanja rizika. Na taj način može se pridonijeti održivosti gospodarskog i općeg razvoja tako da se ne utječe na povećanje razine postojećih rizika od katastrofa. Pravilnim razvojem, posredno može se utjecati na ograničavanje potencijalnih budućih šteta uzrokovanih prirodnim uzrocima.

Sukladno Procjeni rizika od katastrofa u Republici Hrvatskoj prepoznate su katastrofe izazvane poplavama, potresima i požarima kao one koje nose neprihvatljive rizike odnosno one koje je potrebno smanjiti u najkraćem mogućem roku na nacionalnoj razini.

Rizici koji su tolerirani i koje potrebno smanjivati prema mogućnostima i uz analizu troškova i koristi na regionalnoj i lokalnoj razini su: industrijske nesreće, suše, epidemije i pandemije, ekstremne temperature, snijeg i led.

Napravljena kategorizacija nije isključiva i ne navodi rizike u koje nije potrebno ulagati na razini sektora, regije ili županije.

U skladu s navedenim kao okolišni ciljevi u odnosu na smanjene rizika od pojava katastrofa zadani su sljedeći ciljevi:

RK-1: Smanjenje neprihvatljivih rizika od katastrofa (potresi, poplave i požari)

RK-2: Jačanje otpornosti na rizike

U okviru primjene Strategije, obzirom na prepoznate rizike od katastrofa u Republici Hrvatskoj, koliko je moguće treba razmatrati i provoditi aktivnosti koje će kroz razvoj dovesti do jačanja upravljanja i smanjivanja rizika od prirodnih katastrofa.

Strategija postavlja okvire daljnjeg razvoja kroz provedbu pojedinih zahvata i projekata, kroz čiju provedbu će biti moguće konkretnije primijeniti određene mjere smanjivanja rizika od katastrofa.

Primjerice tamo gdje je primjenjivo potrebno je obratiti pažnju na razvoj poljoprivrednih tradicionalnih kultura, prilagođenih klimatskom području uzgoja te otpornim na očekivane klimatske promjene. Pri razmatranju izgradnje novih objekata infrastrukture ili objekata stambene namjene potrebno je uzeti u obzir prepoznate rizike od katastrofa šireg područja i tomu prilagoditi gradnju i prostorni razvoj. Razvoj turističkih kapaciteta treba prilagođavati stanju dostupne infrastrukture te dostupnosti resursa (pitka voda, energenti i sl.)

Rizici vrednovani neprihvatljivima su nacionalni prioritet te ih je provedbom javnih politika koje su na snazi ili koje će se donijeti potrebno kontinuirano smanjivati na području čitave Republike Hrvatske.

F.14. MOGUĆI PREKOGRANIČNI UTJECAJI

SRRRH-om se određuju okviri razvoja djelatnosti u prostoru na području cijele RH. Samim time ne određuju se konkretna područja na kojima će se razvoj realizirati te nije moguće utvrditi moguće prekogranične utjecaje. S obzirom na to da će se SRRRH koristiti kao osnova za izradu razvojnih strategija na županijskoj i lokalnoj razini te osnova za provedbu budućih konkretnih projekata, tijekom daljnjih faza će tek za pojedine aktivnosti, ovisno o njihovim lokacijama biti moguće utvrditi potencijalne prekogranične utjecaje.

G. GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU

Način provedbe postupka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu propisan je Pravilnikom o ocjeni prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu (NN 118/09).

Za SRRRH je proveden postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu te je dobiveno Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode da je za predmetnu strategiju potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti predmetnog programa za ekološku mrežu (Klasa: UP/I-612-07/15-71/184; Ur. broj: 517-07-2-1-15-4, 25. studenog 2015.). Rješenjem je ocijenjeno da se ne može isključiti vjerojatnost značajnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže tijekom njezine provedbe te da je potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti SRRRH na ekološku mrežu.

Temeljni dokument koji se koristio prilikom opisa postojećeg stanja bio je Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., DZZP, travanj 2014, Zagreb (u daljnjem tekstu: Analiza stanja prirode).

G.1. OBILJEŽJA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE

Ekološkom mrežom proglašenom Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/13 i 105/15) smatraju se područja ekološke mreže EU, Natura 2000, a čine ju:

- Područja očuvanja značajna za ptice (POP)⁵¹
- Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS)⁵².

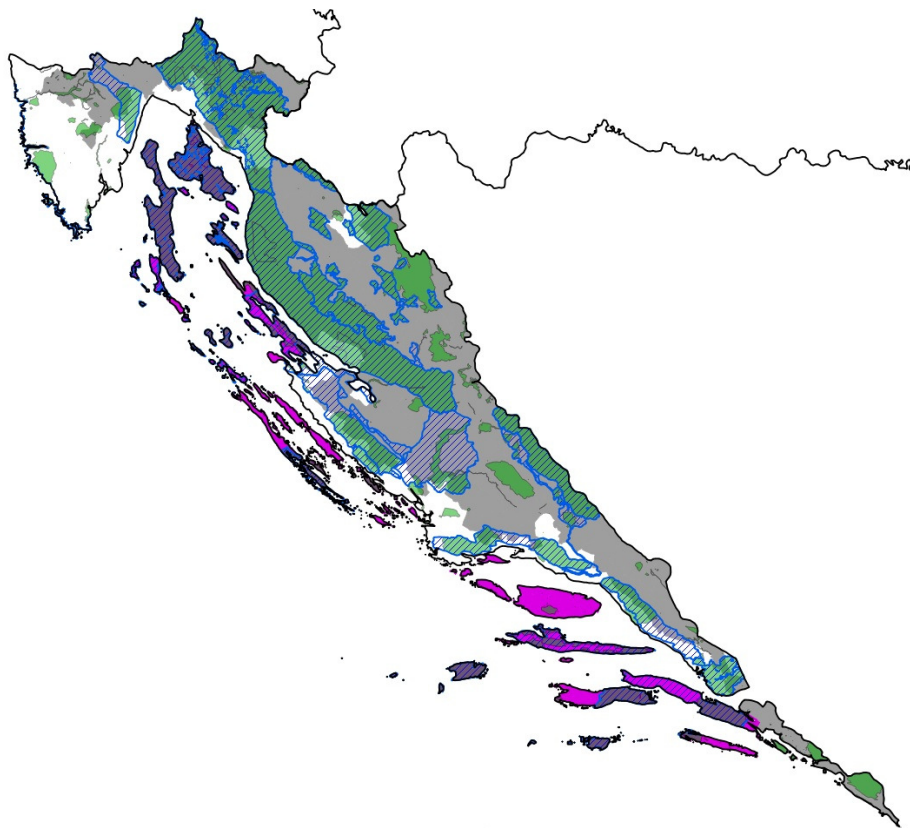
Tablica G-1: Broj stanišnih tipova i vrsta po skupinama za koja su izdvojena područja EM

Stanišni tipovi	Broj	Vrste	Broj
Obalna i slana staništa	13	ribe	52
Obalne i kontinentalne pješčane sipine	2	vodozemci	6
Slatkovodna staništa	9	školjkaši	2
Vrištine umjerenog pojasa	3	puževi	3
Sklerofilne makije	3	kukci	24
Prirodni i poluprirodni travnjaci	16	sisavci	19
Cretovi	5	rakovi	2
Stjenovita staništa i špilje	5	gmazovi	7
Šume	18	biljke	20
		ptice	126

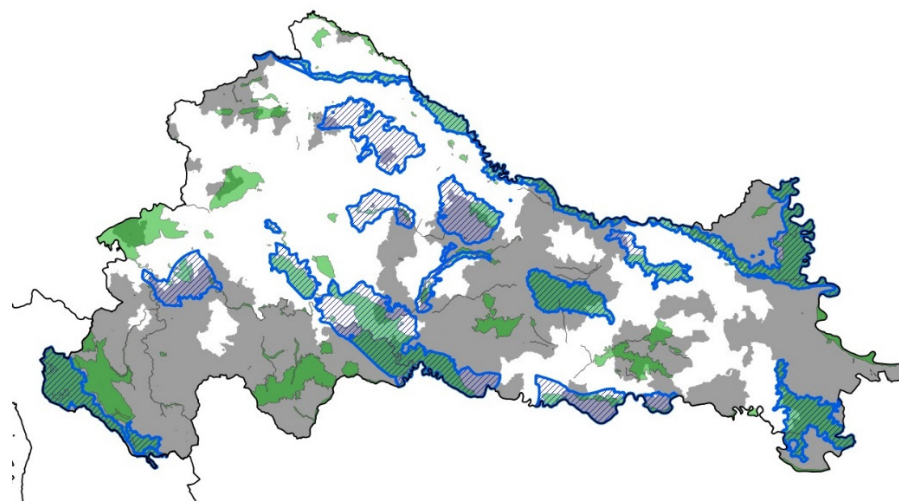
⁵¹ Sukladno Direktivi o zaštiti ptica (Council Directive 79/409/EEC; 2009/147/EC) POP područja izdvajaju se za vrste ptica s Dodatka I Direktive o pticama te za migratorne vrste ptica redovito prisutne na teritoriju zemlje članice. U RH, POP su izdvojena za 126 vrsta ptica.

⁵² Prema Direktivi o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC) POVS izdvajaju se za stanišne tipove s Dodatka I i vrste s Dodatka II Direktive, a na području RH ona su izdvojena za 74 stanišna tipa i 135 vrsta. Od toga je 20 stanišnih tipova i 9 vrsta prioritetno te je za njihovo očuvanje EU posebno odgovorna s obzirom na razmjere njihovog prirodnog areala, što znači da se u mrežu Natura 2000 izdvajaju u visokom udjelu nacionalne populacije vrste, odnosno nacionalne površine stanišnog tipa.

Grafički prikaz G-1: Područja ekološke mreže na području Jadranske Hrvatske s prikazanim područjem JLS posebne državne skrbi i otocima

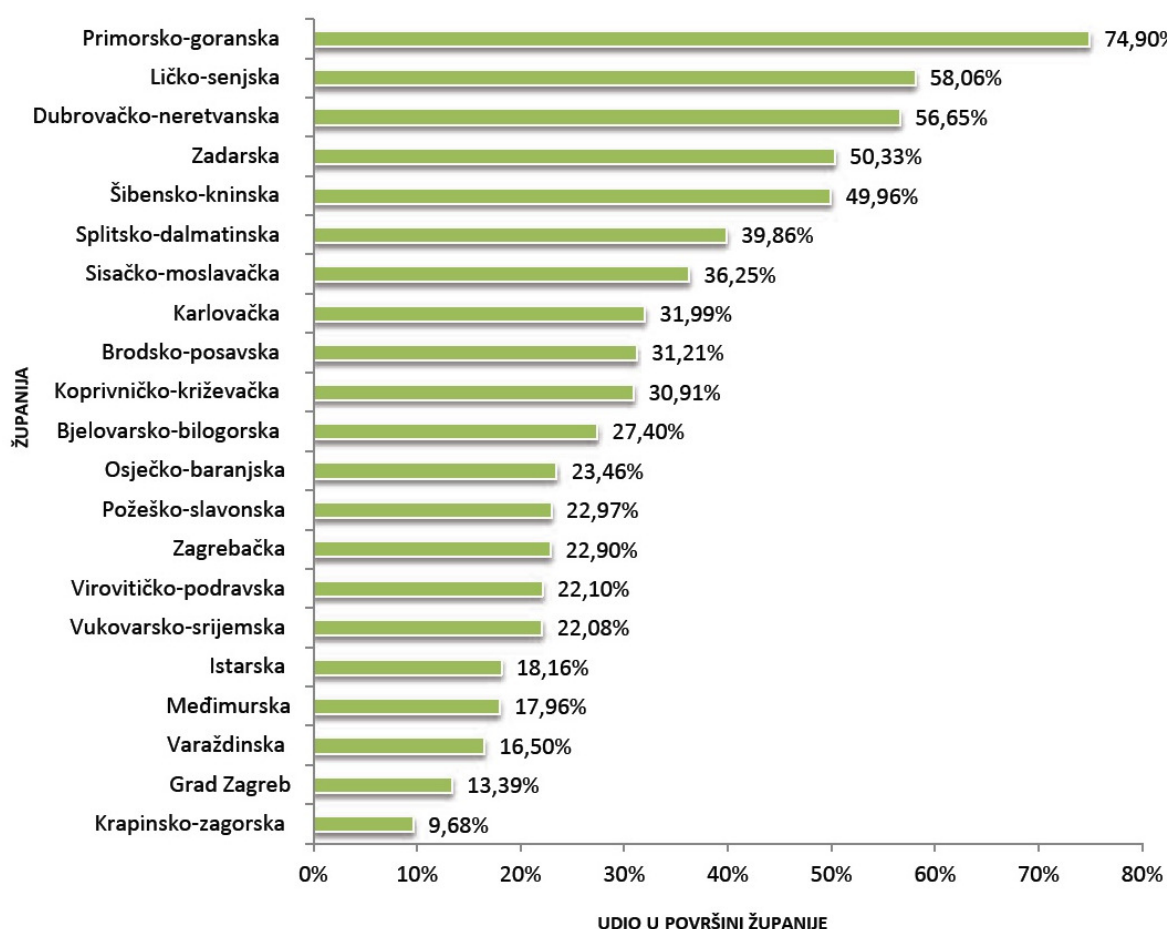
Grafički prikaz G-2: Područja ekološke mreže na području Kontinentalne Hrvatske s prikazanim područjem JLS posebne državne skrbi

Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća 36,73% kopnenog teritorija i 15,42% obalnog mora, a sastoji se od 781 Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS) te 38 Područja očuvanja značajnih za ptice (POP). Područja ekološke mreže zauzimaju veći udio na području Jadranske Hrvatske nego Kontinentalne Hrvatske (Grafički prikaz G-1, Grafički prikaz G-2). Razlog tome leži u činjenici da je područje Jadranske Hrvatske osjetljivo krško područje, kao i na tome da je to područje rasprostranjenosti velikih zvijeri koje imaju širok areal kretanja.

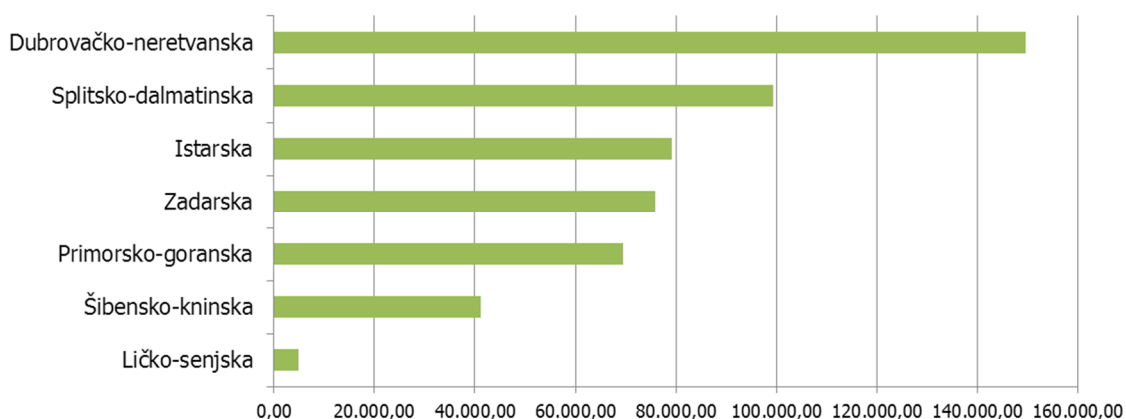
Najveći udio kopnenog teritorija EM zastupljen je u Primorsko- goranskoj županiji zbog velikih očuvanih kompleksa šuma - staništima velikih zvijeri (medvjed, vuk i ris), dok je najmanji u Krapinsko- zagorskoj županiji i Gradu Zagrebu (Grafički prikaz G-3).

U odnosu na površinu mora koja je obuhvaćena ekološkom mrežom, područja EM zauzimaju najveću površinu mora u Dubrovačko- neretvanskoj i Splitsko- dalmatinskoj županiji.

Grafički prikaz G-3: Udio kopnenog teritorija u EM po županijama (Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., Zagreb, 2016)

Grafički prikaz G-4: Udio teritorijalnog mora u EM po županijama (Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., Zagreb, 2016)

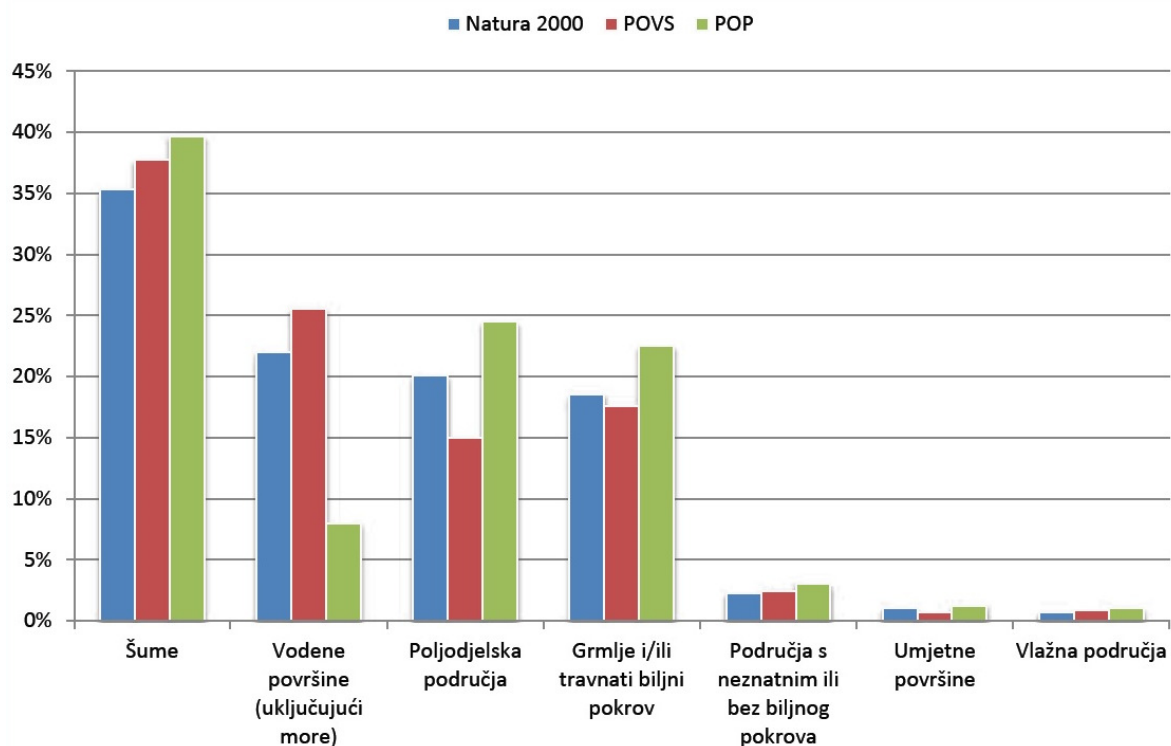
Budući da Strategija teritorijalno obuhvaća područje cijele Hrvatske, u ovom poglavlju dani su samo osnovni podaci i pregledne karte područja EM na području Hrvatske. Detaljniji podaci o područjima EM mogu se preuzeti s web stranice <http://www.biportal.hr/gis/>.

Kako se navodi u Analizi stanja prirode, kopnene vrste i staništa relativno su dobro istražene, dok su podaci o morskim vrstama i staništima vrlo oskudni i nisu sustavno prikupljeni, posebice u područjima van granica obalnog mora gdje je većina područja gotovo potpuno neistražena.

Vezano uz pokrov i namjenu korištenja zemljišta, prema Corine Land Cover-u⁵³ najveći udio površine EM zauzimaju šume (35%). Oko 22% područja EM čine vodene površine zajedno s morem, a 20% je pod klasom poljodjelska područja. Poljoprivredne površine⁵⁴ zauzimaju preko 25% površine područja EM.

⁵³ AZO, 2012

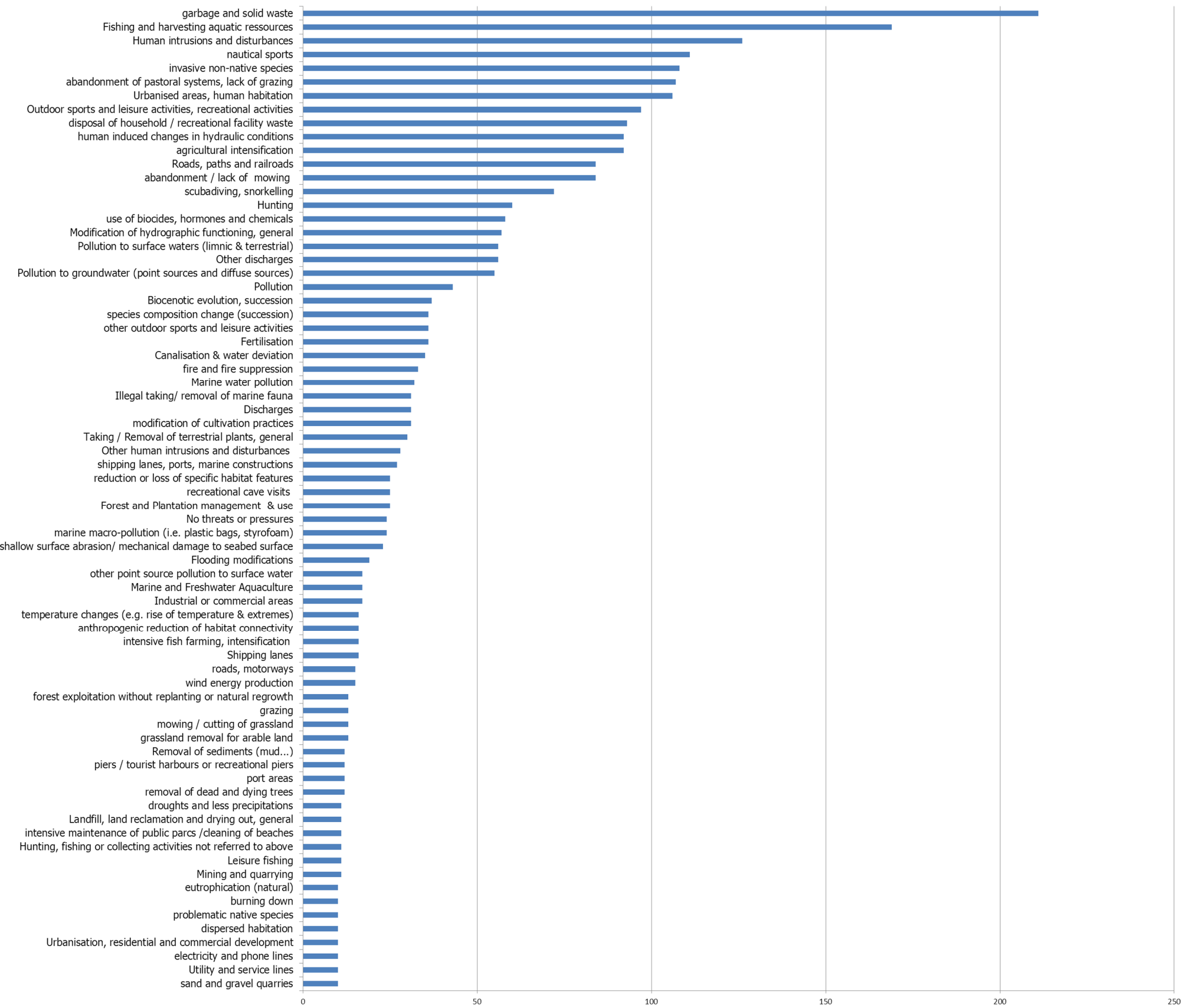
⁵⁴ prema CLC-u, poljoprivredne površine podrazumijevaju širu klasu „poljodjelska područja i klasu 321 Prirodni travnjaci

Grafički prikaz G-5: Udio širih CLC klasa pokrovnosti zemljišta u EM (Izvor: DZZP, Analiza stanja prirode)

Razlozi ugroženosti

Pregledom Natura 2000 Standard Data Form podataka (SDF Report) ustanovljeno je da su kao najčešći utjecaj na područja EM prepoznati utjecaji vezani za onečišćenje zraka izazvanih krutim i tekućim otpadom, zatim ribarstvo, uznemiravanje zbog prisutnosti ljudi, nautičkih sportova, invazivnih vrsta, širenje urbanih područja i antropogenih staništa i dr.

Grafički prikaz G-6: Pregled razloga ugroženosti područja EM

Zaštita i problemi zaštite

Oko četvrtine površine EM Natura 2000 već je zaštićeno u jednoj od devet nacionalnih kategorija zaštićenih područja prema Zakonu o zaštiti prirode⁵⁵. Analizom preklapanja područja EM i zaštićenih područja dobiven je i podatak o tome da se 87,17% ukupne površine područja zaštićenih u nacionalnim kategorijama nalazi unutar EM.

Kao najznačajniji mehanizam očuvanja područja EM, očuvanje staništa provodi se i učinkovitim mehanizmom ocjene prihvatljivosti plana, programa ili zahvata za EM. Očuvanje staništa u područjima EM osigurava se provedbom mjera očuvanja bilo u okviru sektora zaštite prirode ili ugrađivanjem mjera u aktivnosti drugih sektora kao npr. šumarstva, poljoprivrede, upravljanja vodama i dr. Staništa se štite i u okviru zaštićenih područja u nekoj od kategorija zaštite i to provedbom različitih mjera očuvanja koje se provode od strane javnih ustanova, često u suradnji sa drugim dionicima prostora. Pojedine kategorije zaštićenih područja usmjerene su konkretno na zaštitu nekih stanišnih tipova (npr. posebni rezervati).

Osim općenitih mjera očuvanja u nekim slučajevima provode se specifične, aktivne mjere očuvanja staništa poput revitalizacije i aktivnog uklanjanja drvenastih vrsta koje zarastaju travnjačke površine ili uklanjanja invazivnih vrsta, zatim organizirana košnja radi održavanja travnjačkih površina, sprečavanje zatrpavanja ili nasipavanja lokvi, očuvanje morskih staništa kroz uspostavu regulacije ribolova, sidrenja i dr.

Osim specifičnih mjera koje se provode neposredno u svrhu očuvanja staništa, pojedini stanišni tipovi poput travnjaka čuvaju se i kroz posebne mjere namijenjene očuvanju vrsta koje su ovisne o tim staništima (npr. selektivna košnja u određeno doba godine, košenje livada za kosce (*Crex crex*) te revitalizacija staništa crvenonoge prutke (*Tringa totanus*) u Paškom polju (Cetina).

Mehanizmi prostorne zaštite i zaštite vrsta te odgovarajućeg upravljanja povezani su i sa pojedinim sektorima. No, jedan od najznačajnijih direktnih mehanizama zaštite prirode koji se provodi kroz druge sektore je ugrađivanje uvjeta i mjera zaštite prirode u planove gospodarenja pojedinim prirodnim dobrima i u dokumente prostornog planiranja. Ovaj mehanizam ima svoje izvorište u zakonodavstvu zaštite prirode, koje ga propisuje od 2003. godine.

Izuzetno je značajan i mehanizam procjene utjecaja na okoliš, kao dio zakonodavstva zaštite okoliša. No, i ostali sektori u okviru svojih propisa imaju predviđene određene mehanizme koji doprinose očuvanju prirode, iako u znatno manjoj mjeri. Ovi propisi su sve više usklađeni s obvezama koje proizlaze iz međunarodnih obveza, posebice onih propisanih zakonodavstvom Europske unije.

Od sektorskih planova za koje su zatražene mjere i uvjeti zaštite prirode u razdoblju od 2008. do 2012.g. dominirali su planovi gospodarenja šumama (40,09 %), planovi gospodarenja s divljači (36,57 %) i prostorni planovi (23,07 %). U posljednjih godinu dana uvjeti zaštite prirode redovito se utvrđuju i za planove iz područja slatkovodnog ribarstva (ribolovno gospodarske osnove).

Razvojne mogućnosti

Iako je glavna uloga područja ekološke mreže očuvati bioraznolikost, protokom usluga ekosustava ekološka mreža Natura 2000 osigurava širok raspon drugih važnih koristi za društvo i gospodarstvo.

⁵⁵ NN 80/13

Pri tome se pod pojmom „usluge ekosustava“ misli na koristi koje društvo može imati od ekosustava. Zdravi slatkovodni ekosustavi, primjerice, daju čistu vodu i pomažu odstraniti onečišćivače iz okolnog krajolika. Upijajući prekomjernu kišnicu, netaknuta močvarna područja djeluju kao prirodne zaštitne zone protiv poplava. Tresetišta pomažu vezati i pohraniti ugljični dioksid, dok šume poboljšavaju kvalitetu zraka i tla. Osim toga, Natura 2000 pomaže sačuvati prirodne oprašivače, očuvati krajolik i njegove čari te podupire turizam i rekreaciju.⁵⁶ Međutim, usluge ekosustava i socio- ekonomske koristi povezane s njima nailaze na slabo razumijevanje, a zaštita bioraznolikosti i sustav ekološke mreže Natura 2000 često se doživljavaju kao nametnuti troškovi i ograničenja za zajednicu i gospodarstvo.

Prepoznavanje i vrednovanje ekološke mreže Natura 2000 i s tim u vezi socio- ekonomskih koristi tih područja može pokrenuti pozitivne promjene u politikama i donošenju odluka koje će biti okrenute planiranju namjene područja EM s ciljem postizanja održivog korištenja što je od izuzetne važnosti za zaštitu područja EM. Osim toga, identifikacija različitih gospodarskih koristi koje nude područja ekološke mreže može pomoći u pronalasku alternativnih i održivih izvora financiranja za aktivnosti upravljanja.⁵⁷

Uspostavom koordinacije između sektora regionalnog razvoja i zaštite prirode, ne samo u vidu ugrađivanja mjera i uvjeta zaštite prirode i ekološke mreže u prostorne planove i druge razvojne dokumente, već i kroz planiranja namjene tih područja i aktivnosti unutar njih na način da se maksimalno iskoriste gospodarske koristi ekološke mreže i usluge ekosustava, može značajno doprinijeti očuvanju cilja očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže.

G.2. OBILJEŽJA UTJECAJA PROVEDBE SRRH NA EKOLOŠKU MREŽU

Prvi korak u procjenjivanju utjecaja bio je definiranje okolišnog cilja. U skladu s Direktivom 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta i njenom izmijenom i dopunom- Direktivom Vijeća 2013/17/EU o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša zbog pristupanja Republike Hrvatske, Direktivom 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o očuvanju divljih ptica, te Pravilnikom o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže određen je jedan okolišni cilj:

EM 1 Očuvati ciljne vrste i staništa i cjelovitost područja ekološke mreže RH

Prilikom procjene utjecaja koristila se metodologija opisana u dokumentima *Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013* i *Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu*⁵⁸. U dokumentu Smjernice za ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu se navodi:

⁵⁶ Institute for European Environmental Policy, Assessing socio-economic benefits of natura 2000- a toolkit for practitioners, 2009; Gantioler, S., Rayment, M., ten Brink, P., McConville, A., Kettunen, M. and Bassi, S., 2014, The costs and socio-economic benefits associated with the Natura 2000 network, Int. J. Sustainable Society, Vol. 6, Nos. 1/2, pp.135–157; Europska komisija, Informativni list- Gospodarske koristi Natura 2000

⁵⁷ Assessing socio-economic benefits of natura 2000- a toolkit for practitioners, 2009

⁵⁸ Ovaj dokument pripremljen je u sklopu projekta financiranog sredstvima Europske unije IPA 2010 „Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na regionalnoj i lokalnoj razini“, koji je uz Ministarstvo zaštite okoliša i prirode provodio konzorcij EPTISA Servicios de Ingeniería S.L. i Dvokut Ecro d.o.o. (SEA Hrvatska tim)

*„Neki drugi planovi sadrže elemente koji nisu zemljopisno smješteni (npr. neke strategije razvoja kao što je strategija županijskog razvoja ili strategija turističkog razvoja), no njihov predmet i opis jasno pokazuju da će njihova provedba vrlo vjerojatno imati utjecaj u prostoru. **Zbog nedostatka lokaliziranih podataka mogući utjecaji većine takvih planova na ekološku mrežu ne mogu se činjenično ocijeniti. Međutim, u strateškoj studiji utjecaja na okoliš trebali bi se istaknuti ključni rizici** vezano uz moguće utjecaje na ekološku mrežu koji se mogu javiti u kontekstu predloženih zahvata i uvijek bi se trebala navesti napomena o potrebi detaljne ocjene prihvatljivosti svih njihovih elemenata u narednim fazama planiranja ili provedbe.“*

SRRRH je strategija kojom se definiraju prioriteti, mjere i aktivnosti potrebne za postizanje održivog teritorijalnog razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja. Provedba tih aktivnosti moguća je na cijelom području RH, a u ovoj fazi nije poznato niti koji niti koliko projekata će se stvarno i realizirati. Kao što je i gore napomenuto, zbog nepostojanja prostornih podataka, mogući utjecaj na konkretna područja EM kao niti njihov stvarni značaj, na razini strateške procjene nije bilo moguće odrediti. Također, budući da nije poznato niti koliko projekata će se realizirati, nije bilo moguće odrediti niti stvarni kumulativni utjecaj na područja EM.

Iz navedenih razloga, a i slijedom smjernica iz gore navednih dokumenata, procjenjivanju mogućih utjecaja pristupilo se na način da se istaknu mogući rizici za ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže do kojih može doći realizacijom pojedinih tipova aktivnosti. U nastavku je dan prikaz potencijalnih rizika za ekološku mrežu po pojedinim mjerama/ prioritetima (nisu prikazane one mjere provedbom kojih se ne očekuju rizici).

NAZIV MJERE		OPIS UTJECAJA
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA		
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture		
1.2.1	Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	Negativan utjecaj na ekološku mrežu najviše se očituje ukoliko se izgradnja ovih građevina ne planira u skladu s ograničenjima područja ekološke mreže, odnosno ako postoji opasnost ugrožavanja ciljnih vrsta i staništa. U odnosu na aktivnosti unutar ove mjere, značajan utjecaj se prvenstveno može očekivati izgradnjom građevina za obranu od poplava i navodnjavanje (korištenje vodnih resursa). Glavnom ocjenom prihvatljivosti za ekološku mrežu Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013.- 2017. prepoznato je da se najveći pritisak može očekivati na područja ekološke mreže na području Posavine, Drave i Podunavlja te delte Neretve (prepoznato je 7 „žarišnih“ područja) zbog relativno velikog broja projekata te osjetljivosti tih područja na promjene hidroloških uvjeta. Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti principe ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Također, potrebno je razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava kao što su promjene u načinu korištenju površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te

NAZIV MJERE		OPIS UTJECAJA
		obnova poplavnih područja rijeka. Primjenom ovih načela moguće je osigurati efikasnu zaštitu od poplava, na način prihvatljiv za okoliš, a time i područja ekološke mreže. Rizik koji se može javiti odnosi se na rješavanje ovih problema na razini administrativnih granica, umjesto cjelovitim sagledavanjem problematike i rješavanjem problema na regionalnoj razini.
1.2.2	Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja	Isto kao i 1.2.1. Dodatno, ovom mjerom predviđaju se i ulaganja u riječnu infrastrukturu što potencijalno može imati značajan negativan utjecaj na područja ekološke mreže gdje su vodena staništa i vrste vezane za vodu bitne za očuvanje (ciljne vrste i staništa).
1.2.3	Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	Aktivnosti koje su usmjerene na razvoj modela međusektorske suradnje i uključivanje lokalnih gospodarskih subjekata u upravljanje zaštićenim područjima prirode doprinijet će kvalitetnijem upravljanju ovim područjima, a time i očuvanju prirodnih značajki zbog kojih su zaštićena područja prirode područja proglašena zaštićenima. S obzirom na to da se veliki broj područja ekološke mreže poklapa i s granicama zaštićenih područja, ove aktivnosti indirektno će se pozitivno odraziti i na očuvanje ciljnih vrsta i staništa. Pozitivan utjecaj na okoliš očitovati će se u vidu boljeg upravljanja prirodnim resursima na zaštićenim područjima u kojima je dopuštena gospodarska uporaba prirodnih dobara (npr. sprečavanje daljnjeg zaraštavanja planinskih travnjaka i sl.). Rizik za stanje okoliša unutar zaštićenih područja koji se može prepoznati odnosi se najviše na potencijalnu preopterećenost uslijed nekontroliranog i prekomjernog posjeta turista
1.2.4	Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	Pozitivni utjecaji mogu se očekivati aktivnostima vezanim za unaprjeđenje sustava upravljanja zaštićenim prirodnim područjima i NATURA 2000 područjima. Povezati se s aktivnostima i zaključcima za mjere 3.1.1. i 3.2.4. Negativni utjecaji mogu se očekivati kod realizacije projekata vezanih za OIE, posebno ako se radi o vjetroelektranama (ptice, šišmiši – ciljne vrste područja ekološke mreže) i velikim hidroenergetskim objektima (ciljne vrste i staništa područja ekološke mreže).
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima		
1.3.1	Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	Isto kao 1.2.1.
1.3.2	Podrška održivom otočnom razvoju	Ovisno o tome kakve aktivnosti se planiraju i gdje mogući su pozitivni i negativni utjecaji na ekološku mrežu. Najveći rizici se prepoznaju kod turističkih aktivnosti (posebno povećanje turističkih kapaciteta) ako se oni se usklade s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa EM. Jednako tako, zračni promet na otocima gdje su određena područja EM u kojima su ciljevi čuvanja ptice, može imati negativan utjecaj.
1.3.3	Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	Isto kao 1.2.1.
1.3.5	Stvaranje poželjnih	Isto kao 1.2.1.

NAZIV MJERE		OPIS UTJECAJA
uvjeta za život u pograničnim područjima		
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM		
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)		
3.1.1	Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	Ova mjera nije direktno povezana s utjecajima na područja ekološke mreže, ali postoji rizik da, ukoliko se prilikom pripreme razvojnih dokumenata ne uzmu u obzir ograničenja, ali i potencijali područja ekološke mreže, dođe do planiranja aktivnosti koje mogu dovesti do ugrožavanja ciljnih vrsta i staništa ovih područja. Kao posljedica toga može se javiti nemogućnost ili otežana realizacije pojedinih projekata planiranih razvojnim dokumentima.
3.1.2	Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	Usklađivanje procesa planiranja i postupaka OPEM posebno je bitno s obzirom na to da postoji mogućnost da se tijekom provedbe postupka OPEM na projektnoj razini ustanovi potreba za dodatnim istraživanjima zbog nedostatka adekvatnih podataka za procjenu mogućih utjecaja, što može iziskivati dodatni jedno- ili višegodišnje razdoblje. Npr. u Glavnoj ocjeni prihvatljivosti Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije za razdoblje 2013.- 2017. za ekološku mrežu navodi se: „Ukoliko je zahvat u fazi pripreme, odnosno još mora proći postupak OPEM, napominje se kako u slučaju kada je u postupku prethodne ocjene utvrđeno da postoji potreba za izradom glavne ocjene prihvatljivosti zahvata, a ne postoje adekvatni podaci (npr. o rasprostranjenosti i brojnosti vrsta i stanišnih tipova ciljeva očuvanja ekološke mreže) za pripremu iste, treba u vremenskom i financijskom planu realizacije zahvata uzeti u obzir i potrebna istraživanja“.
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)		
3.2.1	Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	Iako mjera nije direktno povezana s utjecajem na okoliš, smatra se bitnim istaknuti da se uključivanjem postupaka SPUO/ PUO/ OPEM u što ranijoj fazi planiranja i pripreme razvojnih dokumenata i projekata koji proizlaze iz njih, može postići razvoj područja na okolišno prihvatljiv način s obzirom na to da se već u ranoj fazi može ukazati na potencijalne rizike. Neizravno to može potaknuti i podizanje svijesti sudionika o ekološkoj mreži što se smatra pozitivnim.
3.2.2	Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	Izvanredni događaji često uzrokuju štete u šumama, vodotocima i dr. staništima koja su bitna za očuvanje ciljnih vrsta ekološke mreže te bi programi prevencije, kao i mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja trebali u najvećoj mogućoj mjeri uzeti u obzir da se razvijaju na način da se ne ugroze područja ekološke mreže.
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini		
3.3.1	Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	Podizanje svijesti o važnosti očuvanja područja ekološke mreže, kao i o potencijalima koje ona nudi u smislu gospodarskih koristi i usluga ekosustava imat će pozitivan utjecaj i može doprinijeti očuvanju ciljnih vrsta i staništa, ali i na usmjeravanje regionalnog razvoja na održiv način. Provedenom SWOT analizom, kao prilike u

NAZIV MJERE		OPIS UTJECAJA
		JH prepoznati su potencijali ruralnih područja za proizvodnju proizvoda visoke dodane vrijednosti, kao i prilike za razvoj koji se temelji na očuvanom okolišu. U KH se ističu prilike vezane za brendiranje proizvoda tradicijske poljoprivrede u Hrvatskoj koji doprinose razvoju bioraznolikosti, kao i za razvoj održivog turizma temeljenog na prirodnoj i kulturnoj baštini.

G.3. VARIJANTNA RJEŠENJA I NJIHOV MOGUĆI UTJECAJ NA EKOLOŠKU MREŽU

SRRRH je strategija kojom se definiraju prioriteti, mjere i aktivnosti potrebne za postizanje održivog teritorijalnog razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja. Obzirom na karakter ove strategije, njome se ne predviđaju varijantna rješenja već ona predstavlja okvir za tipove aktivnosti koje će se provoditi u razdoblju do kraja 2020.g. Iako nema varijantnih rješenja, sama izrada Strategije predstavljala je konzultativni proces tijekom kojeg su se razmatrale različite moguće aktivnosti koje bi se provodile s ciljem ostvarenja zadanih specifičnih ciljeva. Konzultativni proces sastojao se od više krugova konzultacija s ključnim dionicima iz različitih sektora (javnog, privatnog, akademskog i civilnog društva) i svih razina upravljanja (lokalna, regionalna i nacionalna) budući da će isti biti sudionici u provedbi razvojnih aktivnosti. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode također je bio aktivan sudionik ovih konzultativnih procesa. Glavnom ocjenom procjenjuju se mogući utjecaji na područja ekološke mreže i daju dodatni kriteriji s aspekta ublažavanja utjecaja na područja ekološke mreže koji će u sljedećim koracima provedbe ovih dokumenata omogućiti da se razvoj usmjeri na one projekte koji neće ugroziti ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.

G.4. MJERE UBLAŽAVANJA ŠTETNIH POSLJEDICA PROVEDBE SRRRH

S obzirom na prepoznate moguće utjecaje (pozitivne ili negativne), Glavnom ocjenom se propisuju mjere ublažavanja štetnih posljedica provedbe SPRRH kojima se želi postići da se kroz sustav regionalnog razvoja osigura planiranje razvoja i provedba razvojnih projekata na okolišno prihvatljiv način te da se maksimalno spriječe negativni utjecaji na područja EM i pojačaju pozitivni utjecaji kroz prepoznate prilike.

S obzirom na to da se SRRRH-om ne definiraju točne lokacije predviđenih aktivnosti, mjere se ne odnose na konkretna područja ekološke mreže. Također, budući da na ovoj razini strateške procjene uglavnom nije bilo moguće utvrditi značaj mogućih utjecaja, za zahvate kod kojih je prepoznata mogućnost pojave utjecaja, tijekom pripreme projektne dokumentacije potrebno je provesti prethodnu ili glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu sukladno Zakonu o zaštiti prirode.

Mjere su koncipirane na način da se mogu ugraditi direktno u SRRRH u vidu preporuka kod razrade pojedine mjere kako bi predstavljale preporuke za korisnike ove strategije (županije i jedinice lokalne samouprave) kako bi uzeli u obzir sprječavanje potencijalnih rizika u ranoj fazi planiranja razvojnih projekata, odnosno kako bi već kod planiranja razvoja područja razmatrali i mogućnosti i prilike koja pružaju područja ekološke mreže.

NAZIV MJERE		PRIJEDLOG MJERE
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA		
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture		
1.2.1	Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	- Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. - Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti principe ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Također, potrebno je razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava kao što su promjene u načinu korištenju površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te obnova poplavnih područja rijeka.
1.2.2	Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja	- Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. - Pri planiranju plovni putova uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže.
1.2.4	Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	Pri planiranju lokacija infrastrukturnih objekata OIE-a uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže., posebno u slučaju vjetroelektrana i hidroelektrana i malih hidroelektrana.
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima		
1.3.1	Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	Isto kao 1.2.1, 1.2.2. i 1.2.4.
1.3.2	Podrška održivom otočnom razvoju	
1.3.3	Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	
1.3.5	Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM		
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)		
3.1.1	Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	Kod prepoznavanja razvojnih potreba i pripreme razvojnih dokumenata, sagledavati i potencijale ekološke mreže u vidu prepoznavanja gospodarskih koristi i usluga ekosustava koje nudi, u skladu s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa i cjelovitosti ekološke mreže. Pri tom je potrebno uspostaviti suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode kako bi se pronašli adekvatni mehanizmi za održivo upravljanje i korištenje resursa unutar područja ekološke mreže.
3.1.2	Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)		

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE
3.2.1 Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	• Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.
3.2.2 Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	• Mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja u najvećoj mogućoj mjeri razvijati na način da se ne ugroze područja ekološke mreže.
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini	
3.3.1 Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	• (veza s mjerom 3.1.1.) Tijekom pripreme razvojnih dokumenata i projekata podizati svijest, u suradnji s tijelima nadležnim za zaštitu prirode, o važnosti očuvanja ciljnih vrsta i staništa područja ekološke mreže. Pri tom se maksimalno usmjeriti na isticanje mogućnosti i mehanizama s ciljem održivog korištenja resursa unutar tih područja (npr. slatkovodni ribnjaci, marikultura) u odnosu na ograničenja vezana za ekološku mrežu.

Dodatne preporuke kao bi se pojačali pozitivni učinci predloženih aktivnosti:

- Maksimalno poticati poduzetnike da aktivnosti npr. poljoprivrede, slatkovodnog ribarstva i dr. na područjima ekološke mreže obavljaju na način koji doprinosi očuvanju ciljnih vrsta i staništa.
- Pri planiranju razvojnih dokumenata razmatrati i maksimalno doprinjeti prepoznavanju ekološke mreže kao prilike, umjesto kao ograničenja.

G.5. ZAKLJUČAK O UTJECAJU NA EKOLOŠKU MREŽU

Područja EM na području RH obuhvaćaju oko 37% kopnenog područja i oko 16% teritorijalnog mora RH. Ukupno postoji 780 područja, od čega 742 POVS i 38 POP.

Za SRRRH je proveden postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu te je dobiveno Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode da je za predmetnu strategiju potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti predmetnog programa za ekološku mrežu (Klasa: UP/I-612-07/15-71/184; Ur. broj: 517-07-2-1-15-4, 25. studenog 2015.). Rješenjem je ocijenjeno da se ne može isključiti vjerojatnost značajnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže tijekom njezine provedbe te da je potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti SRRRH na ekološku mrežu.

Glavnom ocjenom nisu razmatrana varijantna rješenja SRRRH s obzirom da strategija predstavlja okvir za tipove aktivnosti koje će se provoditi u razdoblju do kraja 2020.g.

S obzirom na to da se SRRRH želi postići održivi teritorijalni razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja, generalno gledajući strategija ima pozitivan karakter, a glavni rizici koji mogu onemogućiti ostvarenje zadanog okolišnog cilja: *Očuvati ciljne vrste i staništa i cjelovitost područja ekološke mreže RH* se odnose na razvoj prometne, energetske i komunalne infrastrukture na lokalnoj i regionalnoj razini. Provedba tih aktivnosti moguća je na cijelom području RH, a u ovoj fazi nije poznato niti koji niti koliko projekata će se stvarno i realizirati. Budući da ne postoji prostorna komponenta predviđenih

aktivnosti, mogući utjecaj na konkretna područja EM kao niti njihov stvarni značaj, na razini strateške procjene nije bilo moguće odrediti. Također, budući da nije poznato niti koliko projekata će se realizirati, nije bilo moguće odrediti niti stvarni kumulativni utjecaj na područja EM. Stoga se procjenjivanju mogućih utjecaja pristupilo se na način da se istaknu mogući rizici za ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže do kojih može doći realizacijom pojedinih tipova aktivnosti. A potencijalni rizici prepoznati su za mjere:

- 1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja
- 1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja
- 1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini
- 1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja
- 1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju
- 1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja
- 1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima

Kao glavne prilike za pojačavanje pozitivnog utjecaja na ekološku mrežu prepoznata je provedba sljedećih mjera:

- 3.1.1 Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja
- 3.1.2 Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima
- 3.2.1 Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini
- 3.2.2 Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju
- 3.3.1 Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata

H. MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA I PROGRAM PRAĆENJA STANJA OKOLIŠA

H.1. PRIJEDLOZI MJERA ZA UBLAŽAVANJE UTJECAJA NA OKOLIŠ

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA		
Prioritet 1.1. Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života		
1.1.1 Unapređenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu	Aktivnosti maksimalno usmjeravati u područja gdje postoji već koncentracija ranjivih skupina, kao i u područja s naglašenim problemima neusklađenosti između obrazovne strukture i potreba gospodarstva.	STANOVNIŠTVO
1.1.3 Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva	Poticati revitalizaciju zapuštenih graditeljskih elemenata kulturne baštine u suradnji s nosiocima nematerijalne baštine poput tradicijskih obrta, turističkim djelatnostima ili poduzetnicima u kulturi.	KULturna BAŠTINA
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture		
1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja	- Prilikom realizacije planiranih aktivnosti poticati uspostavu dobre suradnje među susjednim JLP(R)S i razvijati projekte cjelovito, racionalnim korištenjem prostora. - Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji. - Prilikom realizacije planiranih aktivnosti realno procijeniti stvarne potrebe nove izgradnje i težiti maksimalnom korištenju postojećih građevina društvene i sportske namjene, infrastrukturnih koridora i prometnica.	OPĆE MJERE
	- Lociranjem i uzrocima gradnje potrebno je poštivati kontekst baštinskih područja i izbjegavati blizinu vrijednih područja kulturne baštine, odnosno ublažiti utjecaj planiranih aktivnosti na kulturni krajolik, graditeljsku i arheološku baštinu.. - Prilikom stavljanja u funkciju neaktivnih nekretnina, a osobito onih u državnom vlasništvu predlaže se prioritarna revitalizacija onih koje imaju kulturološku	KULturna BAŠTINA

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	ili potencijalno kulturološku vrijednost.	
	• Prilikom revitalizacije postojećih građevina i planiranja novih društvenih i sportskih građevina pri krajobraznom uređenju objekta težiti postizanju visoko funkcionalnog i estetski privlačnog eksterijera i uklapanju samog objekta u okolni krajobraz, sa svrhom kvalitetnijeg boravka u doprirdnom okruženju. Također, takve objekte s prostranim eksterijerom potrebno je planirati kao dio zelene infrastrukture grada.	KRAJOBRAZ
	• Projekte razvijati sukladno dokumentu <i>Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene</i>, EK (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission) • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene	KLIMATSKE PROMJENE
	• Prilikom projektiranja i planiranja novih objekata (sportski objekti, prometnice, sustav vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja i sl.) potrebno je uzeti u obzir prepoznate rizike od katastrofa i tomu prilagoditi gradnju. • Kroz izgradnju, održavanje postojeće infrastrukture te revitalizaciji i stavljanju u funkciju neaktivnih nekretnina treba razvijati baze prostornih podataka lokacija navedenih objekata koje uključuju informacije o prepoznatim rizicima od katastrofa.	RIZICI OD KATASTROFA
1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja	• Isto kao 1.2.1.	~
	• Gdje je moguće, trase prometnica planirati na način da zaobilaze šumsko područje ili ga presijecaju u najmanjoj mogućoj mjeri.	ŠUME, BIORAZNOLIKOST (EKOLOŠKA MREŽA)
	• Razvoj multimodalnog integriranog prometa omogućiti kroz maksimalno iskorištavanje postojeće infrastrukture, uz minimalnu gradnju nove.	OPĆE MJERE
	• Prilikom razvoja riječne infrastrukture potrebno je maksimalno iskoristiti i preurediti već izgrađenu riječnu infrastrukturu.	VODE, BIORAZNOLIKOST (EKOLOŠKA MREŽA)

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	• Projekte razvijati sukladno dokumentu <i>Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene</i>, EK (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission) • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere, osobito onih vezanih uz promet, potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti emisije stakleničkih plinova	KLIMATSKE PROMJENE
	• Prilikom projektiranja i planiranja novih objekata potrebno je uzeti u obzir prepoznate rizike od katastrofa i tomu prilagoditi gradnju. • Razvoj multimodalnog integriranog prometa omogućiti kroz maksimalno iskorištavanje postojeće infrastrukture uz analizu rizika od katastrofa.	RIZICI OD KATASTROFA
1.2.3 Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine	• Graditeljsku baštinu u povijesnim cjelinama i kulturnom krajoliku potrebno je koristiti ne umanjujući njezina graditeljska i ambijentalna svojstva, što podrazumijeva poštivanje stručnih konzervatorskih standarda u postupcima njezine sanacije, obnove i prenamjene. Pri tome se mora voditi računa da je interijer i eksterijer usklađen s funkcionalnim potrebama današnjih namjena tih objekata. • Predlaže se aktivno uključivanje tradicionalnih poljoprivrednika, koji su nosioci egzistencije tradicionalnih kulturnih krajolika, u procese upravljanja parkovima prirode.	KULTURNA BAŠTINA
	• Pri korištenju, obnovi i zaštiti kulturne i prirodne baštine voditi računa o aktualnim projekcijama kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih klimatskih promjena.	KLIMATSKE PROMJENE
	• Prilikom razvoja modela suradnje i uključivanja predstavnika lokalnih gospodarskih subjekata potrebno je osmisliti integralnu strategiju korištenja prirodnih dobara na trajno održiv i okolišno prihvatljiv način, koji neće biti fokusiran isključivo na turističkim djelatnostima unutar zaštićenih područja.	ZAŠTIĆENA PODRUČJA

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	Težište aktivnosti unutar zaštićenih područja poželjno je staviti na one aktivnosti kojima se doprinosi očuvanju prirodnih značajki područja, kao npr. tradicionalna poljoprivreda (poljodjelstvo i stočarstvo) i dr. ovisno o posebnostima pojedinih područja.	
1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	• Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji. • Za potrebe infrastrukture zahvata OIE maksimalno iskoristiti postojeće infrastrukturne koridore. • Važno je poticati energetske neovisnost kod razvoja gospodarstva u smislu korištenja malih postrojenja OIE, lokalno po pojedinom postrojenju ili objektu. • Spriječiti poticanje gradnje velikih hidrotehničkih sustava u svrhu proizvodnje električne energije koji obuhvaćaju gradnju velikih brana, akumulacija i potapanje krških polja ili rijeka.	OPĆE MJERE
	• Lociranjem i uzrocima gradnje potrebno je poštivati kontekst baštinskih područja i izbjegavati blizinu vrijednih područja kulturne baštine, odnosno ublažiti utjecaj planiranih aktivnosti na kulturni krajolik, graditeljsku i arheološku baštinu.	KULTURNA BAŠTINA
	• Preporuke vezane za upravljanje zaštićenim područjima povezati s onima u mjerama 1.2.3., 3.1.1. i 3.2.4.	ZAŠTIĆENA PODRUČJA
	• Planirani razvoj povećanja korištenja biomase kao OIE planirati uz konzultacije s "Hrvatskim šumama" d.o.o. i predstavnicima privatnih šuma koji se bave proizvodnjom biomase, radi osiguravanja kontinuirane opskrbe novih postrojenja biomasom, odnosno utvrđivanja dovoljnih zaliha biomase za opskrbu.	ŠUME
	• Kod izgradnje infrastukture za OIE smještaj tih objekata u prostor planirati na način da se ne ošteti reljef i lokalni elementi krajobrazne raznolikosti. • Kod sanacije odlagališta uključiti krajobrazno uređenje prostora u svrhu	KRAJOBRAZ

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	što boljeg uklapanja u okoliš. Kod smještaja novih odlagališta u prostor potrebno je paziti na vizualnu izloženost, prirodnost nekog područja, te je važno imati evidenciju već degradiranih prostora kako bi se oni mogli iskoristiti u tu svrhu.	
	• Projekte razvijati sukladno dokumentu <i>Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK</i> (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission) • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene	KLIMATSKE PROMJENE
	• Kod planiranja i poticanja OIE potrebno je obratiti pažnju na lokacije obzirom na potrebe, mogućnost pojave poplava i sl. • U aktivnost definiranja odgovornosti regionalnih i lokalnih dionika u održavanju energ, infrastrukture integrirati pmjeru procjene dostupnih kapaciteta energetske infrastrukture za odgovore na izvanredne situacije. • Prilikom projektiranja, planiranja i održavanja objekata potrebno je uzeti u obzir prepoznate rizike od katastrofa i tomu prilagoditi gradnju.	RIZICI OD KATASTROFA
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima		
1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	• Infrastrukturne zahvata planirati u postojećim ili zajedničkim koridorima. • Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji.	OPĆE MJERE
	• Poticati razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede.	TLO I POLJOPROVREDA
	• Sve razminirane površine čim prije vratiti u sustav redovnog gospodarenja (izvanredne revizije gospodarskih osnova ili programa gospodarenja u šumsko-gospodarskim planovima te izvanredne revizije lovno-gospodarskih osnova).	ŠUME

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	• Lociranjem i uzrocima gradnje potrebno je poštivati kontekst baštinskih područja i izbjegavati blizinu vrijednih područja kulturne baštine, odnosno ublažiti utjecaj planiranih aktivnosti na kulturni krajolik, graditeljsku i arheološku baštinu	KULTURNA BAŠTINA
	• Projekte razvijati sukladno dokumentu <i>Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene</i>, EK (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission) • Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene	KLIMATSKE PROMJENE
	• Kod nove gradnje prometne i energetske infrastrukture posvetiti pažnju na lokacije i koridore objekata obzirom na potrese, mogućnost pojave poplava, požara i sl. • Preporuke jednake kao kod mjera 1.2.1.	RIZICI OD KATASTROFA
1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju	• Mjere se mogu povezati s onima za mjeru 1.2.1., 1.3.1.	~
	• Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji. • Infrastrukturne zahvate maksimalno planirati u postojećim ili zajedničkim koridorima.	OPĆE MJERE
	• Poticati razvoj različitih tipova ekološke i održive poljoprivrede te prednost uzgoja dati autohtonim sortama.	TLO I POLJOPRIVREDA
	• Lociranjem i uzrocima gradnje potrebno je poštivati kontekst baštinskih područja i izbjegavati blizinu vrijednih područja kulturne baštine, odnosno ublažiti utjecaj planiranih aktivnosti na kulturni krajolik, graditeljsku i arheološku baštinu.	KULTURNA BAŠTINA
	• Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere, osobito onih vezanih uz promet, potrebno je voditi računa o tome na koji	KLIMATSKE PROMJENE

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti emisije stakleničkih plinova. • Projekte razvijati sukladno dokumentu <i>Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK</i> (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission)	
	• Prilikom projektiranja, planiranja i održavanja objekata potrebno je uzeti u obzir prepoznate rizike od katastrofa i tomu prilagoditi gradnju. • Razvoj gospodarskih aktivnosti na otocima podrediti dostupnosti prirodnih resursa (pitka voda, enrgenti, komunalna infrastruktura i sl.) uz sagledavanje mogućih scenarija povećanih rizika od katastrofa kako bi se predvidjele i provele dugoročne mjere za postizanje veće otpornosti tijekom projektiranja i razvoja projekata.	RIZICI OD KATASTROFA
1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	• Preporuke se mogu povezati s onima za mjeru 1.3.1.	~
	• Infrastrukturne zahvata planirati u ranije postojećim ili zajedničkim koridorima. • Lociranjem i uzrocima gradnje potrebno je poštivati kontekst baštinskih područja i izbjegavati blizinu vrijednih područja kulturne baštine, odnosno ublažiti utjecaj planiranih aktivnosti na kulturni krajolik, graditeljsku i arheološku baštinuPrilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji.	OPĆE MJERE
1.3.4 Unapređenje kvalitete življenja i razvoj urbanih područja (veza 1.2.1.)	• Kroz uspostavljanje zelene infrastrukture gradova, omogućiti uređenje zapuštenih prostora, izvedbu krovnih vrtova na velikim objektima- šoping centrima i sl. te uspostavu zelenih zidova i krovnih vrtova na dijelovima grada gdje nedostaju zelene površine.	KRAJOBRAZ
	• Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove	KLIMATSKE PROMJENE

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene	
1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	Mjere se mogu povezati s onima za mjeru 1.2.1. i 1.2.2.	~
	- Infrastrukturne zahvata planirati u postojećim ili zajedničkim koridorima. - Prilikom planiranja lokacija zahvata potrebno je promatrati širi kontekst odnosno van administrativnih granica kako bi se izbjegli negativni kumulativni ili sinergijski utjecaji.	OPĆE MJERE
	Lociranjem i uzorcima gradnje potrebno je poštivati kontekst baštinskih područja i izbjegavati blizinu vrijednih područja kulturne baštine, odnosno ublažiti utjecaj planiranih aktivnosti na kulturni krajolik, graditeljsku i arheološku baštinu	KULTURNA BAŠTINA
SC2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOG GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI		
Prioritet 2.1. Unapređenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini		
2.1.1 Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona	- Predlaže se da se ulaganja vezana za stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo te općenito ona za unapređenje uspješnosti i kvalitete poduzetničke klime usmjere u područja u kojima su zabilježeni nepovoljniji uvjeti i gdje već postoje neiskorištene poduzetničke zone(a u kombinaciji s npr. većom nezaposlenošću mladih i radno sposobnih). Poticati suradnju između raznih sektora djelatnosti. - Prilikom razvoja smjernica i preporuka za osnivanje poduzetničkih zona razmatrati i eventualna okolišna ograničenja, npr. zone sanitarne zaštite, područja ekološke mreže, blizina naselja, poplavna područja i sl, sve ovisno o vrsti gospodarskih aktivnosti koje će se tamo odvijati.	OPĆE MJERE
2.1.2 Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini (veza 1.2.1., 3.1.4.)	- U modele suradnje predlaže se uključiti i nosioce nematerijalne baštine na način da im se olakša pristup, upotreba ili otkup prostora potrebnih za obavljanje temeljne djelatnosti, a koji su u državnom vlasništvu. Nosioци nematerijalne baštine u takvim slučajevima mogu biti tradicijski obrti, kulturno-umjetnička društva i sl. - Prilikom stavljanja neaktivnih nekretnina	KULTURNA BAŠTINA

STRATEŠKA STUDIJA O UTJECAJU NA OKOLIŠ STRATEGIJE REGIONALNOG RAZVOJA REPUBLIKE
HRVATSKE ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2020. GODINE

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	u funkciju prednost dati graditeljskim kulturnim dobrima ukoliko je moguće njihovo održivo korištenje.	
2.1.3 Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja starih gradskih jezgri i objekata kulturne baštine (veza 1.2.1., 1.2.3. i 3.3.1)	- Isto kao 2.1.2. - Pri razradi projekata vezanih uz održavanje povijesnih jezgri i objekata kulturne baštine voditi računa o aktualnim projekcijama kratkoročnih, srednjeročnih i dugoročnih klimatskih promjena.	~ KLIMATSKE PROMJENE
Prioritet 2.2. Stvaranje poticajnog poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini		
2.2.1 Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija	Aktivnosti maksimalno usmjeriti u područja gdje postoji prilika za veće uključivanje osoba u nepovoljnijem položaju (npr. dugotrajno nezaposlene osobe, mlado nezaposleno stanovništvo ili nezaposlene osobe starije zrele dobi i dr.). Također, što je moguće više uključiti kompetentno lokalno stanovništvo u razvoj i unapređenje (lokalne) zajednice (kroz volonterizam npr.). Potrebno je uvažavati kvalifikacije pojedinaca na lokalnoj i regionalnoj razini i sukladno tome definirati koje će se djelatnosti razvijati u pojedinim regijama.	STANOVNIŠTVO
2.2.2 Aktiviranje lokalnog razvoja kroz podršku novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim konceptima	Poticati neki oblik certifikacije privatnih šumarskih tvrtki/obrta, Radi podizanja konkurentnosti privatnog šumarskog sektora i postizanja jamstva odgovornog/održivog gospodarenja privatnim šumama.	ŠUME
2.2.3 Razvoj kolaborativne ekonomije kroz podršku udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini	Aktivnosti usmjeravati na povezivanje poduzetnika/ obrtnika u raznim sektorima djelatnosti (poljoprivreda/ turizam, zdravstvene institucije/ domaći proizvođači, itd.).	OPĆE MJERE
	- Poticati aktivnosti brendiranja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. - Kroz mjere poticanja obrazovanja za potrebe razvoja poduzetništva uključiti i edukacije poljoprivrednika o mogućnostima udruživanja i što efikasnijeg plasmana proizvoda na tržište. Također uključiti i edukaciju o prednostima primjene ekološke	POLJOPRIVREDA

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	poljoprivrede i dobivanja eko znaka.	
	• Prilikom brandiranja i labelinga određenih proizvoda i usluga, te povezivanja međuregionalne ponude roba i usluga potrebno je uključiti i kulturološku komponentu. Poticati podržavanje lokalnih udruženja tradicijskih obrta i plasmanu njihovih proizvoda kao produkata karakterističnih za određeno područje kako bi se pridonijelo kulturnoj prepoznatljivosti određenog područja i pozitivnom učinku na nematerijalnu baštinu.	KULTURNA BAŠTINA
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM		
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)		
3.1.1 Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	• Što je moguće više poticati suradnju i interesno povezivanje susjednih županija/ JLP(R)S radi smanjenja razlika (a istovremeno jačanja njihovih potencijala i kapaciteta) između jedinica obuhvaćenih određenom regijom. • Kod pripreme razvojnih dokumenata voditi računa da se razvijaju i jačaju one djelatnosti za koje postoje predispozicije razvoja koje nisu vezane za administrativnu podjelu prostora.	OPĆE MJERE
	• Kod prepoznavanja razvojnih potreba i pripreme razvojnih dokumenata, sagledavati i potencijale usluga ekosustava na razvojnom području. Pri tom je potrebno uspostaviti suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode kao bi se pronašli adekvatni mehanizmi za održivo upravljanje i korištenje resursa.	BIORAZNOLIKOST, ZAŠTIĆENA PODRUČJA
	• Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene	KLIMATSKE PROMJENE
3.1.2 Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima	• Što je moguće više poticati suradnju i interesno povezivanje susjednih županija/ JLP(R)S radi smanjenja razlika (a istovremeno jačanja njihovih potencijala i kapaciteta) između jedinica obuhvaćenih određenom regijom. • Kod pripreme razvojnih dokumenata voditi računa da se razvijaju i jačaju one djelatnosti za koje postoje predispozicije razvoja koje nisu vezane za	OPĆE MJERE (EKOLOŠKA MREŽA)

NAZIV MJERE	PRIJEDLOG MJERE	SASTAVNICA OKOLIŠA
	administrativnu podjelu prostora. • Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka strateške procjene i procjene utjecaja zahvata na okoliš te postupke prihvatljivosti za ekološku mrežu.	
	• Poticati regionalne šumarske projekte usmjerene na JLS I. i II. skupine razvijenosti, budući da iste obiluju neiskorištenim šumskim potencijalima, naročito u privatnom sektoru. Nastojati poticati udruživanje šumoposjednika (zadugarstvo), budući da se svako kvalitetno gospodarenje šumama pozitivno odražava na nekoliko okolišnih komponenti (krajobraz, bioraznolikost, gospodarenje vodama itd.).	ŠUME
	• Prilikom realizacije aktivnosti unutar ove mjere potrebno je voditi računa o tome na koji način one utječu na emisije stakleničkih plinova, te o utjecaju i prilagodbi na klimatske promjene	KLIMATSKE PROMJENE
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)		
3.2.2 Pобоljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	• Težište prioriteta s područja reagiranja, održavanja i jačanja spremnosti operativnih kapaciteta treba prebaciti na preventivno djelovanje, prije svega na razvoj javnih politika usmjerenih na upravljanje rizicima.	OPĆE MJERE, AKCIDENTI
	• U sustav postupanja u slučaju iznenadnih događanja uključiti i Hrvatske šume d.o.o. i Savjetodavnu službu. (u dio Razina nadležnosti i naziv (su)nositelja mjere)	ŠUME
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini		
3.3.1 Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	• Uspostaviti i učinkovitu koordinaciju s predstavnicima privatnih šumovlasnika u RH, tj. Hrvatskim savezom udruga privatnih šumovlasnika i šumarskim sektorom Savjetodavne službe radi dobijanja vjerodostojnih informacija o broju potencijalnih i prijavljenih projekata. Dobar izvor informacija po ovom pitanju je i HGK.	ŠUME

Mjere ublažavanja utjecaja na ekološku mrežu prikazane su u nastavku:

NAZIV MJERE		PRIJEDLOG MJERE
SC1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVLJENJA KROZ ODRŽIVI TERITORIJALNI RAZVOJ		
Prioritet 1.2. Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture		
1.2.1	Razvoj lokalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	- Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. - Prilikom planiranja sustava za obranu od poplava, posebno u dijelovima izvan izgrađenih dijelova građevinskih područja, potrebno je maksimalno primijeniti principe ekološki prihvatljivih sustava zaštite od poplava na način da se rijekama da prostora za prirodno plavljenje, očuva povezanost sustava vodotoka, uzme u obzir i krajobrazna vrijednost vodnih tijela, očekivano kretanje velikih voda, sigurnost metoda zaštite od poplava i dr. Također, potrebno je razmotriti i druge mogućnosti primjene alternativnih metoda obrane od poplava kao što su promjene u načinu korištenju površina, korištenje prirodnih retencija za zadržavanje dijela vodnog vala te obnova poplavnih područja rijeka.
1.2.2	Razvoj regionalne infrastrukture u skladu s potrebama društva	- Infrastrukturne projekte planirati na način da se ne ugrožavaju ciljne vrste i stanišni tipovi područja ekološke mreže. - Pri planiranju plovni putova uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivieg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže.
1.2.4	Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini	Pri planiranju lokacija infrastrukturnih objekata OIE-a uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem pronalaženja najprihvatljivijeg rješenja uzimajući u obzir obilježja ekološke mreže., posebno u slučaju vjetroelektrana i hidroelektrana i malih hidroelektrana.
Prioritet 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima		
1.3.1	Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja	Isto kao 1.2.1, 1.2.2. i 1.2.4.
1.3.2	Pružanje podrške održivom otočnom razvoju	
1.3.3	Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja	
1.3.5	Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima	
SC3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM		
Prioritet 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)		
3.1.1	Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja	Kod prepoznavanja razvojnih potreba i pripreme razvojnih dokumenata, sagledavati i potencijale ekološke mreže u vidu prepoznavanja gospodarskih koristi i usluga ekosustava koje nudi, u skladu s očuvanjem ciljnih vrsta i staništa i cjelovitosti ekološke mreže. Pri tom je potrebno uspostaviti suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode kako bi se pronašli adekvatni mehanizmi za održivo upravljanje i korištenje resursa unutar područja ekološke mreže.
3.1.2	Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim	Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka

NAZIV MJERE		PRIJEDLOG MJERE
projektima		ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.
Prioritet 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije)		
3.2.1	Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini	• Uspostaviti direktnu suradnju sa sektorom zaštite okoliša i prirode s ciljem usklađivanja procesa planiranja i provedbe projekata i postupaka ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu..
3.2.2	Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju	• Mjere ublažavanja posljedica izvanrednih događaja u najvećoj mogućoj mjeri razvijati na način da se ne ugroze područja ekološke mreže.
Prioritet 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini		
3.3.1	Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata	• (veza s mjerom 3.1.1.) Tijekom pripreme razvojnih dokumenata i projekata podizati svijest, u suradnji s tijelima nadležnim za zaštitu prirode, o važnosti očuvanja ciljnih vrsta i staništa područja ekološke mreže. Pri tom se maksimalno usmjeriti na isticanje mogućnosti i mehanizama s ciljem održivog korištenja resursa unutar tih područja (npr. slatkovodni ribnjaci, marikultura) u odnosu na ograničenja vezana za ekološku mrežu.

H.2. PRIJEDLOG PROGRAMA PRAĆENJA STANJA OKOLIŠA

U Republici Hrvatskoj uspostavljeni su sustavi za praćenje stanja pojedinih sastavnica okoliša. Kako bi se pratio mogući utjecaj provedbe SRRRH na okoliš ne zahtjeva se uspostava novih sustava praćenja stanja okoliša.

Strategijom se predviđa uspostava sustava za praćenje i izvještavanje, što je opisano u SRRRH, poglavlju 4.3. *Sustav praćenja i izvještavanja*, iz kojeg se izdvaja: „Za potrebe praćenja provedbe SRR RH za razdoblje do kraja 2020. godine uspostaviti će se sustav praćenja na osnovi pokazatelja koji se dijelom već prate, ali ih treba unaprijediti ili neke pokazatelje tek treba dizajnirati, testirati i utvrditi polazna vrijednost u prvoj godini provedbe strategije kako bi se mogao mjeriti napredak tijekom provedbe i učinci u razdoblju nakon provedene Strategije. Uspostavom novog sustava pokazatelja stvara se osnova za trajno praćenje politike regionalnog razvoja.“

Također se predviđa i sustav vanjskog vrednovanja strategije, programa i projekata (SRRRH, poglavlje 4.4. *Sustav vanjskog vrednovanja strategije, programa i projekata*) i to tijekom izrade strategije, te tijekom i nakon njene provedbe. U ovom poglavlju navodi se i postupak strateške procjene kao jedan od mehanizama vrednovanja tijekom izrade strategije.

Iz dijela poglavlja koji govori o vrednovanju tijekom i nakon provedbe se izdvaja: „Vrednovanje tijekom provedbe je prilagodljivo te nositelji provedbe planskog dokumenta mogu samostalno odlučivati što će se vrednovati i kada. Vrednovanje na taj način postaje upravljački alat kojim se pomaže izvedba planskih dokumenata. U slučaju SRR RH za razdoblje do kraja 2020. godine preporučuju se vrednovanja tijekom provedbe po završetku treće godine provedbe Strategije. Vrednovanje tijekom provedbe pomaže donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke

u provedbi planskog dokumenta, i slijedom toga poduzmu potrebne korake ukoliko su potrebne njegove izmjene. Rezultati vrednovanja biti će od velike koristi za pokretanje sljedećeg ciklusa programiranja te će poslužiti kao ulazne informacije u analizi stanja za reviziju postojećeg i izradu novog strateškog dokumenta. Vrednovanje nakon provedbe ocjenjuje cjelokupni učinak planskog dokumenta odnosno njegovu djelotvornost i učinkovitost kao i održivost i korisnost provedbenih mjera, prioriteta i ciljeva. Već se sada može očekivati produljenje provedbe SRR s obzirom na pravilo n+3 u provedbi operacija operativnih programa. Stoga, završetak provedbe mnogih aktivnosti koji će se financirati iz ESIF provodit će se do kraja 2023. godine. Završetak strategije može se predvidjeti u tom razdoblju.“

S obzirom na navedeno, predlaže se da se u vrednovanje tijekom provedbe strategije uključi i vrednovanje na koji su način, tijekom planiranja razvoja, izrade razvojnih dokumenata i razvojnih projekata, uzete u obzir preporuke i mjere zaštite proizašle iz provedenog postupka strateške procjene.

I. OBRAZLOŽENJE NAJPRIHVATLJIVIJEG VARIJANTNOG RJEŠENJA SRRRH NA OKOLIŠ I OPIS PROVEDENE PROCJENE

SRRRH je strategija kojom se definiraju prioriteti, mjere i aktivnosti potrebne za postizanje održivog teritorijalnog razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja. Obzirom na karakter ove strategije, njome se ne predviđaju varijantna rješenja već ona predstavlja okvir za tipove aktivnosti koje će se provoditi u razdoblju do kraja 2020.g. Iako nema varijantnih rješenja, sama izrada Strategije predstavljala je konzultativni proces tijekom kojeg su se razmatrale različite moguće aktivnosti koje bi se provodile s ciljem ostvarenja zadanih specifičnih ciljeva. Konzultativni proces sastojao se od više krugova konzultacija s ključnim dionicima iz različitih sektora (javnog, privatnog, akademskog i civilnog društva) i svih razina upravljanja (lokalna, regionalna i nacionalna) budući da će isti biti sudionici u provedbi razvojnih aktivnosti.

Strateška studija izrađivala se istovremeno s izradom Nacrta SRRRH i pratila promjene vezane za aktivnosti koje se planiraju unutar pojedinih specifičnih ciljeva.

Kroz Stratešku studiju predlažu se dodatne mjere i preporuke s aspekta zaštite okoliša i prirode (ekološke mreže) koje će u sljedećim koracima provedbe SRRRH omogućiti da se teritorijalni razvoj usmjeri na način da maksimalno doprinose boljoj kvaliteti pojedinih sastavnica okoliša te smanjenju opterećenja na okoliš stvaranjem otpada.

Temeljem rezultata analize postojećeg stanja okoliša i okolišnih problema za svaku sastavnicu okoliša definirali su se okolišni ciljevi na način da budu u skladu s ciljevima strategija, planova i programa RH, kao i s ciljevima međunarodnih konvencija. Prilikom procjene mogućih utjecaja razmatrao se utjecaj pojedinih aktivnosti unutar mjera/ prioriteta i specifičnih ciljeva strategije na ostvarenje definiranih okolišnih ciljeva.

Provedenom procjenom mogućih utjecaja zaključeno je da se provedbom velikog broja aktivnosti mogu očekivati pozitivni utjecaji na pojedine sastavnice okoliša. Negativni utjecaji mogu se očekivati provođenjem aktivnosti vezane za izgradnju prometne, energetske i komulane infrastrukture. Generalno gledajući provedbe aktivnosti Strategije neće imati direktan negativni utjecaj na gospodarenje otpadom kao što je npr. povećanje količine proizvedenog otpada, a pozitivan utjecaj se može očekivati od provedbe mjere koja je usmjerena između ostalog i na uspostavu cjelovitog sustava gospodarenja otpadom.

J. OSTALI PODACI I ZAHTJEVI

MRRFEU je dalo Informaciju o provedbi postupka određivanja sadržaja strateške studije o utjecaju na okoliš za Strategiju regionalnog razvoja Republike hrvatske za razdoblje do kraja 2020.godine dana 11. ožujka 2016.g. (Klasa: 300-01/15-03/2; Urbroj: 538-06-1-1/004-16-6). U ovom postupku zatražena su mišljenja tijela o sadržaju strateške studije na osnovu kojih je određen sadržaj strateške studije i donesena Odluka o sadržaju strateške studije (Klasa: 300-01/15-03/2; Urbroj: 538-06-1-1/004-16-42, 12. svibnja 2016.g.). U nastavku su prikazana mišljenja nadležnih tijela, te komentar izrađivača strateške studije.

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
Sisačko-moslavačka županija, Upravni odjel za zaštitu okoliša i prirode	
- studiju izraditi sukladno obveznom sadržaju određenom prilogom 1. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08); - u studiji obraditi varijantna rješenja za svaku predloženu aktivnost (varijanta 1 - aktivnost će biti provedena, varijanta 2 - aktivnost neće biti provedena u cijelosti već djelomično, varijanta 3 - aktivnost neće biti provedena uopće; - u studiji je također potrebno posebno obraditi utjecaj aktivnosti predviđenih Strategijom na ekološku mrežu RH	Studija je izrađena sukladno obveznom sadržaju određenom prilogom 1. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08). Budući da se SRRRH-om daje okvir za provedbu velikog broja mogućih aktivnosti, strateškom studijom nije moguće
Ministarstvo gospodarstva	
Nema primjedbi na sadržaj.	-
Hrvatski zavod za prostorni razvoj	
- Prilikom izrade studije potrebno je uzeti u obzir pojedine prioritete i strateška usmjerenja prostornog razvoja - Održivu potrošnju prostornih resursa (prednost učinkovite uporabe korištenog prostora pred zauzimanjem nekorištenog) - Održivi razvoj planiranih djelatnosti u prostoru, posebno na područjima koja su izložena pojačanim pritiscima razvoja (npr. obalno područje i područje mora, neperspektivna područja posebne namjene koja su dana na upravljanje DUUDI-ju i JLP(R)S koji će uzeti u obzir rješavanje konflikta među korisnicima prostora uz istovremeno uvažavanje zaštite ekosustava i krajobraza - Afirmaciju obilježja i vrijednosti krajobraza: sprječavanje ili ublažavanje degradacije krajobraza uslijed planiranih ljudskih djelatnosti ili izgradnje - Očuvanje identiteta hrvatskog prostora - Održivost razvoja i korištenja zaštićenih područja te kulturnog naslijeđa - Sagledati utjecaje promjena postojećih sustava (aglomeracija, naselja i dr.) koje mogu proizaći iz strategije	Strateška studija uzela je u obzir sve navedeno uklopivši to u logiku izrade same studije, prema pojedinim sastavnicama okoliša.
Državna uprava za zaštitu i spašavanje	
- Strateška studija mora sadržavati i procjenu utjecaja Strategije na kategorije društvenih vrijednosti čija zaštita je nadležnost ove Uprave i djelovanja cjelovitog sustava civilne zaštite u Republici Hrvatskoj - Ključno je prilikom usmjeravanja razvoja osigurati da on bude održiv na način da ne utječe na razinu postojećeg rizika u negativnom smislu odnosno da je ne povećava	S obzirom na to da SRRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, pristup strateškoj procjeni bazirao na prepoznavanju mogućih

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
Ulaganje u razvoj sredina koje zaostaju u razvoju s ciljem jačanja otpornosti navedenih cjelina na utjecaje određenih prijetnji (prirodne katastrofe); kod prijetnji kao što su poplave, suše, ekstremne vremenske pojave, požari, zaslanjivanje tla te potresi i tehničko-tehnološke nesreće (sve su redom obrađene Procjenom rizika) odgovorno i educirano planiranje razvoja može uvelike smanjiti rizik od katastrofa; prilikom izrade Strategije u obzir je potrebno uzeti rizike identificirane i obrađene Procjenom rizika te potencirati ulaganje u njihovo smanjivanje i održivi razvoj zajednica, a sadržaj Strateške studije svakako treba uključivati i procjenu utjecaja Strategije na razinu rizika od katastrofa na područjima na koja će se Strategija odnositi	rizika koji bi eventualnim provođenjem aktivnosti mogli ugroziti stanje okolša, kao i na prepoznavanju prilika da se pozitivni utjecaji pojačaju. S obzirom na to, gdje je bilo moguće i primijenjivo uzeo se u obzir i rizik od katastrofa.
Ministarstvo poduzetništva i obrta	
Nema primjedbi na sadržaj.	-
Hrvatske šume d.o.o.	
Prilikom izrade Studije potrebno je poštovati odredbe Zakona o šumama i podzakonske akte proizašle iz navedenog Zakona	Navedeni zakoni i podzakonski akti su se poštivali.
Hrvatska elektroprivreda d.d.	
Strateška studija trebala bi obuhvatiti: - Ocjenu prihvatljivosti izgradnje preostalih hidroenergetskih objekata na području RH...provedbom procjene na strateškoj razini moći će se utvrditi i iskoristiti preostali ekološki prihvatljivi hidroenergetski potencijali uz značajne koristi koje izgradnja donosi nacionalnom gospodarstvu - Analizu eventualnih utjecaja koji bi mogli nastati provedbom SRRRH na postojeće elektroenergetske objekte Prilikom izrade Studije potrebno je: - Definirati konkretne lokacije izgradnje novih obnovljivih izvora energije kako bi se u Studiji mogla ocijeniti njihova prihvatljivost - Uzeti u obzir već postojeće strateške dokumente (Strategija energetskog razvoja RH, Nacionalni akcijski plan za obnovljive izvore energije za razdoblje 2014.-2020., Industrijska strategija RH za razdoblje 2014.-2020., Strategija održivog razvitka RH) te strateške dokumente koji su u izradi (Strategija prostornog razvoja RH, Plan upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. itd), a od utjecaja su na daljnji razvoj elektroenergetskog sustava	S obzirom na to da SRRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, u ovoj fazi ne može se govoriti o stvarno prepoznatim utjecajima konkretnih zahvata (pa tako i hidroenergetskih objekata) već se pristup strateškoj procjeni bazirao na prepoznavanju mogućih rizika koji bi eventualnim provođenjem aktivnosti (uključujući energetiku- posebno kod mjera unutar prioriteta vezanih za razvoj infrastrukturnih sustava) mogli ugroziti stanje okolša, kao i na prepoznavanju prilika da se pozitivni utjecaji pojačaju. S obzirom na to da je ova strategija usmjerena na pripremu razvojnih dokumenata i projekata na razini županija i jedinica lokalne samouprave, procjena mogućih utjecaja usmjerena je na to da se ukaže na potencijalne probleme izgradnje energetske

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
	infrastrukture vezane za okoliš, kao i da se daju preporuke na koji način da se okolišna pitanja uzmu u obzir kod pripreme razvojnih dokumenata i projekata vezanih za energetska infrastrukturu.
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	
Uz poštivanje obveznog sadržaja strateške studije određenog prilogom 1. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine, broj 64/08), strateška studija treba predvidjeti mjere zaštite okoliša koje se odnose na gospodarenje otpadom sukladno Zakonu o održivom gospodarenju otpadom (Narodne novine, broj 94/13) i njegovim provedbenim propisima	Strateška studija sadrži mjere zaštite okoliša koje se odnose na gospodarenje otpadom u mjeri u kojoj je to bilo moguće za ovakvu vrstu strategije.
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava	
Uvažavajući velike društvene i gospodarske nejednakosti, različitih područja, Strateška studija trebala bi sadržavati i određene podatke društvene statistike, iako one nisu izravno vezane uz zaštitu okoliša. To stoga što je cilj Strategije uspostava okvira za koordinirane inicijative usmjerene gospodarskom i društvenom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini, pri čemu bi strateška studija trebala sadržavati podatke o demografskim kretanjima (dob, spol, razina obrazovanja i sl.) te osobito podatke o strukturi zaposlenih i nezaposlenih osoba.	Strateška studija sadrži podatke o demografskim kretanjima (dob, spol, razina obrazovanja i sl.) te osobito podatke o strukturi zaposlenih i nezaposlenih osoba u sažetom obliku, budući da je Analitičkom podlogom koja je rađena kao podloga za izradu Strategije ova tema vrlo detaljno razrađena.
Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	
Uprava pomorske i unutarnje plovidbe, brodarstva, luka i pomorskog dobra; Sektor unutarnje plovidbe: - U Strategiji regionalnoga razvoja RH do 2020. godine potrebno je uzeti u obzir Strategiju razvitka riječnog prometa u RH za period 2008.-2018., Srednjoročni plan razvitka vodnih putova i luka unutarnjih voda RH (za razdoblje od 2009. do 2016. god.) te naglasiti i obraditi projekte kao što je Višenamjenski kanal Dunav – Sava, projekt izgradnje infrastrukture u području luke Slavonski Brod, projekt Nove Luke Sisak, projekt izgradnje intermodalne infrastrukture u Osijeku te niz manjih pristaništa uz vodne putove koji bi svojom izgradnjom doprinijeli razvoju kako u prometnom smislu tako i u regionalnom. Slijedom navedenog, u strateškoj studiji utjecaja Strategije na okoliš potrebno je procijeniti utjecaj projekata unutarnje plovidbe na okoliš. Uprava sigurnosti plovidbe predlaže obraditi: - Način odvijanja pomorskog prometa, postojeću mrežu plovinih putova, luka, pristaništa i sidrišta te njihov planirani razvoj	S obzirom na to da SRRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, u ovoj fazi ne može se govoriti o stvarno prepoznatim utjecajima već se pristup strateškoj procjeni bazirao na prepoznavanju mogućih rizika koji bi eventualnim provođenjem aktivnosti (uključujući promet- posebno kod mjera unutar prioriteta vezanih za razvoj infrastrukturnih sustava) mogli ugroziti stanje okoliša, kao i na prepoznavanju prilika da se pozitivni utjecaji pojačaju. S obzirom na to da je ova strategija usmjerena na

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
• Utjecaj istraživanja i eksploatacije nafte i plina na planirani razvoj RH • Integralni pristup razvoja pomorske djelatnosti • Analizirati na koji način razvoj RH može utjecati na morski okoliš i ekosustave s ekonomskog, sociološkog i ekološkog gledišta u cilju održivog razvitka • Uzročno-posljedične veze između razvoja, problema i posljedica • Identificirati potencijalne rizike, procijeniti vjerojatnost rizika, ocijeniti rizike odrediti mjere izbjegavanja rizika • Dati pregled postojećih pritisaka u pogledu regionalnoga razvoja s ciljem određivanja negativnih kumulativnih i sinergijskih učinaka • Planirane namjene mora s ciljem očuvanja održivog korištenja obalnih i morskih resursa • Koje mjere i adaptacije na klimatske promjene je nužno učiniti da bi se postigao održivi razvoj u srednjoročnom i dugoročnom okviru • Dugoročne ekonomske, okolišne i socijalne implikacije • Mjere i instrumente koji bi se mogli upotrijebiti da da ekonomija unaprijedi svoj odnos prema okolišu, odnosno da se ojača zelena i plava ekonomija • Utjecaj na institucionalni kapacitet upravljanja obalnim resursima na integrirani način. Uprava cestovnog i željezničkog prometa i infrastrukture: • U materijalima objavljenim na linku https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/izrada-strategije-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-2020-godine/3244 je vidljivo da je autor koristio podatke o dužinama pruga za 2014. koji nisu u skladu s važećom Odlukom o razvrstavanju željezničkih pruga NN 3/14. Isto tako željezničke pruge sukladno navedenoj Odluci razvrstane su na međunarodne, regionalne i lokalne te se ne treba koristiti izraze „značajne“ ili „od značaja“ već samo željezničke pruge za međunarodni, regionalni ili lokalni promet. Stoga se u prilogu dostavlja tablica s građevinskim dužinama kolosijeka po županijama u 2014. (Izvor je statistika HŽI) Prema navedenoj tablici potrebno je korigirati podatke na str 150-152 /prilozi analitičkoj podlozi tablice str. 123-124. • Stratešku studiju SRRRH potrebno je uskladiti sa Strateškom studijom utjecaja na okoliš za Strategiju prometnog razvoja RH. Mjere zaštite okoliša iz navedene studije potrebno je uvažiti prilikom izrade predmetne studije. Ukoliko se SRRRH planiraju dodatni koridori državnog značenja potrebno je istražiti njihov utjecaj na okoliš te obraditi podatke u strateškoj studiji.	pripremu razvojnih dokumenata i projekata na razini županije i jedinica lokalne samouprave, procjena mogućih utjecaja usmjerena je na to da se ukaže na potencijalne probleme izgradnje infrastrukture vezane za okoliš, kao i da se daju preporuke na koji način da se okolišna pitanja uzmu u obzir kod pripreme razvojnih dokumenata i projekata vezanih za prometnu infrastrukturu.
Hrvatska zajednica županija	

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
• Osim obveznog sadržaja iz Priloga 1. Strateška studija treba obraditi i analizirati problematiku otpada u smislu predviđanja trendova nastanka i postupanja s otpadom. Strateška studija treba sadržavati podatke o planiranim postrojenjima (centrima) za gospodarenje otpadom na razini RH. Iz perspektive Zagrebačke županije to podrazumijeva podatke o planiranoj izgradnji širokotračne jednokolosječne željezničke pruge Podsused-Sveta Nedjelja-Samobor-Perivoj (na temelju Odluke Sabora RH od 28.02.2008.). U kasnijim fazama postupka, kad se strateška studija i prijedlog Strategije upute na javnu raspravu, odnosno dostave na mišljenje tijelima i osobama sukladno Uredbi, bit će moguće dati detaljnije mišljenje na dokumente koji se ocjenjuju u predmetnom postupku strateške procjene. • U odnosu na komentar Grada Zagreba navodi se kako je u tijeku izrada ZAGREBPLANA 2020+, nove Razvojne strategije Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine. Imajući u vidu obvezni sadržaj strateške studije utvrđen u Prilogu 1. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08), u okviru kojeg je osobito „kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva plana i odnosa s drugim odgovarajućim planovima i programima“ ukazujemo na potrebu uvažavanja radnog materijala ZAGREBPLANA 2020+ u odnosu na predmetni dokument, posebno uzimajući u obzir specifičnosti Grada Zagreba kao glavnog grada, metropolitikog područja, jedinice regionalne (područne) i lokalne samouprave u isto vrijeme.	S obzirom na to da je SRRRH dokument kojim se definiraju prioritete, mjere i aktivnosti potrebne za postizanje održivog teritorijalnog razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja te da ona daje okvir za provedbu razvojnih projekata i aktivnosti, njome se ne definiraju konkretni projekti niti njihove lokacije. S obzirom na navedeno, strateškom procjenom nisu razmatrani konkretni zahvati, a opis postojećeg stanja i mogućih utjecaja razmatran je na državnoj razini u vidu prepoznavanja mogućih rizika za okoliš uslijed provedbe aktivnosti.
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode; Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu zraka, tla i mora	
• Potrebno je napraviti procjenu utjecaja klimatskih promjena, odnosno procjenu ranjivosti na klimatske promjene za svu planiranu infrastrukturu (promet, vodoopskrba, energetika i dr.), zahvate i prirodne sustave iz SRRRH za razdoblje do kraja 2020. na koje klimatske procjene mogu imati utjecaja te odrediti adekvatne mjere prilagodbe na klimatske promjene (procjena ranjivosti je analiza očekivanih utjecaja, rizika i kapaciteta za prilagodbu regije ili sektora na učinke klimatskih promjena). Za utvrđivanje klimatskih promjena koje se očekuju na području RH preporuča se koristiti podatke koje je izradio DHMZ. • Ukoliko se utvrdi ranjivost određenog područja na klimatske promjene potrebno je odrediti adekvatne mjere prilagodbe klimatskim promjenama za to područje • Potrebno je napraviti procjenu utjecaja planiranih zahvata na emisije stakleničkih plinova (posebice za one zahvate za koje se procjeni da mogu emitirati značajne količine stakleničkih plinova, kao što su odlagališta otpada, uređaji za pročišćavanje otpadnih voda, infrastrukturni objekti vezani za promet i dr.) te odrediti adekvatne mjere za smanjenje emisija stakleničkih plinova. • Za uključivanje tema vezanih za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama u Stratešku procjenu preporučamo koristiti Smjernice za uključivanje klimatskih promjena i bioraznolikosti u stratešku procjenu	Klimatske promjene (prilagodba i ublažavanje) predstavljaju temu koja se provlači kao horizontalna tema u sadržaju gotovo svih mjera predviđenih SRRRH-om. Međutim, s obzirom na to da SRRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, u ovoj fazi ne može se govoriti o stvarno prepoznatim utjecajima već se pristup strateškoj procjeni bazirao na prepoznavanju mogućih rizika koji bi eventualnim provođenjem aktivnosti mogli ugroziti stanje okoliša, kao i na prepoznavanju prilika da se pozitivni utjecaji pojačaju. S obzirom na to da je ova strategija usmjerena na pripremu razvojnih dokumenata i projekata na razini županije i jedinica lokalne samouprave, procjena mogućih utjecaja usmjerena je na to da se ukaže na

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
utjecaja na okoliš (Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment)	potencijalne probleme vezane za klimatske promjene, kao i da se daju preporuke kod kojih aktivnosti i na koji način da se klimatske promjene uzmu u obzir prilikom pripreme dokumenata i projekata.
Ministarstvo kulture	
Sadržaj i razina obuhvata dijela Strateške procjene koji se odnosi na kulturnu baštinu treba biti sljedeći: • Polazišta strateške procjene utjecaja Strategije na kulturnu baštinu, Podaci o postojećem stanju kulturne baštine; • Značajke područja: analiza stanja kulturne baštine na koju provedba Strategije može značajno utjecati; • Provjera implementacije ciljeva zaštite kulturne baštine koji proizlaze iz relevantnih/obvezujućih međunarodnih dokumenata kulturne baštine; • Analiza i prikaz vjerojatno značajnih utjecaja na pojedine vrste kulturne baštine (kumulativnih, sinergijskih, sekundarnih, kratkoročnih); • Mjere zaštite kulturne baštine, uključujući mjere sprječavanja smanjenja i ublažavanja procijenjenih štetnih utjecaja provedbe Strategije na kulturnu baštinu te prijedlog varijantnog rješenja koje je najprihvatljivije za kulturnu baštinu; • Opis predviđenih mjera praćenja stanja/utjecaja zahvata na kulturnu baštinu. Osim tekstualnog dijela, Strateška procjena utjecaja na kulturnu baštinu treba sadržavati i odgovarajuće kartografe kulturne baštine u odnosu na planirane zahvate. Polazišta i metodološki pristup ocjeni stanja i utjecaja na kulturnu baštinu treba temeljiti na integralnom pristupu u sagledavanju kulturne i prirodne baštine, na maksimalnoj zaštiti kulturnoga krajolika, na očuvanju vrijednih pejzažnih karakteristika prostora s grupacijama povijesnih naselja te na arheološkom vrednovanju područja. Prilikom analize stanja kulturne baštine i utjecaja predmetne strategije na kulturnu baštinu posebnu pažnju valja posvetiti specifičnosti područja, koja bitno utječu na osjetljivost prostora. Posebno se ističe kako u skladu s čl.12. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08) poglavlja u strateškoj studiji koja se odnose na kulturnu baštinu moraju izrađivati mjerodavni stručnjaci za to područje.	Strateškom studijom obuhvaćen je odnos SRRRH prema kulturnoj baštini. Na osnovu inicijalne procjene određeno je od kojih se aktivnosti može očekivati utjecaj na kulturnu baštinu te je prema tome određen fokus i razina obrade ovog segmenta u strateškoj studiji. Obzirom da SRRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, u ovoj fazi nisu poznate lokacije mogućih aktivnosti te u studiji nisu dani kartografski prikazi pojedinih aktivnosti. Analiza postojećeg stanja i mogućih utjecaja rađena je na razini strategije (državnoj i gdje je bilo primijenjivo na razini NUTS II regija) te su za potencijalne aktivnosti prepoznati mogući rizici/ ili prilike za kulturnu baštinu i u skladu s tim dane su preporuke.
Bjelovarsko-bilogorska županija Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, slatkovodno ribarstvo, lovstvo i zaštitu okoliša	
• Strateška studija se po sadržaju treba izraditi u skladu s odredbama iz Priloga I. Uredbe o strateškoj procjeni	Studija je izrađena sukladno obveznom sadržaju

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08) s detaljnom razradom varijantnih rješenja i njihova utjecaja na okoliš	određenom prilogom 1. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08).
Ministarstvo uprave	
Nema dodatnih prijedloga u odnosu na dostavljenu dokumentaciju	-
Ministarstvo turizma	
Ministarstvo turizma ima interes u obradi utjecaja ugostiteljsko-turističkih zona te luka nautičkog turizma na okoliš (bioraznolikost, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz) te na socio-ekonomsku komponentu regionalnoga razvoja, kao parametra održivog razvoja	Obzirom da SRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, analiza postojećeg stanja i mogućih utjecaja rađena je na razini strategije (državnoj i gdje je bilo primijenjivo na razini NUTS II regija) te su za potencijalne aktivnosti (uključujući one vezane za turizam gdje je bilo primijenjivo) prepoznati mogući rizici/ ili prilike za sve sastavnice okoliša, pa tako i za bioraznolikost, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz te stanovništvo. U skladu s prepoznatim utjecajima/ prilikama predložene su mjere zaštite/ preporuke.
Hrvatske vode	
Osnovni dokument upravljanja vodama je Plan upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. koji je postupku donošenja (nacrt je objavljen na http://www.voda.hr/hr/plan-upravljanja-vodnim-podrucjima) U Planu upravljanja vodnim područjima, kada je riječ o upravljanju stanjem voda, regionalni razvoj, gospodarstvo i njegov razvoj su razmotreni kao pokretači opterećenja na vode i segmentirani su na najmanje sljedeće „sektore“: poljoprivredu, energetiku – proizvodnju hidroenergije, energetiku-ostalo, ribarstvo i akvakulturu, industriju, turizam i rekreaciju i transport. Uz navedeno promatra se „urban development“ (koji se odnosi na sav razvoj vezan uz domaćinstva, ne proizvodne komercijalne aktivnosti i turizam), obrana od poplava i šumarstvo. S druge strane, ukoliko se usklade ciljevi i mjere za njihovo postizanje, regionalni razvoj se promatra i kao izvanredna prilika za zajedničku, a time i efikasniju provedbu politike zaštite voda i politike regionalnoga razvoja. Opterećenje/korištenje voda navedenim aktivnostima dopušta se u okviru najmanje dobrog stanja voda čime se	Strateškom studijom napravljena je analiza postojećeg stanja voda u skladu s Planom upravljanja vodnim područjima i ostalim dokumentima vezanim za vodno gospodarstvo. Analiza postojećeg stanja i mogućih utjecaja rađena je na razini strategije (državnoj i gdje je bilo primijenjivo na razini NUTS II regija) te su u za potencijalne aktivnosti prepoznati mogući rizici/ ili prilike vezani za vode i u skladu s tim dane su preporuke/ mjere zaštite.

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
osigurava dugoročna održivost obnovljivog, ali potrošivog resursa. Plan upravljanja vodnim područjima propisuje mjere koje se trebaju poduzeti/provesti kako bi se poboljšalo (nezadovoljavajuće) ili održalo (najmanje dobro) stanje voda. Predviđene mjere se odnose kako na tijela nadležna za upravljanje vodama, tako i na ostale korisnike voda. Predviđa se da će se predložene mjere provesti u prve tri godine planskog ciklusa, čime će se osigurati postupno poboljšanje stanja voda u drugoj polovini planskog ciklusa. Kad je riječ o upravljanju rizicima od poplava regionalni razvoj / gospodarski razvoj utječe na povećanje ranjivosti/osjetljivosti i izloženosti plavljenju i time bitnom povećanju rizika od poplava (povećane štete od poplava ali i povećanje opasnosti od pronosa onečišćenja poplavnim vodama). I u ovom dijelu Plan predviđa određeni set mjera koje je potrebno provesti kako bi se smanjio rizik od poplava. S obzirom na to da se SRRRH donosi za razdoblje do 2020. godine što praktično znači da će se realizirati unutar jednog planskog razdoblja upravljanja vodama (2016.-2021.), u Strateškoj studiji je potrebno: • Usporediti ciljeve upravljanja stanjem voda i ciljeve zacrtane Strategijom regionalnoga razvoja, odnosno usporediti ciljeve upravljanja rizicima od poplava i ciljeve Strategije regionalnoga razvoja • Razdvojeno preuzeti trenutačna opterećenja voda sa stajališta stanja voda i stajališta rizika od poplava iz Nacrta Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. te procijeniti buduća opterećenja voda koja proizlaze iz strateških odrednica regionalnoga razvoja • Procijeniti utjecaj planiranog regionalnog razvoja na stanje voda i stanje rizika od poplava te • Usporediti i uskladiti politike upravljanja stanjem voda i rizicima od poplava s politikama regionalnog razvoja, što treba sagledati najmanje kroz: • Politiku poticanja učinkovitog korištenja voda u okviru prihvatljivog povrata troškova vodnih usluga, okolišnih troškova i troškova resursa • Politiku smanjenja opterećenja voda (zahvaćanjem, ispuštanjem, morfološkim modifikacijama) • Politiku poticanja ostvarenja dodatne razine zaštićenih područja –područja posebne zaštite voda, • Politiku smanjenja rizika od poplava • Radi lakšeg praćenja bilo bi dobro da se navedeno sistematizira u okviru jedinstvenog poglavlja no prihvatljivo je i da se sadržaj sistematizira razdvojeno po različitim poglavljima, uz jasnu naznaku koji se dio teksta odnosi na vode/upravljanje vodama.	
Ministarstvo poljoprivrede	
Upravno područje šumarstva, lovstva i drvne industrije: • Šume i šumska zemljišta dobra su od interesa za RH i ispunjavaju gospodarsku, ekološku i društvenu funkciju	Strateškom studijom obrađeni su šumski ekosustavi, tlo i poljoprivreda te vode- postojeće stanje, utjecaji te su

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
te imaju znatan utjecaj na kakvoću života. Stoga je nužno održivo gospodarenje i racionalno korištenje šumskih resursa u suradnji sa svim zainteresiranim stranama, te je od nacionalnog interesa da sve zainteresirane strane i korisnici zemljišta budu odgovarajuće zastupljeni za vrijeme trajanja procesa prostornog planiranja. Uvažavajući navedeno, u sadržaj Strateške studije o utjecaju na okoliš Strategije regionalnog razvoja RH za razdoblje do kraja 2020. godine potrebno je ugraditi opis šuma i šumskog ekosustava na koji bi provedba plana mogla imati utjecaj, a vezano uz zahvate koji se ovim planom planiraju na šumi i/ili šumskom zemljištu, utjecaj planiranih zahvata na stabilnost šumskog ekosustava, mjere zaštite šumskog ekosustava te eventualno monitoring ukoliko se iz prethodnih stavaka utvrdi da je isti potreban. Navedeno mišljenje temelji se na načelu održivog razvoja, potrajnog gospodarenja, očuvanja stabilnosti šumskog ekosustava, ekološke prihvatljivosti i socijalne odgovornosti s ciljem pomoći u integralnom pristupu kod prostornog planiranja i racionalnog korištenja šuma i šumskog zemljišta. Upravno područje poljoprivrede i prehrambene industrije: • Zbog značaja poljoprivrednog zemljišta za život čovjeka i činjenice da je zemljište neobnovljivo, Ustav RH odredio ga je kao dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, posebice ga štiti, njegovo se korištenje može odvijati samo pod uvjetima i na način propisan Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Poljoprivredno zemljište je prvi i osnovni uvjet za poljoprivrednu proizvodnju iz koje čovjek zadovoljava svoju primarnu potrebu za hranom, a preradom raznih poljoprivrednih proizvoda zadovoljava i niz drugih važnih životnih potreba. Iako je Zakonom uređeno iskorištavanje i zaštita poljoprivrednog zemljišta ipak je smanjenje njegove površine intenzivno i zabrinjavajuće. Vrlo važna činjenica u svezi gubitka površine poljoprivrednog zemljišta je ta, što je riječ o gubitku kvalitetnog obradivog poljoprivrednog zemljišta, a što je dobrim dijelom posljedica negospodarskog odnosa prema njemu. Pregledom dostavljene prostorno planske dokumentacije tijekom zadnjih godina utvrđeno je da se građevinska područja još uvijek proširuju na uređene komplekse obradivih poljoprivrednih površina (u vlasništvu RH), te da se izbjegava izgradnja na težim terenima i neplodnim zemljištima. Osnovni cilj u budućnosti trebao bi biti očuvanje, korištenje i uređenje poljoprivrednog zemljišta, prije svega za poljoprivrednu proizvodnju, imajući u vidu da je korištenje prostora izvan građevinskog područja namijenjeno prioritetno, a dijelom i isključivo poljoprivredi s težnjom očuvanja što većih i kontinuiranih površina i prirodnih režima – očuvanja ruralnog (seoskog) prostora, koji predstavlja izvor prirodnog (biološkog-okolišnog i poljoprivrednog), te društvenog (socijalnog-tradicionalnog, kulturološkog i povijesnog) bogatstva. To se može postići jedino usklađivanjem svih interesa u prostoru u sklopu društvenih planova, posebice prostornih. Najvažniji ciljevi primjene Zakona o poljoprivrednom zemljištu su: efikasnije raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države u svrhu okrupnjavanja	predložene preporuke/ mjere zaštite u skladu s prepoznatim utjecajima/ prilikama. Analiza postojećeg stanja i mogućih utjecaja rađena je na razini strategije (državnoj i gdje je bilo primijenjivo na razini NUTS II regija).

MIŠLJENJE O SADRŽAJU STRATEŠKE STUDIJE	KOMENTAR IZRAĐIVAČA SPUO
poljoprivrednog zemljišta, sprječavanje trajnog gubitka poljoprivrednog zemljišta prenamjenom u građevinsko zemljište te privođenje neobrađenog poljoprivrednog zemljišta poljoprivrednoj proizvodnji uz očuvanje tradicijskog agrikulturnog krajolika kao i zaštita poljoprivrednog zemljišta od oštećenja zbog proizvodnje zdravstveno ispravne hrane, radi zaštite zdravlja ljudi, životinjskog i biljnog svijeta. Ovo Ministarstvo ne podržava proširenje građevinskog područja na poljoprivredno zemljište P1 i P2 kategorije, osim u slučajevima propisanim u čl. 20 Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 39/13 i 48/15). • Sastavnicu okoliša „tlo“ potrebno je obraditi u predmetnoj strateškoj studiji po kriteriju evidentiranja mogućeg oštećenja tla, (degradacije, onečišćenja, erozije, prenamjene...), zahvata u prostoru kao i mjera za izbjegavanje ili ublažavanje navedenih utjecaja. Temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu prostorno-planskom dokumentacijom ograničava se lociranje zahvata na najvrjednije površine poljoprivrednog zemljišta, osobito vrijednog obradivog (P1) i vrijednog obradivog (P2) poljoprivrednog zemljišta, a potrebno je izbjegavati područja pod uzgojem višegodišnjih kultura kao i fragmentiranje cjeline površina poljoprivrednog zemljišta linijskom infrastrukturom. Upravno područje vodnoga gospodarstva: • Predmetna Strateška studija trebala bi biti usklađena s planskim dokumentima upravljanja voda – prvenstveno nacrtom Plana upravljanja vodnim područjima za razdoblje 2016.-2021. (koji je u postupku donošenja), te bi u skladu s istim Studija trebala sadržajno obuhvatiti sljedeće: • Uskladiti ciljeve upravljanja stanjem voda i ciljeve zacrtane Strategijom regionalnoga razvoja odnosno ciljeve upravljanja rizicima od poplava i ciljeve Strategije regionalnoga razvoja • Procijeniti utjecaj planiranog regionalnog razvoja na stanje voda i stanje rizika od poplava • Uskladiti politike upravljanja stanjem voda i rizicima od poplava s rizicima politikama regionalnog razvoja, što treba sagledati najmanje kroz: politiku poticanja učinkovitog korištenja voda u okviru prihvatljivog povrata troškova vodnih usluga, okolišnih troškova i troškova resursa, politiku smanjenja opterećenja voda (zahvaćanjem, ispuštanjem morfološkim modifikacijama), politiku poticanja ostvarenja dodatne razine zaštićenih područja – područja posebne zaštite voda i politiku smanjenja rizika od poplava	

K. SAŽETAK

Strateška studija o utjecaju na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine izrađuje se kao stručna podloga za provedbu postupka strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO). Nositelj izrade SRRRH je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) koje je također i tijelo nadležno za provedbu postupka strateške procjene utjecaja SRRRH na okoliš (SPUO). Izrađivač SRRRH je MRRFEU, u suradnji s Ekonomskim institutom, Zagreb koji je u izradu strategije uključen projektom „Tehnička pomoć Ministarstvu pri definiranju razvojnih prioriteta na razini statističkih (NUTS II) regija”.

Postupak SPUO započeo je 1. ožujka 2016.g. donošenjem *Odluke o započinjanju i provođenju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine*, prije čega je dobiveno Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode da je za predmetnu Strategiju potrebno provesti i Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Sadržaj strateške studije prati obvezan sadržaj propisan Prilogom I. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš. Izrađivač Strateške studije je tvrtka Dvokut ECRO d.o.o. iz Zagreba koja posjeduje Rješenje MZOIP-a o suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša i izradu strateških studija.

Tijekom inicijalne faze izrade Strateške studije provedena je inicijalna procjena postojećeg stanja i okolišnih problema po pojedinim sastavnicama okoliša: klimatske promjene, zrak, krajobraz, tlo i šume, površinske i kopnene vode, biološka raznolikost, zaštićena područja prirode, kulturna baština, stanovništvo i zdravlje ljudi, promet, energetika i otpad. Obzirom na širok spektar mogućih projekata i aktivnosti inicijalnom procjenom zaključeno je da je u Strateškoj studiji potrebno obraditi sve gore navedene sastavnice okoliša.

Temeljem rezultata analize postojećeg stanja okoliša i okolišnih problema za svaku sastavnicu okoliša definirali su se okolišni ciljevi na način da budu u skladu s ciljevima strategija, planova i programa RH, kao i s ciljevima međunarodnih konvencija. Prilikom procjene mogućih utjecaja razmatrao se utjecaj pojedinih aktivnosti unutar mjera/ prioriteta i specifičnih ciljeva strategije na ostvarenje definiranih okolišnih ciljeva. Ustanovljeno je sljedeće:

- Strategijom se predviđa širok raspon aktivnosti unutar različitih sektora i na različitoj razini (izgradnja, rekonstrukcija, modernizacija, priprema projekata, izrada planskih dokumenata, istraživanja, povezivanje sektora gospodarstva i znanosti, poticanje određenih aktivnosti i dr.)
- Svaka aktivnost može imati određeni utjecaj na neku od sastavnica okoliša (većeg ili manjeg značaja ovisno o tipu aktivnosti i njevoj razini te lokaciji)
- Provedbom velikog broja aktivnosti očekuju se pozitivni utjecaji na okoliš
- Negativni utjecaji mogu se očekivati provedbom aktivnosti unutar prioriteta 1.2. i 1.3. s obzirom da se njima planira izgradnja infrastrukture

S obzirom na to da SRRRH daje samo okvir za tipove aktivnosti čijim se provođenjem može očekivati ostvarenje strategijom zadanih strateških ciljeva, ne postoje konkretni podaci o zahvatima niti njihovim lokacijama te se stoga utjecaji nisu mogli stvarno činjenično ocijeniti već se pristup

strateškoj procjeni bazirao na prepoznavanju mogućih rizika koji bi provođenjem aktivnosti mogli ugroziti stanje okoliša, kao i na prepoznavanju prilika da se pozitivni utjecaji pojačaju.

S obzirom na to da je ova strategija usmjerena na pripremu razvojnih dokumenata i projekata na razini županija i jedinica lokalne samouprave, procjena mogućih utjecaja usmjerena je na to da se predlože mjere i preporuke na koji način da se okolišna pitanja uzmu u obzir kod pripreme razvojnih dokumenata i projekata vezanih za energetske infrastrukturu. Na taj način maksimalno se doprinosi načelu preventivnosti kroz uključivanje pitanja zaštite okoliša u ranim fazama pripreme razvojnih dokumenata i razvojnih projekata.

Budući da se razvojnim dokumentima (npr. županijske razvojne strategije ili razvojne strategije jedinica lokalne samouprave) uglavnom planiraju aktivnosti unutar administrativnih granica županija/JLS, glavni rizik koji se može javiti prilikom provedbe ove strategije je da se rješavanje problema i provođenje aktivnosti veže za administrativne granice, umjesto cjelovitim sagledavanjem problematike i rješavanjem problema na regionalnoj razini.

Također, smatra se izuzetno bitnim istaknuti da se aktivnostima vezanim za kvalitetniju međusektorsku suradnju i vertikalno i horizontalno usuglašavanje maksimalno doprinosi boljem sagledavanju i stanju okoliša. Stoga se ove mjere ističu kao izuzetno bitne i o njihovoj kvalitetnoj provedbi ovisi i kvaliteta provedbe svih ostalih mjera.

Za SRRRH je proveden postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za **ekološku mrežu** te je dobiveno Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode da je za predmetnu strategiju potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti predmetnog programa za ekološku mrežu (Klasa: UP/I-612-07/15-71/184; Ur. broj: 517-07-2-1-15-4, 25. studenog 2015.). Rješenjem je ocijenjeno da se ne može isključiti vjerojatnost značajnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže tijekom njezine provedbe te da je potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti SRRRH na ekološku mrežu.

Glavnom ocjenom nisu razmatrana varijantna rješenja SRRRH s obzirom da strategija predstavlja okvir za tipove aktivnosti koje će se provoditi u razdoblju do kraja 2020.g.

S obzirom na to da se SRRRH želi postići održivi teritorijalni razvoja i bolje ukupne kvalitete življenja, generalno gledajući strategija ima pozitivan karakter, a glavni rizici koji mogu onemogućiti ostvarenje zadanog okolišnog cilja: *Očuvati ciljne vrste i staništa i cjelovitost područja ekološke mreže RH* se odnose na razvoj prometne, energetske i kumunalne infrastrukture na lokalnoj i regionalnoj razini. Provedba tih aktivnosti moguća je na cijelom području RH, a u ovoj fazi nije poznato niti koji niti koliko projekata će se stvarno i realizirati. Budući da ne postoji prostorna komponenta predviđenih aktivnosti, mogući utjecaj na konkretna područja EM kao niti njihov stvarni značaj, na razini strateške procjene nije bilo moguće odrediti. Također, budući da nije poznato niti koliko projekata će se realizirati, nije bilo moguće odrediti niti stvarni kumulativni utjecaj na područja EM. Stoga se procjenjivanju mogućih utjecaja pristupilo se na način da se istaknu mogući rizici za ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže do kojih može doći realizacijom pojedinih tipova aktivnosti. A potencijalni rizici prepoznati su za mjere:

- 1.2.1 Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja
- 1.2.2 Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja
- 1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine

- 1.2.4 Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini
- 1.3.1 Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja
- 1.3.2 Podrška održivom otočnom razvoju
- 1.3.3 Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja
- 1.3.5 Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima

Kao glavne prilike za pojačavanje pozitivnog utjecaja prepozanta je provedba sljedećih mjera:

- 3.1.1 Uređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja
- 3.1.2 Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima
- 3.2.1 Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini
- 3.2.2 Pобољшanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju
- 3.3.1 Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata

L. IZVORI PODATAKA

Općenito

1. Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, 2014 (razdoblje od 2009. do 2012.), AZO, 2014, Zagreb
2. Analiza stanja prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008.-2012., DZZP, travanj 2014, Zagreb
3. Izvješće o stanju u prostoru Republike Hrvatske 2008.- 2012., MGIPU, ožujak 2013, Zagreb
4. Analiza prostornih planova županija, „Urbanistica“ d.o.o., Zagreb,
5. Krajolik- čimbenik Strategije prostornog razvoja, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
6. Regionalni razvoj, sustav naselja, urbani i ruralni razvoj i transformacija prostora, Institut za turizam, Zagreb
7. Integralno upravljanje obalnim područjem, Urbos d.o.o. Split
8. Demografski scenariji i migracije, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
9. Razvoj gospodarskih djelatnosti u prostoru, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb

Zrak i klimatske promjene

10. Izvješće o inventaru stakleničkih plinova na području Republike Hrvatske za razdoblje 1990. – 2011., AZO, studeni 2013.
11. Odluka o donošenju Šestog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN 018/2014)
12. Odluka o prihvatanju Petog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN 024/2010)
13. 2012. Energija u Hrvatskoj - godišnji energetske pregled, Ministarstvo gospodarstva, prosinac 2013.
14. Energetska strategija razvoja RH (NN 130/09)
15. Izvješće o stanju kakvoće zraka za područje Republike Hrvatske od 2008. do 2011. godine, AZO, srpanj 2013.
16. Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2012. godinu, AZO, listopad 2013.
17. Nacrt nacionalne liste pokazatelja (NLP) 2013., AZO, ožujak 2013.
18. Odluka o donošenju Plana zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine (NN 139/2013)
19. Program postupnog smanjivanja emisija za određene onečišćujuće tvari u Republici Hrvatskoj za razdoblje do kraja 2010. godine, s projekcijama emisija za razdoblje od 2010. do 2020. godine (NN 152/2009)
20. Smjernice za voditelje projekata: Kako povećati otpornost ranjivih ulaganja na klimatske promjene, EK, (eng: Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient, European Commission)
21. <http://www.mzoip.hr/hr/klima/prilagodba-klimatskim-promjenama.html>

Krajobraz

22. Andlar, G. i sur., 2011: Kulturni krajobraz i legislativa-stanje u Hrvatskoj, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Društvena istraživanja Zagreb, br. 3., str. 813-835
23. Koščak, B. i sur., 1999: Krajobraz - Sadržajna i metodska podloga krajobrazne osnove Hrvatske, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za ukrasno bilje i krajobraznu arhitekturu, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb
24. Marsh, W., M., 1978, Environmental Analysis For Land Use and Site Planning, Department of Physical Geography, The University of Michigan – Flint, Michigan
25. The landscape institute and institute of Environmental Management & Assessment, 2002: Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment – second edition, Spon Press, London

Tlo i poljoprivreda

26. 44th Croatian & 4th International Symposium on Agriculture, section Fisheries, Game Management and Beekeeping (2009): Pintur, K., Duduković, D., Popović, N., Florijančić, T., Krapinec, K., Slavica, A., Šprem, N.: Preliminarna istraživanja dinamike stradavanja divljači u prometu na karlovačkom području
27. Blagonić, B. i Prosen, A.: Važnost modernoga katastra u zaštiti okoliša, Geod. list 2007.
28. Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources, (SL L 375, 31.12.1991.).
29. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council establishing a framework for the Community action in the field of water policy (EU Water Framework Directive)
30. Directive 2008/1/EC of the European Parliament and of the Council of 15 January 2008 concerning integrated pollution prevention and control.
31. Directive 2008/98/EC on waste (Waste Framework Directive)
32. Državni zavod za statistiku (2014): Statistički ljetopis RH, 2013.

Šume

33. Nacionalna šumarska politika i strategija (NN 120/13)
34. Nacionalni plan protuminskog djelovanja (NN 120/09)
35. Šumsko-gospodarska osnova područja Republike Hrvatske za razdoblje 2006. - 2015.,

Vode

36. Početna procjena stanja i opterećenja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana“, MZOIP, 2012, Zagreb

Bioraznolikost i zaštićena područja

37. Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NN 143/2008)

38. J. Topić, Lj. Ilijanić, N. Tvrtković i T. Nikolić: Staništa - priručnik za inventarizaciju, kartiranje i praćenje stanja, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb 2006.
39. Crvene knjige pojedinih skupina (tiskani oblici te digitalna baza podataka na Flora Croatica Database)
40. Nacrt četvrtog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske o biološkoj raznolikosti, Ministarstvo kulture RH, 2009.
41. Sandra Diaz, 2014: Biodiversity and ecosystem services (<http://www.eoearth.org/view/article/150565/>)
42. internetske službene stranice Državnog zavoda za zaštitu prirode (<http://www.dzsp.hr/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja-u-hrvatskoj/medunarodno-zasticena-podrucja-u-republici-hrvatskoj-256.html>)
43. internetske službene stranice Državnog zavoda za zaštitu prirode (<http://www.dzsp.hr/zasticena-podrucja/zasticena-podrucja-u-hrvatskoj/zasticena-podrucja-u-hrvatskoj-nacionalne-kategorije-1137.html>).
44. IUCN Guidelines for Management Planning of Protected Areas <http://dlist-asclme.org/sites/default/files/doclib/PAG-010.pdf>

Kulturna baština

45. <http://www.min-kulture.hr/>, web tražilica kulturnih dobara RH
46. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2011., Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015.
47. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2012., Strateški plan Ministarstva kulture 2012.-2014., revidirana verzija
48. <http://en.unesco.org/countries/croatia>, službene UNESCO Internet stranice

Stanovništvo

49. Analiza dugoročnih fiskalnih učinaka demografskih promjena, Ekonomski institut, Zagreb, 2006.
50. Ekonomika starenja u Hrvatskoj - rezultati istraživanja, Zagreb, 2013.
51. <http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/Hdefault.html>
52. <http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm>
53. Nejašmić, I. 2005., Demogeografija, stanovništvo u prostornim odnosima i procesima, Školska knjiga, Zagreb
54. Nejašmić, I., 2000., Razmještaj stanovništva u Republici Hrvatskoj - dio općih demografskih i društveno-gospodarskih procesa, Geoadria, Vol. 5, str 93-104
55. Nejašmić, I., Mišetić, R., 2004., Buduće kretanje broja stanovnika Hrvatske: projekcija 2001. – 2031., Društvena istraživanja 13, br. 4-5, str. 751-776
56. Statistički ljetopis za 2013. godinu, Državni zavod za statistiku
57. Projekcija stanovništva Republike Hrvatske od 2010. do 2061., Državni zavod za Statistiku, Zagreb, 2011.

58. Stručna podloga za izradu Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske: demografski scenariji i migracije, Ekonomski fakultet, Katedra za demografiju, 2014.

Ekološka mreža

59. Assessing socio-economic benefits of natura 2000- a toolkit for practitioners, 2009
60. Europska komisija, Informativni list- Gospodarske koristi Natura 2000
61. Gantioler, S., Rayment, M., ten Brink, P., McConville, A., Kettunen, M. and Bassi, S., 2014, The costs and socio-economic benefits associated with the Natura 2000 network, Int. J. Sustainable Society, Vol. 6, Nos. 1/2, pp.135–157
62. <http://natura2000.dzrp.hr/natura/>
63. Institute for European Environmental Policy, Assessing socio-economic benefits of natura 2000- a toolkit for practitioners, 2009

M. POPIS PROPISA

Općenito

1. Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15)
2. Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08)

Zrak

3. Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, NN 47/14)
4. Pravilnik o praćenju kvalitete zraka (NN 3/13)
5. Uredba o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12)
6. Pravilnik o praćenju emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora (NN 129/12 i 97/13)
7. Uredba o određivanju zona i aglomeracija prema razinama onečišćenosti zraka na teritoriju Republike Hrvatske (NN 1/14)
8. Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu, HAOP, listopad 2015.

Klimatske promjene

9. Odluka o donošenju Šestog nacionalnog izvješća Republike Hrvatske prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN 018/14)
10. Izvješće o stanju okoliša u Republici Hrvatskoj, 2014. (razdoblje od 2009. do 2012.), AZO, travanj 2015.
11. Zakon o potvrđivanju Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN-MU 5/07)
12. Zakon o potvrđivanju Okvirne Konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN-MU 2/96)
13. Zakon o potvrđivanju Izmjene iz Dohe Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime (NN-MU 6/15)

Buka

14. Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16)
15. Pravilnik o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave (NN 145/04)
16. Pravilnik o zaštiti radnika od izloženosti buci na radu (NN 46/08)

Krajobraz

17. Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima (NN- MU 12/02)

Tlo i poljoprivreda

18. Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN 39/13, 48/15)

Šume

19. Zakon o šumama (NN 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14)

Vode

20. Zakon o vodama (NN 153/09, 63/11- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, 130/11, 56/13, 14/14)
21. Pravilnik o uvjetima za utvrđivanje zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 66/11, 47/13)

Bioraznolikost i zaštićena područja

22. Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13)

Kulturna baština

23. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14)
24. Pravilnik o arheološkim istraživanjima (NN 102/10)
25. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN 89/11 i 130/13)

Ekološka mreža

26. Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/14)
27. Pravilnik o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14)
28. Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13, 105/15)